

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 715.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: De kwakzalverij in de Tweede Kamer besproken.

Berichten: Een gelukwensch van het Tijdschrift voor Sociale Hygiëne — Lezingen over kwakzalverij. — Haarlemmerolie te Rotterdam vervaardigd. — Tuberculophobie. — Coza-poeder. — Een Abdijstroop-Courant? De Indische dokter. — Royal Windsor.

Mededeelingen van verschillenden aard: De Onderl Pharm. Groothandel. — De herkomst der Tuberculophobie. Gloria Tonie. — De houding van den apotheker tegenover Spécialité's en kwakzalversmiddelen. — De Natuurbond. — Uit de Pers.

Boekbespreking: Gezondheidsleer voor arbeiders door L. Heijermans, arts.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Naar aanleiding van het aftreden op 31 Dec. jl. van de Bestuursleden: de heeren Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF en A. J. WIJNNE, heeft het hoofd van het Maandblad een wijziging ondergaan, waarvan men beleefd verzoekt wordt nota te willen nemen.

Namens het Bestuur,

J. VAN RIEL,

Secretaris.

Als nieuwe Leden traden toe:

Afdeeling „Witte Kruis”	te	Uithoorn.
Edw. C. ANDERSON comm in effecten	„	Amsterdam.
Dr. JOH. C. E. BUCKMAN, leer. Gymn.	„	„
J. M. BUHRMAN, fabr. kant	„	„
M. J. M. BIJVOET, apotheker	„	Tilburg.
G. BUIS, offic. v. Gez. 1e kl. K.N.M.	„	Amsterdam.
Dr. P. G. CORNELIS, arts	„	Rotterdam.
C. L. DEILL, arts	„	Amsterdam.
B. N. FRANK, tandarts	„	„
Geneesk. Leesgezelschap	„	Breda.
Ad. GOLDBERG, commissionair	„	Amsterdam.
S. W. HOEKSTRA, makelaar	„	„
Dr. N. M. JOSEPHUS JITTA, weth.	„	„
W. C. KLAASSEN, offic. v. gez. 2 ^e kl.	„	Batavia.
Mr. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK advocaat	„	Amsterdam.
R. LEDEBOER, cemente ontv.	„	Hilversum.
W. VAN DER LINDEN, apotheker	„	Amsterdam
Prof. S. MENDES DA COSTA bantengewoon hoogleraar	„	„
H. ROLANDUS HAGEDOORN	„	's Hage.
Dr. H. ROODHUYZEN Jr., emer. prel.	„	Zaltbommel.
Dr. H. W. VAN RHIJN, arts.	„	Dordrecht
Dr. M. L. VAN DER STEMPEL, arts.	„	Amsterdam.
G. NOLST TRENTÉ, leeraar H. B. S.	„	Haarlem.
Jhr. H. TRIP JR	„	Amsterdam.
Dr. H. L. VISSER, apotheker	„	Nymegen.
C. L. W. YSENDIJK, burgemeester	„	Purmerend.

J. VAN RIEL, Secretaris-Penningmeester.

DE KWAKZALVERIJ IN DE TWEDE KAMER BESPROKEN.

Het is ruim 4 jaren geleden, dat de bestrijding der kwakzalverij in de Tweede Kamer ter sprake kwam en wel op een wijze, die ons alle hoop

benam dat van regeeringswege eenige steun zou worden ondervonden. Bij de behandeling van het hoofdstuk Justitie van de Staatsbegroeting van 1906 kwam dit onderwerp opnieuw ter tafel; met dankbetuiging aan de Sprekers, die een lans voor onze zaak gebroken hebben, laten wij hier volgen wat, volgens de „Handelingen”, dienaangaande is gezegd.

„De heer VAN WICHEN: Ten aanzien van de oneerlijke concurrentie denkt de Minister ook maatregelen te treffen.

Ik wensch de aandacht van den Minister te vestigen op de in bladen en geschriften voorkomende aankondigingen en het rondzenden van stroobiljetten voor het aanprijzen van kwakzalversmiddelen. In allerlei vorm wordt de goe gemeente dagelijks bedrogen en vooral onder den minderen stand.

Verschillende geneesmiddelen worden aangeprezen met aanbevelingen en portretten van patiënten, die daarbij verklaren door het middel volkomen genezen te zijn. En hoe worden die portretten en attesten verkregen? Agenten reizen het land af en onderzoeken welke personen volgens de publieke geheimen lijdende zijn. Portretten van anderen en eenige getuigschriften van radicale genezing worden vertoond en eenige geneesmiddelen worden verkocht. Wanneer men dan bij een nader onderzoek op het hooren van klinkende munt een blij gezicht zet, wordt alweer een attest en een portret gekocht; de prijzen daarvoor varieeren van 5—10 gulden, en opnieuw worden deze op dezelfde wijze aangewend.

Zelfs gaat men zoover, dat men de legalisatiën van de burgemeesters onder de handteekeningen van genezen patiënten mede exploiteert, gelijk thans het geval is met de legalisatie van den burgemeester van Rotterdam.

Dat attest vermeldt, dat het nu toch wel waar zal zijn en dat de man uit eigen beweging de verklaring geeft.

De aldus aan den man gebrachte geneesmiddelen, zonder geneeskundig toezicht zeer aangeprezen, som opgedrongen en onoordeelkundig aangewend, vooral ook bij kinderen, benadeelen zeer vaak de volksgezondheid en de rechtmatige belangen van den geneeskundigen stand in den vorm van oneerlijke concurrentie.

En mogen de middelen soms al onschadelijk zijn, dan toch wordt den lichtgelovigen of hun die zich aan een stroohalm vastklampen, op onrechtmatige wijze het geld uit den zak geklopt.

Als er sprake kan zijn van oneerlijke concurrentie, dan geschiedt het naar mijn gevoelen ook op die wijze en daarom zou ik den Minister gaarne willen aanbevelen bij het ontwerpen van maatregelen tegen oneerlijke concurrentie ook op die feiten te willen letten.

„De heer VAN DER ZWAAG: Er is nog een zaak waar ik aan herinnerd werd doordat ik in handen kreeg het Maandblad tegen de kwakzalverij. Ik zal de kwakzalverij zelf niet bespreken. Het is bekend, dat op dit gebied de gevoelens zeer verdeeld zijn. Ik voor mij ben overtuigd, dat ook op dit gebied door het aanprijzen en gebruik maken van geheimmiddelen tal van menschen worden vermoord. Daartegen schijnt de Strafwet heel weinig te kunnen doen, en ik geef toe, dat zelfs, indien de wetgever zou trachten maatregelen er tegen te nemen, het de vraag zou zijn, of dit zou baten. Ik laat dus gaarne aan de menschen over ten

aanzien van het gebruiken van die kwakzalversgiften de volle vrijheid te hebben. Maar nu is hier straks en meermalen gesproken over oneerlijke concurrentie, en het gebruiken van de namen van sommige menschen ten bate van die oneerlijke concurrentie.

Op dit gebied nu, namelijk het valsche gebruik van namen ten bate van oneerlijke reclame, vind ik in het Maandblad tegen de kwakzalverij, dat ik den Minister gaarne, desverlangd, ter hand zal stellen — het is van December 1905 — twee merkwaardige gevallen, namelijk van iemand die het middel wel gebruikte, maar geen baat er bij had gevonden en dus ook geen permissie gegeven had zijn naam te noemen en van iemand die het middel niet gebruikt had, maar wiens naam men desniettemaanstaande even goed onder een verklaring geplaatst had, dat hij er door genezen was.

Ik vraag den Minister, of tegen dergelijke praktijken niet iets te doen zoude zijn.

Het is een zeer ernstige zaak. De lichtgelovigheid van het publiek is wel is waar niet met een handomdraai te veranderen, maar iedereen die met het volksleven bekend is, weet hoe suggestief het werkt als een wonderdokter zich er op beroept iemand uit de buurt, iemand dien men kent, genezen te hebben. Zonder de zaak dan in bijzonderheden te onderzoeken, schenkt men zulk een wonderdokter dan dikwijls terstond zijn vertrouwen. Daarom moet het ten minste niet straffeloos kunnen gebeuren, dat men valsche, tegen hun wil, de namen van sommige personen gebruikt, ten bate van een brutale reclame.

Wij zeggen het den heer v. d. ZWAAG na: „Het is een zeer ernstige zaak.” Het verwonderde ons daarom dan ook, dat wij in de „Handelingen” geen enkel woord van den Minister daarover gelezen hebben. Wij willen niet aannemen dat de Regeering voor de geuite klachten doof zal zijn en hopen dat de gesproken woorden een geopend oor zullen hebben gevonden. Mocht dit niet het geval zijn, dan blijft — ook voor het vervolg — onze hoop gevestigd op de beide Afgevaardigden, die de vinger zoo juist op de wonde plek hebben gelegd.

BERICHTEN.

Een dankbaar aanvaarde gelukwensch. Het Tijdschrift voor Sociale Hygiëne schrijft het volgende: „De Nederlandsche Vereeniging tegen de Kwakzalverij vierde 10 November haar 25-jarig bestaan. Ons congres bracht haar op dien dag onze gelukwenschen toe.

Wij wenschen haar kracht en weerstand in haar moeilijken strijd tegen domheid, vooroordeel en bijgeloof. Duizenden guldens worden jaarlijks door rijk en arm op het altaar der kwakzalverij geofferd, ten nadeele der openbare gezondheid en voor een groot deel ten koste der volksvoeding.

Waar en wanneer zal dit eindigen? Moge ook hier eindelijk eens gelden de woorden, waarmede wij onzen gelukwensch besloten: „guttula cavat lapidem.”

Lezing over kwakzalverij. Op een der „praatavonden” van „Ons huis” te Amsterdam heeft de heer V. VAN ITALLIE een praatje gehouden over kwakzalverij, dat met veel aandacht werd aangehoord en later aanleiding gaf tot verschillende belangstellende vragen, die door den spreker werden beantwoord. Wij kregen den indruk, dat dergelijke avonden zeer nuttig kunnen werken.

Een voordracht over kwakzalverij is onlangs gehouden door Dr. J. BORST te Lienden in den Tielschen kring van de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. De geheele voordracht, opgenomen in het *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.* van 9 December 1905, is meer voor geneeskundigen dan voor leken bestemd, weshalve wij den wetgierigen lezer naar dit tijdschrift moeten verwijzen. Voor den afdruck, ons toegezonden, betuigen wij den geachten schrijver onzen dank.

Haarlemmerolie vervaardigd te Rotterdam. Uit een rechtszaak, voor het kantongerecht te Rotterdam behandeld, is ons gebleken dat aldaar in het pand 9 aan de Fabriekstraat, een werkplaats is tot het vervaardigen van Haarlemmerolie. Is dit nu ook de „Oprechte”?

Tuberculophobine. De Redactie van het *Ned. Tijdschr. v. Geneeskunde* meldt in het No. van 16 Dec. j.l. het volgende:

„Dr. JACQ. H. POLAK te 's-Gravenhage schrijft ons, dat Dr. POMPE niets meer is dan een vlag, waaronder het tuberculophobine-schip in zee is gestoken. Hij dekt, door zijn titel, de exploitatie van een middel, dat reeds aan goedgeplooven werd verkocht, vóórdat Dr. POMPE wist, dat dit middel bestond. Destijds werd beproefd Dr. POLAK's naam aan de exploitatie van dit geheimmiddel te verbinden en diens steun te ontvangen voor het verkrijgen van geldelijke bijdragen.

Dr. POLAK deelt ten volle onze meening omtrent de onbehoorlijke diensten, aan deze kwakzalvers-exploitatie bewezen door de „Onderlinge pharmaceutische groothandel”, die ook aan hem haar reclamebrief toezond. Hij is bereid collega's in te lichten omtrent de herkomst en exploitatie van dit geheimmiddel, dat, (men zie op een andere plaats in dit Maandblad) volgens hem, geen ander nut kan hebben dan „aan eenige personen een avontuurlijk middel van bestaan te verschaffen.”

Coza-Poeder. Aan vele apothekers hier te lande is het volgend schrijven gezonden:

„Londen, den 7den December 1905.
Weledele Heer.

Met dezen zijn wij zoo vrij u te verzoeken, of u het Coza Poeder (een beproefd middel ter bestrijding der drankzucht *) in uwe apotheek zoudt willen nemen.

De verkoop van het Coza Poeder zal door het plaatsen van advertenties bevorderd worden.

Wij zijn bereid, u de eerste zending in consignatie te geven, terwijl de betaling daarvan eerst na den verkoop zou hebben plaats te vinden.

Uw antwoord zien wij gaarne omgaand te moeten, daar wij met het plaatsen der advertenties zoo spoedig mogelijk willen aanvangen.

Hoogachtend,

CANEXIA CHEMICAL WORKS.”

Wij houden ons overtuigd, dat deze aanbieding weinig succes zal hebben.

*) Men zie het Maandblad van Febr. en Maart 1904 en van Juli 1905.

Een Abdysiroop-Courant? Van welwillende zijde werd ons toegezonden de *Zierikzeesche Bode*, Nieuws- en Advertentieblad. Hoofdredacteur: Ds. M. H. A. VAN DER VALK, Herv. pred. te Oud-Beijerland. We zagen vreemd op toen wij het blad onder de oogen kregen. Zóó iets hadden wij nog nooit aanschouwd, behalve bij kranten, die door kwakzalvers, als reclame, worden uitgegeven. Van de 6 kolommen druks waren zes en een halve kolom ingenomen door allerlei geïllustreerde verhaaltjes, die allen eindigden met ongeveer hetzelfde refrein, dat er trouwens als los zand aan vast zat. Al die verhaaltjes dienen n.l. tot aanbeveling van het kwakzalversmiddel *Abdysiroop van L. J. Akker*. Door geen enkele aanwijzing werd duidelijk gemaakt dat deze niet tot het redactioneële gedeelte behoorden. Bovendien was van de weinig overgebleven ruimte in het blad nog gebruik gemaakt voor het plaatsen van eenige aanbevelingen in advertentievorm van het beruchte middel.

't Is ergerlijk!

De Indische dokter. Men meldt aan de *N. R. Ct.* uit Haarlem:

— Sedert eenigen tijd woonde aan de Leidschevaart de heer von Baumgarten, van wiens welda-

digheid en bekwaamheid als gezondmaker van de ongeneeslijk opgegevenen een grooten roep uitging.

Niet alleen behandelde de Indische dokter (zoo noemde het publiek hem), zijn patienten gratis, doch hij verschaftte hun ook versterkende middelen en gratis medicijnen, en tal van werkelijk wonderdage genezingen zijn door hem bewerkstelligd.

De heer von B. is thans naar het buitenland vertrokken uit wroeging over de slechte uitkomst van zijn pogen om een patient te genezen. In plaats van beter, is die veel erger geworden, ja zelfs voor een deel verlamd, naar men wil door als medicijn te veel arsenicum te hebben gebruikt.

Per advertentie waarschuwt de heer von B. nu zelf zijne patienten voor het verder gebruiken van zijn medicijnen en wel in de volgende bewoordingen:

„Ondergeteekende raadt een ieder, dien hij creosotum phosphoricum heeft voorgeschreven, het gebruik hiervan onmiddellijk te staken. Dr. B. Baumgarten.”

Tevens deelt hij mede niet meer voor het publiek te spreken te zijn.

Nu de zaken zóó staan vinden wij het onnoodig over enkele feiten, die ons zijn ter oore gekomen, nader uit te wijden.

Royal Windsor. — Eau pour les cheveux sans alcool. Het Rijkscollege voor geneeskundige aangelegenheid in het Hertogdom Brunswijk heeft bekend gemaakt, dat het haarkleermiddel, hetwelk onder bovenstaanden naam in den handel wordt gebracht, loodzijn in beduidende hoeveelheid bevat en dat mitsdien volgens de wet, regelende het toezicht op voorwerpen van dagelijksch en huishoudelijk gebruik, dit zoogenaamde haar-groei-kleur- en waschmiddel niet mag worden verkocht.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Nog kort: „De Onderlinge Pharmaceutische Groothandel”.

In n°. 11 der Mededeelingen dezer Coöp. Apothekers Vereeniging repliceert Bestuur of Directie? van uit zuiver commercieel standpunt op het door mij geplaatst artikel in het Novembernummer van het Maandblad, betrekking hebbend op de circulaire betreffende Marienbader Reduction pillen, daarbij bedektelijk protesteerend tegen bespreking dezer zaak in een Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Sindsdien is de „Tuberculophobine” circulaire gevolgd, zoodat dit protest m. i. beter in de pen ware gebleven.

Aan ernstige critiek op beide handelingen heeft het niet ontbroken en heeft o.a. de hoofd-redacteur van het Pharm. Weekblad gemeend een waarschuwend stem te moeten doen hooren.

Intusschen is mij mededeeling gedaan, dat eerstdaags eene brochure van den directeur is te verwachten, zoodat er nog later aanleiding zal zijn op deze zaak terug te komen.

J. VAN RIEL.

's-Gravenhage, December 1905.

De herkomst der Tuberculophobine.

Naar aanleiding van het door Dr. JACQUES H. POLAK arts te 's-Gravenhage geschrevene, aan het Tijdschrift voor Geneeskunde heeft het Bestuur zich tot dien geneeskundige gewend met verzoek de hem bekend geworden bijzonderheden omtrent de herkomst der tuberculophobine voor de lezers van het Maandblad te willen op schrift stellen.

Dr. Polak was zoo welwillend aan dit verzoek te voldoen en schrijft ons:

„De tuberculophobine is geen geheimmiddel van dr. Pompe, misschien wel de ingenieuse naam, maar 't plantenaftreksel zelf werd reeds aan den man gebracht vóórdat dr. Pompe van 't bestaan afwist. Wel kende hij het, vóór mij. 't Heette toen trouwens nog geen tuberculophobine maar ging door voor een middel om tering te genezen (per flesch van pl.m. 300 gr. à f 1.25).

De herkomst is deze. Oorspronkelijk moet 't in handen geweest zijn van een herder uit het land van Groningen en is vandaar overgewaaid naar een anderen uithoek van Nederland n.l. Vlissingen, dus Zeeland. Voor zoover ik weet wordt 't daar nog gebrouwen. 't Is daar in handen

van een gewonen werkmán. Deze staat in verbinding met iemand die meer naar buiten optreedt en daarvoor meer routine heeft. Die zakenman zag schijnbaar de noodzakelijkheid in om er een medicus in te betrekken en kende uit vroegere relatie dr. Pompe toen deze nog oesterkweeker was. Dr. Pompe werd dus ingewijd (vermoedelijk niet met de kruiden waarvan 't wordt gekookt) en leende zijn naam en titel en ook zijn persoon voor de exploitatie.

Ook was er geld noodig; daarvoor werd iemand opgezocht die ook geen verstand had van medische zaken. Deze echter kende geen dr. Pompe en kende ook het geheimmiddel niet en wilde dus weten waarvoor zijn geld werd gevraagd. Te dien einde verwees hij den zakenman naar mij om inlichtingen te verkrijgen. Ik kreeg daarop een heel mooien brief waarin zelfs namen stonden van personen bij wie ik informatie kon nemen (o.a. bij een huzaar) en spoedig daarop had ik een conferentie hier in den Haag met dien zakenman en Dr. Pompe. Ik beloofde natuurlijk niets maar stelde een onderzoek in, dat mij o.a. aanleiding gaf den aangesproken geldman aan te raden zich niet met de zaak in te laten en aan de combinatie van exploitanten mee te deelen dat ik van 't zaakje niets wilde weten.

Eerst hoorde ik niets meer, tot ik op eens vernam dat Dr. Pompe van den Haag was verdwenen naar Apeldoorn en plotseling specialiteit geworden was op 't gebied der tuberculose en sprak van zijn geheim middel: de tuberculophobine. Dr. Pompe schreef 't middel voor en de zakenman verkocht het voor de combinatie. Deze laatste wijze van handelen hoorde ik voor enkele dagen en zij schijnt vermoedelijk aanleiding tot wetsovertreding te hebben gegeven, zoodat deze methode van afleveren sinds kort opgehouden heeft. Zou dit misschien in verband staan met de reclame, die nu de onderlinge pharmaceutische groothandel voor dit middel op zich heeft genomen door verspreiding van de bekende circulaire van Dr. Pompe, die 't verkrijgbaar heeft gesteld bij dien pharm. groothandel?

U kunt nu begrijpen wat het middel kan zijn; wilt u dus voor 't Maandblad van deze mededeeling gebruik maken, dan kunt u dit gerust doen”.

Dr. Polak, wien wij voor deze uitvoerige mededeeling gaarne dank zeggen, heeft daardoor aangevuld wat ons ook van andere zijden omtrent dit middel reeds was bericht.

Gloria Tonic.

Door advertenties, brochures, brieven enz. maakt een zekere JOHN A. SMITH, te Londen, een enorme reclame voor een middel *Gloria tonic*, een z.g. alles overtreffend remedie tegen rheumatiek. Zooals tegenwoordig gebruikelijk is, moet men een brochure aanvragen; wij ontvingen er een, in de duitsche taal geschreven, die er zeer geleerd uitzag, en, zooals te verwachten was, van de noodige hoeveelheid attesten was voorzien. Verder, toen op de brochure geen bestelling in kwam, allerlei brieven, die de noodzakelijkheid betoogden van toch vooral het middel aan te schaffen, waarbij langzamerhand een vermindering van den prijs werd beloofd. Alles, zooals wij het al jaren van verschillende kwakzalversfirma's gewoon zijn en weshalve bij ons geen twijfel overbleef omtrent den aard van het aanbevolen middel. Voor alle zekerheid hebben wij een onderzoek naar de samenstelling doen instellen en vonden den heer Dr. L. E. GOESTER te Zwolle bereid, dit onderzoek voor ons te verrichten. Als werkzame bestanddeelen van de pastilles (als zoodanig komt dit middel voor) werden aangetroffen: *Joodkalium*, ongeveer 130 mgr. per pastille, en *Guajachars*. Van dit mengseltje wordt nu in de duitsche brochure gezegd: „De samenstelling draagt den stempel van een originele uitvinding en wekt groot vertrouwen op.” Niets is minder waar; in de samenstelling zit niets origineels. *Guajachars* is een vroeger nogal gebruikt geneesmiddel dat thans bijna geheel in onbruik is geraakt, omdat het niet aan de verwachtingen heeft beantwoord en in het gebruik van joodkalium tegen rheumatiek zal zeker geen deskundige iets oorspronkelijks zien. Waarlijk, de engelsche *Gloria tonic*, met zooveel ophel-

aangekondigd, is niets nieuws, niets bijzonders en geen uitvinding (?), waarvan in eenig opzicht te verwachten is, dat zij de wonderen zal verrichten, die ervan worden uitgebazuind.

Al moge het somwijlen gebeuren, dat de geneesheer in enkele bepaalde gevallen van reumatiek het gebruik van joodkalium aanraadt, een algemeen geneesmiddel tegen alle vormen van reumatiek is dit remedie bij lange niet. En daarbij is het dagelijks voortgezet gebruik niet zonder gevaar. Wanneer men den raad van den fabrikant opvolgt, moet men niet tegen een langdurig gebruik opzien want „daar, zooals alle lijdens aan reumatiek weten, deze ziekte een zeer hardnekkige is, vereischt zij in vele gevallen een langdurige behandeling.” Welnu, wie dag uit, dag in een halve gram joodkalium op eigen hand gebruikt, zonder dat een geneeskundige de uitwerking controleert, kan door *Gloria tonic* wel van den wal in de sloot worden geholpen.

De houding van den apotheker tegenover spécialité's en kwakzalversmiddelen.

Het wil mij voorkomen, dat het hoog tijd wordt deze quaestie eens zoo kalm mogelijk onder de oogen te zien.

Van lieverlede wordt de positie van den apotheker, die zich streng aan de voorschriften der wet wil houden, zóó hachelijk, dat het mij een raadsel is, hoe het een collega gelukt zich uitsluitend te houden aan het in voorraad hebben van geneesmiddelen, waarvan hem het voorschrift ter bereiding bekend is. (Art. 6 Wet van 1 Juni 1865 S. 61).

Spécialité's en kwakzalversartikelen hebben dit met elkaar gemeen, dat ze in het groot worden gemaakt naar een voorschrift dat geheel of gedeeltelijk aan den verkooper onbekend is en dat ze met behulp van reclame aan het publiek worden aanbevolen.

Het onderscheid wordt hoofdzakelijk gezocht in de wijze van reclame; vermoedt men in de aanprijzingen overdrijving of bedrog, dan spreekt men van kwakzalverij, in het andere geval zal men gewoonlijk te doen hebben met een z.g. spécialité, m. a. w.: het onderscheid tusschen spécialité's en kwakzalversartikelen zit hem meestal niet in het middel, maar in de wijze van exploitatie.

Het is dus duidelijk, dat hetzelfde middel afwisselend tot een der beide categoriën kan behooren en mocht men zich dus willen voornemen nimmer kwakzalversmiddelen te verkoopen, dan zal men zich voortdurend terdege hebben te overtuigen, dat geen onware reclame plaats heeft terwijl het publiek tot zijne verbazing zal bemerken, dat een als geneesmiddel aangeprezen artikel een tijdlang niet en daarna wel — of omgekeerd, op grond van gewetensbezwaar door den apotheker wordt geweigerd.

De schifting tusschen spécialité's en kwakzalversartikelen is daarom in de praktijk niet door te voeren, zoodat de apothekers hebben te kiezen tusschen het al of niet verkoopen van beide. Voor militaire-, gemeente- of fondsapothekers zal het geen bezwaar opleveren zich voor onthouding te verklaren, voor den particulieren apotheker daarentegen wel.

Wat wij zouden doen, wanneer een groothandelaar elk oogenblik weigert ons een artikel te leveren, n.l. ons ergens anders te vervoegen, zal het *publiek* ook doen, wanneer wij het telkens teleurstellen in het verkrijgen van middelen, waarop het, hetzij dan ten onrechte, vertrouwen heeft gesteld.

Een mij bevriend collega ontving van een uiterst conscientieus medicus het verzoek „de fistelpot van Klaas Ursem” te leveren, omdat in vroegere jaren in de familie van den arts beterschap na het gebruik van dit kwakzalversmiddel was opgemerkt. Wel werd hij ook aangespoord de samenstelling na te gaan en zoo mogelijk een dergelijk medicament te bereiden, doch het eigen gemaakte praeparaat voldeed minder goed, zoodat de levering van het geheimmiddel eenigen tijd werd voortgezet.

Nu zou het in mijne oogen eene dwaasheid zijn geweest, wanneer de apotheker uit principe

geweigerd had den dokter ter wille te zijn. Uit mijne eigen ervaring kan ik meedeelen, dat goed aangeschreven medici op recept Tamarindien Grillon, Mariënbader reductionspillen, Haematogen Hommel, Sirup. Colae comp. Hell, Pil. sanguin. Krewel, Pastilles Poncelet, Sanguinose etc. etc. voorschrijven, terwijl het den apotheker natuurlijk ontgaat, wanneer de patiënt, zooals meer gebruikelijk is, met een mondelinge boodschap of naar den drogist wordt gezonden.

Deze enkele voorbeelden koos ik uit de vele om de moeilijkheden aan te duiden, die de apotheker zal ondervinden, wanneer hij spécialité's en kwakzalversartikelen weigert te verkoopen.

En wat voor resultaat ziet hij van deze weigering? Dat het publiek zijne schreden richt naar den drogist, verver, kruidenier, klompenmaker etc. etc., waar men maar al te gaarne die middelen niet alleen verkoopt, maar door dik en dun aanprijst tevens.

Wanneer de apotheker bij zijne weigering een eigen praeparaat aanbeveelt, zal hij daarbij meestal de verdenking niet kunnen ontgaan, dat hij dit doet, omdat hij er meer aan verdient; laat hij het na, dan wordt bij zijne verklaring, waarom hij het artikel niet verkoopt, dikwijls het vermoeden meer of minder duidelijk kenbaar gemaakt, dat het niet voorhanden hebben van het gevraagde niet vreemd is aan zijne bestrijding.

Kortom de apotheker ondervindt van zijne weigering niets dan moeilijkheden, zoowel van de zijde van den medicus als van het publiek, die zich geen van beiden onder contrôle van den apotheker wenschen te stellen en bovendien wordt het wantrouwen, dat de ethische drijfveeren slechts voorgewend zijn, gewoonlijk niet onder stoelen of banken gestoken.

Sinds jaren verkoopt dan ook zoo goed als ieder particuliere apotheker, zij het met tegenzin, verschillende onder spécialité's of kwakzalversartikelen te rangschikken geneesmiddelen, en toch gaan er maar zelden stemmen op, die openlijk dit feit erkennen. Dergelijke struisvogelpolitiek is den apotheker onwaardig en schaaft zijne positie veel meer dan de verklaring dat hij geen strijd tegen die artikelen op deze wijze aanbindt, omdat ze niet alleen hopeloos, maar tevens dwaas is; door de weigering van den verkoop verwijst men immers de patiënten naar hen, die maar al te gaarne geheim- en kwakzalversmiddelen verkoopen?

Een jongen, die niet goed wil oppassen, zendt men toch ook niet naar verkeerde vrienden?

Mijne meening is dus, dat de apotheker, zoolang de bandelooze vrijheid voor den verkoop van geneesmiddelen blijft bestaan, zich zooveel mogelijk schikke naar den wensch van het publiek en slechts bij overtuigend gebleken bedrog zijne bestrijding ondersteune door te weigeren het gevraagde artikel te verkoopen.

Het publiek zal dan meer waarde hechten aan eene weigering van den apotheker en het zal dezen minder moeilijk vallen het vertrouwen te behouden.

Men late de onbillijke verwijten van stuurlieden aan den wal, die wel gaarne den apotheker zijne talloze plichten voorhouden, doch nimmer een vinger uitsteken om diens rechten te verdedigen, langs zich heenglijden, mits de eenig mogelijke grens „het maken van reclame” niet wordt overschreden.

Deze grens wordt af en toe door een enkel apotheker en vermoedelijk door alle groothandelaren niet, voldoende in het oog gehouden, o.a. onlangs door den Onderl. Pharm. Groothandel, die zich inliet met den alleenverkoop van een geheimmiddel.

Dat dit handelslichaam kort te voren waarschuwd tegen nagemaakte Mariënbaderpillen kwam Prof. Burger (Nederl. tijdschr. v. Geneesk. van 25 Nov. jl.) ongepast voor, m. i. ten onrechte, omdat het bedriegelijk namaken van geheimmiddelen, met het doel den kooper in den waan te brengen, dat hij de origineele ontvangt, voor den apotheker hoogst onaangename gevolgen medebrengt en dus eene waarschuwing tegen zulk bedrog *) zeer gewenscht is.

Prof. Burger heeft mijne instemming, waar

hij van meening is, dat de groothandel zich dient te onthouden van elke reclame en dus ook van den alleenverkoop van geheimmiddelen; men late die eer aan anderen over. Dat hij echter alleen de Onderlinge Pharm. Grooth. eene terechtwijzing toedient, vindt misschien zijne oorzaak in zijne mindere bekendheid met de handelingen van andere groothandelaren, of wel in zijne overtuiging, dat alleen de Onderlinge nog in het goede spoor kan worden geleid.

Ik gaf de, trouwens door het overgroot deel der apothekers reeds gevolgde, gedragslijn aan, zoolang de vrijheid voor den verkoop van geneesmiddelen zoo bandeloos blijft als thans het geval is. Iedereen weet, dat middelen, voor geneeskundig gebruik bestemd, verkocht worden door z.g. drogisten, kruideniers, schoenmakers, klompenmakers, kortom door personen, die evenveel verstand van geneesmiddelen hebben als een timmerman van chirurgie.

Eene dergelijke wanorde wordt niet alleen geduld, maar zelfs door mannen, die geacht worden aangewezen te zijn om een oordeel hierover uit te spreken, bevorderd en verdedigd.

Zoolang zulk een toestand blijft voortbestaan is er voor den apotheker, dunkt mij, geen andere gedragslijn dan de door mij genoemde aan te geven.

Mocht echter te eenigertijd het besef doordringen, dat de klompenmaker voor het maken van houten schoeisel, de apotheker voor het afleveren van geneesmiddelen is aangewezen, dan wensch ik de aandacht te vestigen op het voorstel tot wettelijke regeling van den verkoop van geneesmiddelen, reeds in 1901 door het Departement 's-Gravenhage der Ned. Mij. ter bev. der Pharmacie bij monde van den heer A. C. van den Bijlaardt ingediend op het 6e Congres voor openbare Gezondheidsregeling te Baarn. (Tijdschrift voor sociale hygiëne 1901, 271.) Dit voorstel luidt:

1°. „Geneesmiddelen, al dan niet geneeskrachtige bestanddeelen bevattende, mogen alleen verkocht worden door hen, die tot de uitoefening der artseneijbereikende zijn toegelaten, met uitzondering van die geneesmiddelen, welke voortkomen op eene jaarlijks te herziene lijst. In twijfelachtige gevallen beslist de Gezondheidsraad, gehoord de Pharmaceutische Inspecteurs, of het verkochte of ten verkoop aangeboden een geneesmiddel is.

2°. „Het is verboden enkelvoudige stoffen, mengsels, oplossingen of uittreksels als geneesmiddel, al of niet voorzien van eene gebruiksaanwijzing, te verkoopen, in het openbaar aan te kondigen of ten verkoop in voorraad te hebben, wanneer de samenstelling en bereiding daarvan niet volledig is medegedeeld aan den Centralen Gezondheidsraad. Deze kan die middelen controleren, de samenstelling en bereiding publiek maken en zoo noodig den verkoop verbieden.

3°. „Geneesmiddelen, niet in de Pharmacopoea voorkomende, mogen door apothekers worden verkocht en ten verkoop in voorraad gehouden worden, mits het opschrift aanduidt naar welk voorschrift zij zijn bereid. Bij openbare aankondiging geldt te dien opzichte dezelfde bepaling als in art. 2.”

Wellicht behoeven deze artikelen juridisch eenige aanvulling en zeer zeker behooren doeltreffende strafbepalingen op overtredingen te worden vastgesteld.

Indien de Vereeniging ter bestrijding der kwakzalverij besloot krachtig te ijveren voor het tot standkomen eener dergelijke regeling voor den verkoop van geneesmiddelen, dan zou zij m. i. op den besten weg zijn om paal en perk te stellen aan het bedrog en geknoei met geneesmiddelen.

G. H. VAN DER WAL.

*) Bedrog ook al is een geheimmiddel hiervan de dupe, is en blijft toch altijd bedrog!

De natuurbond: hare openbare vergadering ter bestrijding van de lezing van Professor Treub.

Bovengenoemde bond heeft 10 Dec. eene openbare vergadering gehouden, waar zij bij monde van den heer Beijleveldt uit Zutten heeft ver-

klaard dat de leden geen kwakzalvers wenschen te worden gescholden; zij zijn eerlijke menschen die meenen dat men volgens hunne methoden de menschen beter gezond maakt dan volgens die der medicijn-geneeskundigen. Reeds dien naam medicijn-geneeskundigen doet zien hoe gebrekkig het inzicht dezer menschen is in het wezen van de taak des geneesheers. Alsof het voorschrijven van een recept tegenwoordig die hoofdzaak vormde.

Zij meenen dat waar de medici het over hunne middelen dikwijls zelve oneens zijn, het niet aangaat anderen voor kwakzalvers te schelden. Dit zou waar zijn als de natuurbonkers, zoo zullen we ze maar eens noemen, ook konden wat de geneesheeren kunnen, n.l. den patiënt behoorlijk onderzoeken, want hierop moet toch onomstootelijk ieder begin van genezing berusten. Hoe wil men toch weten hoe men een patiënt moet genezen wanneer men hem niet eenmaal heeft gezien. (De natuurbonkers zeggen dat ze best per brief kunnen genezen). Dit is 't juist wat wij den kwakzalvers en ook den leden van den natuurbond kwalijk nemen, niet zoozeer dat zij de medicijnen niet willen slikken, maar wel dat zij raad geven zonder den patiënt behoorlijk te onderzoeken, dat zij dit onderzoek zelfs overbodig achten. Dat dit dikwijls tot onherstelbare stoornissen leidt, vooral wanneer het lijden een chirurgisch is, kan men dagelijks ondervinden.

Deze menschen mogen te goeder trouw zijn maar zij geven blijk, het vele dat zij blijkbaar lezen niet te kunnen verwerken. Zoo las ik in hun orgaan de Natuurvriend een verhandeling over sputum, waarbij ons niet meer of minder wordt verhaald dan dat sputum eigenlijk is afgestorven longweefsel en dat het gevormd wordt door onvolledige stofwisseling en stilstaand bloed.

Zoo ontving ik dezer dagen een brief welke een patiënt had ontvangen van bovengenoemden heer Beijleveldt. De man was op zijn knie gevallen en had daarin een bloeduitstorting. Maar de heer B. kon uit den brief van den patiënt constateeren dat hij had etterachtige ontsteking van de knie, daarna geeft hij zijn raad, die, wanneer de man werkelijk dit lijden zou hebben gehad, voor een groot deel fataal zou zijn geweest en dan komt:

In de gevolgde behandeling (van den geneesheer) moet worden afgekeurd:

1. Goulardwatercompressen.

2. Puisten tegenwerken (er was uitslag ontstaan tengevolge van het natte verband) door stijfspoeder en linnen verband — daar de etter juist door puisten de knie verlaat. Dank zij deze behandeling is de acute toestand cronisch geworden (!) dus veel slechter. Er moeten weer puisten komen wil 't goed worden, of 't vuil verlaat op een ander lichaamsgedeelte 't lichaam en richt ondertusschen veel schade aan. En zoo gaat het door, maar, het wordt later nog eens herhaald, die puistengeschiedenis is het ergst.

Daarna komt nog de raad om vegetarisch te leven, als zijnde dit de beste wijze om van de stijve knie af te komen. Is dit nu niet knap, dat alles heeft de raadgever gezien in een brief.

Voor den deskundigen en ik wil hopen ook voor vele verstandige leeken, is nu wel duidelijk hoe men deze natuurbonkers heeft te beschouwen.

Men late zich niet van het goede spoor brengen en loope niet wanneer de tafel stuk is naar den schoenmaker om hem te vragen of hij ook zonder de tafel te zien kan zeggen hoe de gebroken poot er het best kan worden aangezet.

E. J. A.

Uit de Pers.

„KWAKZALVERIJ.”

In *De Katholieke Werkman* van 29 September j.l. komt het volgend „Ingezonden Stuk” voor:

Geen dag- of weekblad kan men meer openstaan of in de advertentiekolommen treft men aankondigingen aan de voortreffelijkheid(?) bespleitende van een of ander genees(?)middel voor alle mogelijke kwalen.

Menig katholiek ergert zich, dat de meeste dier middelen heeten afkomstig te zijn van dit of dat klooster, Pater X of Pasoor Z, terwijl uit den aard

der geheele advertentie duidelijk spreekt dat alles slechts is misleiding en bedrog.

Ook in onze katholieke bladen prijken deze advertenties in geen geringe mate. En geen wonder; de exploitanten dezer middelen weten te goed het vertrouwen dat de katholieken in hunne bladen stellen, en maken zeer handig gebruik van de eerbied en achting welke wij voor klooster en kloosterling hebben. Wie zal ze tellen de katholieken, welke door die misleidende advertenties in hunne bladen aangelokt, goede geneeskundige hulp hebben verwaarloosd, en het slachtoffer zijn geworden dier gewetenlooze volksbedriegers.

Ieder in zijn kring zal wel in staat zijn dergelijke gevallen te constateeren.

Een geval ter illustratie, uit onze omgeving wil ik even mededelen.

Een werkman, lid onzer vereeniging, had uit een gevatte verkoudheid een zeer moeilijke en droge hoest behouden, welke erger deden vreezen, en had zich onder behandeling gesteld van den plaatselijken geneesheer, die verklaarde dat de volkomen genezing langen tijd zoude duren, en een strenge naking zijner voorschriften beval. Eenigen tijd geleden verscheen in *Het Huisgezin* een advertentie van een persoon, die spoedige genezing beloofde aan dergelijke lijders.

Onze werkman vol hoop, toog naar Utrecht, naar het bewuste adres, waar men, toen men vernam dat de cliënt katholiek was, dadelijk *Het Huisgezin* voor hield, ten bewijze dat de katholieke bladen hem aanprezen.

Na ondergaan verhoor werd hem gezegd, dat de geneesmiddelen van den plaatselijken geneesheer wel gebruikt konden worden om schenen te smeren, terwijl onze werkman in het bezit kwam van een doosje korrels, waarvoor hij in ruil f 1.50 moest aenterlaten, met bepaling, dat hij over 14 dagen maar weer eens ter g moest komen.

Weg is nu alle moeite van den plaatselijken geneesheer, en hoe wij den werkman hebben gewaar schuwd, hij beroept zich op *Het Huisgezin*, dat toch haar lezers niet bedriegen zal. En zoo zijn er talloze gevallen, vooral onder de eenvoudige landbevolking.

H Ide daarom aan de weinige bladen die financieel voordeel ter zijde stellende, zulke advertenties uit hunne kolommen weren.

Hulde aan die perso en welke er steeds op uit zijn de stallers dier advertenties te ontmaskeren en voor hen te waarschuwen.

Ook onze werklieden-vereenigingen moeten zorg dragen, dat het getal slachtoffers onder hunne leden tot het minimum beperkt blijve. Een werkman toch laat zich zoo spoedig vleien met een spoedig herstel, en raakt zoodoende zoo gemakkelijk in de netten dier veel belovenden.

Een schoon voorbeeld ter navolging schonk ons dezen zomer de weleerw. adviseur der R. K. werklieden vereeniging St. Joseph te Loenen a.d. Vecht, die op een vergadering een voordracht hield over: „Kwakzalverij en Kwakzalvers”, en zich voornam in het gebouw der vereeniging een zwarte lijst op te hangen van de in die streken meest gepubliceerde kwakzalversmiddelen.

Zoo moet worden gewerkt. Op alle leestafels onzer vereenigingen moet een exemplaar van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* ter lezing liggen.

Voor allen die het nog niet weten diene, dat dit maandblad kosteloos wordt toegezonden aan die vereenigingen, die dit vragen aan het adres van den heer A. J. Wijnne, gemeente-apotheker te Rotterdam.

Laten wij verder onzen invloed doen gelden waar dit mogelijk is, om vooral de administraties onzer bladen te bewegen die misleidende en in vele gevallen schrikkelijke gevolgen hebbende advertenties en recames uit hunne kolommen te weren.

A. C. VAN KALLES.

Vianen, 25 Sept. '05.

In een stukje, daarna door den Secretaris onzer Vereeniging in hetzelfde Weekblad ingezonden, schrijft deze o. a.:

„Volgaarne zenden wij steeds een gratis-exemplaar van ons Maandblad aan werkliedenvereenigingen, die deze toezending wenschen, en nog niet op onze lijst voorkomen die zich desverlangd daartoe ook tot mij kunnen wenden.
Inlichtingen worden steeds op verlangen verstrekt”

BOEKBESCHOUWING.

Gezondheidsleer voor arbeiders door L. Heijermans, arts.

In een werkje van 273 bladzijden worden ons op aangename wijze en in prettigen trant tal van nuttige zaken verklaard en wordt veel goede raad ten beste gegeven.

Of misschien de schrijver niet hier en daar wat veel onderwerpen in zijn klein bestek heeft willen behandelen, waardoor de duidelijkheid wel eens heeft moeten lijden, zullen we hier in het midden laten.

Aan den anderen kant hadden we het hoofdstuk over kwakzalverij niet ongaarne iets uitgebreider behandeld gezien. Maar tegen één zinsnede van dit hoofdstuk hebben wij ernstig bezwaar.

De schrijver wil kwakzalverij dan alleen verbieden wanneer zij gedreven wordt met vergiften, anders niet, want het is het plechtanker waaraan zich de ongeneslijken vastklampen als aan een stroohalm.

Op dezelfde wijze zou iemand kunnen zeggen: hazardspel en loterijzwendel moet men niet bestrijden, want het is de stroohalm waaraan zich de verarmde vastklampt. We hopen dan ook hartgrondig dat de schrijver bij eenen eventueelen herdruk deze clausule zal veranderen.

Het werkje is verlucht met eenige goede afbeeldingen, waaronder een zeer fraaie gekleurde tabel omtrent de waarde der voedingsmiddelen. Hoe schoon deze ook is, ik meen dat ze beter achterwege gebleven ware, omdat ik vermoed dat de prijs van het boek door deze plaat vrij belangrijk is gestegen en dat is jammer omdat het boek, dat blijkens zijn titel en voorrede voor den arbeider is bestemd, daardoor voor hem te duur is geworden.

Ik hoop echter dat het boekske toch zijn weg zal vinden. Het is vlot en frisch geschreven en kan er in ieder geval toe bijdragen vele dwaalbegrippen uit de wereld te helpen.

E. J. A.

CORRESPONDENTIE.

V. D. Jr. te Z. en N. te W. b. D. Wij hebben op onze navraag geen nadere inlichtingen omtrent het bedoelde Instituut gekregen; al'een één brief, waarin de schrijver zijn ingenuïteit met deze inrichting betuigt. Wij kunnen derhalve geen oordeel vellen.

Dr. F. J. t. C. te S. Wij zijn het geheel met u eens, dat het een rotte toestand is. Het is echter moeilijk hier met vrucht tusschen beide te treden, omdat de bedoelde persoon bevoegd is tot uitoefening der geneeskunde. Intusschen zijn wij bezig te Rotterdam inlichtingen in te winnen, zoodat wij misschien in het volgend no op deze zaak terugkomen.

Mevr. A. S. te U. Wij moeten de door u aangegeven zaak nogmaals instellen; trouwens haast is er niet bij.

Arts te L. bij B. Wij kunnen uwe handteekening niet lezen. De samenstelling van *Fixol* is ons nog niet bekend. Wilt gij een proef bestellen en ons toezenden, dan zullen wij pogingen aanwenden om het onderzoek te krijgen.

Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid. Wij kunnen, tot ons leedwezen, niet aan uw verzoek voldoen. De onderwerpen behooren in ons blad niet thuis.

L. J. B. te 's G. Al wordt ook de *Druivengist* met vrij wat reclame aangekondigd en al mag het zeker aan eenigen twijfel onderhevig zijn, of het werkelijk zal helpen bij alle kwalen waartegen het wordt aanbevolen, toch mogen wij in dit middel vooralsnog geen kwakzalverij zien. Wij begrijpen dat uwe ervaring u wantrouwend heeft gemaakt. Inmiddels raden wij u sterk aan het middel niet aan te wenden vóór het advies van een geneesheer te hebben ingewonnen.

Wilt gij de brochure en den u bekenden brief ook terug hebben?

M. v. L. te L. Wij danken u voor de toezending maar, wij hebben het al herhaalde malen gezegd: onze tijd en plaatsruimte is te kostbaar om ons met z.g. haarherstellers bezig te houden; wij komen voor de z.g. „geneesmiddelen” al plaats te kort. Al die middelen om het haar weer te doen groeien geven niets.

Toezender van het *Zuid-Limburgsch Weekblad*. Aardig, maar niet geschikt voor ons blad.

J. H. te 's G. Over *Fermentin* in het volgend no.

Dr. H. H. te 's G. De samenstelling van *Antipon* kunnen wij niet mededeelen. Wij zagen het bij ons te lande nog niet geadverteerd.

C. J. v. L. H te A. Wij ontvingen uw voorstel met sympathie en zullen het aan het Bestuur der Vereeniging ter hand stellen.

E. de R. te d. L. De *Drank van Dr. Rolland* is in onderzoek.

— Veel moest weer tot een volgend no. worden uitgesteld, o. a. eenige Boekbeschouwingen; de middelen van Camerling en Eilers zijn nog in onderzoek.

ADVERTENTIE.

HOTEL DU COMMERCE

te Leiden,

wordt H.H. Medici ten zeerste aanbevolen.

8/12

M. DE GRAUW, Prop.

Maandblad tegen de Kwak. ligt ter lezing.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER

Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

GESLOTEN 30 APRIL 1906.

Totaal 743 leden.

* Een sterretje wijst aan, dat de contributie over 1906 reeds per post toegezonden is.

† Een kruisje wijst aan dat, behalve de contributie, ook een extra bijdrage voor 1906 is gestort.

BESTUUR:

Mr. A. Lind, Amsterdam, Voorzitter.
J. van Riel, 's-Gravenhage, Secretaris Penningmeester.
P. Keg Czn., Middelburg.
E. J. Abrahams, Amsterdam.
C. Nannes Gorter, Id.

NEDERLAND.

EERELEDEN:

Dr. G. W. Bruinsma, te Teteringen (bij Breda).
Dr. Vitus Bruinsma, te Lo-hem.
G. B. Schmidt, te Amsterdam.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.
J. M. Neomagus, no aris.
* W. Snethlage, arts.
Aalten.
* H. J. der Weduwen, arts.
Aardenburg.
Dr. J. Doyer, arts.
Achtkarspelen.
Gezondheidscommissie.
Alblasserdam.
Afd. IJssel, Noord, Alblas, Lek der Ned. Maatsch. t. Bev. d. Geneesk.
Alkmaar.
* Dr. J. C. Overduin.
Dr. J. W. Wicherink, arts.
Almelo.
Dr. O. J. Risselada, Dir. d. H. B. S.
Ameide.
† F. J. van den Berg, arts
Amersfoort.
† Gezondheidscommissie.
J. C. Rolandus Hagedoorn, arts.
* C. M. M. Vermolen, apotheker.
Amsterdam.
† E. J. Abrahams, arts.
* Edw. C. Anderson, comm. in effecten.
E. W. Ansingh, apotheker
† Dr. P. J. Barnouw.
* Dr. F. Basenau.
* J. Blaauboer Jzn., apotheker.
P. Berns, semi arts.
Dr. Ch. Bles, arts.
* Mr. L. J. Blijdestein, griffier bij het kantongerecht.
* G. A. Nering Bøgel.
E. Bolkestein, apotheker
P. H. Bon, apotheker.
N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.
* G. Brink Bzn., apotheker.
* Dr. Joh. Ch. Bückmann, leeraar aan het gymnasium.
* Mr. P. A. van Oosterwijk Bruijn.
* G. Buis, off. v. gez. 1e kl. K. N. M.
* J. M. Bübrmann, fabrikant.
† Prof. Dr. H. Burger,
Dr. P. W. C. M. Busch, arts.
L. C. W. Cox, apotheker.
Dr. J. F. Coenen.
* Prof. S. Mendes da Costa.
* A. Cijfer, arts.
Dr. F. Daniëls, Dir. O. v. Gez. 1e kl.
C. L. Deijll, arts.
Dr. G. Dornseiffen, arts.
Dr. J. P. van der Eijden.
H. Fockens, geneesheer.
B. N. Frank, tandmeester.
A. Frederikse, arts.
† H. van Gelder, dirig. mil. apoth.
† Dr. J. van Geuns.
* E. L. Glinderman, apotheker.
† Ad. Goldberg, commissionair.
† Dr. J. G. Gohl, arts.
C. Nannes Gorter, journalist.
† Dr. H. K. Th. Herman, arts.
* S. W. Hoekstra, makelaar.
† Mr. P. J. Hooft Graafland.
F. de Haas, apotheker.
A. Harmens Wzn., Bureau Chem. onderzoek.

* H. Hempenius, apotheker.
* Jos. Hess, Comm. in effecten.
Dr. S. van der Horst.
† A. Huender Wzn., apotheker.
* Mej. C. Hugenholtz, apoth. Wilhelmina Gasthuis.
* C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.
* Mr. L. H. J. Lamberts Hurrelbrink, advocaat.
* V. van Itallie, apotheker.
Dr. N. M. Josephus Jitta, wethouder.
* J. Jonkman, apotheker.
* Bernard Kanis, administrateur.
* W. R. van de Kastele, arts.
* B. A. van Ketel, apotheker.
* A. Koek, apotheker.
J. H. A. A. Kalff, koopman.
Mej. M. de Heer Kloots, vroedvr.
B. van Marwijk Kooij.
* Dr. D. H. Koetser, arts.
Mr. P. W. de Koning, advocaat.
P. J. Kruijse, apotheker.
G. G. Lambers, apotheker.
* Mej. Dr. C. C. de Lange, arts.
* Dr. N. Lansdorp.
* Mr. E. van Lennep.
Mr. Alfred Levy, advocaat.
Mr. A. Lind, advocaat.
* W. v. d. Linden, apotheker.
† Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, arts.
* D. J. E. Mac Leod, officier van Gez. 1e kl.
* J. P. v. d. Marel, milit. apoth.
† Dr. P. F. J. Ter Maten.
* P. J. Honoré Metz, apotheker.
* Dr. G. Ter Meulen.
† Dr. L. C. v. d. Meulen, arts.
M. J. Michel, apotheker
* Dr. C. N. v. d. Poll, arts.
L. P. G. Postema, med. doct. arts.
† Dr. W. C. Posthumus Meyjes.
* Dr. W. Posthumus Meyjes.
E. Mogendorff, arts.
† P. N. Muller.
Mej. M. Mijers, apoth. Isr. Ziekenh. Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.
Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.
Ned. Tandmeesters-Vereeniging.
* Mr. V. K. L. van Os, advocaat.
H. Pekelharing, apotheker.
* Dr. A. E. de Perrot.
* M. J. v. Pienbroek, mil. apoth. K. N. M.
* Pharm. Ver. Luctor et Emergo
† M. J. van der Plaats, apotheker.
Prof. Th. Place.
* Jacobus Polak, apotheker en scheik.
Mr. J. C. Post, advocaat.
* J. A. Quanjier, arts.
* Redert, apotheker.
Dr. A. W. van Renterghem.
P. L. N. R. Idanus, apotheker.
* G. H. Roll, geneesheer.
* Dr. P. F. v. Hamel Roos, Bureau chem. onderz.
Dr. N. J. Rooswinkel, arts.
* J. van Rosmalen.
† A. J. Rijk.
* H. van 't Sant, apotheker.
G. Schippers, apotheker.
J. Schlencker, Comm. in assurantiën.
* H. J. M. Schoo, arts
* J. W. Schouten, apotheker.
* Dr. S. Simons, arts.
† E. Th. Smeets, contr. bij het kad.
F. A. Steensma, arts.
D. M. v. d. Stempel.
† Dr. M. L. v. d. Stempel, arts.
† Dr. B. H. Stephan, arts.
W. S. Stuijven, veearts.
* J. F. Suyver, apotheker.
† W. H. Swets, arts.
† A. van Swieten, ingenieur.
* Joh. Jelgerhuis Swildens, apoth.
H. Timmer, arts.
* J. Th. Tinkelenberg, apotheker.
† Prof. Dr. Hector Treub.
Jhr. H. Trip Jr.
* P. Verhagen, arts.
W. A. Vermaas, arts.
P. C. Vlaanderen, arts.
Firma G. G. v. d. Voort, apotheker.
* V. H. C. v. d. Voort, apotheker.
G. P. H. Vriens, apotheker.
* P. N. de Vries Jr., arts.
Mr. L. Zegers Veeckens, notaris.
L. A. Weissenbruch, apotheker.
H. M. C. Wellingshuyzen, fabrikant.
* Prof. Dr. J. K. A. Wertheim Salomonson.
Wijnhoff en Van Gulpen, handels-scheikundigen.

† P. van der Wielen, lector Artsenij-bereidkunde.
* P. A. de Wilde, arts.
* P. J. Zaalberg Hz., arts.
J. J. S. R. Zimmerman.
Andijk.
† Dr. J. A. L. Heenk, arts.
Anna Paulowna.
* J. Oostr. arts.
Apeldoorn.
† Mevr. A. G. Kerkhoven - Wijnhoff.
* P. Persijn, apotheker.
L. Pot, arts.
† Dr. A. Zaaier.
Arnhem.
* Mr. W. P. R. Bouman, amb. O. M. bij het kantongerecht.
* Dr. G. J. M. Couvée, arts.
* Th. Hillen, apotheker.
* Mej. G. Jongbloed, gemeente apoth.
† Dr. P. W. Meihuizen, arts.
Dr. A. E. Post, oud-insp. geneesk. staatsziecht.
† Dr. W. Rensen, arts.
* Dr. R. J. Roelofs, arts.
* Mr. J. J. S. baron Sloet.
Dr. J. Tjaarda.
* Mr. R. Veldwijk.
† Mr. D. J. Mom Visch.
Arum (Fr.)
A. T. Eekema, arts.
Assen.
Dr. H. Anema, arts.
J. Bolt, arts.
* Mr. A. Hilbingh ten Oever.
Assendelft.
* S. Bon, geneesheer.
Avenhorn.
* R. Geel, arts.
Baarn.
* Dr. P. V. Astro, arts.
* D. Bierhaalter, apotheker.
* Rud. Heijbroek, arts.
* Dr. F. J. A. Muisken, arts.
* Dr. A. J. A. Thomas, arts.
Barendrecht.
* Dr. J. van der Meulen, arts.
Beek bij Nijmegen.
G. S. H. Wendelaar.
Bemmel.
J. Poel Jr., arts.
Bennekom.
Mr. A. C. van Daalen.
Bennebroek.
* A. Kouwenaar, arts.
Bergen op Zoom.
* J. C. de Meulemeester, arts.
Beverwijk.
Dr. J. W. Schuit.
De Bilt.
† K. J. Lette, arts.
Bleskensgraaf.
* J. V. Huysman, arts.
Bloemendaal.
* Dr. D. Bakker, arts.
Bolsward.
† D. v. d. Meer, apotheker.
* K. van Ringh,
Den Bommel.
* J. Prins Fokkes, arts.
Borger.
* J. Frima, arts.
Ver. „Het Groene Kruis”.
Boskoop.
Dr. H. H. van Eyk, arts.
Borculo.
Dr. P. G. Scheij, arts.
Bozum.
J. H. Regenbogen, arts.
Brakel.
* J. J. Warnsinck, arts.
Breda.
* J. A. J. Bruinsma.
Geneeskundig Leesgezelschap.
* Dr. G. S. Moerel, arts.
Dr. E. A. O. Was, leeraar aan het Gymnasium.
J. E. H. v. Waegeningh, mil. apoth.
† H. H. P. de Wit, gep. kapt. d. art
Breukelen.
† Dr. Joh. Keijzer, arts.
Brielle.
Gezondheids-Commissie.
Brummen.
* Dr. A. S. de Bruyn.
Buiksloot.
* S. van Kempen, arts.
Burg (Texel.)
A. Wagemaker, arts.
Bussum.
* Dr. D. W. de Jong, arts.
† C. J. Koning, apotheker.
Dedemsvaart.
* Th. Ruys, arts.
Delft.
* Dr. A. Bræster.
* S. J. Fischer, apotheker.
C. A. v. Greuningen, apotheker.
* Geneesk. Leesgezelschap Hippocrat.
Dr. B. E. Scheltema, arts.
* Dr. C. J. Snijders.
J. A. Straman, apotheker.
Delfzijl.
Dr. C. U. J. Trip, arts.

Denekamp.
† A. J. Hondelink, arts.
Deventer.
Afd. der Maats. ter bevordering der Geneeskunst.
Gezondheids Commissie.
* Dr. P. van Delden Sr.
* P. Volders, apotheker.
Dieren.
* Leesgez. Elk wat wils
Doetinchem.
W. W. Huber Noodt, arts.
Dongen.
† C. J. J. Maassen, geneesheer.
Dordrecht.
Afd. Dordrecht en Omstr. der Ned. Mij. ter bev. der Geneeskunst.
* Mr. P. Blussé van Oud-Alblas, advocaat
Depart. Dordrecht der Mij. ter bevord. der Pharmacie.
P. A. Giltay, apotheker
S. M. Hugo van Gijn, Lid van de 2e Kamer der Staten-Generaal.
† Jan Hordijk Iz., fabrikant.
* A. J. Lebrt, fabrikant.
J. H. Lebrt,
* Mr. A. A. Moll, advocaat en proc.
† Dr. H. W. van Rhijn, arts.
M. L. C. Staring, oud-maj. d. art.
D. Vogelenzang, apotheker.
Doorn.
* M. J. van Dam, arts.
Dronrijp.
* Dr. H. J. Offerhaus Hzn., arts.
† Dr. D. A. van der Weide.
Dubbeldam.
* Dr. A. G. Degenaar.
Eelde.
Dr. A. Hesselink.
Eerbeek.
* J. Staring.
Eindhoven.
J. A. H. Rijke, apotheker.
* Dr. C. E. G. G. Schröder, arts
Elst.
Het Gemeentebestuur.
Emmen.
J. L. Tymes, arts.
Enschede.
* C. J. W. Baurichter, apotheker.
* Dr. A. van der Horst, arts.
H. Sijtsma, apotheker.
Ezinge.
* J. A. Schleurholts, arts.
Garmerwoide (Gr.)
* J. H. v. Heijningen Nanninga, arts.
Gasselter Nijveen (Dr.)
J. Adams, koopman.
Geldermalsen.
J. Prins Visser, arts.
Ginneken en Omstreken.
* Gezondheids-Commissie.
Goes.
* Dr. J. L. Goemans.
* J. J. Ochtman.
Gorinchem.
* H. J. Suerhoff, apotheker.
Gorredijk.
* G. Zwart, apotheker.
Gouda.
Gezondheids-Commissie
Loge: „de Ware Broedertrouw”
Dr. A. Montagne.
Gouderak.
† Dr. F. Beekenkamp.
Grave.
Dr. J. J. P. Hilbers, arts.
's Gravendeel.
J. Bossers, geneesheer.
's Gravenhage.
A. van Andel.
W. M. H. Auten, gep. kap. d. inf.
† J. Blomberg, apotheker
A. C. v. d. Bijllaardt Jr., apoth.
* C. P. v. d. Bijllaardt, apotheker.
† P. J. van den Burgh, oud-Burg.
† Mr. P. A. Callenfels, advocaat.
* J. W. del Campo, gen. Camp.
* J. L. G. Cayaux, maj. paardenarts.
* Dr. G. D. Cohen Tervaert, arts.
Dep. d. Maatsch. t. b. d. Pharm.
† Dr. A. W. M. van Deventer gep dir. off. v. Gez. K. N. M.
† Mr. W. Dolk.
† J. Dijk.
* W. S. A. van Eck, notaris.
* W. van Eeden, apotheker.
Dr. D. W. Ekker, arts.
A. M. van Embden.
Dr. C. J. L. Feith.
Dr. J. R. van Geuns, arts.
† Dr. G. A. de Geus.
* B. M. Gratama, ing. bij de Ned-Ind. Spoorw.-Mij.
* Dr. J. de Groot, arts.
* H. Rolandus Hagedoorn.
† G. N. H. Schultz van Haegen, oud-ritmeester bij de huzaren.
H. Hamburg, tandarts.
* Dr. C. E. Heijnsius, arts.
Arthur Herckenrath, tandmeester

J. J. Hofman, apotheker.
* Dr. H. M. Hijmans, arts.
* M. L. Q. van Ledden Hulsebosch, inspect. v. d. Volksgez.
* A. J. van Huffel Jr., apotheker.
W. G. J. Jaarsveld.
* Dr. A. J. Jelgersma, off. v. gez.
* J. W. R. Koch, arts.
Dr. A. A. Korteweg, arts.
† C. Mensink, tandmeester.
N. C. Mulder, arts.
G. H. Nikkels, arts.
* Mr. C. W. J. J. Pape.
* Mr. C. P. D. Pape.
* Firma Borst Pauwels, apotheker.
* A. Pleijsier, arts.
J. Ploeger.
Dr. G. Prius, arts.
Jhr. Dr. N. F. C. Pompe v. Meerderevoort, arts.
† Dr. Y. A. van Popta, arts.
Dr. N. C. J. Rahder, arts.
A. A. Regensburg, tandmeester
H. Reinders.
† J. van Riel, milit. apoth.
* Dr. M. Rutgers, arts
Dr. J. M. W. Scheltema, arts.
* J. E. Schill.
† Dr. H. B. Semmelink, arts
Jhr. J. W. Six, technoloog.
Dr. W. v. d. Slooten, apotheker.
† E. Sijbolts, apotheker.
F. J. Taverne, arts.
Dr. G. J. Teljer, arts.
* J. C. van den Tol.
Dr. A. Tuckermann, arts.
† F. R. Vechtman, apotheker.
* A. Veenhuysen.
† Mr. J. D. Verbroek, advocaat.
* Dr. H. J. Vinkhuyzen.
Groningen
Dr. M. Bolt.
Dr. L. Bouman.
J. W. van Calcar, arts.
* T. E. van Dijk, apotheker.
* J. Gruno, fabrikant.
* Dr. H. G. Hamaker, arts.
Dr. H. Kremer, arts.
Firma P. Noordhoff, uitgever.
Prof. Dr. G. C. Nijhoff.
Dr. R. P. Offringa Hzn., arts.
M. J. Schröder, apoth. Ziekenhuis.
H. J. Sieman.
* Prof. Dr. K. E. Wenckebach.
* Dr. H. G. de Zaaier, apotheker.
Gulpen.
* Gezondheids-Commissie.
Haarlem.
* J. A. R. Avis, Rijks-Veearts.
* Dr. A. N. Dinger, arts,
* R. Duijm, apotheker.
* R. J. van der Heijde, arts.
Dr. L. C. Kersbergen, arts.
* Mr. L. C. Kronenberg, advocaat en proc.
A. E. Ten Oever, arts.
J. E. van Schalkwijk, secr. der gem. Spaarndam.
* J. C. Tadema.
* G. Nolst Trinité, leeraar H. B. S.
J. Waller Zeper, arts.
Haastrecht.
* F. L. Deterding, arts.
Hallum (Fr.)
† A. Cannegieter, arts.
Hattum.
* Gezondheids-Commissie.
Hedel.
† H. Reidt, arts.
Heemstede.
Jhr. J. B. van Merlen.
's Heer Arendskerke.
H. van Iwaarden, arts.
Heerenveen.
* J. Hepkema, uitgever.
* Dr. G. van Schouwen, arts.
Heinenoord.
A. de Reus, arts.
Helder.
F. M. Rasker, mil. apoth. K. N. M.
Hellendoorn.
* Dr. B. H. Vos, arts.
Hellevoetsluis.
† K. R. Rootzant, arts.
Helpman (bij Groningen).
Dr. S. B. Ranneft, arts.
Hendrik-Ido-Ambacht.
* D. J. Kamberg, arts.
Hengelo (O.)
G. O. D. Dikkers, fabrikant,
* R. A. de Monchy.
Mevr. D. W. Stork.
's Hertogenbosch.
† H. van Baer, apotheker.
Gezondheids-Commissie.
* P. J. Jansen, apotheker.
Dr. G. Romijn, inspect. van de Volksgezondheid.

Heteren.
R. C. Suijling, med. doct. en arts.
Heythuizen.
J. D. Smits, arts.
Hillegom.
† C. J. Kleijn, arts, oud-offic. v. ge.
1ste kl. K. N. M.
Hilversum.
A. H. M. v. d. Bergh, apotheker.
G. Groeneveld, apotheker.
* A. J. v. Heemskerk Düker, apoth.
T. A. Huizinga.
* R. Ledebor, gemeente-ontvanger.
* Mevr. C. W. C. v. d. Meulen—
van Manen.
* Dr. M. Niemeijer, arts.
Dr. G. W. Wesselink, arts.
Hoek (Zeeland).
Afd. Zeeuwsch Vlaanderen O. D.
der Mpij. t. Bevord. d. Geneesk.
Hoogeveen.
* J. R. Meijeringh, arts.
Hoorn.
* G. J. de Boer, arts.
G. H. van Hoolwerff, apotheker.
* F. M. de Leur, veearts.
Hulst.
* Dr. J. E. Callenfels.
Kampen.
P. Butter, arts.
* F. O. v. d. Dussen, kantonr.
* D. v. d. Weerd, oud-apotheker.
Katwijk aan Zee.
† Dr. D. L. van Elk, arts.
H. E. de Ruiter Zijlker.
Katwijk aan den Rijn.
* J. Hueting, arts.
Kethel (Z.-H.)
† G. Sauer, arts.
Kinderdijk.
* H. C. Knappert, arts.
Jan Smit V.
J. M. Prins Visser, ingenieur.
Klaaswaal.
* D. F. Groenewoud, arts.
Klundert.
† Dr. B. J. Holster.
Kollum.
* Dr. A. Schuckink Kool, arts.
Kortenhoeft (N.-H.)
* J. E. Brouwer, arts.
Kortezwaag.
J. B. Ebbinge, arts.
Koudekerk (bij Leiden).
† W. A. Baar, arts.
Koudum (Fr.)
* Dr. L. de Jong, arts.
Krimpen a. d. IJsel.
* W. M. Blom, arts.
Laag Soeren.
Dr. G. W. S. Lingbeek, arts.
Laren (N.-H.)
* H. G. Willenborg, arts.
Leeuwarden.
Jhr. Mr. A. E. v. Boelens v. Eysinga.
* Mr. A. Menalda Hz.
Mr. J. D. v. d. Plaats.
Dr. J. A. Römer, arts.
P. H. de Ruijter, hoofd der school
voor M. U. L. O.
* Dr. J. F. Selhorst, arts.
A. E. Sissingh, arts.
C. J. de Vogel, apotheker.
Afd. v. d. Prov. Fr. Werkl.-Ver.
Leeuwen.
† Dr. A. W. van Haagen.
Leiden.
* Mr. M. d'Aumerie.
* J. G. Colenbrander, jur. stud.
* Mr. H. L. Drucker, lid van de 2de
Kamer der Staten-Generaal.
R. Dijkstra, apotheker.
J. P. L. Hulst, arts.
* E. J. van Itallie, militair apoth.
Prof. Dr. J. A. Korteweg.
W. F. Rutgers van der Loeff.
* Dr. Thomas van Wijk.
Leiderdorp.
T. F. Thyssen, arts.
Leimuiden.
* C. van Altna, arts.
Lekkerkerk.
J. van Dijk, arts.
Lemmer.
* H. Toxopeus, arts.
Lent (bij Nijmegen).
* F. C. Kuipers, arts.
Leur.
F. B. A. M. Hohmann, arts.
Leusden (bij Amersfoort).
* H. Visscher, arts.
Lexmond.
* P. Bon, arts.
Lisse.
* D. Blok, arts.
Lith.
J. Wiegiersma, arts.
Lochem.
* J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
* Mej. F. J. van Uildriks.
W. Wybrands, arts.
Loenen a. d. Vecht.
† Dr. H. J. Planten.

Losser.
* J. G. Fredericks, arts.
Lunteren.
† Dr. W. C. Kimmijser, arts.
Maasland (Z.-H.)
Dr. J. van der Hoeven.
Maassluis.
* Dr. H. J. M. Boonacker, arts.
G. H. Nikkels, arts.
Maastricht.
Loge „La Persévérance.”
* A. H. M. Schmedding, arts.
* Dr. Emile Schreinemacher.
Makkum.
Dr. W. Driendijk, arts.
Marsum (Fr.)
* H. Reitsma, arts.
Medemblik.
† E. Heckman, apotheker.
Meerkerk.
B. H. van Nes, arts.
Meppel.
* Dep. v. d. Maatschappij tot Nut
van 't Algemeen.
* Gezondheids-Commissie.
Middelburg.
Gezondheids-Commissie.
* J. C. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
† L. K. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
† P. Keg, Cz., directeur posterijen.
Jhr. Mr. L. Schorer, burgemeester.
Middelharms.
* C. J. H. v. d. Broek
Gezondheids-Commissie.
Milligen.
Dr. B. ter Cock, arts.
Musselkanaal.
E. Uniken v. d. Tuuk, arts.
Naaldwijk.
† Dr. J. Snellen van Vollenhoven.
* Dr. P. Timmers, arts.
Neuzen.
Gezondheids-Commissie.
Nieuwendam.
P. J. J. Honig, arts.
Nieuwenhoven.
Dr. C. van der Sluijs, arts.
Nieuw en St. Joosland.
† B. F. Catz, arts.
Nieuwe Tonge.
* C. van Gelder, arts.
Nieuwerkerk a. d. IJsel.
† J. C. Bom, arts.
Nieuwkoop (Z.-H.)
J. Baart de la Faille, arts.
Nieuwleusen.
A. van Scherpenzeel, notaris.
Noordwijkerhout.
† F. J. Visser, arts.
Numansdorp.
* C. Flohil, arts.
Nunspeet.
* Dr. J. Schut, arts.
Nijmegen.
F. Bar. v. Aerssen Beijeren v. Voshol.
Dr. Wiardi Beckman.
* Dr. J. P. S. Berends Sr.
* Dr. L. P. J. Berends.
* F. W. J. v. d. Brink, tandmeester.
Dr. C. J. van Duijl.
* Dr. E. Halbertsma, arts.
J. C. Hertstein, arts.
Dr. W. J. Koff.
Loge „St. Lodewijk.”
* G. Ph. G. Moeijs, apotheker.
† Dr. N. Munk, arts.
* Dr. H. Visser, apotheker.
* W. F. A. Wijnen, tandmeester
Nijkerk o/d. Veluwe.
P. N. van Lit, arts.
Oegstgeest.
* D. Timmermans, arts.
Oldehove (Gr.)
* E. Boerma, arts.
Oldenzaal.
L. A. de Vries, arts.
Ommen.
Dr. C. J. Warnsinck, arts.
Oostburg.
Dr. C. Prey Jr., apotheker.
Oost- en West Souburg.
* C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek (bij Arnhem).
Mr. H. W. de Bas.
Oostermeer (Fr.)
† A. P. Schaafsma.
Oost-Kapelle (Z.)
* W. Bal.
Ossendrecht (N. Br.)
† A. L. v. d. Lek, arts.
Oud-Beijerland.
Dr. K. Lodder.
Ouddorp (Flakkee).
* K. C. Crucq, arts.
Overschie.
* Dr. C. van Schouwen.
Overveen.
* C. H. Bos.
Papendrecht.
* Dr. E. Brandts.
St. Philipsland.
† A. Leon van Eldik, arts.
Princenhage.
Dr. M. Batenburg, arts.

Purmerend.
* B. W. Hartong van Ark, apoth.
K. van Giffen, apotheker.
Dr. H. C. Maats, arts.
* Dr. J. J. Maats.
C. L. W. v. IJsendijk, burgemeester.
Putten.
* A. H. Haentjes, arts.
Mej. C. N. J. de Jager, rijks telefo-
niste.
M. C. G. Middelburg, arts
Raamsdonk.
† C. Gutteling, arts.
Rauwerd.
Dr. G. A. Murray Bakker.
* Gezondheids-Commissie.
Reeuwijk (bij Gouda).
* J. M. van Staveren, arts.
Rhenen.
* J. J. Post, apotheker.
N. L. Reijnders, arts.
Rijnsburg.
Dr. A. J. van Walsem, arts.
Ridderkerk.
* J. M. Langeveld, arts.
Roermond.
† F. A. Haan, apotheker.
* Dr. J. L. Herten.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
* Th. Paulussen, officier v. gez.
Rotterdam.
† Mr. A. C. v. Blommestein, adv. en
proc.
* Mr. C. H. B. Boot, off. v. justitie.
* D. H. Brinkhorst, arts.
† Wed. Bulterman & Cohen, apothek-
kers.
Dr. F. G. Cornelis, arts.
† Dr. J. M. Dutilh, arts.
* Dr. C. Fehmers.
* D. C. Fehrmann, arts.
* W. H. J. Gautvoort, apotheker.
* C. Groenewegen, arts.
Mej. A. Grutterink, apoth. ziekenh.
* Dr. I. J. Hage, arts.
* M. Jagerink, arts.
J. Jurewitz, apotheker.
* Mej. E. A. J. Knoops.
† Dr. T. Lycklama à Nijeholt.
J. L. J. M. Maas, apotheker.
* M. J. v. d. Meij de Bie, apoth.
Dr. L. B. de Monchy, arts.
C. & C. J. Pluijgers, handel in
chemicaliën.
* M. Polak, arts.
V. Winkler Prins, arts.
* R. F. H. de Richemont, apotheker.
H. van Roijen, arts.
† Mej. G. M. Raeb.
* Van Schaick & Baljon, kooplieden.
* Dr. P. H. Simon Thomas, arts.
* Mej. M. Snellen.
Maurice Son, tandmeester.
† Mej. Christina Stronck, apotheker.
* C. L. W. Stutterheim, apotheker.
Rotterdamsche Tandheelkundige
Vereeniging.
* D. Teessen, apotheker.
Dr. L. A. Thomée, arts
† P. Schrameier Verbrugge, notaris.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
* K. J. Wijlacker, dir. ziekenfonds.
* A. J. Wijnne, gemeente-apotheker.
H. C. Zeelt, apotheker.
* J. J. van der Zwet, arts.
Ruurlo.
H. W. C. E. Hofstede, arts.
Sassenheim.
Dr. A. G. Metzlar.
Schagen.
Gezondheids-Commissie.
Scharmer (gem Slochteren.)
H. J. Fockens, arts.
Scherpenzeel.
S. F. Boekhoudt, geneesheer.
Scheveningen.
* Dr. C. M. Hartog, arts.
† J. C. Filedt Kok, apotheker.
Dr. K. de Lint.
Schiedam.
* A. Gouka, apotheker.
* Dr. C. J. Vaillant.
Schildwolde (Gr.)
* Dr. M. J. Adriani.
Serooskerke (Walcheren.)
H. G. J. van den Bosch, arts.
Sliedrecht.
* I. J. v. d. Berg, apotheker.
Dr. A. Prins de Raat, arts.
Dr. P. Langeveld, arts.
Afdeling v. den „Volksbond.”
Sneek.
* B. J. Boerigter, apotheker.
* I. J. van der Feer, apotheker.
Gezondheids-Commissie.
L. Hertzberger, arts.

Soest.
Het Gemeentebestuur.
* H. P. Schoonenbeek, arts
Spaarndam.
* W. Nije, arts.
Spanbroek.
G. C. van Balen Blanken Jr., arts.
Steenwijk.
* Leo Polak, jur. doctorand.
Stolwijk.
* S. Bijlsma, geneesheer.
Terborg.
* N. P. Brunt, arts.
Ternaard.
Dr. P. de Jager.
Tiel.
Mevr. M. E. v. Tienhoven-Muijsken.
Tilburg.
* M. J. M. Bijvoet, apotheker.
* Th. N. Cloosterhuis, apoth.
* J. I. Keijzer, apotheker.
Tolbert (Gr.)
W. R. Mansholt.
Ubbergen.
Gezondheids-Commissie.
Uden (N.-B.)
† Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uithoorn.
Afd. „Witte Kruis.”
Utrecht.
* Mevr. A. C. Alblas-Sorber, apoth.
* Dr. Ch. Ali Cohen, hoofdinsp. v.
de volksgez.
* J. Bartolotti Rijnders, dir. officier
van gezondheid.
H. F. Beijerman, ingenieur.
Jan Wefers Bettink, fabrikant.
† Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
* Dr. C. W. Broers, arts, off. v. gez.
* J. van Dam van Isselt, voorzitter
Centr. Gez. Raad.
Jacob Duijvis.
* C. D. Fehrmann, apotheker.
Mr. E. Fokker, voorz. Centr. Raad
van Beroep.
Dr. B. Frerichs.
Gezondheids-Commissie.
* J. Grijns, arts
† S. E. Haagsma, werktuigk. ingen.
* Dr. J. Hartog, arts.
* D. Heineke Jr., cand. arts.
* Dr. W. Huiskamp, arts.
Mr. A. C. Crena de Jongh, Lid
Centr. Raad v. Beroep.
* Dr. L. v. Itallie, leeraar Rijksvee-
artsenijschool.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
† Dr. J. Loricé.
J. C. Th. Marius, agent in wetensch.
instrumenten.
* P. E. A. Musquetier.
* Dr. F. A. K. Rombach.
Pharmac. Gezelsch. „Scheele.”
* C. Sleswijk, apoth.
† J. H. K. Smeets, apotheker.
Prof. Dr. C. H. H. Spronck.
Unitas Pharmaceuticorum.
Vereen. ter bev. v. Volksgezondh.
* K. Visscher, apotheker.
* H. Vlaanderen, koopman.
† Dr. L. U. H. C. Werndly, arts.
Veen (bij Heusden.)
* J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
* W. Boer, notaris.
E. Steenhuijzen Hz., apotheker.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veere.
Gezondheids-Commissie.
Velp (bij Arnhem.)
* R. Piekema, arts.
* Mr. de Vos tot Nederveen Cappel.
* Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Vianen.
* L. A. Baron van Ittersum, notaris.
* H. J. Thorbecke, arts.
Vlaardingeng.
C. H. Bekker, apotheker.
W. C. v. Dusseldorp Jzn., meelfa-
brikant, voorz. Gez.-Commissie.
C. A. v. Buuren v. Heyst, koopm.
G. v. Buuren v. Heyst, koopman.
* A. J. Formijne, arts.
* C. M. Hoogenboom, arts.
A. Hoogendijk, reeder en koopm.
Dr. H. Kikkert Czn., arts.
† Huib Kikkert, reeder en koopman.
A. Knottenbelt, notaris.
P. van Leeuwen, fabrikant.
† Dr. J. Voogd.
* Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.
* J. M. Zembach Jr., apotheker.
Vlissingen.
A. J. van Ockenburg, apotheker.
Voorburg (bij 's Hage).
* Dr. C. Ten Bosch Az., arts.

Voorst.
D. Brocx, arts.
Waardenburg.
* G. J. van Wieringen, arts.
Waddinxveen.
H. Blanken, Johnz., arts.
Wageningen.
* Dr. C. Alers, arts.
C. D. Bergacker, apotheker.
R. van Eck, apotheker.
Weesp.
* N. A. Ballentijn, apotheker
A. A. Knaap, arts.
Westervoort.
* J. H. W. Kuneman, arts.
Winschoten.
* Dr. Jen Wartena, arts.
Winterswijk.
* H. J. Manschot, arts.
Wirdum (Fr.)
F. van Setten, arts.
Wissenerkerke.
* D. J. Helderman, geneesheer.
Wognum (bij Hoorn.)
* L. H. W. Janssens, arts.
Wommels.
W. K. J. Hoekstra, geneesheer.
Workum.
Mevrouw Sluiterman.
J. J. Persant Snoep, arts.
Wormer.
* W. de Booij, arts.
Wormerveer.
* Mevr. de wed. D. Laan.
Woubrugge.
* W. A. Asman, arts.
Wijchen.
P. Ruijsch van Dugteren, arts.
Wijhe.
* J. W. Engels, arts.
Wijk bij Duurstede.
* Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.
IJselmonde.
† H. C. van den Bijlaardt, arts.
IJselstein.
J. H. Duijvis, arts.
* W. Peel, arts.
Zaandam.
† G. van Sante Bz., apotheker.
Zalt-Bommel.
Dr. H. Roodhuijzen Jr. emer. pred.
* J. van Tricht, apotheker.
Dr. J. de Wit, arts.
Zeist.
C. Guldensteeden Egeling, apoth.
* Dr. S. Heeg, arts.
C. Jonges, arts.
* N. A. Kortlandt, arts.
Zevenhuijzen (Z.-H.)
† Dr. H. J. de Witt, arts.
Zierikzee.
Gezondheids-Commissie.
Zoetermeer.
* A. Meerburg, arts.
Zuid-Scharwoude.
C. Rootlieb Jr., arts.
Zutphen.
C. Storm Buijsing, burgemeester.
† J. M. van Elk, handelsagent.
Dr. J. M. van 't Hoff, arts.
† G. J. W. Rosenkranz, controleur
v. h. kadaster.
* G. L. Tjeenk Willink, oud-apoth.
* Dr. A. N. Nolst Trenité, arts.
Zwolle.
* Dr. L. E. Goester, insp. Volksgez.
* R. Meulenhoff, oud-apotheker.
Dr. J. H. H. Stroinck Jr., apoth.

NED. OOST-INDIE.

Batavia.
* W. C. Klaassen, offic. v. gez. 2e kl.
A. T. E. Morel, apotheker.
Bangkinang.
A. W. Cramer, arts, off. v. gez.
Probolinggo.
D. van Aalst, apotheker.
Semarang.
Mr. H. B. Pleyte, advocaat.
Soerabaja.
D. J. Reese, apotheker.
Soerakarta.
Dr. J. Dekker, mil. apotheker.
Bestuur der Afdeling Amsterdam.
H. van Gelder, voorzitter.
Mej. C. Hugenholtz, secretaresse.
E. Th. Smeets, penningmeester.
Dr. W. Rutgers van der Loeff.
E. J. Abrahams.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER, P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 716.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per Jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: De teing-gezezer Eilers.
Berichten: De kwakzalver van voorheen, artikelen uit „Eigen Haard”. — Lezing over kwakzalverij. — Advertenties over Nieuw Malthusianisme. — Vaporesolene. — Een gevaarlijk kwakzalver — Gaan wij voor- of achteruit? — „Gesondheidslehrer” — Nog een gelukwensh. — Optreden van President Roosevelt.

Mededeelingen van verschillende aard: Fermentin. — Drank van Dr. Roland. — H. H. Camerling en zijn Mier bine. Weer valsche attesten.

Ingezonden: Het gevaar van Natuurgeneeswijze.
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Het reeds vroeger aangekondigd Gedenkboek wordt in deze maand ter perse gelegd.

Het zal bevatten de voordracht van Prof. Dr. Hector Treub over Kwakzalverij, gehouden in de Aula der Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam op 10 Nov. 1905, met een plaat „de Keisnijder” naar Jan Steen.

Verder zullen daarin de volgende, ons welwillend toegezonden, bijdragen worden opgenomen.

Dr. G. W. BRUINSMA,
„Helpers en Wegbereiders.”

Dr. VITUS BRUINSMA,
„De jaren 1878—1880, de Voorbereiding van de oprichting der Vereeniging.”

Mr. A. LIND,
„Kwakzalverij juridisch beschouwd.”

E. J. ABRAHAMS,
„Wat willen, wat kunnen wij bereiken.”

Prof. Dr. H. WEFERS BETTINK,
„Menschenvet als geneesmiddel.”

Prof. Dr. H. BURGER,
„De Kwakzalverij in de Oorheelkunde.”

J. M. VAN ELK,
„Die internationale Bekämpfung der Quacksalberei.”

(Voordracht gehouden ter algemeene vergadering op 11 Nov. 1905).

H. VAN GELDER,
„Het Maandblad der Vereeniging.”

Mej. C. HUGENHOLTZ,
Urine onderzoek en Kwakzalverij.”

Dr. C. N. VAN DE POLL,
„Iets over Kwakzalverij en Volksgeneeskunde.”

P. M. ED. RÖPKE,
„Bedriegelijke Reclame en Kwakzalverij.”

Dr. RUMPE,
„Die deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums.”

(Voordracht gehouden ter algemeene vergadering op 11 Nov. 1905).

J. VAN RIEL,
„Geschiedkundig overzicht der Vereeniging over de jaren 1880—1905.”

benevens een door den Secretaris bewerkt Aanhangsel, aangevende de samenstelling der vanwege de Vereeniging onderzochte geheimmiddelen.

Aan inzenders van bijdragen voor het Gedenkboek, zoowel als aan allen die den Penningmeester een jubileum-bijdrage deden toekomen, wordt een gebonden exemplaar door de zorg van het Bestuur toegezonden.

Voorts heeft het Bestuur besloten mits op aanvraag het Gedenkboek gratis voor de Leden verkrijgbaar te stellen, waartoe vóór 20 Februari aan het adres van den Secretaris inliggende kaart wordt ingewacht, ten einde in verband daarmee de oplaat te begrooten.

De Leden die het Gedenkboek in band wenschen te ontvangen, kunnen, mits vergoedend den kostenden prijs ad 50 cts., daarvan tevens doen blijken.

Voor niet-Leden is de prijs gesteld op f 2.00 per exemplaar ingenaaid en f 2.50 gebonden.

Namens het Bestuur,

Mr. A. LIND, Voorzitter,
J. VAN RIEL, Secretaris.

Als nieuwe Leden traden nog toe:

J. BLOMBERG, Apotheker te . . . . . 's-Gravenhage
De Gezondheids-Commissie te . . . . . Gulpen.
J. HUENDER, Arts te . . . . . Katwijk.
BERNARD KANIS, Administrateur te . . . . . Amsterdam.
L. P. G. POSTEMA, Med. Doct., Arts te . . . . . „
Dr. H. C. MAATS, Arts te . . . . . Purmerend.

Voorts is door de Afdeling Gooi en Eemland van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst van de Vereeniging tot wederopzegging eene jaarlijksche subsidie van f 10 verleend.

J. VAN RIEL, Secretaris-Penningmeester.

DE POSTWISSELS.

Met dit nummer worden de postwissel-formulieren voor de contributie en de abonnementsgelden aan de leden en abonné's toegezonden. Het Bestuur verzoekt beleefd, doch met aandrang, deze formulieren ingevuld, met duidelijke vermelding van naam en adres, aan den Secretaris-Penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betaling veel moeite en kosten bespaart.

Hun, die het verschuldigde reeds overmaakten of met wie — naar gewoonte — (Vereenigingen enz.) op andere wijze wordt afgerekend, wordt verzocht een eventueel ontvangen formulier als niet gezonden te beschouwen. Het is ter drukkerij niet goed mogelijk voor enkele adressen eene uitzondering te maken.

Ook thans blijft het Bestuur — en bepaaldelijk in verband met de uitgifte en kosteloze verstrekking aan de Leden van het Gedenkboek — zich zeer voor de ontvangst van vele extra-bijdragen aanbevelen houden, ten einde de kas op deze wijze weer eenigermate de gewenschte en noodige versterking te kunnen geven.

Namens het Bestuur,
J. VAN RIEL, Secretaris Penningmeester

De tering-genezer Eilers.

„ATTENTIE s.v.p.
Teringlijders welke in een zeer hoog stadium zijn, kunnen nog genezen en behouden worden. Bewijzen voorhanden.

Br. fr. EILERS, 8 Witte Rozenlaan, Leiden.”

Gelukkig, de tering behoort niet meer tot de zoo zeer gevreesde ziekten. Dat weten wij, zult gij zeggen, de Sanatoria voor longlijders en de tegenwoordig vrij algemeen toegepaste hygiënische maatregelen zijn een zegen voor de menschheid.

Wat zijt ge toch achterlijk; waar de resultaten, verkregen in de Sanatoria, vooral gunstig zijn voor lijders in een niet ver gevorderd stadium, daar is genezing te verkrijgen ook van hen, die in een zeer hoog stadium verkeeren, bij EILERS, zie bovenstaande advertentie.

Wie is EILERS? Zeker een bekwaam geneesheer, die ijverig studie van de geneeskundige wetenschap heeft gemaakt? Wij moeten u teleurstellen. Volgens zeer vertrouwde gegevens is E. iemand, die zich eenige jaren geleden te Leiden vestigde en toen vlugschriften uitgaf tegen de Justitie, meer speciaal tegen den Off. v. Justitie te Haarlem, waarop echter niet werd ingegaan. Later was hij zaakwaarnemer te Sassenheim en keerde van daar weer naar Leiden terug om een zaak te beginnen in gesteriliseerde melk. Toen aldaar een melkverordening in werking kwam raakte hij in moeilijkheden en werd . . . . . redder van de aan tuberculose lijdende menschheid. Het kan raar!

Ziet hier wat EILERS omtrent zijn middel verkondigt:

„WAT IS TERING?”

Zij ontnemt levenslust, levensmoed en levenskracht, zij is het langzaam werkend, doch zeker doodelijk vergif.

Een teringlijder of lijderes begint, zoodra de ziekte zich gezet heeft, te sterven en de omgeving is getuige van dat dagelijks verder gaan naar een gewisse dood, die maanden en dagen vooruit te berekenen is wanneer hij zal komen, om dat leven van hen die ons dierbaar is, uit te blussen.

Is er vreeselijker toestand denkbaar zoowel voor de lijder of lijderesse als voor hunne omgeving? ik geloof het niet.

En nu voor die allen de groote vraag is daar dan niets aan te doen, waarop in antwoord ondanks alle beweringen van niet,

JA, DUIZENDMAAL JA.

Een recept, mij door een Amerikaansche doctor gegeven, toen ik zelf aan die ziekte lijdende was, heeft mij bewezen dat er wel en degelijk raad voor is.

Proeven in de laatste jaren door mij genomen op patiënten die reeds ver heen waren, hebben mij bewezen dat het geneesmiddel in waarheid genezing aanbrengt, maar het moet ook geregeld gebruikt worden en geen bedenkingen gemaakt worden als zou het wel goed zijn, zou het wel helpen? het moet ingenomen worden zooals mijn vriend mij dat voorschreef, vier of vijf maal per dag vier capsules en dan volgt de genezing beslist, dat heb ik en meerdere met mij ondervonden

en wat bewezen is, duldt geen bekendingen, dat is waar.

Het is geen kwakzalverij, het is een recept van een uiterst bekwaam docter; ook het fleschje om de kracht weer te vernieuwen doet ten volle zijn dienst en behoort erbij.

Zouden teringlijders die weten dat bij mij de middelen tot redding verkrijgbaar zijn nu geen zelfmoord plegen als zij zulks ongebruikt of onbeproofd laten voorbijgaan."

Een enkele opmerking: Is het middel niet van EILERS maar van een *Amerikaansche docter*?

Maar hoe is die verklaring te rijmen met een verschenen „Open brief aan allen die aan tuberculose lijdende zijn of in de behandeling daarvan belang stellen” en waarin de vraag wordt behandeld: „wanneer een particulier of niet-Geneskundige een middel heeft gevonden om tering te genezen, is dat kwakzalverij of een uitvinding?” Hoe hebben wij 't nu? Is de uitvinder een particulier? Is die Amerikaanse docter geen geneeskundige?

Waarlijk het duizelt ons; wij gaan het wat lager bij den grond zoeken misschien vinden wij — in dit speciale geval — het antwoord op de, in den brief, in het algemeen gestelde vraag.

In de „Open brief” hierboven genoemd, zegt EILERS van zijn middel sprekend:

„Ik zal bewijzen leveren dat het geen kwakzalverij maar een waar geneesmiddel is, doch zal met geen brieven of aanbevelingen aankomen, maar namen noemen, dan kunt U zelf onderzoeken.”

En hij noemt dan als bewijs van het succes zijner middelen drie namen, nl. van den heer A. J. TER HORST te Assen, Mej. KOOY—VAN DER POL (woonplaats niet opgegeven) en Mej. DELMOND te Leiden.

Zooals EILERS zelf aangeeft zijn wij op onderzoek uitgegaan bij de twee personen waarvan het adres werd opgegeven. Van de moeder van TER HORST ontvingen wij de mededeeling dat E. haar zoon nooit gezien of gesproken doch hem op schriftelijke gegevens behandeld heeft. In den beginne ging alles goed en na eenigen tijd verklaarde E, na onderzoek van de urine van den lijder (ten minste de urine werd opgezonden), dat de ziekte, namelijk tuberculose, reeds in het derde stadium verkeerende, geheel geweken was en dat de patiënt geen capsules meer behoefde in te nemen. Door deze mededeeling eenigszins wantrouwend geworden, temeer daar E. hem nooit had onderzocht, liet de lijder zich door Prof. WENCKEBACH te Groningen onderzoeken, die constateerde dat de *longen zwaar* waren *aangetast*. Het gebruik van de middelen van EILERS (het schijnt uit den brief, dat hij ze onbegrijpelijkwijze nog later heeft ingenomen) heeft een vreeselijk hoesten en diarrhee veroorzaakt, zoodat dit gebruik thans gestaakt is. Wat te zeggen van *zoo'n bewijs*?

Van Mej. DELMOND hebben wij nog geen antwoord op ons schrijven ontvangen; misschien komen wij hierop later terug.

Maar wij hebben nog een ander bewijs van de deugdelijkheid (?) van de wondermiddelen, dat *niet* in den „Open brief” is vermeld.

Iemand (wiens naam en vertrouwdheid ons bekend is) schrijft ons, dat hij de capsules van EILERS had laten komen en hem beloofd heeft met het gebruik der capsules door te gaan doch te willen betalen als hij genezen was.

E. mocht den Docter of Professor aanwijzen om dit te onderzoeken. Verder beloofde hij hem f 25, zoo hij iemand kon opnoemen, die door hem volkomen genezen was. Ook het bedrag voor volkomen genezing kon hij opgeven, dat bij een solied huis, door E. te bepalen, zou worden gedeponeerd.

Op dit aanbod is E. niet ingegaan; in een brief verklaart hij op het „feitelijk ongemanierd en onzinnig schrijven” *fatsoenlijk* te antwoorden en eindigt dezen „fatsoenlijken” brief: „Op uw verdere . . . . . aan- en opmerkingen en voorstellen zal ik niet antwoorden, daar ik dan nog grooter dwaasheid uit zou halen als U.”

Is dit nu de handelwijze van iemand, die zeker van zijn zaak is?

Ons dunkt, dat al het bovenstaande voldoende is om de onbetrouwbaarheid van EILERS en

zijn geneesmiddelen duidelijk te doen kennen en zijn bedrijf inderdaad als kwakzalverij — en een zeer gevaarlijke — te bestempelen. Wat de middelen bevatten, doet in deze weinig ter zake maar wij wenschen ook in dit opzicht de weetgierige lezers grootendeels te bevredigen.

De middelen zijn drie in getal:

Capsules 50 stuks à f 2.60

Excelsiörstaal per flacon f 0.50

Excelsiörstaal-kruidentwijn per flacon f 0.75 die, na ontvangst van postwissel (met 20 ct. vracht) franco worden toegezonden.

Volgens het onderzoek van den heer J. P. VAN DER MAREL te Amsterdam bevatten de *Capsules*: vette olie, ijzerpoeder, teer en petroleum. Het *Excelsiörstaal* heeft als hoofdbestanddeel gedyaliseerd *Chloor-ijzer*. Een onderzoek van den kruidentwijn is niet ingesteld. Wij hadden aan de twee andere middelen al genoeg om te kunnen constateeren dat de capsules stoffen bevatten, die bij teringlijders somwijlen *zeer nadeelig* kunnen werken en, wat het *Excelsiörstaal* betreft, behalve de ondoelmatige vorm, waarin hier het praeparaat wordt gegeven, is het bekend, dat het geregeld gebruik van staal bij longtering zeer schadelijk is en niet zelden de kwaal van chronisch, acut maakt.

BERICHTEN.

Een belangrijk geschrift. De herinnering van het feit, dat onze Vereeniging 25 jaar heeft bestaan was voor den heer P. v. D. WIELEN te Amsterdam aanleiding om in de nos. 45, 46 en 47 van *Eigen Haard* van het vorig jaar een en ander over den *kwakzalver van voorheen* mede te deelen. Door omstandigheden zijn wij eerst thans in de gelegenheid de aandacht te vestigen op deze belangrijke artikelen, die voorzien zijn van reproducties van platen en schilderijen van oude meesters, o. a. van Gerard Dou, Van Mieris, Adr. v. d. Venne en Jan Steen, aan velen onzer lezers zeker niet onbekend.

Het zou schade doen aan het geheel wanneer wij een uittreksel uit het geschrift gaven, weshalve wij ons bepalen onze lezers op te wekken de aangehaalde nos. in *Eigen Haard* nog te lezen, zoo zij dit al niet reeds gedaan hebben.

Den heer v. D. WIELEN onzen dank voor de wijze, waarop hij de feestviering onzer Vereeniging heeft herdacht.

Lezing over Kwakzalverij. Op 26 Januari j.l. heeft het Bestuurslid onzer Vereeniging de heer E. J. ABRAHAMS, de kwakzalverij besproken in „Ons Huis” buiten de Muiderpoort te Amsterdam. Een aandachtig publiek volgde de lezing en vroeg na afloop om inlichtingen, die door den spreker werden verstrekt.

Vapocresolene. Door de gezondheids-commissie te Wierden wordt gewaarschuwd tegen het op eigen gezag gebruik maken van „Vapocresolene” tegen kinkhoest, op grond, dat dit middel bestaat uit carbol, hetwelk een giftige werking heeft en dat slechts onder een anderen naam als zoodanig in den handel wordt gebracht.

(Apeldoorn's Dagbl.).

Een gevaarlijke kwakzalver. Voor het gerecht te Berlijn had zich te verantwoorden de vroegere kleermaker, thans „Heilkundige” EDUARD BAUMANN wegens „fahrlässiger Körperverletzung”.

Hij had een vrouw, die lijdende was aan een betrekkelijk onbetekenend lijden, behandeld met een geheim middel, door hem met den naam van „Orffin” bestempeld, met het gevolg dat zij een ernstige nierontsteking kreeg.

Na het hooren van deskundigen (twee geneesheeren en een apotheker) werd de aanklaagde, die naar men zegt schitterende zaken maakt, tot vier maanden gevangenisstraf veroordeeld.

(Allg. Med. Central Ztg.).

Gaan wij voor- of achteruit? De *Munch. Med. Wochenshr.* bevat den tekst van een krachtig, goed geargumenteed verbod van de kwakzalverij, uitgevaardigd in . . . . . 1310 door den aartsbisschop van Trier.

(Ned. Tijdsch, v Geneesk.)

Gesundheitslehrer, Volkstümliche Monatschrift. Organ des Deutschen Landeshilfsvereines für Lungenkranke in Böhmen. Herausgegeben und redigiert von Primararzt Dr. HEINRICH KANTOR. In dit orgaan, ons welwillend door de Redactie toegezonden, wordt o. a. ook met kracht te velde ge-

trokken tegen de kwakzalverij. Wij betuigen onzen dank voor de toezending en houden ons verder daarvoor aanbevolen.

Nog een gelukwensch. Van Dr. KANTOR bovengenoemd ontving het Bestuur onlangs nog het volgend schrijven:

„Warnsdorf in Böhmen, am 23/12 1905.
Vereeniging tegen de Kwakzalverij,
Amsterdam.

Aus den „Hygienischen Blättern” des Herrn Dr. Reissig — Hamburg, habe ich entnommen, dass die geehrte Vereeniging tegen de Kwakzalverij Kürzlich das Fest ihres 25 jährigen Bestandes feierte. Da ich seit acht Jahren als von unserem ärztlichen Vereine gewählter Redacteur gegen die Kurpfuscherei kaempfe, glaube ich mir erlauben zu dürfen, Ihnen, wenn auch nachtraeglich, im Namen der Leser meines Blattes die waermsten Glückwünsche zu Ihrer Jubelfeier auszusprechen. Möge Ihr verehrter Verein noch viele, viele Jahre segensreich wirken. Als kleines Zeichen meiner Verehrung bitte ich die beifolgenden Exemplare meines Blattes entgegennehmen zu wollen.

In vorzüglicher Hochachtung,
Primararzt Dr. KANTOR”.

President Roosevelt heeft — zoo schrijft het *Brit. Med. Journal* — op de hem eigen doortastende wijze den strijd tegen de kwakzalverij aangebonden, door twee directeuren van een van de machtigste kwakzalversvennootschappen, de „orce of Life Company” te laten gevangen nemen, op grond, dat zij gebruik hebben gemaakt van den dienst der posterijen om bedrog te plegen.

Hij wenscht een einde te maken aan de ongerijmdheid, dat de post, een orgaan van den staat, zich beschikbaar stelt om handelingen te vergemakkelijken, die dezelfde staat verbiedt, door drukwerken te verspreiden voor kwakzalvers, oplichters en ergere misdadigers. De aangevallen firma heeft een millioen cliënten in de Vereenigde Staten, of 1/80 van de bevolking, en zij werft haar commissarissen en directeuren onder de haute finance, zelfs onder de gouverneurs der Staten. Zij bezit middelen om de dooden te doen ontwaken; een soort capsules, die men slechts naast een glas water behoeft te houden om van dat water een krachtig geneesmiddel te maken; een middel tegen reumatiek, dat men onder het bed van den lijder legt enz.

Het is te hopen, dat de president het wint van de groote geldmacht der bedriegersbende.

(N. R. . .)

Advertenties over Nieuw-Malthusianisme. In de *Nieuwe Veendam Courant* zijn de kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente aldaar en de kerkeraad der Evang. Luthersche Gemeente te Wildervank—Veendam opgekomen tegen het plaatsen van bovenbedoelde advertenties. O. m. wordt als motief opgegeven: „overwegende dat het niet wenschelijk is, dat dergelijke advertenties voorkomen in bladen, die niet slechts door ouderen, maar ook door jongeren worden gelezen.”

De administratie heeft dientengevoige met 1 Januari de opname van deze aankondigingen gestaakt.

Maar, vragen wij geldt dat motief niet voor allerlei kwakzalvers-advertenties, b.v. die betreffende elektrische ceinturen, middelen en boeken tegen geslachtsziekten enz.?

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Fermentin.

„De Suikerziekte wordt, zonder verandering in de gewone levenswijze, radicaal genezen door de *Fermentin* (gezuiverd en geconcentreerd), een afdoend, onschuldig en weinig kostbaar geneesmiddel, verkrijgbaar bij de *Maatschappij Salubritas* O. Z. Achterburgwal, 66—68, te Amsterdam A.

Bij iedere flacon is een verklaring en gebruiksaanwijzing gevoegd.

Prijs van de *Fermentin* per halve liter flacon f 2.50, per heele flacon f 4.50. Franco tegen postwissel 25 cent hooger onder rembours 35 cent hooger.

N.B. De *Fermentin* heeft ook een wonderbare geneeskracht tegen steenpuisten, huiduitslag jicht, slechte spijsvertering. Het is het beste bloedzuiveringsmiddel langs natuurlijken weg”.

Aldus luidt de advertentie ter aanbeveling

van *Fermentin*, terwijl in een biljet, dat bij het middel wordt verstrekt, nog meer wonderen ervan worden verkondigd.

In den laatsten tijd wordt er veel reclame gemaakt voor het gebruik van gist; eerst van biergist later van druivengist. Inderdaad worden beide stoffen somwijlen met succes aangewend bij enkele ziekten, o. m. bij steenpuisten; verder wordt er van sommige zijden beweerd (wij nemen de bewering *niet* voor onze rekening) dat ook bij de aanwending van druivengist tegen suikerziekte een goed resultaat is verkregen.

Dit heeft waarschijnlijk de *Maatschappij Salubritas* aanleiding gegeven om ook een soort gist onder den naam *Fermentin* in den handel te brengen als *radicaal* geneesmiddel tegen de gevreesde en verspreide ziekte. Zij zegt daarvan, quasi zeer geleerd, het volgende:

„De *Fermentin* bezit het vermogen, om de suiker, die door de aangetaste organen in overmaat gevormd wordt, dadelijk bij zijn ontstaan aan te grijpen, te ontleden en weder geschikt te maken voor assimilatie. De *Fermentin* geeft daardoor aan de organen de noodige rust, zoodat zij langzamerhand en vaak tamelijk snel hunne gewone functies weder kunnen verrichten en de zieke eindelijk *radicaal geneest*”.

Nu is het wel jammer, dat wij aan deze verklaring zeer weinig geloof kunnen slaan en genoodzaakt zijn onze lezers ernstig te waarschuwen niet tot het gebruik van *Fermentin* over te gaan vóór hun geneesheer te hebben geraadpleegd. Wij zeggen dit naar aanleiding van een rapport, ontvangen van den heer J. J. HOFMAN te 's-Gravenhage, die de goedheid had het middel voor ons te onderzoeken. Dit rapport luidt aldus:

„*Fermentin* is eene kleurlooze vloeistof met lichtbruin bezinksel.

Bij opening van de beugelflesch geraakte de vloeistof in beweging, er had eene stormachtige gasontwikkeling plaats, waarbij niet alleen koolzuur, maar ook hoogst onaangenaam riekende gassen, zooals die bij verrotting van eiwitstoffen ontstaan, ontweken.

Het microscopisch onderzoek toonde giscellen en vergane organische stoffen aan. Een chemisch onderzoek van deze onder invloed van allerlei gistingprocessen ontlede vloeistof kon geen resultaat hebben en werd daarom niet ondernomen.

Het komt mij echter waarschijnlijk voor, dat *Fermentin* een gebrekkige imitatie is van de proeven, door Jacquemin, Larroche en anderen genomen, om door speciale cultures van druivengist een voor geneeskundige doeleinden werkzame gistsoort te verkrijgen. De fermentatie in verkeerden zin, met ontwikkeling van allerlei stinkende gassen is daarvoor wel een bewijs”.

In de circulaire over *Fermentin* wordt nog op een ander middel de aandacht gevestigd. Men leest daar:

„Bij het behandelen van de *jicht*, waarvan de verwantschap met suikerziekte reeds lang geconstateerd is, bewijst de *Fermentin* eveneens uitstekende diensten. Doch dan moet nog een ander speciaal middel er bij gebruikt worden in den vorm van *Karola jichtwater*, het geneesmiddel bij uitnemendheid voor elken jichtlijder.”

Ook van dit water heeft de heer HOFMAN een uitvoerig onderzoek ingesteld, waarvan de beschrijving is opgenomen in het *Pharm Weekbl.*, No. 8, 42ste jaargang, en waarin hij tot de volgende slotsom komt:

„In de bekende standaardwerken van Dr. F. RASPE, HIRSHFELD & PICHLER, VALENTINER, ALTHAUS, SIMON e.a. vond ik geen gegevens van eene andere Karolabron (dan de Karola-Quelle Tarasp) en nog in geen enkele bron ter wereld is de aanwezigheid van *Benzols lithicus* (waarvan 0,7989 gram in den liter jichtwater voorkomen) geconstateerd. Trouwens in de brochure omtrent het Karola-jichtwater wordt geen bron genoemd, maar evenmin de naam van een fabrikant of van den scheikundige, die deze analyse deed.

Alleen de hoofddepothouders van het water worden genoemd en verder blijft oorsprong enz. in het duister. Indien dienaangaande in andere brochures niet meer gezegd is, komt het mij voor dat dit jichtwater geheel kunstmatig bereid is,

en dan is eene hoeveelheid van 5 m.G. fluor-natrium per L., zonder eenige bepaalde reden daaraan toegevoegd, niet zonder bedenking. Tegen het gebruik daarvan als conserveeringsmiddel is meermalen gewaarschuwd en met enkele uitzonderingen, komt er niet meer dan 1 m.G. per L. in de bekende bronwateren voor. Alleen het Karlsbad-water bevat 5 m.G. per L. en het Pockenbrunnlein te Burscheid heeft nog hooger gehalte.

Met al deze gegevens kan ik dit nieuwe middel geen groote aanwinst voor onzen artsensij-voorraad noemen en zal eene in de apotheek bereide mixtuur met benzoas lithicus meer vertrouwen verdienen en minder kostbaar zijn. Toch zal een dergelijk water ook wel weder verbruikers vinden en verkoopers, die, zonder oordeel des onderscheids den handel in alles wat mineraalwater heet, uitoefenen, zoolang niet, gelijk in Frankrijk en in Duitschland, wettelijke bepalingen den verkoop van medicinale wateren regelen”.

Drank van Dr. Roland.

Vallende Ziekten

en verder alle Zenuwkwalen radicaal genezen door

Drank van Dr. ROLAND.

Prijs per flacon f 3.50.

Een enkele flacon is voldoende om alle aanvallen te voorkomen en te overwinnen.

Algemeen Depôt

Pharmacie Liégeoise, 5 Place St. Barthélemy, Luik.

1000 Gulden

wordt uitbetaald aan elken lijder aan Vallende Ziekte die niet volkomen genezen is na de behandeling juist gevolgd te hebben.

Generaal-Agent voor Holland en Koloniën:

„SANITAS”

73 Utrechtschestraat Amsterdam.”

Wie kent tegenwoordig bovenstaande advertentie niet? Bijna geen dag gaat er voorbij of men kan haar in verschillende couranten lezen. Dat is nu *je* middel tegen vallende ziekte enz. *geneest radicaal, voorkomt en overwint alle aanvallen; wat wil men meer?*

Jammer dat het *niet waar* is; dit durven wij met zekerheid te zeggen. Uit het onderzoek van den heer M. J. VAN PIENBROEK te Amsterdam en van den redacteur van dit Maandblad is gebleken, dat de „Drank” bestaat uit een oplossing van ongeveer 18% *Broomkalium*, door een groene kleurstof gekleurd. Hij biedt dus veel overeenkomst met een ander Belgisch middel, reeds sedert jaren geadverteerd en herhaalde malen in ons blad besproken, dat verkocht wordt onder den naam van *Antiépileptique Uten*.

Nu wordt broomkalium (ook andere broomzouten) door de geneesheeren dikwijls aangewend bij zenuwkwalen en ook bij epilepsie, maar niemand hunner zal verklaren dat dit middel *radicaal geneest*, omdat zij wel beter weten. De kwakzalver echter ziet daar niets in, als hij maar zijn schandelijk duur goedje aan den man kan brengen. Maar, zal men vragen, er wordt toch 1000 gulden uitgelooft aan elken lijder die niet volkomen genezen is?

Probeer het eens die som machtig te worden en men zal u spoedig overtuigen dat gij in gebreke zijt gebleven „de behandeling juist gevolgd te hebben.” Dat kunstje kennen wij.

Wij vestigen er ten slotte de aandacht op, dat broomkalium, ook in oplossing, behalve door apothekers of geneesheeren tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, door anderen niet mag worden verkocht beneden de hoeveelheid van 100 gram. De Drank van Dr. ROLAND, o.a. bij SANITAS voor het winkelraam uitgesteld, bevat nog geen 70 gram. Er heeft hier dus, bij verkoop van een enkele flacon *overtreding* plaats van Art. 30 van de Wet van 1 Juni 1865, S. 61, regelende de uitoefening der artsensijbereidkunst.

H. H. Camerling en zijn Microbine A. B. C.

Te Nijmegen bestond reeds sedert geruimen tijd een zoogenaamd Sanatorium, onder leiding

van een zekeren CAMERLING, iemand zonder eenige medische opleiding, waarin de patiënten geheel vegetarisch gevoed en eenigszins volgens de manier van KNEIPP werden behandeld. Door omstandigheden ging die inrichting te niet. Nu wordt — weder onder bestuur van CAMERLING — te *St. Anna* (bij Nijmegen) een nieuwe inrichting gebouwd en zelfs is er, naar wij vernemen, een geneeskundige gevonden als de vlag die de lading moet dekken.

Inmiddels heeft CAMERLING een brochure verspreid, waarop wij reeds in het Maandblad van Dec. 1905 wezen en die getiteld is: *Microbine A. B. C. Vereenvoudigd bio-chemisch homoeopatisch geneesmiddel*. In die brochure vermeldt de schrijver dat hij — de man die geen geneeskundige is — op de gedachte gebracht is, de vereenvoudigde homoeopatische geneeswijze nog meer te vereenvoudigen en de microbine in het leven te roepen, die hij voor de drie hoofdgroepen van het menselijk lichaam heeft dienstbaar gemaakt n.l. „beenderen, spieren en zenuwen.”

Op quasi-zeer wetenschappelijke wijze wordt dit in het boekje duidelijk (?) gemaakt; de lezer spare ons echter daarvan een uittreksel te geven, hij zal wel begrijpen dat de microbine de microben, „de oorzaak van vele ziekten” doodt, altijd volgens CAMERLING. En dientengevolge werkt dit middel 't zij A. B. of C., heilzaam, o.a. bij acute ziekten, die met koorts en ontsteking gepaard gaan, bij huiduitslag, waterzucht, ontsteking van verschillenden aard, longontsteking, ontsteking der eierstokken, reumatische ziekten, bloedarmoede, oude moeilijk te genezen wonden met vuile ettervorming, verlammingen, vetziekten, jicht, hoofden kiespijn, bloedvloeijing uit de longen en baarmoeder, zenuwpijnen, suikerziekte en als voorbehoedmiddel bij beroerte. Het kan zoo wel, zouden wij zeggen, maar er worden nog veel meer kwalen opgenoemd met opgave welk soort microbine moet worden aangewend. De zieke moet nu zelf den aard zijner ziekte maar vaststellen en dan uitzoeken, of hij A. B. of C. noodig heeft tenzij hij een *schriftelijk* consult ad f 2.50 (het geld terstond er bij te voegen) bij den schrijver aanvraagt.

Een blik op het onvolledige lijstje der kwalen — waaronder de meest ernstige ziekten worden opgenoemd — toont ons hoe lichtvaardig hier door een onbevoegde met de gezondheid der menschen wordt omgesprongen. Longontsteking, acute ziekten gepaard met koorts en ontsteking en dergelijke zware ongesteldheden, waarbij deskundige hulp zoo spoedig mogelijk *noodig* is, wil men ter juister tijd ingrijpen, zij behoeven, volgens CAMERLING, die hulp niet als de lijder maar microbine slikt en „volgens de natuur leeft.” 't Is o.i. verschrikkelijk!

Wij vonden het voldoende slechts een der 3 soorten microbine aan een onderzoek te doen onderwerpen; de heer J. P. VAN DER MAREL te Amsterdam kon in *Microbine A niets anders* ontdekken dan *zuivere melksuiker*. Nu weten wij wel dat C. en zijn vereerders zullen zeggen (het wordt al gedaan) dat er bestanddeelen in zijn, die niet te achterhalen zijn, die in homoeopatische hoeveelheden voorkomen maar bij het nauwkeurig onderzoek is daarvan niets gebleken. En zelfs al ware de bewering juist, dan zou dit toch niets veranderen aan onze opinie, wij zeiden het boven reeds, dat het optreden van CAMERLING als hoogst gevaarlijk is te beschouwen.

Microbine, zouden wij denken, is dus het geneesmiddel bij uitnemendheid; de vervaardiger (?) denkt er echter anders over. Hij, die alle geneesmiddelen tegenwoordig in gebruik, afkeurt, wien de homoeopatische artsenschat nog niet eenvoudig genoeg is, hij vindt het toch nog noodzakelijk dat de lijders in talrijke gevallen een samengestelde vloeistof uitwendig aanwenden. Hij noemt die vloeistof *Virol* en zegt daarvan:

„*Virol* is een lichtgeel, aromatisch riekende vloeistof van sterk oxydeerend vermogen, zonder eenige schadelijke metaalverbinding, *plantaardig* en *volkomen giftvrij* *) een in alle opzichten hygi-

*) Wij ca siveeren.

(Red).

enisch, antiseptisch middel van groote geneeskraft, dat alle schadelijke kiemen doodt."

Het onverbiddelijk scheikundig onderzoek heeft intusschen aangetoond, dat CAMERLING het in dit opzicht met de waarheid niet zoo nauw neemt. De heer VAN DER MAREL kon in de vloeistof aantoonen: *onderchlorigzuur* (het bestanddeel van de z.g. bleekpoeder en bleekwaters) *phosphorzuur*; *zwavelzuur* en *citroenzuur*, gedeeltelijk gebonden aan de metalen *natrium* en *aluminium*, waarbij vruchtenessence gevoegd is.

Wie dit nu een *plantaardig* en *volkomen giftvrij* vocht noemt, zegt meer dan hij kan verantwoorden. Het „in alle opzichten hygiënisch antiseptisch middel" zal zeker zoo heeten naar de aanwezigheid van het *onderchlorigzuur*, waarvan wij het gebruik niet verwacht hadden van iemand, die zoo smaalt op de geneesmiddelen door de gewone geneeskundigen voorgeschreven en die in zijn brochure zegt: „Ik ben sterk tegen alle soorten van medicijnen."

Wat dunkt u, lezer, zoudt gij, na lezing van het bovenstaande, in CAMERLING den man denken te vinden, aan wien gij gezondheid en leven met juistheid kunt aanbevelen? Wij denken er anders over.

Naar wij vernemen, is bij de Justitie een aanklacht tegen hem ingediend; vermoedelijk zullen wij dus later nog wel eens op dezen persoon terugkomen.

Weer valsche attesten.

In *De Tijd* van 2 Januari j.l. komt het onderstaand ingezonden stuk voor, onder den titel „Pinkpillen."

„Mijnheer de Redacteur!

Onder reclames kon men enkele dagen geleden in Uw geacht blad een hoogst merkwaardige genezing lezen, door de vermaarde Pinkpillen veroorzaakt. „De heer LUCAS DE PATER", eigenlijk een „jonge heer", zou van stomheid, verlammingen enz., door die pillen zijn genezen. En LUCAS' moeder van een maagkwaal. Tijdens de ziekte van een Goudschen collega heb ik 't jongmaatje behandeld. Op een goeden dag werd LUCAS plotseling sprakeloos en verlamd aan gelaat, arm en been, (eenzijdig). Na twee weken was de stem terug, zonder dat een pinkpil was geslikt. De ouders getuigden mij dit dezer dagen zelf. Na een paar maanden kwam LUCAS per pedes apostolorum, hoogst eigenbeinig op mijn spreekuur. De eigenlijke verlamming was geweken. Nog was geen enkele pinkpil gebruikt. Patient vertoonde toen nog de „bibberatie" der nog voor een deel krachtelooze spieren, wat zeer natuurlijk is. Ik ried electriciteit of massage aan, maar patient ging door 't herstel van hun huisarts, weder in diens behandeling over. Daarna verloor ik LUCAS uit 't oog. Ik wist alleen, dat te Utrecht zijn oogen speciaal behandeld bleven. In dit stadium zijn de lang niet goedkope pinkpillen tegen de „bibberatie" geslikt. Goed voedsel enz. zou de verdere genezing, d.i. 't verder langzaam herstel der spieren van onzen arbeidersjongen evengoed, zoo niet beter, veroorzaakt hebben. Nu bleek mij dezer dagen bij een bezoek aan patient, dat ook nu nog niet alle spieren haar vroegere kracht terug bekomen hebben. Wat geen arts verwonderen zal. Dit is nu zeker: noch de totale stomheid van LUCAS, noch zijne eigenlijke verlammingen zijn door de pinkpillen gecureerd.

Tot zoover LUCAS.

Thans de maag van LUCAS' moeder.

Ook die zou door de pinkpillen radicaal genezen zijn.

Wat niet verhinderde, dat de goede vrouw „alweer", volgens haar eigen, onder getuigen tot mij gesproken woord, „morgen naar Leiden" zou gaan. „Van wegens die ouwe kwaal, weet U, de maag."

Heil den Pinkpillen.

Ik meen, dat een geneesheer verplicht is, kwakzalverij te bestrijden, waar hij zulks kan. Daarom veroorloofde ik mij U, geachte Redactie, deze rectificatie dezer pinkpillen-genezing te schrijven. Alleen LUCAS' portret, dat in alle groote bladen de reclame heeft verlicht, is 't

meest overeenkomstig met de werkelijkheid. 't Is volkomen „Secundum Lucam."

Met dank voor de plaatsing,

blijve Uw, U dw. dn.

Dr. A. C. A. HOFFMAN.

Gouda, 28-12-'05.

Het *Goudsch Nieuwsblad*, op bovenstaande mededeeling wijzende, voegt daaraan het volgende toe:

„'t Is tot leering van sommigen, die alles gelooven wat er in 'n krant staat, dat wij dit stukje overnemen.

Men zij nogmaals gewaarschuwd tegen de dure pinkpillen (al worden ze soms per advertentie door iemand, die wat vlug genezen (?) is, tegen verminderden prijs aangeboden) en tegen alle zoogenaamde geneesmiddelen, die in de bladen onder de rubriek reclames of advertenties worden aangeboden.

Wij hebben steeds dergelijke annonces geweigerd, al berokkenden wij ons daardoor heel wat schade. 't Is te betreuren, dat zoo vele bladen deze o.i. alles behalve zuivere bron van inkomsten niet willen of kunnen missen.

Wie ongesteld is raadplege den geneesheer, maar niet de advertentiekolommen van de eerste de beste krant."

Een woord van hartelijken dank aan het *Goudsch Nieuwsblad*.

INGEZONDEN

HET GEVAAR VAN NATUURGENEESWIJZE.

In aansluiting aan een artikel van een Uwer correspondenten in 't laatste nummer, zag ik gaarne het onderstaande onder de aandacht van uwe lezers gebracht.

Ik wil in mijn betoog hoofdzakelijk duidelijk doen uitkomen, het *gevaar* aan de natuurgeneeswijze verbonden, zonder, als leek, in de geneesmethode (?) zelve te willen doordringen.

Velen willen met 't boek van Dr. KUHNE in handen, zonder 't verder bezigen van Docter of Apotheker, op eigen gelegenheid ziekten genezen, waarvan zij den aard en complicatie als leeken uit den aard der zaak niet kennen.

Is het *iets anders* dan kwakzalverij, wanneer iemand *zonder eenige medische kennis*, zonder absolute kennis van 't menschelijk lichaam, *dat zelve lichaam* wil gaan genezen, afgezien volgens welke methode dan ook?

Het groote gevaar dat daaraan verbonden is en de treurige gevolgen die zoo'n handelwijze na zich kan slepen, zal ik u hier door een treffend voorbeeld duidelijk maken.

Verleden jaar Mei, verliet de Heer A. J. (*) als longlijder Amsterdam en trok naar Bussum ten einde daar in eene gezondere streek, ver van de stadslucht, zijne gezondheid te trachten terug te vinden.

De Heer J. was slechts eenige maanden gehuwd en door noodlottige omstandigheden, een gevatte kou bij 't redden van een drenkeling, direct bedlegerig geworden en trok toen, als reeds vermeld, een weinig hersteld naar Bussum om dan *zonder docter*, volgens de natuurgeneeswijze, ook volgens zijne vrouw de eenige ware methode, zijne zieke longen te doen herstellen.

Elken dag werd natuurlijk met koud water gewerkt, koorts of geen koorts; hoesten deed hij toen voortdurend, opgeven natuurlijk niet minder en de patiënt ging blijkbaar niet erg vooruit.

Toen kwam er echter redding (?) opdagen; een diamantslijper daar ter plaatse, de Heer K., kwam, daartoe uitgenoodigd, den patiënt bezoeken.

Deze nu speelde, zonder honorarium te ontvangen voor Docter; met het boek van Dr. KUHNE in de hand deelde hij de lakens uit en ofschoon de moeder van den patiënt herhaaldelijk op 't inroepen van medische hulp aandrang, achtte zijne vrouw dit niet noodig en ging op den ingeslagen weg voort.

De Heer K. had de verregaande onbeschaamd-

(*) Wij hebben de vrijheid genomen de voor den inzender voluit geschreven namen voor initialen te vervangen; dit verandert aan de zaak niets.

heid allerlei dingen voor te schrijven, die elk weldenkend mensch als beslist nadeelig voor den patiënt moest beschouwen. Men oordeele zelf:

Dé vegetarische voeding was ten eenen male onvoldoende; geen melk, geen ei of eiwit of welk versterkend middel dan ook werd aangewend; boonen, wortelen, appelen enz. maakten de voeding uit en deden den patiënt natuurlijk hoe langer hoe meer verzwakken.

Koorts of geen koorts moest de zieke er uit, fietsen en wandelen, tot zelfs heel nabij Laren, met een stok gymnastiseeren, enz. Kreeg dan de patiënt harde koorts, dan kreeg hij weer een koude afwassching en de temperatuur daalde; kreeg hij het dan weer koud, dan kroop bij maar weer achter de warme kachel.

Dat het zoo niet lang kon duren was duidelijk en ofschoon de moeder telkens en telkens weer, onder de hevigste scènes, op Sanatorium of Docter aandrang, niets mocht baten; fier stond dan zijne vrouw daar en wist 't best wat goed voor haren man was.

Nu, na 8 maanden, is de 27-jarige jonge man overleden en vraag ik een ieder in gemoede af, of het niet zeer zelden voorkomt, dat eene longlijder in 't eerste stadium, overgehouden uit de typhus, reeds zoo spoedig bezwijkt.

M. i. is dit *alleen* te wijten aan de *behandeling*, het docteren zonder bevoegd geneesheer en maak ik er de natuurgeneeswijze een beslist verwijt van, aangenomen dat het eene geneesmethode is, dat zij dergelijke eigendunkelijke onverantwoordelijke handelwijzen in de hand werkt, door 't uitgeven van boeken, die evenals Pinkpillen enz. voor *alles* goed zijn en den bevoegden geneesheer van den patiënt verwijderd houdt. Ik hoop en verwacht, dat tegen personen als de heer K., die in Bussum vrij veel praktijk moet hebben, zoowel van uwe als andere richting met de meeste kracht zal worden opgetreden, ten einde te voorkomen dat zoo iemand in de toekomst nog meer onheil sticht.

In de hoop hiermee aan velen de oogen te hebben geopend en vooral te Bussum velen aan dien verderfelijken invloed te hebben onttrokken,

Hoogachtend
H. K.

CORRESPONDENTIE.

G. S. te A. Wij danken u voor uwe mededeelingen. Het Maandblad wordt meer gelezen — ook in arbeiderskringen — dan gij denkt en aan de meeste bladen gratis toegezonden met verzoek het een en ander er uit over te nemen. Hieraan wordt echter, vooral door de groote bladen zelden voldaan. Waarom? Wij kunnen niet aannemen dat de *administratie*, die zoo bereidwillig de kwakzalvers-advertenties opneemt bezwaar zou maken tegen een waarschuwing in het goede en gereserveerd voor de *redactie* (wier plicht het toch is het publiek zooveel mogelijk voor te lichten), want herhaalde malen is reeds verzekerd dat die beide t. k. n. afgescheiden van elk ar werken.

Dr. t. O. te H. Het artikel over *Gloria-tonic* is zeker in uw bezit. Volgens bekendmaking van den Gezondheidsraad te Karlsruhe bestaan de *laxermiddelen* uit *aloë*, *rhabarber* en *zetmeel*.

Mr. E. L. v. E. te 's G. Dank voor de toezending van het monster *Wijbert-Tabletten* en de brochure. Al mogen die tabletten ook hun 60-jarig jubileum vieren, bijzondere s. is e niet aan. In December 1898 en Juni 1904 hebben wij in het Maandblad dit middel besproken en vermeld dat het bestaat uit *drop*, *gom* en *pepermuntolie* of *menthol*.

A. P. te G. Een Maandblad, behelsende een artikel over *kloosterbalsem*, is u toegezonden.

L. A. R. te L. Z. Wij zouden u aanraden de vraag betreffende *Odol* aan den tandmeester te richten. Wij bevelen geen middelen aan.

Red. vroeger hebben wij in het Maandblad meegedeeld, dat de enorme reclame voor deze mondspoeling ons zeer overdreven voorkomt.

E. R. te P. Tot ons leedwezen moeten wij de plaatsing van uw bijdrage op nieuw uitstellen. Nog meer stukken konden geen plaatsruimte vinden.

ADVERTENTIEN.

HOTEL DU COMMERCE

te Leiden.

wordt H.H. Medici ten zeerste aanbevolen.

9/12

M. DE GRAUW, Prop.

Maandblad tegen de Kwakz. ligt ter lezing.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 722.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Regeling van den verkoop van specialités en geheimmiddelen. — Een artikel in Boon's Geïllustreerd Magazijn. — Dr. Foreman overleden. — Het Staphorster boertje. — Veelzijdig ontwikkeld. — Ongevallenwet en kwakzalverij. — Een pseudo-dokter. — Dat loopt de spuigaten uit. — Een nieuwe vennootschap in 't zicht.

Mededeelingen van verschillende aard: Een attest voor Eilers. — Een gevaarlijk kranten-artikel. — Het gevaar voor Natuurgeneeswijze. — Clandestiene invoer van geheimmiddelen.

Uit de Pers: Geneeskunde en kwakzalverij.

Rechtszaken: De zaak Camerling.

Boekbeschuwing: Iets over tandheelkunde en over tandheelkundig onderwijs.

Correspondentie.

Feuilleton: Uit Menschlievendheid.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het Gedenkboek.

Onder verwijzing naar hetgeen dienaangaande in het Februari-nommer is vermeld, herinnert ondergeteekende, dat het Gedenkboek, *mits bij hem aangevraagd*, voor de Leden *kosteloos* ver-

krijgbaar wordt gesteld, doch bijaldien men in plaats van ingenaaid het Gedenkboek in band wenscht te ontvangen, daarvoor den kostenden prijs ad 50 ct. moet worden vergoed.

Ook op de nieuwe Leden zijn deze bepalingen van toepassing.

Voorts heeft het Bestuur, ingevolge daartoe te kennen gegeven verlangen, besloten voor Abonnés het Gedenkboek tegen verminderden prijs, zijnde f 1.15 ingenaaid en f 1.65 gebonden, verkrijgbaar te stellen.

Voor *niet-Leden* en *niet-Abonnés* blijft de prijs bepaald op f 2.00 of f 2.50 gebonden.

Allen, die op de toezending van het ter perse gelegd Gedenkboek prijs mochten stellen en nog verzuimden dit te doen blijken, worden verzocht alsnog ten spoedigste daarvan kennis te geven.

J. VAN RIEL, *Secretaris-Penningm.*,
Stadhoudersplein 34,
's-Gravenhage.

Als nieuwe Leden traden nog toe:

R. C. SUYLING, Med. Doct. en Arts
te . . . . . Heteren.

P. J. J. HONIG, Arts te . . . . . *Nieuwendam.*
J. E. VAN SCHALKWIJK, Secretaris
der Gemeente Spaarndam te . . . . . *Haarlem.*
Dr. P. G. SCHEIJ, Arts te . . . . . *Borculo.*
J. VAN RIEL, *Secretaris-Penningmeester.*

DE POSTWISSELS.

Van een groot aantal Leden en Abonnés zijn de postwissel-formulieren ingevuld terug ontvangen en onderscheidene hadden daarbij de welwillendheid der Vereeniging een extra-bijdrage te doen geworden.

Waar deze wijze van betaling veel moeite en kosten bespaart, houdt ondergeteekende zich voor nog meer toezending van postwissels aanbevolen.

Voorts zijn op deze wijze reeds door vele Leden de kosten voor inbinden van het Gedenkboek voldaan, waarvan aantekening is gehouden.

J. VAN RIEL, *Secretaris-Penningmeester.*

Ingevolge ingekomen bericht van den Heer J. M. VAN ELK, fungerend Secretaris der Nederlandsche Commissie, zijn door de buitenlandsche zuster-vereeningen de volgende heeren tot leden voor het „Internationale Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie” aangewezen:

1°. Voor die *Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums*: De Voorzitter Dr. SIEFART te Charlottenburg en de heeren Dr. RUMPE te Crefeld, Dr. REISSIG te Hamburg, Redacteur der *Hygienische Blätter* en Dr. NEUSTÄTTER te München, zullende laatstgenoemde als secretaris der Duit-sche commissie optreden.

FEUILLETON.

UIT MENSCHLIEVENDHEID,

DOOR

EDUARD RÖPCKE.

Verleden zomer in een der mooiste gedeelten van ons land logeerende, wandelde ik met een mijner vrienden, die in die streek goed bekend was, langs een weg, waaraan groote buitens gelegen waren. Mijn aandacht werd getrokken door een prachtige villa met uitgestrekt bijbehoorend park en ik vroeg — zooals men veelal uit nieuwsgierigheid doet — wie daar woonde.

„Dat is de villa van meneer MASTAN.”

„MASTAN . . . . . connais pas; den naam nooit gehoord . . . . .”

„Hij heeft vroeger . . . . . Enfin, dat vertel 'k je thuis wel eens; 't is net wat voor jou.”

* * *

JAN en HENDRIK waren kantoorbedienden bij de expeditie-firma SCHRAALMEIJER & Co., waar zij tegen een jaarlijksch salaris van vijfhonderd en veertig gulden hun leven op een harde kruk moesten verzitten. Reeds sedert eenigen tijd was in de beide jongelui een gevoel van revolutie, een lust naar verzet gevaren; zij

zagen de toekomst duister in en hadden genoeg van hun hongerloontje. Op een avond kwamen de twee vrienden bij elkaar om te beraadslagen hoe zij een eind aan hun ellendigen toestand konden maken. Toen zij een paar glazen bier en hun van plannen vol hoofd geleegd hadden, zei JAN met een filosofischen zucht: „Ja . . .”

En als trouwe kameraad liet HENDRIK er dra een wanhopend „ja” op volgen.

JAN nam nog een half fleschje bier van den grond, schonk de glazen nadenkend in, sprak toen:

„Je kan wel gappen . . . dat is de kwestie niet; maar hoe word je zonder dat 't gauwste rijk?”

„Eerlijk duurt 't langst” — antwoordde HENDRIK, bijzonder den klemtoon op het laatste woord leggende.

„Nou ja, tap nou geen flauwe moppen” — zei JAN ietwat verstoord.

En als om in ernst weer op het onderwerp terug te komen, hernam HENDRIK: „Nee, gappen is niks gedaan; dan draai je de doos in. De lui in je eigen voordeel beliegen en bedriegen zoo hard als je kunt, zonder dat je met politie of justitie in aanraking komt . . . dat is de kunst; dan kan je rijk, schatrijk worden.” En hij staarde weetgierig vóór zich naar de tafel, waarop een opgevouwen dagblad lag. Een afschuwelijk slechte afbeelding — het portret van een boerin — trok zijn opmerkzaamheid; daaronder stond: „juffrouw KLOMP, volgens

portret”; en boven dit afschuwelijk contereitsel, met groote letters: „Wonderbaarlijke genezing.” HENDRIK's staren ging over in een wijsgeerig peinzen en plotseling klaarde heel zijn gezicht op; met den blijden uitroep „Eureka!” sprong hij van zijn stoel en danste als een bezetene in het rond. In zijn verbeelding een tweede Carnegie, kende zijn weelde-gevoel geen grenzen en danste hij de glazen van de tafel, zoodat JAN bebiertd opvloog en boos-nieuwsgierig uitriep: „Vertel dan toch op!”

HENDRIK, geagiteerd, druk met zijn plan, begon nu: „'k Heb alleen 'n bedrijfskapitaaltje nodig . . . . . dan zijn we er! 'k Weet 'n middel om gauw rijk te worden; en zonder de doos in te draaien! 't Is prachtig, subliem! 't Berust op suggestie en reclame met een achtergrondje van filantropie. Ja, kerel, we moeten 't feitelijk „uit menschlievendheid” doen — lachte hij — de verdiensten zijn natuurlijk bijzaak! We vinden doodeenvoudig een middel tegen een of andere kwaal uit, pillen, zalf, breukbanden, gordels of zoo iets en dan maken we er 'n afgedriedondersche reclame mee! Het stomme publiek vliegt er vanzelf wel in, want hoe zijn de menschen? Als ze overal en telkens den naam van zoo'n middel lezen, moeten ze 't koopen. Zóó is 't al zoo dikwijls gegaan; waarom zou 't ons niet lukken?! En vooral de minder ontwikkelden, die vliegen er *altijd* in! Reclame is tegenwoordig alles! Er kan nog best een soort pillen of 'n zalfje bij de bestaande collectie! We doen

- 2°. Voor die Oesterreichische Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums: De Secretaris Dr. H. GRÜN te Weenen, Redacteur der Aertliche Standeszeitung.
- 3°. Voor den Ortsgesundheitsrath te Carlsruhe, de le Burgemeester de Heer SEGRITS, aldaar.
- 4°. Voor de Byran for upplysning om lakemedelsannonces te Upsala, de Heer Dr. FORSTEN THUNBERG, Professor in de Physiologie te Lund.
- Door de Deutsche Commissieleden worden reeds voorbereidende maatregelen getroffen om binnen enkele maanden eene vergadering van het Internationaal Comité te Berlijn te kunnen houden, ten einde aldaar gezamenlijk statuten en een werkplan te kunnen vaststellen.

Namens het Bestuur,
J. VAN RIEL,
Secretaris.

BERICHTEN.

Regeling van den verkoop van specialités en geheimmiddelen hier te lande. Wij vermeen aan onze lezers het belangrijk bericht niet te mogen onthouden, dat met groote waarschijnlijkheid een nadere regeling van den verkoop van specialités en geheimmiddelen kan worden verwacht.

Naar aanleiding van het jubileum onzer Vereeniging bevat *Boon's Geïllustreerd Magazijn* van Februari jl. een artikel van den heer C. NANNES GORTER, waarin een deel van de geschiedenis der Vereeniging is beschreven en waarin verder uitvoerig wordt stil gestaan bij de rede van Prof. HECTOR TREUB, bij de herdenking van het 25-jarig bestaan in de Aula der Amsterdamsche Universiteit uitgesproken.

Het artikel is versierd met tal van reproducties van oude schilderijen en illustraties en bevat verder de portretten van de heeren Dr. G. W. BRUINSMA, Dr. VITUS BRUINSMA en Prof. Dr. HECTOR TREUB.

Dr. FOREMAN, met wien STEGEMAN (het Staphorster boertje) elders zitdagen hield, is overleden. Naar de Asser Courant uit goede bron verneemt, is STEGEMAN thans voornemens elders geen zitdagen meer te houden.

Hoe moet het nu?

Het Staphorster Boertje. Men schrijft aan de Ned.:

Hoewel men over het algemeen lang niet meer zooveel hoort roepen over de wonderlijke genezingen door het zoogen. „Staphorster Boertje” aangebracht, gaat de heer Stegeman nog geregeld voort

't immers voor de lijdende menschheid! Pure menschevriendheid, hoor!” — lachte HENDRIK.

Maar JAN lachte niet.

„Feitelijk berust je heele plan dus op bedrog?” vroeg hij.

„Bedrog... bedrog? Dan moet 't stomme publiek er maar niet inloopen! En jij met je overdreven eerlijkheid... blijf dan in zoo'n stinkend kantoor zitten pennen, dan verdien je geld, hé? Hoe je tegenwoordig aan spie komt... hindert niks; als je maar zorgt, dat je uit de nor blijft. Ben je eenmaal rijk, dan buigt iedereen voor je... al ben je nog zoo'n beroering; dan hebben de menschen respect voor je... eigenlijk niet voor jou, maar voor je duiten. En hoe je 'r an gekommen bent... dat hindert niet; als je 't gestolen hadt, zou je in den bak zitten! Ja, je moet maar fijngevoelig zijn in je leven, dan kom je er wel! Ik heb wel eens opgemerkt, dat goedgehartige en teergevoelige menschen nooit rijk worden; je moet maar brutaal zijn en je medemenschen goed kunnen bedonderen, heusch, JAN, dan breng je 't het verst. Nou, en zit nou niet te suffen; ik garandeer je, dat m'n plan lukt. 'k Zal nog eens enkele informaties nemen en over 'n paar dagen zal 'k je precies zeggen hoe we dat zaakje zullen opknappen.”

Het was HENDRIK gelukt zijn vriend JAN als commanditair vennoot voor zijn plan te winnen. JAN had een paar duizend gulden aan effecten liggen — zijn moederlijk erfdeel — en dat was tenminste iets om mede te beginnen.

Enkele maanden later was de zaak in volle werking. HENDRIK had enkele kistjes Blandsche staalpillen gekocht; deze werden in mooie doosjes verpakt met kleurige etiketten er om en gebruiksaanwijzing er bij en heetten nu

om de 14 dagen zijn praktijk te Leeuwarden uit te oefenen, niettegenstaande het overlijden van den geneesheer die in de laatste jaren met hem zitting hield, om alzoo aan de wet te voldoen. En dat het hem op deze zitdagen niet aan bezoek ontbreekt, blijkt wel uit het feit, dat sommige patienten van den vroegen morgen tot den laten avond hebben te wachten om geholpen te worden, ja niet zelden geen beurt kunnen krijgen. Naar ons medegedeeld werd, behandelt de heer S. ongeveer 4 gevallen in het uur, terwijl men volgens nummer wordt binnengelaten. Sommigen krijgen n°. 50 en hooger.

(N. Rott. Ct.)

Veelzijdig ontwikkeld. In het „Gratis-Advertentieblad van Nieuw-Duinoord” lazen wij de volgende advertentie:

Mad. A. H. beroemde Planeetkundige, Wichelares, Schrijfster, Dichteres, is thans gevestigd Korte Groenewegje 40, en aldaar van 10 tot 10 uur te raadplegen. Ook aan huis te ontbieden. Ook des Zondags.

Ongevallenwet en kwakzalverij.

Sedert onheugelijke jaren staat aan de Hoogstraat te Rotterdam een huis, waar pleisters en zalf verkocht worden tegen alle mogelijke kwalen. De zaak, die steeds overging van den een op den ander, bloeide net zoo lang tot de Ongevallenwet in werking kwam, omdat daarin is bepaald, dat de patiënt een geneeskundige verklaring moet hebben, wil hij aanspraak op uitkeering doen gelden. Het bordje staat nog wel op de deur, de pleisters zijn er nog te koop, maar de koopers laten zich wachten en de zaak is zoo goed als verloopen.

(Pharm. Weekbl.)

„Een pseudo-dokter”. Wat al niet uitgedacht wordt om diefstal te plegen, leert ons het geval van een Amsterdamer, die een paar dagen geleden te Zeist bij een familie gratis geneeskundige hulp kwam bieden en inderdaad toegelaten werd bij het zieke dochtertje. De man wist zich in zijn nieuwe kwaliteit van dokter tamelijk goed voor te doen en wakte volstrekt geen wantrouwen. Hij schreef een onschuldig poedertje voor en verdween. Toen het te laat was, kwam men tot de ontdekking dat de pseudo-dokter een horloge meegenomen had.

Nasporing werd gedaan, met dit gevolg, dat het heerschap te Utrecht is gearresteerd.

(Het Vaderl.)

Dat loopt de spuigaten uit. Wij stellen ons, in ons blad, geen partij in den strijd om het Neo-Malthusianisme, maar toch moeten wij met kracht opkomen tegen advertenties als de onderstaande, die wij ook in het bovengenoemd Advertentieblad aantreffen:

„Palms gezondheidspillen”. Geen dag- of weekblad kon men ter hand nemen of er stond een groote advertentie in, de superieure kwaliteiten van „Palms gezondheidspillen” verkondigende. Er werd zelfs gewaarschuwd voor namaak!! Want er werd tegenwoordig zoo geknoeid en vervalscht...! In de eene advertentie heette het:

Voor rijken en armen.

„Palms gezondheidspillen” zijn het geneesmiddel, dat bij iedereen goed staat aangeschreven. Zij genezen even goed de rijken als de armen. Zij lijden aan dezelfde ziekten. Rijken en armen hebben arm bloed. Het arme bloed veroorzaakt bloedarmoede, bleekzucht, algemeene zwakte, slechte maag. Het bloed door de ziekten, die het veroorzaakt arm geworden, verhindert de rijken van de genoegens des levens te profiteeren, verhindert de armen te werken en genoeg te verdienen om met lust te leven.

„Palms gezondheidspillen” verrijken het bloed, versterken de zenuwen, geven kracht en eetlust, bevorderen de spijsvertering.

Prijs f 2.— de doos, f 10.— per 6 doozen. Verkrijgbaar bij KNOEIWINCKEL, hoofd-depot-houder voor Nederland enz.

In een andere advertentie las men:

Welkom bericht voor alle Nederlanders.

De meeste menschen hebben een versterking voor het bloed noodig. Waardoor hebben velen een bleeke, vale gelaatskleur? Omdat het bloed verfrischt, verjongd moet worden; omdat het behoefte heeft aan nieuwe kracht. Geen beter middel om gezond bloed te krijgen dan door „Palms gezondheidspillen.” Mejjuffr. S. GROESVELDT te Krommenie leed sedert 6

„1895 Neo-Malthusianisme 1906

Grootste, oudste en meest vertrouwbare inrichting voor Dames in Nederland.

MET GEDIPLOMEERD DAMES-DESKUNDIGE
Mevrouw VAN DER WERFF,

STATIONSPLEIN 45, bij het Rijswijksche Plein.

Geopend dagelijks van 11-2 en 7-10 uur.

Alleenverkoop der beroemde pillen Dr. LEYNSEEL, prijs f 2.50 en f 6.— p. flacon, Druppels Prof. GODARDINI f 7.50 en f 12.50 p. flacon. Herstellen zonder gevaar, zelfs in verouderde gevallen, alle maandelijksche stoornissen, werken pijnstillend. — Neo-Sol injecteur, het nieuwste op dit gebied en voor de oudste gevallen, prijs f 15.—. Zending franco na ontvangst postwissel. Rembours 25 ct. meer.

SUCCES VERZEKERD.

Alle inlichtingen gratis. Ook per brief. Voorbehoedmiddelen.”

Een nieuwe Vennootschap in 't zicht. *Het Vaderland* bevatte onlangs de onderstaande annonce:

„Naamlooze Vennootschap.

Iemand, die een speciaal artikel aan apothekers en drogisten verkoopt, waarvan reeds duizenden flesschen verkocht worden en die voor zeer groote uitbreiding vatbaar is, wil die zaak in een Naamlooze Vennootschap omzetten. Brieven om inlichting onder No. 2040 Bureau van dit Blad.”

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Een attest voor Eilers.

In ons vorig no. deelden wij mede, dat *Eilers* zich beroept op de getuigenis van Mej. DELMOND te Leiden. Op de vraag naar inlichting aan deze, hadden wij toen nog geen antwoord; thans wordt ons een schrijven van haar toegezonden, *) gericht aan een ander, die zich ook, onder zekere voorwaarden onder behandeling van E. wilde stellen, en waaraan wij het volgende, eenigszins veranderd in schrijfwijze, ontleenen:

„Over de behandeling van den Heer EILERS kan ik u niet schrijven, daar wij met de medicijnen uitgescheiden zijn, omdat wij ze niet meer in konden nemen en wel wat opgeknappt, maar toch niet genezen zijn. Want de dokter heeft

*) Eigenaardig was de brief, als antwoord op een schrijven gericht aan- en ontvangen door Mej. Delmond, geteekend *Delmeer*. Red.

jaar aan bloedarmoede en zenuwen in den hoogsten graad. Veel over „Palms gezondheidspillen” hoorende spreken is zij tot het gebruik er van overgegaan met het gelukkig gevolg, dat zij er geheel door hersteld is geworden. Al hare kennissen, zoo zegt zij, staan verbaasd over de uitwerking, die deze pillen op haar gestel gehad hebben en machtigt ons deze verklaring te publiceeren.

Prijs f 2.— de doos, f 10.— per 6 doozen. Verkrijgbaar enz.

De doosjes vonden veel aftrek.

HENDRIK en JAN, de trouwe compagnons, hielden hun buik vast van het lachen, want de reclame sloeg in, het „stomme publiek” kocht de doosjes goedkope pillen, die nog geen handelswaarde vertegenwoordigden van een kwartje per stuk, maar voor f 2.— verkocht werden. Op de 6 doozen kreeg men zelfs f 2.— reductie!

En als Hendrik de bankbiljetten in de brandkast sloot, lachte hij tot JAN: „Eerlijk verdiend, alléén door onze menschevriendheid!” En JAN, die nu evenals zijn vriend „patroon” was en zich evenals deze een heel wat beter leven kon veroorloven dan vroeger, vond ook, dat de menschen maar niet zoo stom moesten wezen om er in te loopen.

De zaak marcheerde best. „Palms gezondheidspillen” deden zeer veel goed... aan de portemonnaie van JAN en HENDRIK.

* * *

„Die groote villa is van HENDRIK MASTAN, de eigenlijke „uitvinder” van de „Palms gezondheidspillen” — eindigde mijn vriend. „Meneer houdt 6 renpaarden en 2 automobielen. Moet men niet verbaasd staan over de uitwerking dier pillen?!

ons kort geleden nog onderzocht en nu gaan wij weer met de medicijnen van den dokter door. Mijn broertje ligt nog den geheelen dag op bed, maar ik ben al bijna den geheelen dag op en als het mooi weer is ga ik ook al wat wandelen."

Een gevaarlijk kranten-artikel.

Dit is de titel van onderstaand stuk, dat wij aan *Vox Medicorum* ontleenen:

„In het *Rotterdamsch Nieuwsblad* van 6 Januari 1906 prijkt een artikel, dat den, in deze dagen de aandacht trekkenden titel draagt:

Ruggemergsontsteking (Genickstarre).
Voorbehoeding-Genezing.

„Dat artikel, niet ondertekend, blijkt niets anders te zijn dan een, van een kort inleidinkje voorzien, vertaling van „eene beschouwing”, die de voortreffelijke Medicus, Dr. LAHMANN van het sanatorium op Weisser Hirsch bij Dresden in zijn „mededeelingen aan vroegere kurgasten” over deze ziekte verzond. In hoeverre deze beschouwingen op rekening gesteld moeten worden van den voortreffelijken medicus, dan wel van den voortreffelijken vertaler (de redactie?) blijkt er niet duidelijk uit; maar in ieder geval draagt de redactie van dit Nieuwsblad dan toch de verantwoordelijkheid.

„Die verantwoordelijkheid nu achten wij zeer groot, omdat de gevolgen van zulk een schrijven zeer gevaarlijk kunnen wezen, en wij komen er toe, om hier dit stukje tot een onderwerp van bespreking te maken, omdat er alle kans bestaat, dat de medici die gevaarlijke gevolgen zullen tegen komen, indien werkelijk de epidemische meningitis hier te lande zich gaat vertoonen. Het geheele stukje is van wetenschappelijk oogpunt beschouwd niet veel waard en wanneer het als een gewoon krantenartikel gelezen en vergeten wordt, zal de menscheit er niet veel schade bij lijden. Maar zulke would-be wetenschappelijke vertoogen op medisch gebied worden door de leeken meestal zeer hoog eschat en het zou ons dus niets verwonderen, als andere kleine periodieken het begeerlijk hebben overgenomen en dus niet alleen onder de lezers van dit Rotterdamsche orgaan de wijsheid van Dr. LAHMANN verspreid en bewaard zou worden.

„In het algemeen zijn wij niet ingenomen met het steeds toenemende geschrijf over medische zaken in gewone, voor leeken bestemde dagbladen en tijdschriften, maar stukjes als het hier bedoelde vormen niets minder dan een nieuw soort van kwakzalverij en wel een soort, die misschien nog gevaarlijker is dan de gewone omdat ontegenzeggelijk door de lezers van zulke kranten aan de redactie groote autoriteit wordt toegekend. En het feit, dat hier de mededeelingen ontleend worden aan den „voortreffelijken medicus Dr. LAHMANN” zal het gewicht er van in de oogen van het publiek nog versterken — geen kwakzalverij is gevaarlijker, dan die welke onder den naam van een geneesheer wordt uitgeoefend.

„Wat bevatten nu die zoo hooggeroemde mededeelingen? In de eerste plaats wenken voor de voorbehoeding der ziekte, die op zich zelf niet kwaad zijn, al worden zij ook niet zóó nauwkeurig gegeven, dat de uitvoering in alle opzichten zonder gevaar aan de leeken kan worden overgelaten. Dan een korte, maar voldoende afkeuring van alle medicamenteuse behandeling en van de lumbaalpunctie, met een uitvoerige aanprijzing van de door Dr. LAHMANN gevolgde behandelingsmethode met warme baden. Er wordt verklaard, hoe het heete bad werkt — er wordt toegegeven „dat er zich gevallen voordoen, o. a. bij de tuberculeuse hersenaandoening, dat heete baden niet helpen, doch dit ligt aan den patient, niet aan de methode”, en dan volgen de voorschriften voor het heete bad. Deze voorschriften zijn zeer uitvoerig, zoodat ongetwijfeld de leeken zich wel in staat zullen achten, ze getrouw op te volgen.

„Wij willen hier natuurlijk geen partij kiezen vóór of tegen de badbehandeling van meningitis-gevallen, maar wij meenen dat er wel geen medicus zal wezen, die in zulke gevallen aan de familie-

leden van zijne patienten de toepassing durft overlaten van de volgende middelen.

1°. Zoodra gedeeltelijke of algemeene krampverschijningen, pijnen, bewustzijnsstoornissen, opwinding of plotselinge afnemering der krachten ontstaan, één tot drie baden per dag, beginnende met 36, 25° Celsius door bijgieten van heeter water, dat men met handbewegingen goed ondermenengt stijgende tot 40° C. en op deze temperatuur door telkens bijgieten houden, gedurende 10 tot 20 minuten naar den ouderdom van den zieke en den ernst van het geval. (Als het bad 15 minuten verdragen wordt, mag men de temperatuur nog wel met 1 of 2 graden verhoogen!)

2°. daarbij afleidende kamer-warme omslagen, warm-makende lijfomslagen, wattenomwikkeling om de armen en enkele heete voet- of hand-baden.

3°. een doek in gewoon water bevochtigd om het hoofd, vooral om nek en voorhoofd gelegd en naar behoefte gewisseld.

4°. in alle gevallen van sterke bewusteloosheid en slechte ademhaling tot slot der behandeling in het bad een gewone waterovergieting van nek en ruggewervels.

5°. De voeding mag slechts bestaan uit water, water met vruchtensappen, melk, gort en goed gekookt oft, goed toebeide, doch niet afgekookte groenten en zonder azijn toebeide salade en eerst ten slotte mag bij voortschrijdende genezing, de gebruikelijke kost worden toegestaan.

„Zóó zijn de maatregelen, die het *Rotterdamsch Nieuwsblad* haren lezers als de beste voorspiegelt. Het is te hopen, dat de meningitis hier niet komt, of anders ten minste zoo lang wacht, dat de woorden van dit nieuwsblad weer door iedereen vergeten zijn, want anders zullen er wel enige patiënten mishandeld worden, door liefhebbende familieleden, die van de medicijngeneesheeren niets willen weten en gewoon zijn zich met den Raadgever in de ziekenkamer en dergelijke boekjes te behelpen en nu prachtige raadgevingen uit de krant hebben. En bij anderen, die onze hulp nog wel inroepen, zullen wij vooroordeel ontmoeten tegen onze voorschriften, wanneer wij de heete baden niet willen voorschrijven, die volgens Dr. LAHMANN alleen helpen kunnen.

„Naar onze meening heeft Dr. LAHMANN met zijne mededeelingen een groote verantwoordelijkheid op zich genomen — maar dat moet hij voor zich zelf verantwoord worden. De redactie van het *Rotterdamsch Nieuwsblad*, die deze mededeelingen hier in ons land heeft verspreid en bekend gemaakt, heeft die verantwoordelijkheid overgenomen — waarschijnlijk zonder te beseffen, hoeveel kwaad die mededeelingen teweeg kunnen brengen, maar dat neemt de kwade gevolgen niet weg, die er uit voort komen.

„Wij weten niet of er iets gedaan kan worden om voor het vervolg zulke gevaarlijke kwakzalversartikelen te voorkomen. Dat dit wenschelijk zou zijn is echter naar onze meening boven allen twijfel verheven.”

Het gevaar van Natuurgeneeswijze.

In ons vorig No. namen wij onder bovenstaanden titel een Ingezonden Stuk op. In verband hiermede vestigen wij de aandacht op de volgende advertentie, voorkomende in de *Bussumsche Courant* van 24 Febr. j.l.:

„Diamantslijper — Natuurgeneeskundige.

Ondergeteekende acht het in het belang van het algemeen als haar plicht mededeeling van het volgende te doen:

Ongeveer 1½ jaar geleden was mijn oudste zoon het middel, om een jongen van een anders wissen dood te redden, door hem gekleed na te springen, wjl hij reeds zinkende was in de Bloemgracht.

Dit geval ware misschien spoedig vergeten geworden (omdat zulks in zijn drukke bruidsdagen plaats vond), doch het bleek weldra, dat hij van af dien dag steeds heviger ging hoesten, zoo zelfs, dat hij den dag na zijn huweljk zich onder behandeling van den doctor moest stellen, welke longontsteking constateerde, echter was hij spoedig genezen en kon zijn dagelijkschen arbeid weer hervatten, totdat hij na eenigen tijd wederom begon te hoesten en

dezelfde verschijnselen zich voordeden. In dien tusschentijd had hij kennis gemaakt met den diamantslijper Kram te Bussum, van wien hij vernam, dat deze, toen hij eens ernstig ziek was, zich zelve had genezen, door zich te behandelen naar voorschriften uit een boek, van den natuurgeneeskundige dr. Kühn. Indien de patient zich nu ook door hem wilde laten behandelen, dan kon hij best zonder doctor genezen, want voor alle ziekten stonden raadgevingen in dat boek. En vreemd mag het klinken, maar het is helaas! een waarheid, dat velen spoedig op zulke vriendelijke? aanbiedingen ingaan en zich door zulke leeken laten behandelen, waarvan natuurlijk de treurigste gevolgen niet kunnen uitblijven.

Zoo ook deze jonge man. — Hij liet (ook ten eerste aangespoord door zijn vrouw) zich behandelen door den diamantslijper Kram (alias natuurgeneeskundige) en ontving het volgende voorschrift: Wonen te Bussum, zich voeden met vruchten, koudwater-omslagen gebruiken, geen melk en in het geheel geen eieren of vleesch eten. Het resultaat bleef dan ook niet uit, Mijn zoon werd hoe langer hoe magerder en zwakker en toen ik na eenigen tijd, alsook vele der familieleden, hem aanrieten zich te stellen onder een bevoegd geneeskundige of opname in een Sanatorium voor longlijders, werd ons dit zeer kwalijk genomen, want de diamantslijper-natuurgeneeskundige? had gezegd, dat de patient zeer goed was, en juist, in tegenstelling van het systeem in de sanatoriums, om de patienten vet te mesten, hij daar erg tegen was.

Er bleef ten slotte voor mij als moeder niets anders over dan toe te zien, dat mijn zoon op zijn zachts gezegd, werd mishandeld. Op mijne vele smeekingen werd mij eindelijk toegestaan, een doctor in de natuurgeneeskunde bij hem te mogen sturen, en op mijn verzoek ging dr. Oldenboom naar Bussum en vond den patient uitgeteerd bij de kachel. Dadelijk gaf hij hem ander advies; hij moest in plaats van bij de kachel, in de open lucht liggen enz. enz., doch het was reeds te laat. Op mijn vraag den volgenden dag den doctor gedaan, moest ik vernemen, dat ik hem natuurlijk eerder had moeten roepen, doch... misschien kwam hij er nog wel boven op.

Drie weken later ging hij om het lijk te schouwen.

Wat het voor een moeder is, zoo haar kind te zien verknoeien, laat zich niet beschrijven, doch dat behoeft ook niet, all'én, gij allen, die dit leest, laat het voor u en de uwen een leering zijn niet te luisteren naar dergelijke vrienden, die u van de wal in de sloot helpen, maar, indien gij ziek zijt, u te wenden tot den man, die wel is waar geen macht heeft over het leven, maar toch den mensch heeft genomen tot het voorbeeld van zijn studie, n.l. de geneesheer.

Mejuffr. A. JÖNSSON.

Amsterdam, Marnixkade 105III”.

Clandestiene invoer van geheimmiddelen.

* Van tijd tot tijd vindt men in de nieuwsbladen een advertentie: *Gemakkelijke bijverdienste voor dames of heeren uit den netten stand* of iets dergelijks. Zeer dikwijls is het de bedoeling om hierdoor in relatie te komen met personen die in staat en genegen zijn om allerlei nauwkeurige adressen te verschaffen aan buitenlandsche firma's; adressen van winkeliers, van ambtenaren, van kleine burgers, van gestudeerden enz. Deze buitenlandsche firma's, die door den een of anderen tusschenpersoon zulke advertenties hebben doen plaatsen, zenden daarna aan de personen, wier adres haar is opgegeven, vlugschriften, circulaires, reclames, al of niet gedrukte briefkaarten, zelfs brieven, waarbij de aandacht wordt gevestigd op het een of andere zoogenaamd geneesmiddel door haar in den handel of in hare fabrieken vervaardigd. Ontzaggelijk moeten de winsten zijn op zulke praeparaten te behalen wanneer men nagaat, dat, al moge het drukken dezer geschriften weinig kostbaar zijn, steeds een groot kantoorpersoneel werkzaam moet zijn voor de verzending, en de postzegels, bij duizenden nodig, toch een niet onbeduidend bedrag aan directe uitgaven vertegenwoordigen.

Toch duiken er telkens, in het buitenland vooral, nieuwe handelsondernemingen op, die met dit bedrijf zaken trachten te doen en als wettelijk ingerichte vennootschappen of maatschappijen somwijlen met groote kapitalen werken. Nu echter de directe verkoop van zulke geheimmiddelen in verschillende landen wettelijke belemmering ondervindt streven zij er naar aan dit bezwaar te ontkomen door de middelen op

aanvraag onmiddellijk aan de adressanten toe te zenden.

De bestaande wetten tegen den verkoop van sommige stoffen of geneesmiddelen door onbevoegden, hebben op die wijze geen vat en ook de vrij hooge inkomende rechten op samengestelde geneesmiddelen kunnen somwijlen ontduken worden. De Oostenrijksche Regeering heeft maatregelen genomen om aan dezen clandestienen invoer en verkoop paal en perk te stellen en de Minister van Binnenlandsche Zaken heeft drie maanden geleden een rondschriften gezonden aan alle betrokken autoriteiten, waarin hij, om een voorbeeld te noemen er op wijst, dat o.a. door de firma JAMES MORISON en Co. te Londen, brochures worden verspreid, getiteld: „Nieuw systeem van genezing,” waarmede geen ander doel wordt beoogd, dan hare geneeskundige preparaten aan te bevelen tegen ongeveer e ziekten en tot bestelling uit te noodigen, aarna deze geheimmiddelen worden toegezonden.

De Minister herinnert er aan, dat op die wijze wetten en verordeningen worden overtreden en zoowel de verspreiding der geschriften als de verzending dezer middelen zooveel mogelijk moet worden tegengegaan.

UIT DE PERS.

Geneeskunde... en Kwakzalverij.

In een hoofdartikel, onder bovenstaanden titel, vinden wij in de *De Zaanlander* van 10 Febr. j.l. het hier volgend schrijven, dat wij gaarne in ons blad overnemen:

„Mundus vult decipi, decipiatur ergo.”

„De wereld wil bedrogen zijn, daarom worde zij bedrogen”; aldus luidt de vertaling van het hierboven geplaatste Latijnsche spreekwoord.

Zoo ooit, dan is dit woord van toepassing op hetgeen wij als aanhef van dit artikel schreven, want wij gelooven niet dat er nog een gebied is, op hetwelk in het brein van helaas nog velen, zooveel verwarring heerscht, als juist op dat der geneeskunde en dat der kwakzalverij.

Naar aanleiding hiervan het een en ander in het midden te brengen, is ons voornemen met het schrijven van dit artikel.

Ieder kent wel personen in zijne omgeving, die lijdende zijn aan slepende ziekten of kwalen, welke langzaam of in het geheel niet genezen.

De medische hulp, die werd ingeroepen, verschaft niet de zoo lang gewenschte beterschap; moedeloosheid maakt zich van den zieke meester omdat hij niets opschiet. De ziekte of de kwaal is oorzaak van geheelen of gedeeltelijken stilstand van bedrijf of beroep, van handwerk of van nering, het gezin gaat finantieel achteruit — de armoede staat voor de deur! Zulke gevallen staan helaas niet op zichzelf, doch zijn dagelijks voor het grijpen.

Toevallig ontmoet een familielid van den kranke een vriend of vriendin, die hij mededeeling doet van het ongeluk, dat hem of haar getroffen heeft, er ontspint zich een gesprek en het duurt niet lang, of men wordt het er over eens, dat het zóó niet langer kan; er moet raad geschaft worden en dit wel liefst zoo spoedig mogelijk.

Maar hoe?

Het raadsel is spoediger opgelost dan men denkt en na re- en dupliek wordt besloten om eens een bezoek te brengen aan „de juffrouw met het ei” of „de slapende dame”, of de „uroscopist” of „de klopjes”... want je kunt niet weten!

Gewapend met de noodige gegevens begeeft men zich naar den wonderman of de wonderjuffrouw, die akte neemt van de verhalen des bezoekers en na weinige oogenblikken is de zaak gezond — een middel wordt voorgeschreven of meegegeven met de noodige aanwijzingen voor het gebruik; men betaalt en vertrekt.

Inmiddels zit de arme lijder of lijderes op heete kolen en verbeidt met verklaarbaar ongeduld de terugkomst der familie.

Het „middel” wordt toegepast dag in, dag uit, week in, week uit, en in weerwil van dit alles gaat de patient achter- in plaats van vooruit.

Groote consternatie! De practiseerende geneesheer, die van dit alles natuurlijk niets weet of mag weten, ziet zijn patient, in weerwil van zijn beste zorgen, niet verbeteren en vraagt zich af, wat daarvan de reden mag zijn. Gelukt het hem direct of indirect er achter te komen, wat hier de oorzaak van dezen toestand is, dan treedt hij natuurlijk handelend op en verwijderd alle zoogenaamde „medicijnen”, die den lijder van den wal in de sloot helpen. Als het dan nog maar niet te laat is!

Natuurlijk gebeurt dit vaker dan men vermoedt en gaat de patient dan dood, dan geeft men eenvoudig de schuld aan de omstandigheid, dat men te laat naar den kwakzalver is gegaan. En daarmede is de zaak afgelopen, er is niets meer aan te veranderen, de patient is overleden en — daarmee basta.

Die gevallen staan niet op zichzelf maar komen nog dagelijks voor. 't Is wel treurig — maar 't is de waarheid! Wie daarvan méér weten wil, hij leze het *Maandblad van de Vereeniging tegen de kwakzalverij* maar eens, en hij zal genezen worden — 't is tenminste te hopen — van zijne dwaalbegrippen.

Nog altijd bloeit het kwaad der kwakzalverij welig voort. Hoeveel slachtoffers jaarlijks door verkeerde „geneesmiddelen” van kwakzalvers het leven er bij inschieten, durven wij niet te schatten — maar het zal een belangrijk cijfer zijn!

Met die wetenschap gewapend moet men zich toch afvragen: hoe ter wereld is het mogelijk, dat de lijdende menschheid vertrouwen durft stellen in een ongestudeerd en ongegraderd persoon, die noch den lijder noch zijn familie, noch zijn kwalen kent, en die desondanks met eene brutaliteit, eene betere zaak waardig, geneesmiddelen durft voor te schrijven voor lijders aan de meest verschillende kwalen? Hoe is dat mogelijk, zal men vragen.

Dat is eenvoudig genoeg. De kwakzalver weet precies, waar hij de menschen moet hebben. Zijn geheele manier van optreden en van doen is er op berekend om de menschen te suggereeren, onder zijn macht te krijgen, en hun voor *veel geld* niet alleen *waardelooze* maar bovendien nog *schadelijke* prullen in de maag te stoppen.

Wij zijn noch medicus, noch pharmaceut, doch dit weten wij wel dat menigeen zijn gezondheid en zijn beurs belangrijk schade heeft toegebracht niet alleen — erger nog: het leven heeft moeten laten, omdat hij of zij wél vertrouwen in de praktijken van den gewetenloozen, onverstandigen kwakzalver stelde, maar *datzelfde* vertrouwen aan den kundigen, *door het Rijk geëxamineerden geneesheer* ontzegde.

Dit is de zuivere — maar bittere, droeve waarheid!

* *

Hoe lang zal het nu nog moeten duren, vóór en alee de oogen van lijders en lijderessen in dit opzicht geopend worden? Hoe lang nog?

Is het niet méér dan tijd, is het niet de ernstige plicht van hen, die *beter* weten, om hun evenmensch de oogen te helpen openen voor het kwaad, voor het onheil, dat hun boven het hoofd hangt?

Moet ook in dit opzicht het licht niet triumpfeeren over de duisternis, de kennis over de onkunde, het leven over den dood?

„Natuurlijk”, zal men zeggen; maar wie dit zegt, laadt dan tevens de zedelijke verplichting op zich om alles te doen, wat bevorderlijk kan zijn tot bestrijding van de kwakzalverij.

De kwakzalverij is een onding; ze is meer dan dat: ze is in vele gevallen *de dood*.

Afgezien van alle geldelijk nadeel, verdient de kwakzalverij door ieder, die het wel meent met zijn medemensch, te worden bestreden met alle hem ten dienste staande middelen, *niet* overmorgen, *niet* morgen, *maar van daag*.

Elke dag, dien een lijder onder des kwakzalvers handen blijft, is één dag te lang, en daarom mogen familielieden en vrienden van lijders zich wel eens terdege afvragen, *wat* zij beginnen, als zij de hulp(?) van een kwakzalver gaan inroepen.

Het leven en de beurs — en het eerste weegt het zwaarst — zijn er onweersprekbaar mee gemoeid.

* *

Wij schreven boven dit artikel de woorden: „de wereld wil bedrogen worden.” Laten die waarschuwendende woorden ook voor U, waarde lezer of lezeres, niet tevergeefs gesproken zijn, maar prent ze in hoofd en hart, en doe er, als 't eenmaal zoover komen mocht, uw voordeel mee.

Een kwakzalver zal en kan U niet genezen, noch hij, noch zijne middelen.

Wat hij dan wél kan?
Hij kan u vleien met valsche hoop; hij kan u middelen geven, die U in 't *gunstigste* geval niet zullen schaden; hij kan U middelen geven, die U *terdege* kunnen schaden; hij kan uw dood veroorzaken, maar *genezen* kan hij U *niet*.

Wie zich na ontvangen waarschuwing van *des-bevoegde* geneeskundigen toch in de armen van den kwakzalver werpt, hij aanvaardt dan de gevolgen, die uit eene ondeskundige behandeling voor hem zelve of voor zijne familielieden ontwijfelbaar zeker kunnen en zullen voortvloeien.

E. N. SMIT EZN.

Koog a. d. Zaan, 10 Februari 1906.

RECHTSZAKEN.

Zaterdag 3 Maart kwam voor het kantongerecht te *Hilversum* de zaak voor van CAMERLING uit *Nijmegen*. Deze had, in opdracht van een familielid, bezocht te *Laren* (Gooi) een zwak kind van 7 jaar, herstellende van roodvonk. Na o. m. in de oogen van het kind velerlei lichamelijke ongerechtigheden „ontdekt” te hebben, adviseerde hij, dat het kind door de bekende hazelnoot — enz. therapie, koud water, lucht oefeningen in het naakt, benevens door het toedienen van zijn microbine er wel weer bovenop zou komen. Den volgenden dag werd de microbine door hem verzonden per postrembours ten bedrage van f 6.75, zijnde: voor consult f 5.—, microbine f 1.50 en 25 cents postkosten. De dokter van het kind, wien de moeder de zaak, schuldbewust, vertelde, stelde een aanklacht tegen CAMERLING bij de justitie in.

Ter terechtzitting was C. niet verschenen. Hij had op de feiten voor de beschuldiging echter een ander „licht” willen doen werpen, door mede te deelen, dat hij met dat „consult” zich — vergist had; dat waren eigenlijk „reiskosten”, en het „geneesmiddel” was gegeven op advies van een bevoegd geneesheer, die evenwel door geen der getuigen tijdens het „onderzoek” van den lijder was gezien. Natuurlijk ging de Ambtenaar van het openbaar ministerie, de heer Mr. JELLINGHOUS, op deze verontschuldiging niet in. In een helder requisitoir, waarin Z.E.A. de onbevoegde uitoefening der geneeskunde volkomen bewezen achtte, en waarin hij bovendien wees op het gevaar van dezen kwakzalver — die zich door zijn groote „clientèle” goed liet betalen, — voor het leven van zijn evenmensch, eischte Z.E.A. een straf die slechts weinig van het maximum, f 300.—, mocht afwijken, n.l. een geldboete van f 200.—, subs. 20 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

G. M. te 's-H. De u gezonden bladen over *Gloria Tonic* kant gij behouden.

J. P. te 's-H. De reden waarom wij de handelingen van Dr. POMPE in zake *Tuberculophobie* als kwakzalverij beschouwen, is o. i. voldoende uiteengezet in de Maandbladen van September en November 1905; daár zult gij dus het antwoord op uw vraag kunnen vinden. Dat gij in uw brief een adres met postzegels hebt ingesloten was voor ons geen reden om ook *per brief* te antwoorden. Waar zou het heen moeten als de bijna iedereen dag inkomende vragen om inlichtingen telkens per brief zouden moeten worden behandeld?

Wij vers rekken al de ons gevraagde inlichting gaarne, zoo ons dit mogelijk is, maar alleen in de rubriek „Correspondentie”. Slechts in zeer spoedeisende gevallen wordt van dezen regel afgeweken. Dit hebben wij al herhaalde malen meegedeeld.

J. J. O. te G. Zie boven; over *Somatose* vindt gij een en ander in de Maandbladen van Februari 1897 en '98. Tot ons leedwezen hebben wij geen exemplaren meer voorhanden om u te zenden. maar vermoedelijk zal een aanvraag aan den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging, Stadhoudersplein 34 te 's-Gravenhage, wel resultaat opleveren. Aan dit adres moeten ook klachten over niet-bezorging van het Maandblad (en alles wat de *administratie* betreft) worden gericht.

Dr. W. te L. Uw schrijven in dank ontvangen; wij houden ons aanbevolen.

H. W. v. R. te D. In het volgend no.

G. S. te A. Zeker is het jammer, dit zijn wij met u eens, dat de groote bladen dergelijke waarschuwingen niet overnemen, maar wat is er aan te doen? De advertenties staan beter in de gunst, maar daarvoor wordt ook betaald.

J. T. S. te 's-G. Wij zijn u dankbaar voor uw van belangstelling getuigend schrijven; gij zult in het vorig no. hebben gezien, dat het bericht ons niet is ontgaan.

L. G. te H. Over *Vijgenhonig*, het nieuwe product van VAN DAM & Co., de fabrikanten van *Sanguinose*, hopen wij spoedig iets te kunnen mededeelen.

C. J. K. te B. Wij danken u voor de gezonden advertentie; zij was ons niet bekend.

H. P. T. te H. Tot ons leedwezen heeft het onderzoek geen voldoende positieve resultaten opgeleverd; zooals wij reeds schreven, is een dergelijk onderzoek hoogst moeilijk, somtijds zelfs ondoenlijk.

Dr. v. D. te 's-G. Zie de „Berichten” in dit no. Ook wij betreuren het, dat dergelijke boekjes in het bereik van een ieder komen, maar van *ons* standpunt is er verder niets aan te doen. Dank voor de toezending.

ADVERTENTIEN.

HOTEL DU COMMERCE te Leiden.

wordt H.H. Medici ten zeerste aanbevolen.

10 M. DE GRAUW. Prop.

Maandblad tegen de Kwakz. ligt ter lezing

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 722.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dierzuchtig verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

OUDE

alverij. — Mededeelingen van

Berichten: De Nederlandsche afdeeling van het „International Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie”. — Hulp vanwege de politie. — Open brief van Eilers — Kwakzalverij in Saksen. — Een gevaarlijke kwakzalverster. — Waarschuwing door de Amerikaansche Post-Office. Patentgeneesmiddelen in Canada.

Mededeelingen van verschillende aard: Nog iets over Eilers en zijn methode. — De algemeene Fluss- of Zinking tinctuur, (Salzung Tropfen). — Kruispillen. — Kroep Poeder. — Eenige Anker-middelen van Richter. Het Deventer Weekblad en de kwakzalvers-advertenties. — Steeds nieuwe waarschuwingen in het buitenland.

Rechtszaken: Proces-verbaal tegen Colson. — Med. dentiste. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Ingezonden: Over kwakzalvers-advertenties in „Het Volk”. **Boekbespreking:** Iets over tandheelkunde en ons tandheelkundig onderwijs.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het is het Bestuur aangenaam te kunnen mededeelen, dat het Bestuur van het Ned. Congres voor Openbare Gezondheidsregeling, ingevolge het dezerzijds tot hem gericht verzoek, welwillend besloten heeft op de agenda voor het in September te Haarlem te houden Congres o. m. ook „bestrijding der Kwakzalverij” te plaatsen.

Tevens werd daarbij tot ondergeteekende de uitnodiging gericht over genoemd onderwerp een praeadvies ter plaatsing in het Tijdschrift voor Sociale Hygiëne uit te brengen, terwijl voor de openbare behandeling de navolgende redactie is gekozen:

„10. Zijn de nadeelen, die voor de volksgesondheid en de volkswelvaart het gevolg zijn van de kwakzalverij in haar tegenwoordigen vorm van dien aard, dat tegen dat kwaad met meer krachtige maatregelen behoort te worden opgetreden, dan tot heden het geval was?”

„20. Zoo ja, welke maatregelen?” („maatregelen reeds onder de bestaande wetgeving mogelijk of alleen door wetswijziging te verkrijgen of welke andere middelen ook.”)

Namens het Bestuur d. Ver. t. d. Kwakz.

J. VAN RIEL,
Secretaris.

Het Gedenkboek.

De verzending van het Gedenkboek zal in den loop van deze maand geschieden.

J. VAN RIEL, Secretaris.

Abonné's Haarlem.

Een op 5 Maart te Haarlem afgestempelde postwissel draagt geen naam van den afzender, zoodat opgaaf daarvan hierbij verzoekt wordt.

J. VAN RIEL,
Secretaris-Penningmeester.

Als nieuwe Leden traden nog toe:

P. BERNIS, Semi-Arts te . . . . . Amsterdam.
Dr. G. W. WESSELINK, Arts te . . . . . Hilversum.
A. H. M. VAN DEN BERGH, Apoth. te . . . . . „
G. GROENEVELD, Apotheker te . . . . . „
Dr. C. FEHRMANN, Arts te . . . . . Rotterdam.
Mej. C. N. J. DE JAGER, Rijkstelefoniste te . . . . . „
(tijdelijk te Putten).
Dr. C. VAN DER SLUJES, Arts te . . . . . Nieuwenhoven.
J. VAN RIEL, Secretaris-Penningmeester.

BERICHTEN.

International Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. De Nederlandsche afdeeling heeft zich aldus geconstitueerd: Prof. HECTOR TREUB, Voorzitter; J. M. VAN ELK, Secretaris-Penningmeester; Mr. A. LIND en H. VAN GELDER, leden.

Zooals uit de verslagen van de laatstgehouden Algem. Vergadering van de Ver. t. d. Kwakzalverij bekend is, zijn op initiatief van onze Vereeniging verschillende corporaties, die de bestrijding der kwakzalverij ten doel hebben, uitgenoodigd in deze zaak samen te werken, welke uitnoodiging (men zie ons vorig no. onder de mededeelingen van het Bestuur) met succes werd bekroond.

Volgens een voorloopig plan zou de strijd zich in de eerste plaats bewegen tegen de onbevoegde uitoefening der genees- en artseneijbereidkunde (voor zoover in de meeste landen mogelijk), tegen de kwakzalvers-advertenties in de bladen en de kwakzalvers-brochures; zou men verdere pogingen aanwenden om de geheimen der kwakzalversmiddelen en specialités te ontmaskeren en trachten internationale wetten en strafbepalingen te krijgen ter beteugeling van het internationale euvel.

Het is te begrijpen, dat de Nederlandsche afdeeling, om haar deel bij te dragen tot het bereiken van het beoogde doel, over eenige geldmiddelen zal moeten kunnen beschikken. De kas van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij kan echter een buitengewone uitgave moeilijk dragen, wil de Vereeniging de strijd hier te lande op de thans gevolgde wijze blijven voeren.

't Is daarom dat het Sub-Comité voor Nederland een beroep doet op de welwillendheid van de leden der Vereeniging en van allen, die een internationale bestrijding der kwakzalverij wenschelijk vinden, om door een *geldelijke bijdrage* het streven van het Internationale Comité te steunen.

Giften zullen gaarne in ontvangst worden genomen door den heer J. M. VAN ELK te Zutphen en op de jaarlijksche Vergadering van de Ver. t. d. Kwakzalverij en in het Maandblad worden verantwoord.

Daar moet het heen. Met genoeg namen wij van een Politie-beambte in een onzer

groote plaatsen, wien meermalen inlichtingen worden gevraagd omtrent EILERS te Leiden en zijn genezingsmethode van tering, dat hij de vragers verwijst naar ons Maandblad van Februari j.l.

Een open brief van Eilers aan het adres van onze Vereeniging is dezer dagen — volgens de advertenties in de dagbladen — verschenen. Wij hadden nog niet het genoegen met dezen brief kennis te maken.

Kwakzalverij in Saksen. Het koninkrijk Saksen is het klassieke land van de kwakzalvers. In 1905 telde men er 2244 praktiserende geneesheeren en 991 kwakzalvers, d. i. 44 percent van het aantal dokters. De kwakzalvers komen zoowel in de steden als op het platteland aan den kost. In Dresden waren in 1905 185 kwakzalvers werkzaam, tegen 488 dokters, in Leipzig 96 tegen 513, in Chemnitz 69 tegen 119. In vele districten zijn er haast evenveel kwakzalvers als dokters. Zoo in Zittau 55 kwakzalvers tegen 60 dokters, Glauchau 34 tegen 36, Chemnitz zelfs 45 tegen 36. (N. Rott. Ct.)

Een gevaarlijke kwakzalverster. Te Kempen in Beieren, is een 74-jarige weduwe veroordeeld wegens het veroorzaken van lichamelijke letsel door het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Deze bejaarde „dokteres” verheugde zich sedert jaren in een groote reputatie bij de boerenbevolking van de geheele streek en zij had een grooten toeloop voor allerlei kwalen. Nu had zij zich ook begeven op chirurgisch gebied. Een jonge heerenboer, die een heupontwrichting had opgelopen, werd door haar behandeld met het gevolg dat hij een stijf been kreeg; en een boerendochter, die een arm had ontwricht, werd zoodanig geureerd, dat de arm onherroepelijk stijf werd. Daar het optreden van deze bekende kwakzalverster aldus gebleken was zeer schadelijk te zijn, overwoog de Rechtbank de noodzakelijkheid van een bestraffing, in weerwil van haar hoogen leeftijd, en veroordeelde haar tot zes weken eenzame opsluiting.

De Amerikaansche Post-Office heeft verschillende bladen aangeschreven, dat, indien zij voortgaan met het opnemen van kwakzalvers-advertenties, zij gevaar loopen dat hunne bladen niet meer per post zullen worden verzonden.

Patent-geneesmiddelen. Ook in Canada trekken de misbruiken van den handel in „specialités” de aandacht der hoogste bewindvoerders. De gouverneur-generaal heeft in een toespraak tot de studenten der Mc. GILL-Universiteit erover gesproken en de noodzakelijkheid erkend van opgave der samenstelling van ieder patentmiddel op de verpakking. Vooral is die opgave noodig met het oog op het alcohol-gehalte. Een middel, dat in Amerika sterk wordt geadverteerd, bevatte volgens hem verstrekte opgaven 40½ pCt. alcohol. (N. T. v. Geneesk.)

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Nog iets over Eilers en zijne methode tot genezing (?) der tering.

Er was een arme knaap, die door hard werken

een enkele spaarpenning had overlegd — hij was lijdende aan de gevreesde ziekte — de longtering. Daar hij geen beterschap zag gedurende eene deskundige behandeling, liet hij zich door de advertenties van EILERS verlokken en hij liet dezen tot zich komen. — Niet beter worden? Hij EILERS zou den jongen eens zeer spoedig beter maken — hier had hij alvast wat medicijnen — kosten f 6.50. Een week later komt de man terug, legt zijn oor tegen de borstkas en knikt goedkeurend. Daarna haalt hij een vergrootglas uit zijn zak, bekijkt schijnbaar aandachtig hetgeen de lijder heeft opgegeven en zegt: het gaat best, hij spuwt ze goed uit. Wat spuwt hij uit? Wel de beesten, je weet wel, bacillen noemen ze het. Zuiverder charlatanerie kan men zich toch wel niet denken — waar ieder die van de zaak verstand heeft weet dat men geen bacillen zoo maar in uitwerpselen ziet. Kosten opnieuw f 6.50 en zoo ging het maar door. Iets anders dan „de longen” behandelt onze Eilers niet; voor andere ziekten wordt men verwezen naar DE HAAS in Voorschoten — commentaar overbodig.

Onze patiënt werd eer slechter dan beter — melk en eieren die hij tot nu toe had kunnen gebruiken moest hij laten omdat hij anders de dure „medicijnen” niet kon betalen. Hij snapte dan ook redelijk spoedig dat hij hier te doen had met een staaltje van ergerlijke kwakzalverij, vooral toen hij zag dat in advertenties zijn naam werd afgedrukt en zijn adres werd opgegeven, opdat men bij hem eens zou kunnen informeren hoe goed de behandeling van EILERS wel was. In enkele dagen kreeg de jongeman dan ook vrij grooten aanloop van lijders en hunne familieleden. Dit was nu een ongelukkige misgreep van EILERS want de jongen werd hierover zoo boos, dat hij ieder inlichtte zooals hij meende dat te moeten doen, niet zeer in het voordeel van het stelsel-EILERS. Hij schreef den wonderdokter ook in dien geest, waarop hij een brief tot antwoord kreeg waarin stond dat hij het aan zich zelven had te wijten dat hij niet vooruitging, want dat hij de raadgevingen niet nauwkeurig had opgevolgd, anders zou de beterschap onmogelijk hebben kunnen uitblijven. Onze patiënt kan nu ten minste weer zijne melk en eieren gebruiken die hem in ieder geval zoo lang mogelijk staande zullen houden. Wat nu voor ons interessant is, is dat deze jongen door de lezing van ons Maandblad grootelijks is bekeerd, ook heeft hij diegenen die bij hem informaties omtrent EILERS kwamen inwinnen het blad ter lezing gegeven. Het gevolg hiervan is, dat deze kwakzalver, die te Amsterdam reeds een groot aantal patiënten had, er bij een groote serie menschen weer uit is. Bij alle misère is het voor ons alweer een troostrijke gedachte dat ons Maandblad dit succes weer heeft helpen bevechten. Dit aan het adres van hen, die meenen dat ons blad alleen wordt gelezen door overtuigden. E. J. A.

De Algemeene Fluss- of Zinkingtinctuur van Prof. Doct. Sulzberger. (Salzunger Tropfen).

Naast het heiliger kwakzalversmiddelen dat met de groote trom en met behulp van meer of minder opgeschroefde reclame aan den man wordt gebracht, is daar nog een tal van andere, dat, zonder dat er ooit voor wordt geadverteerd, toch zijn weg door de wereld weet te vinden. Van jaren her reeds worden zij uitsluitend door mondelinge aanbevelingen, en door overlevering, van huisgezin op huisgezin gepropageerd. Slechts toevallig verneemt men er van en het blijkt dan, dat zoo'n middel al sedert onheuglijke tijden in 't een of ander obscuur winkeltje verkocht wordt, waar de goede klanten het weten te vinden, die het, in hun argeloosheid, aan vrienden en magen aanbevelen.

Tot de zoodanige behoort ook het reeds zeer oude middelje, dat den fraaien naam van Fluss- of Zinkingtinctuur draagt. Een geneesheer hier ter stede, die er toevallig kennis van kreeg, verzocht mij de samenstelling te willen nagaan, van welk onderzoek hier het resultaat wordt vermeld.

Het middel is een duitsch fabrikaat en wordt van uit Salzungen verzonden, van daar de tweede

naam: Salzunger Tropfen, Salzunger druppels. Een fleschje van ongeveer 10 cM³. inhoud bevat een heldere, donkerroodbruine vloeistof van intens bitteren smaak en met duidelijken reuk naar Aloë. Het draagt een gedrukt etiket, waarop, in den vorm van een handelsmerk, een mannenfiguur voorkomt, geflankeerd door 2 groote letters S., daaronder het jaartal 1808 en verder omgeven door eenige versieringen, terwijl om het geheel een randschrift is gedrukt: luidende: „Administr. D. Dr. Sulzberger Stiftung Salzungen Allgemeine Flusstinctur”. Dit fleschje is gewikkeld in een pamflet van 7 pag. klein octavo druk, behelzende een, in slecht nederlandsch gesteld, relaas over de wonderdadige werking der druppels, terwijl dit alles is weggestopt in een kartonnen kokertje, dat een duitsch etiket draagt en op boven- en onderende de tekening draagt van een huis, dat het Sulzberger's Krankenhaus te Salzungen moet voorstellen.

In het prospectus wordt verhaald, hoe een zekere Dr. SULZBERGER, „een zeer geleerde, kundige, voorzichtige en meest nauwgezette Doctor”, die met een zeldzame doctorale kennis, gepaard met kennis der geneeskundige kruiden, begaafd was, een middel trachtte te vinden, hetwelk, zonder ooit schadelijk te zijn, met goed gevolg bij de meeste ongesteldheden en ook in gezonden staat door het geheele leven te gebruiken is. Aan die pogingen heeft men deze druppels te danken, waarvan — zoo wordt er verder gezegd — de uitkomsten dermate de verwachting overtroffen, dat de menschlievende uitvinder van de opbrengst een groot Armen- en Ziekenhuis heeft doen bouwen tot kostelooze verpleging van onbemiddelde lijders. De hier bedoelde uitkomsten zijn dan zeker de finantieele uitkomsten geweest. Van dit Sulzberger's ziekenhuis te Salzungen wordt verder verteld, dat aldaar (n.b. onder toezicht van het Stedelijk Bestuur)! het geneesmiddel wordt bereid, terwijl dit Bestuur, en de Administratie die met de bereiding is belast, gesteld zijn onder de contrôle van het Hertogelijk Staatsministerie te Meinungen, welke niet alleen de goede bereiding, maar ook de geheimhouding, te bewaken heeft. Ten slotte wordt dan nog gezegd, dat de aanwending van dit middel zoodanig is toegenomen sedert 100 jaar, dat men er een groote stoomfabriek voor heeft moeten bouwen.

Dit alles moet dan dienen om den lezer te doen gelooven: „dat men hier met een geneesmiddel te doen heeft, waarvan men zich met vol vertrouwen kan en mag bedienen, daar hetzelfde in gemelde landen, waar een strenge wet op de medicijnen is, door de H.H. Apothekers is aangenomen. Men mag het dus niet onder die middelen rekenen, welke, met veel ophef aangekondigd, meestal in plaats van goede, nadeelige gevolgen hebben.” En zoo gaat het dan verder, in den bekenden trant. Volgt een opsomming van al de kwalen waartegen dit Elixir kan dienen als genees- of voorbehoedmiddel, natuurlijk ook weer de bekende, lange lijst, waaruit wij evën lichten: de kinderziekte, erfelijke ziekte, het water, tering en zeeziekte. Maar 't wordt erger: ook aan zwangere vrouwen wordt het middel opgedrongen, tegen vrouwenziekten, „stikkrampen” en haemorrhoiden wordt het aanbevolen, ja zelfs ontziet men zich niet het door nieuwgeborenen te doen gebruiken „bij het ratelen en stikken”. Natuurlijk zijn ook stuipen en tandenkrijgen niet vergeten.

En wat is nu ten slotte dit moois? Een opgave der samenstelling komt reeds voor in Hager's Handbuch der Pharmaceutischen Praxis, alwaar vermeld wordt dat het middel bevat Aloë met bittere en aromatische toevoegsels. Door mij werd nu het Elixir opnieuw onderzocht en inderdaad bleek het in hoofdzaak te zijn Aloë, n.l. een zeer sterk, 30 procentig aftreksel van Aloë op slappen alcohol, maar waarin verder niets anders kon worden geconstateerd dan een beetje vluchtige olie van komijn. De „Administratie” heeft zeker wel begrepen dat ze zich met die bittere en aromatische bijvoegsels niet druk behoefde te maken. De menschen zouden het toch wel slikken. Dus — Aloë, de van ouds bekende panacee, het dagelijksch brood der

kwakzalvers, en waarmede dit duistere gilde reeds zoo ontzettend veel onheil heeft aangericht. En daarvan worden nu al die wonderen verteld..... en geloofd, helaas! Daarmede bederft — nu tal van goedgehoovigen voor goed het darmkanaal, in naief vertrouwen op de „zeldzame doctorale kennis” van den zeer geleerden Doctor Sulzberger die in den loop van het verhaal zelfs tot professor wordt gepromoveerd. Goedmoedig slikt men deze druppels „in geestig vocht, omdat het dan meer op de uitwaseming werkt”, of „in water, omdat het dan werkt op de afzondering der excrementen”. Natuurlijk is dit laatste geen leugen, 't zal wel uitkomen, als zoo'n sterke Aloëtinctuur dat ook nog niet deed!

„Prof. Dr. SULZBERGER” schijnt helaas wel nagenoeg zijn doel te hebben bereikt, waar van hem wordt verklaard, dat hij met dit geneesmiddel een huismiddel heeft willen maken, dat in ieder huis in steden en op het land zou te vinden zijn en hetwelk van de vroegste jeugd af tot in den ouderdom ook „zonder noodzakelijkheid” van tijd tot tijd zoude worden genomen tot behoud der gezondheid en tot voorkoming en herstel van ziekten. Welk een cynisme! Want ja, als men begint met zelfs jonggeborenen te wennen aan 't gebruik van Aloë, dan verkeert men later, en zeker „in den ouderdom” helaas in de droeve onvermijdelijkheid het er niet meer zonder te kunnen stellen. Dan is dat „zonder noodzakelijkheid” slechts bittere ironie. De druppels zelf hebben het blijvend gebruik noodzakelijk gemaakt.

En derhalve worden de ongelukkige gebruikers die zich er eenmaal aan verlaafd hebben formeel genoodzaakt het ten eeuwigen dage te blijven gebruiken. En waar dan ten slotte de zich noemende „Administratie van het Dr. Sulzberger'sche Zieken- en Armengesticht” zich er op durft beroemen, dat wegens de bijzondere uitkomsten van dit middel duizende armen van den verkoop daarvan worden „verpleegd, in ziekte behandeld en bekostigd” daar blijkt wel zonneklaar, dat zij de leer huldigt: „het doel heiligt de middelen”.

Schandelijk en gewetenloos moet het worden genoemd, op deze wijze geld te willen verdienen, gesteld al, dat het voor een goed doel zou worden gebruikt. Willens en wetens de menschen, die het argeloos zijn gaan gebruiken, daardoor te brengen in een toestand, dat zij er niet meer buiten kunnen. Kan het verachtelijker?

Hoe kan men toch, met zulke voorbeelden voor oogen, nog zoo dikwijls de geheimmiddelen, of — zooals sommigen gaarne zeggen — „patentmedicijnen” (dat klinkt zoo geleerd, dat geeft zoo'n buitenlandsch cachet), trachten goed te praten? Men weet immers niet, wat men al zoo in de maag gestopt krijgt, puur en alleen om koene ondernemers aan geld te helpen. Sulzberger's opvolgers zeggen het immers zelf, ze willen, dat men hun druppels ook zonder noodzakelijkheid gebruikt. Me dunkt, nu moest de toeleg toch wel een ieder duidelijk zijn.

Maar eilacie, de droeve ervaring leert anders. Het publiek schijnt er niet van af te brengen. Of nu deze onze waarschuwing helpen zal? Ernstige twijfel schijnt gerechtvaardigd. Toch meenden we niet te mogen zwijgen, wellicht wordt toch een enkele er van teruggehouden... als 't al niet te laat is. A. J. WIJNNE.

Kruispillen.

Wanneer men voor f 1.75 een doosje van deze pillen koopt, dan zal men op het deksel het volgende lezen; „Wonderbaarlijke genezingen — Kruispillen geven bij bloedarmoede, bleke geelaatskleur, pijn in de rug, maag- en leverkwalen, ziekten in de nieren en vele andere ongesteldheden beslist genezing, als nog een kans op levensbehoud bestaat (*).

„Hoofdagent voor Nederland A. BAKKER Jz., Giessendam.”

Men proeft er den kwakzalver uit. Maar nog erger staat het met het biljet dat bij de pillen is gevoegd; dit vertelt o. a.:

„Denk niet dat Gij met de eerste doos geheel

beter zijt. *Aan de wonderbaarlijke kracht dezer pillen zult gij het leven hebben te danken.* O, zieken maakt uwe genezing bekend aan allen, verkondt het van huis tot huis, opdat allen hun zwak gestel kunnen versterken *aan deze bron van leven en kracht.*"

De man, laten wij gerust zeggen de kwakzalver, want wie verklaringen aflegt als de bovenstaande kan niet anders genoemd worden — is, zooals tegenwoordig dikwijls geschiedt, onbekend; alleen de z. g. hoofdagent wordt genoemd. Die geheimzinnige man dan — kent de hoofdagent hem? — is ongetwijfeld jaloersch op den man van de *Pinkpillen*.

Waar deze — denkt hij — van zijne pillen alle wonderen vermeldt, kan ik 't ook wel van hetzelfde goedje doen. Want, het onderzoek van den heer J. VAN RIEL te 's Gravenhage heeft het geleerd, beide wonderpillen zijn in hoofdzaak van dezelfde samenstelling. Ook de *Kruispillen* bevatten als hoofbestanddeel *ferro-carbonaat*, dezelfde stof die voorkomt in de bekende *staalpillen* (Blaudsche pillen), waaraan een bitter plantenbestanddeel is toegevoegd. In dit laatste konden geen geneeskrachtig werkende stoffen worden aangetoond.

Evenals de Pinkpillen zijn de Kruispillen maar half zoo sterk als de Blaudsche pillen uit de apotheek; deze laatste moeten dus wel dubbele wonderen doen. Nu weet iedereen dat dit niet zoo is; dat zij wel-is-waar in sommige ziektegevallen van nut kunnen zijn maar dat geen deskundige daarvan zal verklaren (men zou hem ook niet gelooven, 't is weer zoo'n gewoon middel uit de apotheek) dat zij „beslist genezing" geven „als nog een kans op levensbehoud bestaat".

Waarom zouden de *Kruispillen* dan wel dat wonder kunnen verrichten?

Kroep-Poeder.

Onder bovenstaand opschrift kwam in het algemeen Nieuws- en Advertentieblad *Het Dagblad* van November 1905 de volgende advertentie nogal eens voor:

„Zelfs de hardnekkigste hoest wordt genezen of althans belangrijk verzacht door 't gebruik van Prof. Dr. Gay's croeppoeder, per doos à 60 cts., bij de bekende verkoopers, of rechtstreeks van den hoofdagent VAN DE VELDE te *Harlingen* en tegen postwissel. Talrijke attesten".

Dit croeppoeder wordt afgeleverd in blikken doozen van 75 gram inhoud met brochure à 60 cent. Op het deksel van de doos prijkt een gravure voorstellende een ledikantje waarin een croepkijndertje met hoog roode kleur; daarnaast een engel die hare handen zegenend uitbreidt over het ziekelijke kind.

De gebruiksaanwijzing is als volgt:

„Zoodra zich eene zekere schorheid in de keel doet gevoelen of wel prikkeling tot hoesten neme men voor een klein kind één eierlepeltje van dit poeder en roere in een kopje half vol koud water tot hetzelfde zich heeft opgelost; evenzoo in verhouding tot een groot mensch twee eierlepeltjes in een kopje vol koud water.

Bij voorkeur te gebruiken des avonds in één bij het naar bed gaan".

Verder worden er nog eenige belangrijke raadgevingen ten beste gegeven n.l. dat men het steeds in voorraad moet hebben voor onverwachte gevallen (want heel dikwijls is men niet in de gelegenheid dadelijk zijn huisdokter te raadplegen) en dat men 't goed gesloten en droog moet bewaren.

Hoewel de advertentie dus geen middel voor alle mogelijke kwalen aanbeval en ook de prijs nogal matig scheen, kwamen ons die „talrijke attesten" en die „hardnekkigste hoest" toch verdacht genoeg voor om een onderzoek betreffende dit middel te doen plaats hebben.

De heer D. VAN DER WEERD te *Kampen* heeft dit op ons verzoek verricht en vond 't volgende:

't Poeder bleek een licht oranjerode kleur te bezitten, zonder reuk, van een suikerzoeten smaak; nogal kleverig en slijmerig als 't met water vermengd wordt. Als bestanddeelen konden worden aangetoond *suiker*, *gompoeder* en een weinig *zwavelstibium*.

Deze laatste stof (de andere twee kunnen wij als zonder betekenis beschouwen) wordt inder-

daad somwijlen tegen hoesten aangewend; wie herinnert zich niet de bekende *roode hoestpoeders*, vooral vroeger zoo veelvuldig gebruikt? Waar het middel echter, bij een lichten aanval van hoesten, somwijlen dienst kan doen is het bij de gevreesde ziekte: croep, zonder eenige waarde en daardoor, indirect hoogst gevaarlijk. Want hij, die vertrouwend op de reclame in de advertentie en de gebruiksaanwijzing, „bij de eerste aanvallen van croup-hoest" *Gay's croep-poeder* aanwendt en niet terstond geneeskundige hulp inroept kan oorzaak zijn, dat de tijd van degelijk ingrijpen verloren gaat.

Bovendien, waar het middel ook wordt aanbevolen tegen „de hardnekkigste hoest" vertrouwde men niet op de raadgeving van den z.g. Dr. GAY. Hardnekkige hoest kan het gevolg zijn van allerlei aandoeningen, die waarlijk niet door een beetje zwavelstibium bestreden worden.

Wij waarschuwen derhalve ernstig tegen aankoop van het middel — mocht men er echter toe overgaan, dan volge men den raad, in de gebruiksaanwijzing gegeven: „Goed gesloten te bewaren".

Eenige Anker-middelen van F. A. Richter en Cie.

De firma F. A. RICHTER EN CIE., wier optreden ruim 26 jaren geleden de naaste oorzaak is geweest tot de oprichting onzer vereeniging, gaat nog maar steeds door met in onze bladen te adverteeren; o. a. heeft zij in het *Nieuws van den Dag* een vaste plaats. Reeds herhaalde malen zijn hare, met veel ophef aangekondigde middelen en hunne samenstelling in ons blad en elders besproken, maar de firma gaat met den tijd mede en beveelt nu en dan nieuwe praeparaten aan, waaromtrent ons somwijlen inlichtingen worden gevraagd.

Door de welwillendheid van den heer J. J. HOFMAN te 's-Gravenhage, die het scheikundig onderzoek verrichtte, zijn wij in staat omtrent een tweetal middelen iets mede te deelen:

Anker-thymolzeep. Een stuk uiterlijk goed afgewerkte toiletzeep, wegende 94 gram, lichtbruin van kleur en zwak gearomatiseerd.

Het onderzoek toonde aan, dat de zeep volkomen in gedestilleerd water en alcohol oplosbaar was en geen spoor van vrij alkali bevatte.

In de zeep werd de aanwezigheid van thymol aangetoond, terwijl geen reactie op andere stoffen werd verkregen.

Van deze zeep, die door de aanwezigheid van *Thymol*, eenige ontsmettende werking kan uitoefenen, wordt nu gezegd:

„De Anker-Thymolzeep, die met de meeste zorg uit de puikste grondstoffen vervaardigd, en aangenaam geparfumeerd is, bevat o. a. eene behoorlijk afgestemde hoeveelheid *Thymol*, een scheikundig product, dat bekend staat om zijne ontsmettende, bederfwerende werking. Vandaar dat het gebruik van de Thymolzeep van groot nut is bij de meeste huidziekten. Doch vooral is zij uitstekend gebleken bij het smarten of wondzijn der kinderen; de echte Anker-Thymolzeep verdient dan ook ten gebruike bij het wasschen der kleinen de voorkeur boven alle andere zeepen."

Wij zouden een ieder beslist aanraden bij „de meeste huidziekten" vooraf het advies van een geneesheer in te winnen voor men tot het gebruik van de zeep overgaat. Bij tal van dergelijke ziekten is thymol lang niet gewenscht en men zou, bij de aanwending, den tijd voor een doelmatige behandelingswijze, zeer tot zijn schade, laten voorbijgaan. Maar daar vraagt RICHTER niet naar.

De verklaring dat „de echte Anker-Thymolzeep ten gebruike bij het wasschen der kleinen de voorkeur verdient boven alle andere zeepen" laten wij voor rekening van de firma; wij zouden haar niet gaarne onderschrijven.

Anker Lagosa Zalf. De zalf is eene homogeeene lichtgeelwitte, vettige zelfstandigheid met een weinig ranzige reuk.

Blijkens chemisch onderzoek bestaat zij uit een mengsel van geheel verzeepbare vetten; Spermaceti, olie en misschien nog een ander vet, vermengd met fijne gepraecipiteerde zwavel. Andere bestanddeelen werden daarin niet gevonden.

De hoeveelheid zalf in het potje aanwezig bedroeg 30 Gr.

Dus niets bijzonders; een mengsel van eenige vetten, waarin zich zwavel bevindt; oude bekende stoffen, die de geneesheer, ook zonder de hulp van RICHTER, bij noodzakelijkheid wel weet voor te schrijven. Welk wonder dit zalfje zal moeten verrichten is ons helaas! niet bekend.

Een stap in de goede richting.

Aan het hoofd van het *Deventer Weekblad* van 16 Maart j.l. vinden wij onder den titel „kwakzalverij" de volgende mededeeling van de Redactie:

„Wij hopen, dat geen van onze lezers zoo dwaas zal zijn te meenen, dat hetgeen er in en onder onze advertenties wordt aangeprezen en aanbevolen uitgaat van de redactie van ons blad. Wij verhuren de beschikbare ruimte en hetgeen onze huurders daar aan onze lezers vertellen, blijft voor hunne rekening en verantwoordelijkheid.

„Evenwel gaat het maar niet aan om te zeggen dat de redactie van een blad niets met de advertenties heeft te maken. Zoodra het bij de redactie vaststaat, dat hare huurders uitgaan met onzedelijke en onrechtvaardige doeleinden, dan moet ernstig de vraag worden gesteld of het zoo langer kan voortgaan.

„'t Is niet de taak eener redactie om uit te maken, welke cacao de beste is, dan wel of een te goedertrouw aangeprezen geneesmiddel helpen kan; maar zoodra men overtuigd is, dat men te doen heeft met opzettelijk bedrog, wordt de zaak anders. En dat vele kwakzalversadvertenties niets anders zijn dan een doelbewust bedrog, staat vast. Uit dien hoofde hebben wij in de laatste jaren herhaaldelijk advertenties geweigerd. Als men dus in onze kolommen zekere advertenties, met hare op slinksche manieren verkregen attesten mist, alsmede balsems uit kloosters, die nooit bestonden en van paters, die evenmin bestaan, dan ligt dat niet daaraan, dat de kwakzalvers ons veel gelezen en veel verspreid blad niet kennen, maar aan ons ernstig verlangen om onze eenvoudige lezers voor schade aan gezondheid en beurs te behoeden.

„De stelregel, die wij volgen is deze. Wij weigeren alle advertenties, wanneer wij de zedelijke overtuiging hebben, dat zij niets zijn dan oplichterij en bedrog. Vindt men dus soms in de toekomst nog geneesmiddelen in ons blad aanbevolen, dan is hiermede niet gezegd, dat wij er aan gelooven of dat wij ze aanbevelen; maar alleen dat wij geen redenen hebben om ernstig aan de goede trouw der verkoopers te twijfelen. Sedert sommige bestrijders der kwakzalverij b.v. den hoogst verdienstelijken pastoor Kneipp onder de kwakzalvers zijn gaan rangschikken, is het ons onmogelijk een ander richtsnoer te trekken.

„Niet alles is bedrog, wat men in sommige kringen gaarne als zoodanig zou brandmerken."

Steeds nieuwe waarschuwingen

* Naar mate op steeds brutaler wijze zoogenaamde elektrische gordels en banden worden aanbevolen tegen allerlei kwalen, naar die mate vermeederen zich — *buiten ons land* — de officieele waarschuwingen tegen deze zwendelarij. De vorige maand weder heeft de hertogelijke Regeering van *Brunswijk* er op gewezen, dat de gordels van de Sanden Electric Belt Compagnie, die verkocht worden tegen een prijs van 40 tot 400 Mk., nietswaardige voorwerpen zijn, zonder eenige elektrische of andere werking en niets vermogen tegen de talloze en zeer uiteenloopende ziekten, waarbij zij genezing heeten aan te brengen als: rheumatisme, dyspepsie, melancholie, geelzucht, verstopping, nier- en blaasaandoeningen, beroerte, vrouwenziekte, uitspattingen der jeugd enz.

Eene bijzondere commissie uit de senaat der vrijstad *Bremen* sluit zich geheel hierbij aan en waarschuwt met aandrang tegen het koopen dezer artikelen; een nauwkeurig onderzoek heeft haar geleerd, dat deze Sanden-Compagnie te Parijs, waar zij gevestigd is, in wetenschappelijke, medische kringen bekend is als eene op groote schaal werkende zwendelonderneming. Evenzoo getuigt het departement van geneeskundige aangelegenheden te *Lubeck* en voegt er bij, dat op dezelfde wijze moet gewaarschuwd worden tegen gelijksoortige bedriegerijen, als:

Elektrovigor van Dr. M. Laughlin Compagnie, die aangeprezen wordt bij ziekelijke weefselveranderingen, ruggemergaandoeningen, nier-, lever- en blaasziekten, reumatiek enz., verkocht wordt voor 25 tot 200 Mk. en niets uitwerkt.

Elektro-gordel (suspensor) der firma Kuster & Co. te Frankfort a.M., die verkocht wordt voor 16 tot 60 Mk. en aanbevolen bij alle mogelijke ziekten en even werkeloos is.

Elektrische regenerator van het dermothapeutische instituut te Parijs; de prijs is 90 tot 200 frs. en hij wordt aangeraden vooral bij zenuwlijden, neurasthenie, reumatisme, zwakte-toestanden en de heele reeks van maag-, hartnieren- en ruggemergziekten, die bekend zijn; de werking is niemandal.

Elektrische gordels van H. Th. Biermann te Wiesbaden, die deze en andere zijner praeparaten aanbeveelt tegen allerlei ziekten, waarbij zij hoegenaamd geen baat geven.

Al deze toestellen, zegt het genoemde departement, berusten niet anders dan op misleiding van het publiek en strekken alleen om de zieken uit te zuigen.

Op dezelfde lijn moet worden gerangschikt, voegt het er ten slotte bij de *natuurlijke gezondheidshersteller* van de firma M. A. Winter en Co. te Washington. Deze wordt als onfeilbaar aanbevolen tegen 36 verschillende ziekten of ziektegroepen, en bestaat uit niets anders dan een purgeermiddel, dat tegen ontzaglijk hoogen prijs door deze firma aan den man gebracht wordt. In Amerika gelukt de verkoop niet meer en nu wordt Europa geëxploiteerd, vooral door circulaire en vlugschriften, die vooral ook onder zoogenaamde natuurgeneeskundigen *) verspreid worden.

*) Dit zijn, in Duitschland voor 1, geen geëxamineerde geneeskundigen maar personen, die zich zelf dien naam geven en tot het gilde der *Kurpfischer's* behooren.

RECHTSZAKEN.

Uit Ginniken wordt aan het *Dgbl. v. Nbr.* gemeld: Naar wij vernemen, is door de marechaussee op hoogen last proces-verbaal opgemaakt tegen den z.g. wonderdokter COLSON, (Men zie het Maandblad van Maart 1905) ter zake het vermoedelijk onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, niet-tegenstaande hij zoovele lijdende politiebeambten, die bij bevoegde geneesheeren geen baat meer vonden, heeft genezen.

Een vervaardiger van kunststanden en gebitten te Amsterdam, die er met dat doel een „instituut” op na houdt, had door middel van een advertentie-bureau laten adverteeren, dat hij was méd. Dentiste en verder „algeheel pijnlooze behandeling.”

Proces-verbaal werd deswege tegen hem opgemaakt wegens onbevoegd uitoefenen der tandheerkundige praktijk en dientengevolge stond hij voor den kantonrechter in het derde kanton te Amsterdam terecht.

Aangezien de man blijkbaar meer gewoon is „in den mond” dan „met den mond” te werken, was hij zelf niet gekomen, doch liet de verdediging over aan zijn gemachtigde, den heer J. A. FORTUYN.

Als verweer had beklagde, toen tegen hem proces-verbaal was opgemaakt, dat de krant hem eigenlijk een poets had gebakken. Hij had volstrekt niet geadverteneerd „méd(isch) dentiste”, doch mec(anicien) dentiste,” dat was gansch wat anders, de zetsfout van d in plaats c was dan ook in volgende advertenties verbeterd. Verder had hij een bevoegd tandheerkundige, die hem in zijn zaken desnoods terzijde stond.

Het O. M. meende niettemin, dat beklagde het publiek misleidde. Hij adverteerde „pijnlooze behandeling” en naar de wet mocht hij volstrekt niet behandelen, daarvoor bezat hij geen bevoegdheid krachtens de wet en deswege eischte het O. M. tegen hem f 40 boete subsidiair 20 dagen hechtenis.

De verdiger FORTUYN vond dien eisch onredelijk en vroeg ontslag van rechtsvervolging, subsidiair vrijspraak. Beklagde had niets onbevoegds gedaan. Als hij zich uitgegeven had als „med. dentiste”, ja, dan was hij beslist schuldig, maar dat de d een zetsfout geweest was en hij zich mécanicien noemde, stond vast en die mocht gerust adverteeren „algeheel pijnlooze behandeling”. Mocht de man, die kunstschonen adverteert, wel daaraan toevoegen „algeheel pijnlooze behandeling” en de kunst-gebitmaker niet? De menschen krijgen al een rilling als ze naar den gebitmaker moeten, die

hun, door den tandheerkundige voorgeschreven kunststanden, moet aanmeten. Mag dan de gebitmaker het publiek niet toeroepen: „menschen die kunstgebitten behoeft, ik zal u met mijn was-afdrukken in uw mond de maat nemen, zonder dat ge er iets van voelt”. Iets anders had beklagde niet gedaan; hij had zich volstrekt niet uitgegeven voor tandheerkundige en was volgens de wet niet schuldig te noemen. (N. R. Ct.)

De kantonrechter te Rotterdam, uitspraak doende in de zaak tegen L. J. HEMMES, wegens onbevoegd en zonder noodzaak uitoefenen van de geneeskunde, heeft den beklagde veroordeeld overeenkomstig den eisch van het Op. Min., tot f 150 boete, subs. 30 dagen hechtenis. (N. v. d. D.)

INGEZONDEN.

Aan de Redactie van het *Mbl.* tegen de Kwakzalverij.

Onderstaand schrijven is door mij aan de Hoofdredactie van „*Het Volk*” gezonden.

A. C.

„Aan den Hoofdredakteur van *Het Volk*.”

Tot mijn groote ergernis zag ik in den laatsten tijd telkens kwakzalversadvertenties in „*Het Volk*” opgenomen, bijv. over Sanguinose, Abdij-siroop, Foster's Zalf. Dat op deze wijze het Arbeidersblad medewerkt om de gezondheid te benadeelen, het leven te verwoesten van vele duizenden van het Nederlandsche volk, om hen te berooven van een groot deel van het door velen zoo zuur verdiend loon, is buiten kijf. Vele groote bladen wemelen ook van dergelijke bedriegelijke voorspiegelingen, maar die doen het om der wille van den zilverling. Want de door hen voorgewende onkunde betreffende de mogelijkheid om die kwakzalversadvertenties te onderscheiden van de deugdelijke mededeelingen is maar boerenbedrog. Daargelaten, dat de kwakzalversadvertenties reeds bij den eersten aanblik haar waar karakter toonen, heeft het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij zich steeds gaarne bereid verklaard, (en doet het dit nog) onder elke bedriegelijke mededeeling kosteloos een tegenstukje te plaatsen; maar hierop gingen de groote bladen niet in. Ik veronderstel echter, dat de bedoelde advertenties uw aandacht ontsnapt zijn, en daarom zoude ik de mededeeling op prijsstellen, dat u zult zorgen dat voortaan kwakzalversadvertenties uit „*Het Volk*” geweerd zullen worden.

Hoogachtend,

Uw Dw.
A. C.”

Het stuk werd niet geplaatst, maar het volgende antwoord van den Hoofdredacteur ontvangen:

„De zaak dezer advertenties is herhaaldelijk in ingezonden stukken in de krant besproken, en de bevoegde organen onzer partij hebben haar overvogen. Er is dus geen aanleiding om deze quaestie, die niet de redactie maar het beheer der Courant aangaat, opnieuw aan de orde te stellen.”

Men zie omtrent de meening van het Partijbestuur in deze zaak „*Het Volk*” van 7 December 1904 en het daaruit door ons overgenomen in het Maandblad van Januari 1905, onder het hoofd „Uit de Pers”.

Red. Maandbl.

BOEKBESCHOUWING.

Iets over tandheerkunde en ons tandheerkundig onderwijs; door A. H. MERTENS.

Deze brochure begint met eenige historische gegevens. — Daarna bespreekt schrijver de toestand zooals die in Frankrijk, Duitschland, Engeland en Amerika heerscht. Het beste figuur maakt dan, wat de opleiding der tandmeesters betreft, Engeland. Daarna bespreekt de schrijver de opleiding hier te lande. Hij betreurt het dat

de tandmeester niet kan promoveeren evenals de technoloog. De eischen voor het tandmeesters-examen zijn niet hoog, maar dat kan ook niet want de opleiding is vrij gebrekkig. Naar de meening van den schrijver behoort het onderwijs in de tandheerkunde geheel te worden georganiseerd. Zoo vindt hij noodig dat de tandmeester het recht zal krijgen tot het toepassen van de algemeene narcose. Hij meent dat de examens beter moeten zijn geregeld en de eischen der examina hooger moeten worden opgevoerd. Daarvoor zou echter noodig zijn de inrichting van een afzonderlijk gebouw waarin men het onderwijs kan geven en het verbinden aan deze kliniek van goede leerkrachten. De vrij aanzienlijke kosten wil schrijver uit particuliere bijdragen en hooge collegegelden zien bijeengebracht.

E. J. A.

CORRESPONDENTIE.

MEVR. V. D. W. v. A. te A. Ook wij hebben die advertentie van het *Dudley-Systeem* gelezen maar kunnen er u tot ons leedwezen geen inlichtingen over geven. Misschien zou een gymnastiek onderwijzer u beter kunnen helpen.

Veel vertrouwen hebben wij in die Amerikaanse aanbiedingen — er zijn er tegenwoordig vele van dit soort — niet.

DR. H. W. v. R. te D. Het standje van bedoelden heer is sedert ons laatste schrijven geheel verlopen; hij staat op 't punt van te vertrekken. Juist echter omdat de 2 à 3 personen, die beweren genezen te zijn ijverig propaganda, en uit alles reclame maken is het verstandig er niet meer over te schrijven. Verschillende personen, die ons met particuliere brieven en ingezonden stukken te lijf gingen bij onze eerste mededeelingen, zouden na hetgeen zij later hebben ondervonden, gaarne tegenoverge telde getuigenis afleggen. De bewuste dame schijnt het als haar taak te beschouwen als levende reclame te dienen; — volgens haar huismedicus had zij, althans twee jaren geleden, toen zij ook reeds verklaarde genezen te zijn, nog tuberkelbacillen in de sputa. Dat dit met een uiterlijke gezondheid heel goed is overeen te brengen, zult gij met ons eens zijn.

Dr. de B. te B. In het volgend no.

Dr. H. te R. Uw belangrijk schrijven in dank — doch, tot ons leedwezen, te laat voor dit no. ontvangen. In het volgend

W. M. te P. Een Maandblad met een waarschuwing tegen de *Zelfbewaring van Dr. Retau* wordt u toegezonden. Uw aanbod om als abonné toe te treden zullen wij aan het Bestuur mededeelen en in het volgend no. de kosten opgeven. Wij ontvingen uw brief op 31 Maart, dus voor dit no. was het te laat.

ADVERTENTIE.

HOTEL DU COMMERCE

te Leiden,

wordt H.H. Medici ten zeerste aanbevolen.

11 M. DE GRAUW, Prop.

Maandblad tegen de Kwakz. ligt ter lezing.

W. B.

De Wereld-Bibliotheek is gesticht om de beste werken van alle landen en alle tijden onder het bereik van ieder te brengen, die goede lectuur op prijs stelt.

De Wereld-Bibliotheek kost per nummer: 20, 30 of 40 cts.
Jaar-abonnement: f 7.50 of f 10. — — —

De Wereld-Bibliotheek is verkrijgbaar in den boekhandel en bij den Uitgever G. SCHREUDERS te Amsterdam. — — — — —

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 743.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1,25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1,50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Nog eens Eilers.

Berichten: Het Gedenkboek. — Een Abdijstrop Courant. — Weer een vals attest van Foster's pillen. — Een onderwijzer die redding brengt. — Geen eigenbelang. — Misstanden in de tandheelkunde. — Geen aankondiging van z.g. huismiddelen. — Onverdiende goede naam.

Mededeelingen van verschillende aard: De „waardige grijsaard” de Haas. — De firma Jungborn te Zutphen. — Gloria Tonic. — Werkzaamheid van een gezondheidscommissie. — Een voorbeeldige poliëverordering. — Bezoek bij een zoogen. Wonderdokter.

Ingezonden: Over Abdijstrop tegen tering.

Rechtszaken: De rekening van een kwakzalver.

Correspondentie.

Nog eens Eilers.

In de *Oranje-Nassaubode*, Maandblad van het Sanatorium „Oranje Nassau's Oord” verschenen in de maanden Februari en Maart j.l. een tweetal artikelen over „Kwakzalverij” van de hand van Dr. W. J. W. HUIJNINK, Directeur der inrichting, waarin o. m. EILERS en zijn geneesmethode van tering duchtig onder handen werden genomen. Na hetgeen wij in onze vorige no.'s. over den persoon van E. en zijn geneeswijze mededeelden, willen wij het bij de vermelding van het verschijnen van deze twee hoogst belangwekkende artikelen laten; alleen — waar EILERS steeds snoeft op de resultaten van zijn methode en de verklaringen van genezen lijders — achten wij het niet onraadzaam den volgenden brief aan Dr. HUIJNINK gericht, uit de „Oranje-Nassaubode” van Maart over te nemen:

„Uw artikel „Kwakzalverij” in het nummer van 15 Febr. heb ik met volkomen instemming gelezen, te meer wijl ik juist te voren op de door U bedoelde annonce (VAN EILERS te Leiden) had gereflecteerd, omdat ik mijne nieuwsgierigheid wilde bevredigd zien door een antwoord, waaruit ik misschien verder zou kunnen nagaan, in hoeverre hier de Charlatan bezig is zich te verrijken, ten koste van een onverstandig en goedgelovig publiek.

„Ik wil u dan mededeelen het resultaat van mijne informatie naar de geneesmethode voor tuberculose-lijders door EILERS te Leiden, ex-boter-boer.

„Op mijn desbetreffende schriftelijke vraag kreeg ik tot antwoord een gedrukt rondschriften, waarop bekend wordt gemaakt, dat een behandeling hoogstens drie maanden duurt en f 60 kost en, dat een bezoek te staan komt op f 5, vermeerderd met de reiskosten 2de klasse. Verder vermeldt het eenige namen, die als reclame moeten dienst doen o. a. dien van den heer J. Bouwes, sigarenhandelaar, Bilderdijkstraat 172 Amsterdam. Ik heb mij persoonlijk gewend tot den daarin genoemden heer J. Bouwes. Deze 26-jarige jonge man (ongehuwd), die mijns inziens wel de kenmerken draagt van ziek te zijn, wordt sedert een paar maanden door EILERS behandeld. Die behandeling is enkel het toedienen van medicijnen, t. w.: doozen met *pastilles* en *flacons eiwit-staal*.

„Patiënt had reeds voor circa f 45 geslikt. De pastilles, waarvan hij dagelijks per twee uur 2 stuks moet slikken, bevatten volgens den heer B., Stockholmerteer, petroleum en nog een vette olie, en veroorzaken bij het eerste gebruik erge diarrhé, gevoeligheid en misselijkheid.

„Hoewel de heer B. mij verklaarde, dat hij oogenschijnlijk zich beter gevoelde, dan toen hij destijds verpleegde was in het O. L. Vrouwen Gasthuis, stelde hij toch zoo weinig vertrouwen in deze geneeswijze, dat hij mij geenszins EILERS zou aanbevelen, (dit verklaarde mij ook de vader van den heer B., die bij ons gesprek tegenwoordig was), omdat hij hem (EILERS) als een tot oordeelen onbevoegd persoon rekende. Zijn gezond verstand deed hem besluiten geen geneesmiddelen meer te betrekken, maar zich te wenden tot de Vereeniging ter bestrijding van tuberculose, zetelende aan de Leidsche

of Reguliersgracht? te Amsterdam, om daar te vernemen welken weg hij heeft in te slaan om genezing te vinden.

„Hij verklaarde mij, dat zijn huisarts hem had opgegeven en hij toen als uiterste middel een poging wilde wagen bij EILERS. En hoewel, als gezegd, hij zich niet ontevreden gevoelde, was hij toch wel angstig, dat de hem verkochte geneesmiddelen op den duur hem inwendig zoo zouden schaden, dat hij een degelijk onderzoek zeer wenschelijk begon te achten.

„Intusschen had hij de laatste bestelling medicijnen nog ongebruikt staan en ter retourzending aan EILERS gereed, wel een bewijs hoe afkeerig hij van deze geneesmethode was. Elke zending medicijnen kost f 6.20, welk bedrag door EILERS zelf geïnd wordt, zonder eenige notitie te nemen van den welstand van den patiënt.

„Toen ik den heer BOUWES vroeg of hij EILERS had toegestaan zijn naam en adres ter informatie voor het publiek af te drukken in bovenbedoeld rondschriften, ontkende hij zulks met de mededeeling, dat zijn vertrouwen in deze geneeswijze te vaag was, om deze vrijpostigheid (zegge brutaliteit) van EILERS te kunnen goedkeuren.

„Hij zou hem zijn misnoegen daar ook over te kennen geven.

„De heer BOUWES komt mij voor iemand te zijn, die nog te veel vertrouwen stelt in de medische wetenschap, dan dat hij alvorens meer zekerheid te hebben omtrent de doeltreffendheid van EILERS' geneesmethode, goed geld naar kwaad geld zou willen gooien en zijn naam zou willen leenen aan een zaak, die zou kunnen zijn een kwakzalvers-affaire.

„Ik heb een bovenbedoelde capsule in mijn bezit dat ik desgewenscht ter nadere bespreking, U gaarne afsta.

Amsterdam.

H. J. PRINS.

Dit veelzeggend attest van een behandelden lijder kunnen wij dus voegen bij de andere, die wij in de Maandbladen van Februari (Ter Horst) Maart (Mej. Delmond) en April opnamen. En nu is het juist zoo opmerkelijk, dat EILERS zich steeds beroept op de „bewijzen bij de patiënten die genezen zijn en zich gaarne bereid verklaren informatie te geven.” Voor zoover wij konden nagaan bewezen de ingewonnen informaties juist het tegendeel van „radicale genezing”. Toch gaat EILERS (die zich, naar het schijnt, een geneeskundige als stroopop heeft aangeschaft) maar steeds voort op zijn resultaten te snoeven, getuige opnieuw de „Open brief” door hem tot Dr. HUIJNINK gericht, naar aanleiding van diens bovenvermelde artikelen. Die brief is alom verkrijgbaar gesteld; nieuwsgierigen kunnen derhalve hun weetlust voldoen, zonder dat het noodig is dat wij voor dit geschrijf ruimte afstaan. Wij citeeren slechts het volgende:

„In het blaadje van Oranje Nassau's Oord der laatste twee maanden beijvert U zich om tegen mij te ageren, en wel op een manier, die meer bij een man zonder opvoeding thuis behoort dan bij U, die den titel van Doctor voert, en gaarne wil ik met U een strijd aanbinden om waarheid en recht, doch

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

HET GEDENKBOEK.

De toezending van het Gedenkboek aan allen, die daartoe het verlangen te kennen gaven, heeft plaats gevonden, terwijl voor zoover de oplaat strekt nog voldaan zal worden aan bij ondergeteekende inkomende aanvragen.

Hierbij wordt herinnerd, dat het Gedenkboek voor de Leden *kosteloos* verkrijgbaar is gesteld, doch bijaldien men in plaats van ingenaaid het Gedenkboek in band wenscht te ontvangen, daarvoor de kostende prijs ad 50 ct moet worden vergoed.

Ook op de nieuwe Leden zijn deze bepalingen van toepassing.

Voorts heeft het Bestuur, ingevolge daartoe te kennen gegeven verlangens, besloten voor Abonné's het Gedenkboek tegen verminderden prijs, zijnde f 1.15 ingenaaid en f 1.65 gebonden, verkrijgbaar te stellen.

Voor *niet-Leden* en *niet-Abonné's* blijft de prijs bepaald op f 2.— of f 2.50 gebonden.

J. VAN RIEL, Secretaris-Penningm.,
Stadhoudersplein 34,
's-Gravenhage.

Abonné's Haarlem.

Een op 5 Maart te Haarlem afgestempelde postwissel draagt geen naam van den afzender, zoodat opgaaf daarvan hierbij verzocht wordt.

J. VAN RIEL,
Secretaris-Penningmeester.

Als nieuwe Leden traden nog toe:

Gezondheids-Commissie te Ubbergen.
H. VAN SWAARDEN, arts, te 's Heer Arendskerke.
H. HAMBURG, tandarts, te 's-Gravenhage.
Mr. ALFRED LEVY, advocaat, te Amsterdam.
Dr. A. MONTAGNE, arts, te Gouda.

J. VAN RIEL,
Secretaris-Penningmeester.

Met dit nummer wordt de ledenlijst verzonden.

laat ons dan een strijd voeren, die veredelt en verheft, maar niet op zoo'n minne en lage manier als die nu door U en die Vereeniging tegen de kwakzalverij gevoerd wordt; zulks is goed voor de volksklasse, maar niet voor mannen van opvoeding. U beledigt daardoor Oranje Nassau's Oord, en Onze Geliefde Koningin-Moeder, de Schenkster van die Inrichting."

Dit is een staaltje van 's mans betoogtrant. Volgens een der advertenties hadden wij gemeend dat ook aan onze Vereeniging een open brief was toegedacht; daarin zijn wij echter teleurgesteld en wij moeten ons met het bovenstaande zinnetje tevreden stellen. Gelukkig schijnen wij niemand te hebben beledigd.

Maar waar het meer om te doen is, zijn de resultaten. EILERS schrijft.

"De resultaten die ik verkrijg stellen de uwe ver in de schaduw: één patiënt die zonder resultaat bij U f 500.— had vermorst, en als onherstelbaar door U is ontslagen, en die 4 weken na haar terugkomst bij haar ouders den dood al zeer nabij begon te komen, is door mij genezen en daar zijn tegen U en vóór mij vele getuigen voor te krijgen, want in kleine plaatsen kennen de menschen elkaar allemaal.

Een tweede patiënt van U, ook bij U in een zeer treurigen toestand ontslagen, nadert thans bij mij zijn herstel; verder zijn door mij geheel hersteld nog 4 dames, waaronder een op hoogen leeftijd en 3 heeren, waarvan ik van allen de namen kan noemen. Kunt U dat ook? En nu ben ik pas 6 maanden aan 't werk, wat kan dat op den duur worden wanneer de menschen beginnen te begrijpen, dat het hun plicht is de ziekte direct te bestrijden in den beginne en niet te wachten totdat zij te ver weg zijn en er geen redding meer mogelijk is, zooals nu gebeurt.

"Ik kan bewijzen, dat ik nu reeds 25 procent genees, terwijl U nog niet een half procent kunt aanwijzen."

Gesteld dat dit waar is — wat wij volgens de opgedane ervaring ernstig moeten betwijfelen — hoe gaat het dan met de andere 75 procent, aan wie, volgens de advertentie, toch ook beloofd wordt dat zij „worden alleen radicaal genezen door de behandeling van EILERS”?

Waar blijven echter de vele getuigen? *)

*) Wij ontvingen nog een schrijven over de behandeling van E, echter te laat voor dit no

BERICHTEN.

Het Gedenkboek, samengesteld ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, is dezer dagen verschenen en zeker reeds in het bezit van vele leden.

Wij meenen in den geest van die leden te handelen wanneer wij hier in 't openbaar een woord van hulde brengen aan den heer J. VAN RIEL te 's-Gravenhage, voor alle zorgen en moeite aan de samenstelling besteed.

Een Abdijstroop-Courant. Onder de „Berichten" in het Maandblad van Januari j.l. lezen wij op de *Zierikzeesche Bode*, Hoofdredacteur: Ds. M. H. A. VAN DER VALK, welk blad voor een groot deel gevuld was met verhaaltjes, dienende ter aanbeveling van de *Abdijstroop van L. J. Akker*. Thans kwam ons hetzelfde blad weder onder de oogen; nu was de geheele achterzijde gevuld met aanbevelingen en met portretten van personen, die door het kwakzalversmiddel heeten genezen te zijn. Zou de Hoofdredacteur zoo'n handeling goedvinden?

Weer een valsch attest. In de *Venloosche Courant* van 18 April, ons welwillend toegesonden, staat de volgende advertentie:

„TER OPHELDERING

voor velen die deannoncen lezen over *Foster's Ruggijn Nierenpillen*, verklaar ik hierbij, dat mijne vrouw nooit Foster's Ruggijn Nierenpillen heeft gebruikt, veel minder er van genezen is.

P. JACOBS,

Stalhouder, Roodestraat 5, Venlo."

Dr. KAULING is voor goed uit Breda vertrokken naar Valkenswaard. Een kansje voor de Belgen.

Schoenmaker, houd je bij je leest, dachten wij toen wij een dezer dagen, de volgende advertentie in de *N. Arnh. Ct.* lazen:

„Gedachtig aan Plinius' gezegde:

„Het is voor een sterveling een Goddelijke daad, een sterveling te redden," zag een Onderwijzer, ern-

stige beoefenaar van het Magnetisme, waarmee hij reeds menige kwaal heeft bestreden, zich gaarne in de gelegenheid gesteld, juist daar redding te kunnen brengen, waar voor ongeneeslijk gehouden of voor de wereld verborgen ziekten heerchen.

Brieven enz."

Geen eigenbelang. Een boekhandelaar, bij wien *Retain's zelfbewaring* werd besteld, verwees het jongemensch naar ons, in plaats van de bestelling uit te voeren. Bravo!

Misstanden in de tandheekunde. De Deutsche regeering zal in den Rijksdag ondervraagd worden over de misstanden die in de tandheekundige praktijk heerschen, ten gevolge van het optreden van zoogenaamde tandtechnici die niet de minste wetenschappelijke opleiding hebben gehad. Een groot deel van deze tandtechnici werken met de zwaarste vergiften, als: rattenkruit, cocaine, morfine enz. en dienen zelfs inspuitingen en narkose toe. Te Hildesheim is laatst nog een jonge man die in de narkose is gebleven, het slachtoffer van zulk een gevaarlijken kwakzalver geworden.

* Geen aankondiging van zoogenaamde huismiddelen. De Minister van Binn. Zaken in het Groothertogdom Hessen heeft bepaald, dat *Hubert Ulrich's Kruidenwijn* (ook hier te lande in den handel) behoort tot de geheimmiddelen, die niet mogen worden geadverteerd, al is de samenstelling ook niet onbekend en al wordt het bijvoorekeur aanbevolen als een huismiddel. Het kenmerk van verboden geheimmiddel is gelegen in de omstandigheid, dat deze zoogenaamde Kruidenwijn aanbevolen wordt als een geneesmiddel bij zekelijke aandoeningen van de maag en van de andere daarmede verband houdende organen, evenals bij katarhen van de ademhalingswerktuigen.

Onverdiende goede naam. In een der laatste afleveringen van de *Veröffentlichungen des Kaiserlichen Gesundheitsamtes*, uit welke bron door het Maandblad reeds menigmaal het een en ander uit het buitenland werd geput, komt een lijst voor van Wetten, Verordeningen en Besluiten, die in verschillende landen betrekking hebben op den handel in specialité's, geheimmiddelen e. d. Wat ons land aangaat, vinden wij het volgende aangegeekend, wat zeker ver bezijden de juistheid is, althans zoo het den indruk beoogt te maken alsof werkelijk door wettelijke regeling iets gedaan wordt om dezen handel aan banden te leggen.

Nederland. De verkoop van pharmaceutische specialiteiten (geheimmiddelen) is geregeld door de wetten van 1 Juni 1865, betreffende de uitoefening der artsensbereidkunst en de geneeskunst. Deze wetten zijn met eenige wijzigingen opnieuw gepubliceerd 2 Juni 1903 (Staatsbladen Nr. 147 en Nr. 149).

Woorden, woorden! Ieder hier te lande weet, dat er niets geregeld is en waar dit het geval heet te zijn, de voorschriften niet worden gehandhaafd.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Aan den „Waardigen grijsaard",

J. A. DE HAAS bij Leiden is, per advertentie in de *Telegraaf* van 1 April, een hartroerend stuk gericht, waarin door den heer G. L. VAN KEMPEN te *Watergraafsmeer*, namens de lijdere en familie, dank wordt betuigd voor een volkomen genezing, nadat artselijke behandeling geen resultaat had gehad — een van de vele verhalen, die telkens van DE HAAS de ronde doen. De advertentie eindigt aldus:

„En nu, waarde heer DE HAAS, deze wonderbare genezing, deze heerlijke beëindiging van eenen oorspronkelijks duisteren en zorgvollen toestand: zijn het werk van Uwen helderen geest; Uwe helderziendheid op geneskundig gebied; Uwe langdurige en vlijtige studie; Uwe toewijding aan den mensch.

„Moge ook de wet en een overgroot deel der doctoren en artsen U kwakzalver heeten, de volksmond doet U meerdere eer aan, en noemt U „wonderdokter".

„In werkelijkheid zijt ge: de geneesheer bij uitnemendheid; niet als materiaal beschouwt gij den zieke; maar als mensch, die den geneesmeester van noode heeft.

„De meest voor de hand liggende en door U verdiende belooning ware zeer zeker: de toekenning van den docterstitel „honoris causa"; doch ook H. M. onze geëerbiedigde Koningin

heeft de gelegenheid uw leven en streven te leeren kennen.

„Moge het H. M. behagen uw grijze hoofd naar verdienste te kronen.

„Nogmaals onzen innigen dank voor Uwe krachtige en bekwame hulp."

Of de man spoedig kans heeft op het eere-doctoraat wagen wij te betwijfelen en in dien twijfel worden wij o. a. versterkt, door een artikel van Dr. H. R. FEENSTRA, als feuilleton opgenomen in de *Telegraaf* van 11 April. Dit artikel, naar aanleiding van de bovenbedoelde advertentie geschreven, bevat een geestig verhaal van een bezoek bij den „wonderdokter". Tot ons leedwezen laat onze plaatsruimte niet toe het stuk over te nemen, temeer daar de lezers in dit n^o. het verhaal van een ander bezoek vinden, dat reeds eenigen tijd op plaatsing wachtte. Wij moeten derhalve de weetgierigen naar de *Telegraaf* verwijzen.

DE FIRMA JUNGBORN TE ZUTPHEN.

Van welwillende zijde ontvingen wij een Ex. van het weekblaadje „*Floralia*" waarin voorkomt een advertentie van de z.g.n. firma of vennootschap JUNGBORN te Zutphen, waarbij brochures te koop worden aangeboden handelende over verschillende ziekten, als Tuberculose, Suikerziekte, Rheumatiek, Epilepsie, enz.

Wij hebben eens geïnformeerd naar die Vereeniging Jungborn en bevonden dat de man, die zich Directeur daarvan noemt, is een zekere BIJLEVELD, wonende in de Halterstraat te Zutphen, voorheen een horlogemakertje, die nu met zijne vrouw in z.g.n. nieuw-malthusiaansche middelen handel drijft.

De Vereeniging Jungborn heeft voor eenigen tijd rechtspersoonlijkheid aangevraagd, die echter geweigerd werd. Men trachtte aandeelen uit te geven om huizen te kunnen bouwen en eene soort kolonie te stichten, waar dan volgens de theorieën van 't ex-horlogemakertje hygiënisch zou geleefd worden. Al voor jaren kocht BIJLEVELD aan den Gorselsehen Straatweg een stukje heidegrond, dat daarvoor bestemd schijnt. Vermakelijk zijn de wijsheden door onzen heilkunstenaar verkondigd. Het menschelijke lichaam bestaat volgens hem uit 14 verschillende stoffen en die moeten uit de op zijn grond gekweekte planten en groenten komen. Daarvoor kunnen de kolonisten, bij de Vereeniging Jungborn natuurlijk, meststoffen koopen, waarin die stoffen aanwezig zijn.

De zaak schijnt gedreven te woren door BIJLEVELD, zijn broer en een subaltern spoorweg-beampte.

BIJLEVELD is vegetarier, lucht en zand-bader en schijnt 't genre „naaktlooper" na te volgen. Onze geleerde houdt zelfs lezingen over Natuur-geneeskunde!!!

Of er aandeelen geplaatst zijn in de grootsche onderneming konden wij niet nagaan; de geheele zaak wordt zeer geheimzinnig behandeld en vooral 't geldelijk beheer van de Vereeniging Jungborn is raadselachtig.

Wij zijn er eens heen gewandeld en zagen wel dat er daar of er bij huisjes worden gebouwd.

Aan hen die soms vertrouwen stellen in deze zaak, zouden wij aanraden om vooraf eens goede informaties bij de politie in te winnen.

Dat wij in 't manneke een kwakzalver herkend hebben, is wel te begrijpen en daarom zullen wij zijne gangen blijven nagaan en zorgen dat hij de wetten op de uitoefening der geneeskunde niet straffeloos zal overtreden.

Het Geillustreerd Weekblad „*Floralia*" zal, zeker in het belang zijner abonnés en lezers handelen, door voor 't vervolg reclames voor die „Nieuwe onfeilbare methodes" door de firma Jungborn ingezonden, te weigeren.

Gloria Tonic. (*)

Door advertenties, brochures, brieven enz. maakt een zekere JOHN A. SMITH, te *London*, een enorme reclame voor een middel *Gloria tonic*, een z.g. alles overtreffend remedie tegen rheumatiek. Zooals tegenwoordig gebruikelijk is, moet men een brochure aanvragen; wij ontvingen er een in de deutsche taal geschreven, die er zeer geleerd

uitzag, en, zooals te verwachten was, van de noodige hoeveelheid attesten was voorzien. Verder, toen op de brochure geen bestelling in kwam, allerlei brieven, die de noodzakelijkheid betoogden van toch vooral het middel aan te schaffen, waarbij langzamerhand een vermindering van den prijs werd beloofd. Alles, zooals wij het al jaren van verschillende kwakzalversfirma's gewoon zijn en weshalve bij ons geen twijfel overbleef omtrent den aard van het aanbevolen middel. Voor alle zekerheid hebben wij een onderzoek naar de samenstelling doen instellen en vonden den heer Dr. L. E. GOESTER te Zwolle bereid, dit onderzoek voor ons te verrichten. Als werkzame bestanddeelen van de pastilles (als zoodanig komt dit middel voor) werden aangetroffen: *Joodkalium*, ongeveer 130 mgr. per pastille, en *Guajachars*. Van dit mengsel wordt nu in de duitsche brochure gezegd: „De samenstelling draagt den stempel van een origineele uitvinding en wekt groot vertrouwen op.” Niets is minder waar; in de samenstelling zit niets origineels. *Guajachars* is een vroeger nogal gebruikt geneesmiddel dat thans bijna geheel in onbruik is geraakt, omdat het niet aan de verwachtingen heeft beantwoord en in het gebruik van joodkalium tegen rheumatiek zal zeker geen deskundige iets oorspronkelijks zien. Waarlijk, de engelsche *Gloria tonic*, met zooveel ophef aangekondigd, is niets nieuws, niets bijzonders en geen uitvinding (?), waarvan in eenig opzicht te verwachten is, dat zij de wonderen zal verrichten, die ervan worden uitgebazuind.

Al moge het somwijlen gebeuren, dat de geneesheer in enkele bepaalde gevallen van rheumatiek het gebruik van joodkalium aanraadt, een algemeen geneesmiddel tegen alle vormen van rheumatiek is dit remedie bij lange niet. En daarbij is het dagelijks voortgezet gebruik niet zonder gevaar. Wanneer men den raad van den fabrikant opvolgt, moet men niet tegen een langdurig gebruik opzien want „daar, zooals alle lijders aan rheumatiek weten, deze ziekte een zeer hardnekkige is, vereischt zij in vele gevallen een langdurige behandeling.” Welnu, wie dag uit, dag in een halve gram joodkalium op eigen hand gebruikt, zonder dat een geneeskundige de uitwerking controleert, kan door *Gloria tonic* wel van den wal in de sloot worden geholpen.

Volgens bekendmaking van den Gezondheidsraad te *Karlsruhe* bestaan de, bij de capsules tevens aanbevolen *laxerpillen* uit *aloë*, *rhabarber* en *zetmeel*, dus ook niets buitengewoons.

(*) Wegens de vele aanvragen om inlichtingen plaatsen wij het onderstaande — uit het Maandblad van Januari — nog eens

Werkzaamheid van een Gezondheidscommissie.

Aan het verslag der Bevingingen en Handelingen van de Gezondheidscommissie, zetelende te *Boxmeer*, over het jaar 1905, ontleenen wij het volgende:

„De voorzitter vestigde er de aandacht op van den inspecteur van de volksgezondheid, belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen regerende de uitoefening der artseneijbereidkunst, dat herhaaldelijk door onbevoegden, geneesmiddelen bedoeld in art. 30 der wet van 1. Juli 1865, *Stbl.* no. 61, regerende de uitoefening der artseneijbereidkunst (voorkomende op lijst C. behoorende bij het besluit van den Minister van Binnenlandsche Zaken van den 15 October 1889) en van kwakzalversartikelen, waarvan deze middelen bestanddeelen uitmaken, publiek te koop worden aangeboden, ten bewijze waarvan hij een advertentie aan zijn schrijven toevoegde.

„Bedoelde inspecteur antwoordde hierop, dat het onder de tegenwoordige wet voor hem ondoenlijk was, met vrucht tegen deze kwade praktijken op te treden, daar als men middelen koopt om van den verkoop proces-verbaal op te maken, dit als provocatie wordt beschouwd en de overtreder in het algemeen met een bespottelijk lage boete vrij komt.

„Hij ontraadde om met vervolging te dreigen, doch meende, dat meestal een ernstige vermaning voldoende was om deze verkoopers weder op den goeden weg terug te brengen.”

Zou die vervolging werkelijk voor den inspecteur ondoenlijk zijn geweest? Lastig zeker, en met twijfelachtige kans op succes; maar ondoenlijk? Een „ernstige vermaning” geeft niets.

(RED. Mbl.)

Eene voorbeeldige politie-verordening.

* Het *Medisch Weekblad* deelt onder dit opschrift het volgende mede: Het spreekt van zelf, dat wij ons met het onderschrift der redactie, wat de toepasselijkheid voor ons land betreft van heeler harte vereenigen.

Voor het distrikt Darmstadt is de volgende politie-verordening ter bestrijding van kwakzalverij uitgevaardigd:

§ 1. Wie in het distrikt Darmstadt in openbare kennisgevingen of in mededeelingen, die voor een grooten kring van personen bestemd zijn,

1. Voorwerpen, verrichtingen of methodes als middelen ter voorkoming, verzachting of genezing van menschelijke ziekten of gebreken aanbeveelt,

a. die in staat zijn schade aan de gezondheid te berokkenen, of

b. waarover ten aanzien hunner eigenschappen en werking valsche, op een dwaalspoor leidende voorstellingen gegeven worden, of

c. waarvan, voor zoover het samengestelde middelen betreft, de aard en de hoeveelheid der bestanddeelen geheim gehouden wordt, of

2. Wie zich aanbiedt om de geneeskundige behandeling van een zieke langs schriftelijken weg, zonder persoonlijk onderzoek (behandeling op afstand) op zich te nemen, of

3. Wie door valsche opgaven en voorstellingen iemand, die een geneeskundig vak uitoefent, (einen Heilgewerbetriebenden) aanbeveelt wegens diens bekwaamheden en succes,

wordt, voor zoover niet een zwaardere straf er bij betrokken is, met een boete van 30 Mark gestraft.

§ 2. Gelijke straf treft degene, die bij het verrichten van bovengenoemde handelingen met raad en daad opzettelijk hulp verleent.

Dergelijke lokale verordeningen tegen de kwakzalverij zijn, in afwachting van de invoering eener rijkswet, ten zeerste navolgenswaard.

(Münch. Med. W.)

Bezoek bij een zoogenaamden Wonderdokter.

Aangelokt als zoovelen door de bijna fabelachtige geruchten van wonderbare genezingen, op zekere villa bij L., en verlangend hiervan iets meer te weten, besloot ik, mij persoonlijk te gaan overtuigen, en zeer dankbaar zal ik de geachte redactie van *Het Centrum* zijn, mij door opname van onderstaande de gelegenheid te geven, mijn bevinding in ruimen kring te verbreiden, wellicht zal dit bijdragen, om menigeen van zijn zucht naar en zijn geloof in kwakzalverij te genezen, daardoor niet alleen dikwerf zuur verdiend geld besparende, maar meer nog, om zijn reeds geschokte gezondheid, niet lichtvaardig nog meer te benadeelen.

Was dan op een Novembermorgen, dat ik om 7.01 per spoor uit de hoofdstad vertrok.

Aan het station te Leiden bemerkte ik spoedig den z.g. wonderdokter, geen onbekende daar, want nauwelijks buiten het station gekomen, werd ik aangeroepen en aangehouden en vastgeklampt door groote en kleine menschen en koetsiers van rijtuigen, volgaarne bereid, mij naar de heilplaats te brengen.

Op mijne vraag aan den koetsier, met wien ik besloot te rijden, of het nog niet veel te vroeg voor het bezoek was, kreeg ik ten antwoord, dat de wachtzaal der villa 's morgens om 6 uur geopend werd en hij er dien ochtend reeds drie maal menschen heen gereden had.

Op deze verklaring stapte ik direct in, en dit was zeer goed, want tegelijk achter mij snorden nog vier rijtuigen, met patienten volgepropt, van het station af naar hetzelfde doel, zoodat het een kleine wedstrijd werd, om aldaar het eerst aan te komen.

Omstreeks half negen bereikte ik reeds de wachtzaal van *Habis Perkara*, een zaal van veertig meter in het vierkant en werkelijk niet hoog, waaruit al dadelijk eene niet te zuivere luchtstroom mij tegen kwam. Dit is zeer goed verklaarbaar: Mijn volgnummer was reeds no. 50, zoodat er in deze enge ruimte al meer dan vijftig personen wachtende waren, de meesten gezeten op houten banken zonder bekleeding of leuning, allen met ongeduld het klokje

van half tien verbeidende, het gezegende uur, waarop gewoonlijk de zitting begint.

Was het voor mij, no. 50, reeds moeilijk eene zitplaats te krijgen, en dacht ik daarom, dat de toegang voorloopig wel gesloten zou worden, het bleek mij dat ik met deze gedachten geheel buiten den waard of liever buiten de menschlievendheid van den dokter rekende. De toegang was en bleef geopend, en het was nog geen half tien of ik zag reeds nummer 100 als hoopvolle lijder binnenkomen, terwijl nog steeds duurde de toeloop der hulpzoekenden, zoodat toen te elf uur bereids 25 patienten tot het ontvang-vertrek waren toegelaten, ik nog 122 wachtende lotgenooten telde, samengedrongen en gezeten op de meest ongemakkelijke wijze, in de benauwde atmosfeer van vele werkelijke, maar, naar ik geloof, nog veel meer denkbeeldige zieken. Daarbij kwam nog de lucht van een zeer primitief privaat, zonder eenige tusschenruimte direct in verbinding staande met de wachtzaal en waarvan de deur onophoudelijk open en dicht ging.

Zooals ik reeds gezegd heb, om half tien begint het consult. Alsdan verschijnt de esculaap in eigen persoon in de deur der wachtzaal, roept in regelmatige volgorde 12 à 15 nummers der wachtenden af, laat allen langs zich gaan, wijst allen een en dezelfde kamer aan en als al deze 12 à 15 personen rondom eene tafel hebben plaats genomen, zet hij zich aan het hoofd heel gezellig tusschen hen in, ziet dengene, die het geluk heeft naast hem te zitten, even scherp aan, vraagt of zegt ongeveer niets, maar in die moment-opname is zijne diagnose gemaakt. Hij roept dan aan iemand in eene aangrenzende kamer iets toe, welke persoon haast onmiddellijk met een pakje kruiden verschijnt. In vele gevallen ontvangt men nog een der fleschjes met druppels, welke de „dokter” in redelijken voorraad voor zich op tafel heeft; verder een gebruiksaanwijzing, hoedanig men de kruiden moet koken en het atreksel van de kruiden en de druppels moet innemen, legt dan naar eigen goedvinden eenig geld op tafel en zorgt zoo gauw mogelijk weg te komen, want de volgende patiënt wordt reeds weder bekeken. Ja, binnen vijf minuten stond ik al in weer en wind op den weg, in 't bezit van enkele troostvolle woorden, een pakje kruiden, in hoofdzaak bestaande uit kamille, vlier en zoethout, een fleschje druppels om in te nemen 2 x per dag 15 druppels, hetwelk mij blijkt *Pain-expeller* (het bekende wrijfmiddel) te zijn, welk laatste middel slechts zeer nadeelig voor mijne kwaal kan zijn, maar dan toch ook volkomen genezen van mijn verlangen naar kwakzalvers te gaan en met het vaste besluit, om noch van de kruiden noch van de druppels iets te slikken.

Het zoude zeker ondankbaar zijn om over eene te langzame behandeling te klagen, doch slechts pl.m. 9 minuten voor ieder consult berekenende hebben de ongelukkigen, welke niet voor half tien kunnen ter plaatse zijn, veel kans ten minste tot 's avonds 7 uur te mogen wachten.

Hoort men tegenwoordig nog al eens van spookgeschiedenissen of ander dom bijgeloof, de plaats van voorstelling is haast altijd in het verre Oosten van ons land of beneden den Moerdijk, op plaatsen waar volgens onze verlichte medeburgers de bewoners nog zoo ongeveer twee eeuwen ten achter zijn.

Is mij daarom te onbegrijpelijk, dat een vertooning als deze bij L. kon plaats hebben, direct onder den rook van deze groote stad, in het centrum van geleerdheid en beschaving.

Maar wat mij nog meer verwondert en met ergernis vervult is, dat de gezondheids-commissie dier stad een dergelijke oopenhooping van menschen in een veel te klein lokaal, vijf dagen in de week toelaat en de Leidsche politie geen termen zou kunnen vinden deze menschenverzameling te verbieden.

(Het Centrum.)

Amsterdam, Febr. 1906.

INGEZONDEN.

Enschede, 24-4 '06.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Door toeval kreeg ik een krant in handen, waar het volgende in stond te lezen:

„Vreeselijke bloedspuwingen genezen!
(volgt portret).

„De heer JOHANNES ANTHONIUS RIKHOF, Wulhofsweg no. 2 Enschede, deelt ons mede:

„Ik had veel last van bloedspuwingen en daarbij deden zich de volgende verschijnselen voor. Ik had pijn in de borst, steken in de zijde, gekriewel in de keel, een drooge kuch, een zooten smaak in den mond, hartklopping en belemmering der ademhaling. Ik was zeer lusteloos, had

hevige krampen en bracht slapeloze nachten door. Tot mijn geluk maakte ik kennis met de wonderbare Abdijsiroop, klooster Sancta Paulo en gevoel mij verplicht u met innige dankbaarheid mede te deelen, dat ik door 1 flacon Abdijsiroop van f 2 totaal genezen ben. De Abdijsiroop is een onbetaalbaar geneesmiddel. Maak dit bekend, opdat de talrijke zieken er van kunnen profiteren.

„Belangstellenden kunnen bij mij inlichtingen bekomen.

„De Abdijsiroop Klooster Sancta Paulo voorkomt de toring, geneest bronchitis, verouderde en verwaarloosde verkoudheden, asthma, keelpijntsteking, pleuris, keelziekten, kinkhoest, longontsteking, bloedbrakingen en bloedspuwingen, en alle borst- en longaandoeningen”.

En daar ik zelf vier jaar lijdende ben aan tuberculose, en alles heb aangewend, altijd volgens advies van den dokter, en toch nog niet ben genezen, was ik wel nieuwsgierig wat van dat praatje aan was. Ik ben dan ook persoonlijk er naar toegegaan, en het bleek mij al ras, dat het van a tot z gelogen was. Genoemde persoon was er in het geheel niet, en de vrouw vertelde mij dan ook, dat er totaal niets van aan was, daar hij nooit bloed had gespuwd, noch het een noch het ander. In een half jaar is hij er niet meer woonachtig, daar hij naar een anderen dienst was gegaan.

De zaak moet zich volgens haar zoo hebben toegedragen. Wanneer iemand een flesch van dat sopje liet komen, en later schreef, dat hij genezen was al had hem ook niets gemankeerd, dan ontvangt zoo'n persoon 6 portretten en het portret komt ook in de krant; ze verklaarde mij dan ook dat hij het zeker hierom had gedaan, maar van de ziekte was geen woord waar. Ik hoop dat een ieder die zoo iets leest, hetzelfde zal doen als ondergeteekende, en steeds zelf de zaak zal onderzoeken, alvorens het geld voor zulke middeljes uit te geven. Telkens toch wordt er op gewezen dat een ieder voorzichtig moet zijn. Ik hoop dat ieder lotgenoot, zijn verstand zal gebruiken, en zal beseffen, dat er heel iets anders noodig is, om de toring te bestrijden, dan Abdijsiroop. Maar dat ieder die met deze treurige ziekte heeft te kampen, zich aan het advies van den dokter zal houden, en wat die voorschrijft steeds met nauwgezetheid zal vervullen. En wanneer men dan geen baat kan vinden zeker nooit met middeljes van kwakzalvers, die het te doen is om de centen den zak uit te jagen.

Een ieder zij dus gewaarschuwd. Ik wil hiermede eindigen in de hoop dat deze paar letters opgenomen zullen worden.

Vriendelijk dankend voor de plaatsruimte, teken ik mij met de meeste achting,

Uw Dw. Dn.,
K. DAM.

Wij danken den schrijver zeer voor zijne mededeeling; zeker heeft hij daardoor ons — en de zaak die wij voorstaan — een dienst bewezen.

[RED.]

RECHTSZAKEN.

De rekening van een kwakzalver. „Het Paleis van Justitie” 5e Jaargang n°. 526 vermeldt een vonnis van het Kantongerecht te Roermond, dat wel nader bekend gemaakt mag worden. Het betreft de rekening van een kwakzalver, die niet betaald werd, en die men nu langs gerechtelijken weg te innen trachtte. Een zekere Cox werd gedagvaard om te worden veroordeeld tot het betalen van een som van f 113.60 enz., die hij verschuldigd was wegens van af 28 December 1902 tot en met 23 April 1903 ten behoeve van gedaagdes echtgenoot en gedaagdes dochter verleende hulp als natuurheilkundige enz.

Tegen deze dagvaardiging had de gemachtigde van gedaagde verschillende formeele bezwaren ingediend, maar deze werden niet geaccepteerd. De eisch werd ontzegt op grond van de ongeoorloofde oorzaak van de vordering en wel met de volgende overwegingen:

O. dat de gedaagde in de tweede plaats heeft aangevoerd, dat hij zich onverplicht acht tot betaling van het door den eischer gevorderde bedrag, omdat deze geen vorderingsrecht tegen hem heeft,

wijl dit gegrond is op eene ongeoorloofde oorzaak;

O. dat de vordering strekt tot betaling van f 113.60 door gedaagde aan eischer verschuldigd wegens van af 28 December 1902 tot en met 23 April 1903 in opdracht van den gedaagde aan gedaagdes echtgenoot en dochter verleende hulp als natuurheilkundige, tot betaling van welk bedrag de gedaagde zich jegens den eischer heeft verplicht;

O. dat de geneeskunde is de wetenschap die zich ten doel stelt de kennis van den aard en de oorzaken der ongesteldheden van het menschelijk lichaam op te sporen en van de middelen om die ongesteldheden te genezen;

O. dat tot die wetenschap behoort de zoogenaamde ook in Nederland bekende natuurheilkunde, die de genezing van ziekten zoekt te verkrijgen door het doen inwerken van de natuur alleen zonder behulp van geneesmiddelen;

O. dat volgens het algemeen beginsel vervat in art. 1 der wet van 1865 (Stbl. no. 60) niemand de geneeskunde mag uitoefenen dan die daartoe bevoegd is en dat bijgevolg niemand zonder wettelijke bevoegdheid zich als geneeskundige mag nederzetten, zich als zodanig mag beschikbaar stellen, van de geneeskunde een beroep of middel van bestaan mag maken, zonder toelating en erkenning overeenkomstig de wet;

O. dat met het oog op het algemeen belang de wet het verlenen van geneeskundige hulp en bijstand alleen heeft toegestaan aan daartoe bevoegden, ten einde te beletten dat ieder zich zonder de noodige bekwaamheid en ondervinding opwerpe als geneeskundige van beroep en alzoo daarvoor zijn bedrijf make;

O. dat alleen in geval van nood wanneer geneeskundige hulp dringend vereischt wordt, bij ontstentenis van eenen bevoegden geneeskundige onbevoegden geneeskundige hulp mogen verlenen;

O. dat tusschen partijen geen verschil bestaat over de natuurheilkundige behandeling zelve door den eischer ter genezing van gedaagdes echtgenoot en dochter verricht, noch over het tijdsverloop gedurende hetwelk die behandeling heeft plaats gehad, terwijl de eischer niet heeft tegengesproken dat hij de bij de wet gevorderde toelating mist tot het verlenen van heilkundige hulp;

O. dat de eischer die zich als natuurheilkundige qualificeert en zelf stelt te Posterholt met der woon te zijn gevestigd, terwijl hij niet stelt dat gedaagdes echtgenoot en dochter ook aldaar wonen, zoodat moet worden aangenomen dat deze te Maasniel verblijven, eene gemeente die ruim twee uur gaans van Posterholt gelegen is, in een tijdsbestek van ongeveer vier maanden wegens onder andere natuurheilkundige behandeling van twee personen f 113.60 te hebben verdiend, daardoor te kennen geeft, dat hij die natuurheilkundige hulp heeft verleend als bedrijf niet door de omstandigheden daartoe gedrongen;

O. dat volgens art. 1356 B. W. voor de bestaanbaarheid eener overeenkomst onder meer vereischt wordt eene geoorloofde oorzaak en dat volgens art. 1373 van dat wetboek eene oorzaak ongeoorloofd is, wanneer deze bij de wet verboden is;

O. dat de eischer in casu derhalve zoekt betaling te verkrijgen voor gepresteerde diensten tot het presteeren waarvan hij onbevoegd was;

O. dat de verbintenis welke hij stelt dat de gedaagde heeft op zich genomen derhalve op eene ongeoorloofde oorzaak berust en derhalve geen gevolg kan hebben;

O. dat derhalve de eischer behoort te worden verklaard niet ontvankelijk in zijnen eisch;

O. dat ten slotte deze bepaling eene beoordeeling van de verdere gronden en middelen door den gedaagde te zijner verdediging aangevoerd overbodig maakt;

Gezien art. 56 W. v. B. Rv.;

Recht sprekende in naam der Koningin!

Verwerpen de voorgestelde excepties van nietigheid van dagvaarding;

Verklaren de eischer niet-ontvankelijk in zijne vordering;

Veroordeelen hem in de kosten dezer procedure aan de zijde van den gedaagde begroot op nihil.

Justitia is een raar ding! De vordering wordt iemand ontzegt, omdat die vordering berust op het verlenen van geneeskundige hulp buiten noodzaak, als bedrijf, door een onbevoegde; dat wil zeggen op een daad, waarop de wet straf stelt. Degene, die zich aan dat strafbare feit schuldig gemaakt heeft, volgens getuigenis des rechters, wordt daarvoor evenwel niet gestraft. Maar dat terzijde gelaten — de betrokken natuurheilkundige zit toch al in de gevangenis — doet dit vonnis ons toch gevoelen, omdat de kwakzalver toch indirect gestraft is, en de kantonrechter van Roermond in dit vonnis geconstateerd heeft, dat het verlenen van natuur-

heilkundige hulp beschouwd moet worden als het verlenen van geneeskundige hulp, welke alleen door bevoegde geneeskundigen mag verleend worden.
(Vox Medicorum.)

CORRESPONDENTIE.

L. A. R. te L. Z. Op uwe vraag moeten wij het antwoord schuldig blijven; wij geven nooit geneeskundigen raad.

DR. H. K. Cz. te V. en anderen. Dank voor de toezending van den „Open brief” van Eilers.

MEJ. A. L. te U. Wanneer uwe brochure verschijnen, i, zullen wij er gaarne kennis mee maken en zien of er aan de zaak iets te doen is.

Administratie Bredasche Courant. Wij danken u zeer voor uw optreden in deze zaak; Uw blad behoort tot die weinige couranten en waarbij het eigen belang wijkt voor het algemeen belang. Deden alle bladen zoo en vroegen zij vóór de plaatsing van twijfelachtige advertenties om advies, dan zou er al veel gewonnen zijn. Op Uw later schrijven denken wij nog eens terug te komen.

MEVR. K. te 's G. Volgens opgave is Tropon een eiwit-substantie, bereid uit plantaardig- en dierlijk eiwit. Indien die opgave juist is — wij weten niets bijzonders van dit geheimmiddel — dan kan het mogelijk zijn dat het middel versterkend werkt.

Intusschen zijn in den laatsten tijd verschillende stemmen opgegaan van zeer bevoegde onderzoekers, die de waarde van al die — vooral uit Duitsche fabrieken afkomstige — en met veel reclame aangekondigde voedings- en versterkingsmiddelen aan een ernstigen twijfel onderhevig achten.

In ons blad is Tropon niet behandeld; wij hebben te veel te doen met de z. g. geneesmiddelen, om ons ook nog met voedingsmiddelen bezig te houden al worden die ook met kwakzalverachtige reclame aanbevolen.

W. R. B. te W. Wij betuigen u onzen dank voor de toezending van The Courier. Ja, die Kaap-kolonie is het beloofde land voor de kwakzalvers.

Wij hopen ons te der aanbevelen.

Voor de toezending van het Dordrecht Nieuwsblad zeggen wij dank. Het optreden van dien hoofdgagent van Sanguinose en Vijgenhoning verwondert ons niet meer.

MEJ. M. J. Dank voor het gezonden No. 1 van „Vrouwenarbeid”, wij zullen aan den inhoud van uw bijgevoegd schrijven, bij gelegenheid, voldoen.

Gezondheidscommissie, zetelende te Bozmeer. Het verslag over 1905 in dank ontvangen.

Het gezonden poeder is in onderzoek.

Wij berichten — onder dankbetuiging — de ontvangst van nog eenige andere verslagen; zij gaven ons geen aanleiding tot nadere bespreking in ons blad.

ADVERTENTIEN.

HOTEL DU COMMERCE te Leiden.

wordt H.H. Medici ten zeerste aanbevolen.

12 **W. DE GRAUW. Prop.**

Maandblad tegen de Kwakz ligt ter lezing

W. B.

De Wereld-Bibliotheek is gesticht om de beste werken van alle landen en alle tijden onder het bereik van ieder te brengen, die goede lectuur op prijs stelt.

De Wereld-Bibliotheek kost per nummer: 20, 30 of 40 cts.
Jaar-abonnement: f 7.50 of f 10. — — —

De Wereld-Bibliotheek is verkrijgbaar in den boekhandel en bij den Uitgever G. SCHREUDERS te Amsterdam. — — — — —
4/3-2

TE KOOP geheel nieuw ongebruikte ELECTRISCHE AUTOMOBIEL MET KAP

POPE Waverley Car.

Cap. 125 Amp. uur, 29 cellen, merk „HAGEN”.
Ladingspanning 80 Volts.

Zeer voordeelige voorwaarden!

Zeldzame gelegenheid voor H.H. Doctoren!

Brieven lett. H. 880, NEDERL. KIOSKEN-
MAATSCH., Rotterdam.

te nemen voor het gebruik van *Abdij-siroop* maar genezing te zoeken bij Melianthe, „het beste middel ter wereld tegen *Hoest* en *Borst-aandoeningen*.”

Men behoeft niet veel moeite te doen om nog meer kwakzalversmiddelen te ontmoeten; wij behoeven die echter niet met name te noemen, omdat het ons alleen te doen was om de aandacht op hunne aanwezigheid te vestigen, een omstandigheid die wij betreuren. En die wij te meer betreuren waar wij zagen dat op het z.g. *Japansch marktplein* een kiosk was geplaatst van de *Rotterdamsche afdeling van den Nederlandschen Drogistenbond*, waarin de meeste dier kwakzalverijen heel gemoedelijk naast elkander waren geplaatst.

't Is jammer; hadden de inrichters zich bepaald tot hetgeen werkelijk in hun vak thuis behoort, wij hadden den *Nederlandschen Drogistenbond* met deze, overigens welgeslaagde tentoonstelling, kunnen gelukwenschen.

BERICHTEN.

Kwakzalversadvertenties. Naar aanleiding van het verschijnen van het „Gedenkboek” heeft het *Handelsblad* zijn standpunt omtrent het opnemen van kwakzalversadvertenties in het *ochtendblad van 26 Mei j.l.* uiteengezet en wel op een wijze, die het Bestuur onzer Vereeniging noodzaakte daartegen op te komen in het *avondblad van 29 Mei*.

Wegens de uitgebreidheid van de stukken moeten wij volstaan met naar de aangehaalde no's van het *Handelsblad* te verwijzen.

Wij vestigen tevens de aandacht op een artikel, voorkomende in het *avondblad van de Telegraaf van 29 Mei*, waarin de Redactie onomwonden verklaart, dat het plaatsen van dergelijke advertenties alleen een *geldquaestie* is.

Algem. Vergadering van de Ned. Maatschappij ter bev. d. Pharmacie. Onder de punten ter behandeling op de vergadering, die op 24 en 25 Juli a.s. te *Zwolle* zal worden gehouden, komen de volgende voor:

Van het Hoofdbestuur: De Algem. Vergadering machtige het Hoofdbestuur zich met een adres tot de regeering te wenden, waarin o. m. wordt aangedrongen op:

Eene regeling omtrent den verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden, zoomede omtrent den verkoop van vergiften, ook in het groot.

Daarmede in verband wijziging van lijst C.

Maatregelen tot beteugeling der kwakzalverij en wettelijke bepalingen betreffende aankondiging, verkoop en invoer van specialités.

Van het departement Amsterdam: De vergadering draagt aan het Hoofdbestuur op om met aandrang aan de regeering te verzoeken maatregelen te nemen om art. 30 der wet niet langer tot een doode letter te maken, maar door strenge toepassing van dit artikel zoowel als van art. 31 der zelfde wet aan den onwettigen toestand een einde te maken.

Van het Dep. Friesland: De N. M. t. B. d. Ph. dringe bij de regeering aan op betere handhaving der wet regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst.

Van het Dep. 's-Gravenhage: Indien de regeering geen afdoende maatregelen kan nemen om de verkoop van geneesmiddelen en vergiften door onbevoegden te doen ophouden, wende de Maatschappij zich tot haar met het verzoek:

Artikel 6 alinea 2 der wet regelende de uitoefening der artseneijkunst in dier voege te wijzigen, dat de apotheker niet langer verplicht zal zijn, bij geneesmiddelen niet in de Pharmacopee vermeld, op het opschrift aan te wijzen naar welk voorschrift zij zijn bereid.

Artikel 13 van bovengenoemde wet zoodanig te wijzigen, dat de apotheker, van de uitsluitend voor hem hinderlijke bepalingen omtrent de aflevering van vergiftige zelfstandigheden, worde ontheven.

Van het Dep. Overijssel: Het Hoofdbestuur wende zich tot de regeering of tot één of meer onzer Tweede Kamerleden ten einde te verkrijgen aanvulling van art. 30 der wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, in dien zin, dat:

1°. de verkoop in het klein van geneesmiddelen alleen toegestaan worde aan bevoegden en dat met dien verkoop worde gelijk gesteld het in voorraad hebben, uitstellen en aankondigen ten verkoop;

2°. het in het openbaar aankondigen van geneesmiddelen tegen bepaalde kwalen worde strafbaar gesteld.

Of, zoo daar geen kans op bestaat, trachte het althans zoodanige wijziging van genoemd artikel te verkrijgen, dat de verkoop en openbare aankondiging van bepaalde, op een elk jaar bij Koninklijk Besluit gepubliceerde lijst voorkomende geneesmiddelen door onbevoegden, strafbaar gesteld worde.

Van het Dep. Utrecht: De Maatschappij wende zich tot de regeering met een behoorlijk toegelicht geschrift, waarin nogmaals de noodzakelijkheid worde aangetoond om de uitoefening der pharmacie hier te lande zoo te regelen, dat:

De bevolking de grootst mogelijke waarborgen worden gegeven voor de deugdelijkheid der geneesmiddelen.

Van het Dep. Zeeland: De Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie neme het initiatief tot het op touw zetten eener krachtige beweging, zoo mogelijk te zamen met de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling, Gezondheids- en andere hygienische Commissiën etc. ten einde te bevorderen de spoedige tot standkoming van wettelijke maatregelen tegen de kwakzalverij.

Uit den aard der zaak wenschen wij deze voorstellen, die allen voorzien zijn van een memorie van toelichting en van een praeadvies van het Hoofdbestuur, voorzover zij betrekking hebben op de uitoefening van kwakzalverij niet geneesmiddelen, hier ter plaatse niet te bespreken, vóór zij in de Alg. Vergadering in behandeling zijn gekomen.

De fistelpot van gemeentewege verstrekt. In de openbare raadsvergadering te *Haringcarspel*, van 2 Mei 1906, is — volgens de *Schager Courant* — het volgende in behandeling gekomen:

„De heer Keesoom deelt mede, dat M. Pankras te Waarland lijdende is aan fistel, doch onvermogen om zelf de kosten van den fistelpot te betalen, vandaar het verzoek die kosten ten laste der gemeente te brengen. Hiertoe wordt besloten, hoewel de voorzitter van 'oordeel is, dat dergelijke uitgaven eigenlijk door het burgerlijk armbestuur behooren te worden gedragen”.

't Is bijna ongelooflijk!

R. Haverhoek schijnt het in *Utrecht* te warm gemaakt te worden; hij is naar *Den Haag* verhuisd. In een groot bijlet vol attesten, dat hij daar ter plaatse verspreidt, vinden wij de eigenaardige mededeeling: „*De Apotheek geopend van 9—2 uur*”. Zal het Geneeskundig Staatstoezicht zoo iets toelaten?

Jungborn. Wij ontvingen een schrijven van den heer BEYLEVELT, dat wij, om in ons blad geen reclame voor bovengenoemde inrichting te maken, niet opnemen. Alleen vermelden wij, als rectificatie, dat de koninkl. goedkeuring bij besluit van 6 Maart 1905 is verkregen.

Foster's Nierenpillen. Een geneeskundige schrijft ons: Een patiënt van mij met een nierkwaal gebruikte in een tijd dat de ziekte weinig verschijnselen gaf Foster's pillen en liet zich door den agent overhalen te verklaren dat deze haar goed bevielen; er verschenen advertenties met het wonder van Lisse en dgl. Sinds eenigen tijd is de ziekte weer erger geworden zoodat ze sinds eenige weken is opgenomen te Leiden met weinig hoop op herstel. Sommige familieleden schrijven de verergering aan de pillen toe, in elk geval hebben ze spijt zich niet tegen die advertenties te hebben verzet.

De strijd tegen de geheim-middelen. Drie richtingen telt men reeds onder de tegenstanders der geheimmiddelen, en dit onderling krakeel zal den strijd, waarin president Roosevelt zoo manmoedig heeft partij gekozen, niet vergemakkelijken. De een wil alle samengestelde fabrieksgeneesmiddelen bannen; de tweede eischt in ieder geval bekendmaking van de samenstelling van het geneesmiddel; de derde, vertegenwoordigd door *the New-York Medical Record*, wil alle middelen toelaten, mits daarvoor alleen bij geneeskundigen reclame wordt gemaakt en slechts die middelen bannen, die men aan het publiek opdringt, en waaronder er zijn, die alcohol, opium of cocaïne bevatten. Dit weekblad zou ook wel wenschen, dat van alle fabrieksmiddelen de samenstelling wordt bekend gemaakt, maar er zijn „eerlijke fabrikanten van patent-middelen”, die deze wenschelijkheid niet inzien (!) en die moet men zien te overtuigen, maar niet door onheusche bejegening afstooten. Het komt Ref. voor, dat men niet één „eerlijken fabrikant” kan overtuigen, dat zijn voordeel (en dat is toch het eenige, dat hij zoekt) is gelegen in bekendmaking

van de samenstelling zijner middelen. De eene fabrikant legt zich er op toe, bekende middelen in doelmatigen vorm te bereiden, en zal zijn afnemers vinden in de praktijk van die medici, die zelf willen weten, wat zij voorschrijven. Maar de andere, de „eerlijke fabrikant” van *the Medical Record*, vindt het voordeeliger, te leveren aan de patiënten van collega's, wien het onverschillig is, wat hun zieken slikken, en die dit bedrijf nu verdedigd, althans gebillikt vinden in een groot geneeskundig tijdschrift. Zulke fabrikanten zijn slechts te overtuigen door hun balans. Zoolang deze winst aantoonbaar is er voor hen geen reden, in hun bedrijf te veranderen van richting.

PINKHOF.

(Ned. Tijdschr. v. Geneesk.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De Id-Quod Rheumatiek-Tabletten van de Id-Quod Compagnie.

Wat dit nu voor onzin is? Wij hopen het u duidelijk te maken. Er schijnt te *Leeuwarden* een uitgeslagen iemand te zijn, die weet, dat het mysterieuse, het geheimzinnige, de menschen trekt en imponeert. En, gebruikmakende van de heerschende mode om allerlei zaken tegenwoordig „Bureau” te noemen, maakt deze „Id-Quod Compagnie” zich in haar advertenties bekend als een: Chemisch, Technisch Bureau op Bothanisch, Economisch en Zoölogisch gebied. Geen kleinigheid dus, van alle markten thuis, al schrijft ze dan ook een *h* te veel in haar *Botanie*. Waarom zich dan ook niet evengoed „Technisch Bureau” genoemd als een winkel in elektrische bellen en lampjes zulks tegenwoordig doet, zal zij denken. 't Staat gekleed en men loopt er in, waarom het te doen is.

Dit veelzijdig *Leeuwarder Bureau* dan, exploiteert natuurlijk ook het meest voor de hand liggende middel om geld te slaan, d. w. z. doet ook aan kwakzalverij, en adverteert — o. a. in *Neerlandia*, Orgaan van het Algemeen Nederlandsch Verbond — haar *Id Quod Rheumatiek-Tabletten* (of 't Bureau ueberhaupt nog wat anders doet dan dit, is ons onbekend). Een keurig fleschje met metalen dop bevat 30 witte tabletten, ieder ongeveer één gram wegende. Van deze wordt beweerd dat, als men bij de eerste verschijnselen van rheumatiek direct deze tabletten inneemt, men in één nacht genezen zal zijn. Maar voorzichtigheidshalve volgt er op: „Naar gelang echter het *verouderde* of *Chronische Rheumatiek* is, zal men het gebruik langer moeten voortzetten.” Inderdaad leep, want — als nu eens iemand de proef nemen wou, en in één nacht niet genas, dan kan 't Bureau altijd zeggen, 't waren niet de eerste verschijnselen van Rheumatiek die ge waarnaamt. Wie toch zal vermogen dit uit te maken? Wanneer weet iemand of hem de eerste verschijnselen dezer hardnekkige kwaal plagen? Dus langer slikken natuurlijk, dan gaat het over. Maar toch niet eeuwig, want positief wordt daarna verzekerd: „genezing volgt in elk geval binnen bewonderenswaardig korten tijd”. Dat is dus meer dan eenig geneesheer zal durven verzekeren bij een zoo lastige ziekte als deze.

Of 't waar is? Was dat zoo, dan mochten de pastilles met recht *Id Quod* heeten, dat, wat ge hebben moet, *Je* ware geneesmiddel dus. Maar och, dat valt bij nadere kennismaking ook niet mede, want die pastilles bestaan uit niets anders dan een betrekkelijk nieuw, maar sedert enkele jaren in de geneeskunde geregeld gebruikt wordend geneesmiddel, de zoogenaamde *Aspirine*, een verbinding van het welbekende *Salicylzuur*. In werking komt het daarmede overeen, men heeft het ingevoerd, omdat het veelal beter te verdragen is dan de gewone *Salicylverbindingen*. In ieder geval is 't een, aan ieder geneesheer en apotheker, overbekende stof, die hier eens helpen zal, en daar weer in den steek zal laten, gelijk alle andere geneesmiddelen. En hiervan wordt nu verzekerd, dat de grondstoffen waaruit dit beslist afdoend middel is samengesteld, alsmede de noodzakelijk zorgvuldige verpakking zoo kostbaar zijn, dat er niet veel af kan voor reclame. „*Trouwens*” — zoo zegt

de advertentie verder, „ze behoeven geen reclame, zij recommandeeren zich zelf, door onfeilbare genezing.” (Cursiveering van mij W.)

De Id-Quod belooft meer dan ze waar maken kan, want al geeft men nu aan het middel een wonderlijken naam, en vizelt het wat op, daar wordt het niet anders van, dat begrijpt een ieder. Toch zal ook hier, jammer genoeg, de suggereerende invloed van den geadverteerden humbug wel niet achterwege blijven, en zal misschien menig rheumatiekljder, wien de Salicyl of de Aspirine van zijn geneesheer niet spoedig genoeg hielp, hetzelfde onder dezen onbegrijpelijken naam goedmoedig slikken, en zich misschien zelfs wel verbeelden dat het nu wel helpt. Want, zóó is de mensch, de wereld wil bedrogen zijn, en men kan niet zoo iets brutaals laten drukken, of 't wordt geloofd. Laat ons intusschen hopen, dat niet velen er zullen inloopen en de nobele Compagnie haar geleerdheid en bemoeiingen op ander gebied moge ten beste geven. Zij geeft ook gaarne „economische” adviezen, nu — haar toelig om deze pastilles te doen gebruiken is zeer zeker niet economisch, want 't fleschje is vrij duur: f 1.60 voor de 30 pastilles, dus ongeveer 5 cts. per stuk. En dat komt niet van de kostbare grondstof, zóó duur is Aspirine niet. Dat kan men heusch goedkooper krijgen en een goed economisch advies harerzijds zou zijn: Lezer, als ge Aspirine van uw geneesheer moet gebruiken, koop het dan onder dien naam, maar niet in den vorm van onze pastilles, want dat haalt u maar onnoodig geld uit den zak.

Wie zou er nu, na dit staaltje van onbaatzuchtige philanthropie, niet nieuwsgierig zijn naar al de andere „Chemische en technische” adviezen die dit geheimzinnige „Bureau” weet ten beste te geven op de verschillende gebieden, waarop het thuis heet te zijn? Wie weet, welke prachtige Chemische adviezen op Economisch gebied of Technische dito op Zoologisch gebied men bij haar kan halen? Maar die *h* in *Botanie!* die is verdacht. Waar de Compagnie zelf den naam van haar vak nog moet leeren spellen, is zij er toch blijkbaar nog niet ver in doorgedrongen.

Jammer, erg jammer is het, dat het Orgaan van zulk een goede Vereeniging als het Alg. Ned. Verb., de annonces van deze erg ordinaire kwakzalverij mede helpt verspreiden. Misschien is de lectuur van deze waarschuwing voldoende om de Redactie in te lichten, en de ontsierende advertentie te doen verdwijnen. We willen niet hopen althans, dat er ook hier weer een „Administratie” is, waarop de „Redactie” niets vermag, en waarachter zij kan schuil gaan. 't Geldt hier een Bondsorgaan, het eigendom van alle leden, en dat niet wordt uitgegeven om aandeelhouders aan hooge dividenden te helpen, maar tot bevordering van een goed doel. Dan mag de 4e pagina niet anders doen dan de overige kolommen van het blad, zou men zoo zeggen.

De lezers weten nu wat *Id-Quod* is, n.l. dat, wat men zich niet moet aanschaffen, je ware kwakzalverij.

A. J. WIJNNE.

Rotterdam Mei 1906.

Pater Ambrosio's Keel en Longpastille.

BAREND KRAAL te Kampen adverteert wekelijks, o. a. in het *Kamper Advertentieblad*, een middel, alweer van een Pater, tegen keel- en longaandoeningen. In flacons, versierd met een afbeeldsel van „Pater Ambrosio in zijn laboratorium”, worden de heilzame pastilles ad 75 cent verkocht. Waaruit bestaan ze? Het onderzoek van den heer D. v. D. WEERD te Kampen heeft hierop het antwoord gegeven: zij bestaan uit *drop* met een spoortje *kreosoot* bedoeld.

Ziet ge lezer, dat is nu *je* middel bij uitnemendheid, wanneer je aan keel- en longaandoeningen (zeker geen geringe gezondheidsstoornissen) lijdt; 't is schandelijk zoo iets te durven verkondigen.

Maar BAREND KRAAL — pardon! PATER AMBROSIO — kan u ook van andere kwalen genezen; wij lezen n.l. in een andere advertentie dat KRAAL ook verkrijgbaar stelt:

Pater Ambrosio's Augusteiner Sirroop tegen

hoesten en kinkhoest; f 1.—, f 2.— en f 3.50 per flesch.

Pater Ambrosio's Zenuwsterkend Elixer geneest bloedarmoede, zenuwzwakte, bleekzucht, slapeloosheid enz. f 1.50 per flesch.

Pater Ambrosio's Brand- en Snijwonden-balsem f 0.35, f 0.70, f 1.— per tube.

Pater Ambrosio's Rheumatiekbalsem f 1.25 per tube.

Pater Ambrosio's Aambeienbalsem f 1.25 per tube.

Pater Ambrosio's Winterbalsem (voor open en dichte winterhanden en voeten) f 0.25 per tube.

Pater Ambrosio's Maag- en Slijmpastilles f 0.75 per flacon.

Wij vinden het voorhands niet noodig naar de samenstelling van al deze middelen een onderzoek te doen instellen. Het onderzoek van de pastilles heeft ons een blik doen slaan in de degelijkheid van wat de z.g. Pater Ambrosio der lijdende menschheid aanbiedt.

Wie is Pater Ambrosio? Wij weten het niet. Telkens en telkens weer kunnen wij er op wijzen dat namen van Pastoors, Paters, kloosters, abdijen enz. door de kwakzalvers worden misbruikt om een zeker vertrouwen bij de groote goedgeeloovige menigte op te wekken.

Dat is schandelijk! Maar wat wij niet begrijpen is, dat vanwege de hooge Geestelijkheid niet eens een waarschuwing uitgaat tegen het leugenachtig gebruik van namen van personen en zaken, die, uit den aard der zaak, aan velen heilig moeten zijn.

De M. A. Winter Co.

In het Maandblad van Juni 1905 namen wij de volgende waarschuwing op:

„Een groote firma te Washington, M. A. WINTER Co., heeft een eenvoudig purgeermiddel in den handel gebracht en onder den wijschen naam van „Natuurlijke gezondheids-hersteller” worden op het vasteland van Europa overal agenten gezocht om er reclame voor te maken, verkoopers en koopers te zoeken. Het wordt aanbevolen als een nieuw en onfeilbaar geneesmiddel in bijna alle omstandigheden en daardoor is het mogelijk een hoogen prijs vast te stellen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken in *Pruisen*, dit laatste in eene circulaire mededeelende, voegt er aan toe, dat „de geheele onderneming ten slotte niets anders is dan eene behendige exploitatie van het publiek door een slimmen Amerikaan.” De Minister dringt er daarom bij de verantwoordelijke Hoofden in iedere provincie op aan om op gepaste wijze de bevolking binnen hun ressort in te lichten omtrent deze oplichterij en te waarschuwen tegen de agenten dier firma en hunne reclames.”

In het no. van April j.l., wijzende op de herhaalde officieele waarschuwingen in het buitenland, o.a. op die, uitgegeven van het departement van geneeskundige aangelegenheden te *Lubeck*, konden wij melding maken van een kennisgeving door dit departement verspreid.

Na eerst gewaarschuwd te hebben tegen de verschillende z.g. elektrische gordels en andere elektrische kwakzalverijen, bericht het ten slotte:

„Op dezelfde lijn moet worden gerangschikt de *natuurlijke gezondheids-hersteller* van de firma M. A. WINTER Co. te Washington. Deze wordt als onfeilbaar aanbevolen tegen 36 verschillende ziekten of ziektegroepen, en bestaat uit niets anders dan een purgeermiddel, dat tegen ontzaglijk hoogen prijs door deze firma aan den man gebracht wordt. In Amerika gelukt de verkoop niet meer en nu wordt Europa geëxploiteerd, vooral door circulaire en vlugschriften, die vooral ook onder zoogenaamde natuurgeneeskundigen verspreid worden.”

Wij meenden het voorloopig bij deze waarschuwingen te kunnen laten, omdat wij hier te lande nog niets van *Winter's gezondheids-hersteller* hadden bespeurd; thans is het anders en zien wij ons verplicht met nadruk de aandacht van onze lezers opnieuw op de twee boven-

staande waarschuwingen te vestigen en wel nota te nemen van den inhoud.

Want — de firma zoekt nu ook in Nederland agenten; in groote Duitsche brieven en circulaire (vermoedelijk een restant, overgebleven bij de pogingen in Duitschland) wordt aan de agenten zooveel fraai's beloofd, dat misschien menigeen er in zal loopen.

Wij geven hier het begin van den brief — vertaald — weder:

Waarde Vriend!

Wij vernamen uw adres van een handelsvriend met wien ook gij in correspondentie staat. Deze vriend heeft ons u als de geschiktste persoon aangewezen, die onze zaak in uwen kring kan vertegenwoordigen. Hij geeft van u een vleidend getuigschrift over uwe bekwaamheid als agent en derhalve wenschen wij u voor onze zaak te winnen.

„Wij zijn ervan overtuigd, dat gij de geschikte persoon zijt om onze handelsdenkbeelden in uwen kring door te voeren, want na alles wat wij van u gehoord hebben, zijt gij een eerlijk, ijverig handelman, die onze instructies zorgvuldig bestudeeren en onze raadgevingen volgen zult. In 't kort, wij meenen in u den juisten persoon te hebben gevonden, die een zoo groote en voordeelige handelszaak als de onze, tot ons en vooral tot uw voordeel, verder kan uitbreiden.”

Wij willen het hierbij laten en ook niet verder ingaan op de andere stukken waarbij de handelsrelatie geregeld wordt. Wij meenen te kunnen volstaan door met een paar voorbeelden te wijzen op de onjuistheden, die reeds in de weinige regelen van den brief, hierboven afgedrukt, zoo duidelijk in het licht stellen, dat de firma het met de waarheid niet nauw neemt. Een dezer brieven was gericht... aan den vroegeren secretaris-penningmeester onzer vereeniging, den heer A. J. WIJNNE; zeker niet de juiste persoon om voor de uitbreiding der zaak moeite te doen.

Een andere aan iemand, van wien ons, van zeer bevoegde zijde, de volgende beschrijving wordt gegeven: De man is vrij oud, heeft één arm, is slecht ter been en verstaat geen vreemde taal; hij is vroeger soldaat geweest, later arbeider en dus ongetwijfeld een „tüchtiger Geschäftsmann”.

Misschien komen wij later nog eens op de WINTER-Co. terug; wij hopen intusschen dat dit niet noodig zal zijn. Het moet toch voor ieder, die het bovenstaande leest, duidelijk wezen met welke zaak men hier te doen heeft.

Bestrijding der Kwakzalverij door de Gezondheidscommissiën.

In enkele Gezondheidscommissiën is in 1905 evenals in het daarvoorstaande jaar de kwakzalverij ter sprake gebracht; in een vorig nummer deelden wij daarover reeds iets mede uit de handelingen van de Commissie te Boxmeer, meer uitvoeriger behandelt die te Bodegraven dit onderwerp en wij achten het van belang, uit haar jaarverslag over 1905 daarover het volgende over te nemen:

„Door het lid ZEEHANDELAAR is een voorstel ingediend om maatregelen te beramen tot het weren der kwakzalverij. Dit punt gaf in de vergadering aanleiding tot discussie, onder herinnering aan het feit dat onze Commissie reeds getoond had in die richting werkzaam te willen zijn, door tweemaal een veroordeeling uit te lokken van den tot uitoefening der geneeskunde onbevoegden D. SPOOR, (die sedert uit het ressort is vertrokken). Het denkbeeld werd geopperd om deze zaak ter sprake te brengen op de vergadering van den Hoofdinspecteur met de voorzitters der Gezondheidscommissiën. Een ander wenschte eene bespreking op het congres voor sociale hygiëne; weer een ander meende dat het beter ware om alle Gezondheidscommissiën te verzoeken dit punt te behandelen — waarbij, naar aanleiding van het geval Ginneken, ook werd besproken of dit wel geoorloofd zoude zijn —; nog een ander oordeelde dat eerst moet worden onderzocht op welke wijze de kwakzalverij werkt, opdat men wete wat bestreden moet worden. De slotsom van de discussie was, dat besloten werd om het oor-

deel van den Hoofdinspecteur te vragen ten einde te weten of het diens goedkeuring wegdraagt wanneer wij — toegerust met feiten — ons wenden tot de Gezondheidscommissiën of tot den Centralen Raad.

De quaestie werd op de Voorzitters-vergadering behandeld en naar aanleiding daarvan o.a. aan onzen Voorzitter gevraagd om een rapport hieromtrent uit te brengen. Dit rapport luidde als volgt:

Ter toelichting van het voorstel in zake kwakzalverij, door ons gedaan op de vergadering voor Voorzitters der Gezondheidscommissiën en Inspecteurs van de Volksgezondheid in Februari j.l. heb ik de eer Wel-Edel Zeergeleerde het volgende ter overweging aan te bieden.

Naar onze meening kan de kwakzalverij worden onderverdeeld in twee hoofdgroepen.

a. het onbevoegd uitoefenen van geneeskunst en pharmacie;

b. het adverteeren en in depôts verkrijgbaar stellen van allerlei waardelooze artikelen, als pillen, pleisters, zalven, electriche apparaten enz.

Wat aangaat de eerste groep, zijn wij van meening dat ter bestrijding daarvan verscherping of wijziging der wet noodzakelijk zal wezen; een punt dat wij gaarne aan meer bevoegden wenschen over te laten.

Naar aanleiding van de tweede groep wenschen wij het volgende op te merken. De sterke uitbreiding der kwakzalverij staat volgens onze meening in direct verband met de toename van het aantal dag- en weekbladen, want zoo wel de kleine pers als de groote, hebben door haar niets ontzienden lust op advertentiën — m. a. w. geldbelegging — zich er toe laten brengen op dit gebied veel kwaad te stichten.

Een andere meening omtrent het plaatsen van bedoelde advertentiën bij de pers ingang te doen vinden, achten wij vooralsnog onbereikbaar. Evenwel rust, naar het ons voorkomt, op de Gezondheidscommissiën de plicht, tegenover het, de gezondheid schadelend, exploiteeren van onze medeburgers, zoo krachtig mogelijk te ageeren; en dit is o. i. mogelijk door in te werken op het gezond verstand der menigte. Tot nu toe is dit, althans op groote schaal, nog nimmer gedaan en heeft het publiek omtrent de vele aangeprezen middelen nooit iets anders gezien, dan dat alle couranten steeds weer andere advertentiën met mooiere lofuitingen, hun ter lezing aanboden.

Terloops zij hier aangemerkt, dat het lofwaardig streven der vereeniging tegen de Kwakzalverij, aan slechts enkelen onder oogen komt, die haar wenken enz. behoeven.

Iets anders zou het zijn, wanneer zoowel in de groote — als voornamelijk ook in de kleine pers, de keerzijde van de medaille eens aan het publiek werd getoond, en hiertoe zijn naar onze meening de Gezondheidscommissiën de aangewezen corporatiën.

Indien alle die commissiën, evenals te Bodegraven geschiedt, van elk hunner vergaderingen een kort verslag plaatsten in de locale bladen en daarin opnemen, zooals Bodegraven voortaan zal doen, telkens de bespreking van eenig kwakzalversmiddel op de hierbij aangegeven wijze, dan zoude het publiek deze mededeelingen lezen niet alleen, doch waar zij komen van volmaakt onpartijdige en over het algemeen geachte zijde, allens een anderen kijk op deze zaak krijgen en hoogst waarschijnlijk daarnaar in vele gevallen handelen.

Voorbeeld: „In deze vergadering kwam o.a. ook ter sprake het veelvuldig gebruik van „abdijsiroop”. Volgens onderzoek (van den Centralen Raad?) bestaat dit middel uit appelsiroop en ? en is dus volkomen waardeloos te qualificeeren. Waardeloos niet alleen uit een oogpunt als geneesmiddel — wie zou van bovenstaande bestanddeelen eenig heil kunnen verwachten — doch waardeloos ook uit een geldelijk oogpunt. En toch laat men voor elk fleschje van ? gram ? cent betalen. Gevaarlijk is het middel, omdat het bij langdurige toepassing, dikwijls het goede oogenblik doet voorbijgaan,

waarop deskundige hulp had moeten worden ingeroepen.”

Ten einde deze wijze van werken vruchtdragend te doen zijn, is het in de eerste plaats noodig dat alle vormen, waaronder kwakzalverij zich in ons land voordoet, in het bijzonder worden gekend en hiertoe is het gewenscht dat de Gezondheidscommissiën een enquete hiernaar op touw zetten.

Zoo min als men in andere streken weet, dat bijv. te Bodegraven een koopman een vrij groote homoeopatische praktijk heeft, een kruidenier met pleisters zweren behandelt en menige stijve vinger op zijn rekening heeft, in Alphen een zevende zoon door aanraking met een lamme hand en gebed tal van menschen tot zich trekt, evenmin weten wij wat elders op dit gebied geschiedt.

Verder moet men door die enquete te weten komen welke middelen, vooral door de kleine pers, het meest worden aanbevolen, opdat men die en vooral de door hun aanwending het meest schadelijk werkende (bijv. gevallen van beginnende kanker, tuberculose, enz.) in de eerste plaats kan aanpakken.

Omtrent juiste gegevens, omtrent samenstelling, gevaarlijkheid, prijs enz. der diverse middelen, zouden de Commissiën zich moeten kunnen wenden tot den Centralen Raad.

Resumeerende, achten wij het gewenscht ter bestrijding der kwakzalverij, behalve hetgeen langs den weg der wetgeving kan bereikt worden, dat

1°. alle Gezondheidscommissiën hunne aandacht aan deze zaak wijden;

2°. door hen een enquete worde ingesteld naar de punten bovengenoemd;

3°. daarna de Hoofd-Inspecteurs uit de Voorzitters der Commissiën eene Commissie samenstellen, die, beschikkende over al die gegevens, in overleg met de Inspectie, maatregelen beaamden om, voornamelijk langs den weg der publiciteit, bij de menigte gezonde denkbeelden aangaande de kwakzalverij te vestigen.

Indien tot eene dergelijke gemeenschappelijke actie, als bedoeld in het voorafgaande, mocht worden besloten, is het Dagelijksch Bestuur van de Commissie te Bodegraven bereid, in overleg met de Inspectie, de werkzaamheden, daaraan verbonden, voor hare rekening te nemen.

Bovenstaand schrijven werd verzonden en sedert werd niets meer over deze quaestie vernomen.

(Tijdens het afdrucken van dit verslag lezen wij in het weekblad van de Soc. hygiëne dat het onderwerp „kwakzalverij” zal behandeld worden in de jaarvergadering van het congres in September 1906.)

Door de Gezondheidscommissie te Dordrecht werd blijkens haar verslag in het jaar 1905 mededeeling gedaan aan de bevoegde autoriteiten van handelingen van enkele kwakzalvers en van zoogenaamde Uroscopen, die geacht werden te vallen onder het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Een bespreking in de vergadering van Voorzitters van de Gezondheidscommissiën in Noord-Brabant over de kwakzalverij heeft de commissie van Heusden doen overwegen of harerzijds tot bestrijding van dit maatschappelijk kwaad iets kon worden gedaan.

Besloten werd om van tijd tot tijd in enkele der meest gelezen nieuwsbladen, die in het district verschijnen, waarschuwingen te plaatsen tegen het gebruik van kwakzalversmiddelen. De uitgever van het te Heusden verschijnend „Nieuwsblad van Heusden” heeft zich welwillend, op verzoek der commissie bereid verklaard hare aankondigingen kosteloos in zijne courant op te nemen.

De uitgevers van het „Gorinchems Nieuwsblad” en van „de Drie Provinciën”, tot wie een verzoek van gelijke strekking werd gericht, lieten niets van zich vernemen.

RECHTSZAKEN.

Uit Nijmegen meldt men aan de *N. Rott. Ct.*: Heden werd voor 't kantongerecht alhier behandeld de zaak tegen R. H., wien ten laste was gelegd het beroep van geneeskundige te hebben uitgeoefend zonder daartoe bevoegd te zijn.

Als getuigen werden gehoord drie personen, die beklagde hebben geraadpleegd. Een hunner een politieagent verklaarde dat hij op last van den commissaris van politie beklagde had getoond een gebrek aan twee zijner vingers, dat beklagde huidziekte had genoemd en waarvoor hij zelf en pillen had gegeven, zonder dat om geneesmiddelen was gevraagd. Hij had voor zijn hulp f 2.50 gevraagd.

De ambtenaar van het O. M. wees er op, dat beklagde reeds voor dergelijk feit veroordeeld was en na zijn vestiging hier papieren had verspreid om reclame te maken. Overtredingen als deze worden zelden geconstateerd, omdat de geholpenen dankbaar zijn en zij die geen baat vonden, zich veelal schamen hulp van een onbevoegde te hebben ingeroepen.

Van een politiedienaar was gebruik gemaakt om te onderzoeken of door beklagde geneesmiddelen werden verkocht of geneeskundige raad en bijstand werden verleend.

Hij achtte de geleverde feiten voldoende om te constateeren dat hier 't bedrijf van geneeskundige werd uitgeoefend, eischte voor bekl., als recidivist, 2 maanden hechtenis.

Mr. Phaff, verdediger, verwonderde het niet dat het O. M. hechtenis eischte, maar wèl, dat men een politiebeambte gebruikte om den man te snappen. Verdediger zag in provocatie een treurig middel.

Wettelijk staat vast dat het verkoopen van geneesmiddelen geen strafbaar feit is, doch wel het bereiden zonder bevoegdheid.

Ook mag men volgens verdediger wel genees-, heel- en verloskundigen bijstand verleenen, zooals bij arrest van den H. R. is beslist, maar 't is verboden dit te doen als bedrijf. Daarover loopt hier de zaak en 't bewijs was naar mr. Phaff's opvatting niet geleverd dat hier een bedrijf werd uitgeoefend. Daartoe moet betaling gevraagd worden voor de behandeling en dat was hier niet geschied. De uitgelokte handelingen bewijzen niets voor 't uitoefenen van 't bedrijf.

Pleiter vroeg vrijspraak. Bij zijn repliek handhaafde het O. M. den eisch. De kantonrechter heeft R. H. veroordeeld tot een boete van f200, subs. 2 maanden hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

E. R. te P. Dank voor uwe voortdurende medewerking; *Epo's Cinguline* stellen wij tot het volgend no. uit, dan is het onderzoek vermoedelijk ook afgeopen.

E. L. G. te A. Brief en stukken (betreffende Filers) in dank ontvangen; daar wij den hoofdinhoud al reeds in ons Maandblad besproken hebben ('t zijn gedrukte stukken, die ieder patiënt ontvangt,) zullen wij er opnieuw geen melding van maken.

J. G. V. te O. en J. v. B. te 's-G. In dank ontvangen; 't is curieus.

Mrs. A. L. te U. Uw bezoek was ons niet definitief aangekondigd; anders waren wij thuis gebleven.

J. D. te L. Wij betuigen u onzen dank voor uw optreden.

Dr. B. te 's-G. Het middel van Tucker tegen Asthma, behoorende bij den Atomizer, bestaat uit *Cocaine-hydrochloraat*, *kalium-nitrat*, *benzoëzuur*, *extract van Grindelia* en *glycerine*. Zie Maandbladen van Oct., Nov. en Dec. 1903.

Dr. R. te F. De bladen in dank ontvangen. Zie ons vorig no. onder de „Berichten”.

Mevr. G. C. S. J. te L. Zeker is uw bijdrage iets voor het Maandblad. In dit no. was echter, tot ons leedwezen, geen plaats.

Dr. B. te L. Wij zijn u dankbaar voor uwe mededeelingen; het resultaat van het onderzoek der oordruppels heeft ons nog niet bereikt. Dergelijke onderzoekingen zijn zoo lastig.

Mevr. K. K. te H. Och Mevrouw, er is zoo weinig anders aan te doen dan „waarschuwen”. Wat H. doet, doen al die depòthouders. Reeds meermalen hebben wij aangetoond, dat vele van de attesten over *Foster's nierpillen* valsch zijn.

Lr. G. J. M. C. te A. De onderzoeker van het po der hoopt ons spoedig het resultaat te kunnen mededeelen; het onderzoek valt niet mee.

— Op vragen om inlichtingen door personen, die zoo weinig vertrouwen in ons stellen dat zij hun naam niet bekend maken, wordt slechts bij uitzondering geantwoord.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 752.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Kwakzalverij met z.g. Röntgenstralen. — Een mooie opluistering. — Dr. Pompe van Meerdervoort verhuist. — De samenstelling van Tuberculophobine. — Christian Science. — Almanakken en Brochures als Reclamemiddel. — Royal Windsor-haarwater. — Kwakzalversvaria. — Een patiëntenvanger en een artsenvanger.

Mededeelingen van verschillende aard: Wagner's Antipositine. — Geen geheimmidde'len, maar een „raad” van „het boerke”. — Eps's Cinquoline. — De Firma Bijsterveld. — Fransche specialité's.

Ingezonden: Open brief aan Eilers. — Een „ernstige vermaning” aan kwakzalvers. — De Id-Quod-advertentie in „Neerlandia”.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het Lidmaatschap zijn toegetreden:

J. A. VAN TOOREN, apotheker, 's-Gravenhage.
Dr. S. H. SOLKES, arts, Amsterdam.
C. J. GORTER, arts, Ouwkerk a/d. IJssel.

BERICHTEN.

Kwakzalverij met z.g. Röntgenstralen. Door de politie te Leeuwarden is procesverbaal opgemaakt tegen een timmerman aldaar wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde op een spiksplinter nieuwe wijze: van werken met..... Röntgenstralen, zooals hij den lichtgeloovigen patiënten vertelt. Hij gebruikt daarvoor een busje met steentjes, die, volgens hem, dezelfde werking oefenen. Hij liet, gelijk alle kwakzalvers doen, er zich goed voor betalen.

(Vaderl.)

Bekroning. Op de tentoonstelling van chemische en technische Industrie te Rotterdam verkreeg in Groep IX, Ter opluistering, een diploma voor gouden medaille: de Afd. Rotterdam v. d. Ned. Drogistenbond.

In ons vorig no. wezen wij er op, dat juist in de kiosk van deze Afdeeling tal van kwakzalversmiddelen heel gemoedelijk naast elkaar waren geplaatst. Een mooie opluistering!

„Jhr. dr. J. L. C. Pompe van Meerdervoort zal na 30 Juni niet meer te Apeldoorn te consulteeren zijn.

Vanaf 15 Juni zal hij weder te consulteeren zijn te Brussel, Rue Charles Martel N°. 26. Aan alle onder behandeling zijnde patiënten zal zijn plaatsvervanger in Nederland worden medegedeeld”.

Aldus luidt een advertentie in *Het Vaderland*. Volgens een annonce in het *N. v. d. D.* is die plaatsvervanger: Dr. G. Boom, Const. Huijgenstr. te Amsterdam.

Tuberculophobine. Het Maandbl. v. d. Centralen Gezondheidsraad voor Mei 1906 bevat een rapport van den Inspecteur van de Volksgezondheid VAN LEDDEN HULSEBOSCH waarvan de conclusie luidt: Tuberculophobine van Dr. P. is mij gebleken

identisch te zijn met een 10-percentig afkooksel van *Ramalina fraxinea*, (korstmos, die zeer menigvuldig op de schors van eikenboomen groeit) dat bruin gekleurd is met $\frac{1}{2}$ pCt. koffiestroop en waaraan, in de eerst onderzochte flesschen niet — in de laatst onderzochte flesch daarentegen wel — 10 pCt. sterke spiritus is toegevoegd. (*Ph. Weekbl.*)

De „Christian Science”. De Londen-sche geestelijkheid heeft het noodig geoordeeld, in haar driejaarlijksche vergadering te verklaren, dat de zoogenaamde „Christian Science” noch christelijk, noch wetenschappelijk is, maar het tegendeel daarvan. Zij achtte het noodig, zulk een verklaring af te leggen, omdat vele eenvoudige geloovigen dezen vorm van kwakzalverij aanhangen, verlokkt door de titels, die zij zich aanmatigt.

(N. T. v. G.)

* Almanakken en brochures als reclamemiddelen. Aan de plaatselijke politie in het regeringsdistrict Minden (Pruissen) is door het Hoofd van het district een rondschrjven toegezonden, waarbij alle beambten er op worden gewezen, dat de geheimmiddelkramers tegenwoordig er veel gebruik van maken om door het uitgeven van almanakken en afzonderlijke brochures reclame te maken voor hunne artikelen.

De politie wordt daarom aangemaand niet alleen te letten op de kwakzalvers-advertenties in de nieuwsbladen, maar ook haar aandacht te vestigen op dergelijke uitgaven die eveneens onder de verbodsbepalingen vallen; bij ontdekking wordt verzocht vervolging in te stellen.

* Royal Windsor-Haarwater. Niet minder dan drie ministers in *Pruissen*, die van Onderwijs enz., die van Handel en Nijverheid en die van Justitie hebben een rondschrjven onderteekend, waarbij de Gouverneurs der provinciën er aan worden herinnerd, dat dit z.g. groei- en haarkleurmiddel wegens zijn gehalte aan vergiftig loodzout niet in openbaren verkoop mag worden gehouden. Evémin mag het worden ingevoerd of binnenslands vervaardigd voor den verkoop.

De Gouverneurs worden gelast de verschillende autoriteiten van justitie, van de politie en van den gezondheidsdienst op dit verbod indachtig te willen maken.

Langzamerhand heeft het goedje nog alleen in Nederland vrijen toegang; althans ook andere Rijken beletten den verkoop. Het laatste verbod komt uit *Mecklenburg-Schwerin* en is gedagteekend van 5 November van het vorige jaar.

Kwakzalversvaria. Aan de *Deutsche med. Wochenschrift* werd in 1905 een advertentie aangeboden van een kwakzalver, die een jongen arts zocht, bereid „in een compagnonschap te treden tot vestiging der bron van eeuwige jeugd”. Een ambtgenoot bood dezer dagen een advertentie aan behelzende, dat „een suggestioneer, doorkneed in alle takken der suggestieve geneeskunst, wenscht te veranderen”. De man van de eeuwige jeugd zit nu gevangen. Of de suggestioneer een soortgelijke „verandering” wenscht!

Ned. Tijdschr. v. Geneesk.)

Een patiëntenvanger en een artsenvanger. Twee tragikomische gebeurtenissen worden door den Weener briefschrijver aan de *Deutsche med. Wochenschr.* gemeld. Een collega is door den Eereraad der Weener Aerztekammer veroordeeld, omdat hij dikke dames op straat aanrandde. Hij sprak deze gelukkigen aan alsof zij patiënten van hem waren, en bemerkte dan dat hij zich had vergist, doordat de dame zoo precies geleeke op een van zijn patiënten, want hij was een ervaren specialiteit in vermageringskuren. De aangesprokene werd dan vermaand, haar zwaarlijvigheid vooral niet te verwaarloozen en — kreeg een visitekaartje. De veroordeelde had overigens een uitvoerig zondenregister op het gebied van sluwe en kwade praktijken. Het andere feit komt ten laste van een dagblad. Er waren geruchten in omloop, dat het verbod om te adverteeren zou worden opgeheven. Debatten in de Aerztekammer, waarbij zich voor- en tegenstanders hadden laten hooren, hadden tot die geruchten aanleiding gegeven. Een courant zond nu terstond een aanbieding aan een aantal artsen om in een afzonderlijken Aerzte-Anzeiger advertenties voor hen te plaatsen. In een bijgevoegd proefnummer waren advertenties geplaatst van 21 bekende artsen, bij wijze van model. De 21 artsen hebben het blad nu aangeklaagd wegens eeraanranding, omdat de advertenties waren verzonden. (*N. T. v. G.*)

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Wagner's Antipositine.

In het Maandblad van November 1905 konden wij schrijven: „Voor zoover wij weten wordt Antipositine hier te lande nog niet geadverteerd.” Thans is het geval anders. In groote opzienbarende advertenties, sommige met een doodshoofd versierd (?), lezen wij het volgende:

„KORPULENTIE EN GEVAAR.

Korpulente menschen worden zelden oud, verleng daarom Uw leven door vroegtijdige natuurlijke ontvetting.

Korpulente menschen zijn aan vele gevaarlijke ziekten onderhevig. Neem U daarom in acht.

Korpulentie maakt het lichaam plomp en log, en vermindert de werkzaamheid; verwijder daarom het overvloedige vet.

Dr. Wagner's Antipositin

is door doctoren en leeken, welke het gebruiken, als het beste ontvettingsmiddel erkend; het is een Profijlaktikum van de beste kwaliteit. Het bevat in geconcentreerden vorm zekere werkzame stoffen, die zich ook in versche vruchten bevinden, werkt oogenblikkelijk, zonder dat men streng dieet behoeft te houden, zonder den arbeid te staken en zonder nadeelige gevolgen. Het wordt eenvoudig in een glas frisch water opgelost, en heeft eenen zeer aangename smaak”.

Op den meer en meer gebruikelijken weg worden gratis proefdoosjes aangeboden, benevens een „leerzame brochure”. Deze brochure, in 't Nederlandsch geschreven, is er wel op ingericht om cor-

pulente personen, die ontegenzeggelijk zich niet altijd wel gevoelen, beangst te maken, zoodat zij in het zoo gracieuselijk aangeboden proefdoosje hun toevlucht zoeken. Helpt het niet, het zal toch ook niet schaden. En daarheen juist wil de kwakzalver hen hebben; tien tegen een dat men in 't begin beterschap meent te bespeuren, dat doet de suggestie bijna bij elk nieuw gebruikt middel — en nu helaas! is 't proefdoosje ledig. Er moet dus een nieuwe hoeveelheid worden aangeschaft, maar nu niet gratis doch tegen zeer hoogen prijs.

Zóó gaat het wanneer men aan kwakzalvers beloften geloof slaat. En 't eind van 't lied? Misschien een enkele uitgezonderd die *toevallig* magerder wordt, zal men zijn geld kwijt zijn en zijn corpulentie hebben behouden. Want Antipositine is geen geneesmiddel tegen corpulentie; de samenstelling maakt dit duidelijk.

Volgens de fabrikanten Wagner en Marlier te Berlijn, zou Antipositine het werkzaam bestanddeel zijn van versche vruchten, voornamelijk bestaande uit natuurlijke zuren en zouten, bevrijd van minder werkzame stoffen.

Uit een onderzoek van Walter (*Apoth. Zeitung*) is echter gebleken dat Antipositine een eenvoudig mengsel is van dubbelkoolzure soda, zwavelzure soda met een spoor keukenzout en een of meer organische zuren (wijnsteen- of citroenzuur). Er is hier dus alleen sprake van een eenvoudig mengsel en niet van een natuurproduct. Weer zoo'n opgeschroefde, enorme reclame voor niemendal.

Wanneer men u zeide: neem een beetje *bruischpoeder* en wat *wonderzout* en ge hebt een mengsel dat „door doktoren en leeken als het beste ontvettingsmiddel is erkend”, zoudt ge het dan gelooven?

Zeker niet... maar waarom dan wel als dat zelfde mengsel u, met veel ophef, onder den naam van Antipositine wordt aangeboden?

Geen geheimmiddelen, maar een „raad” van „het boerke”.

Er wordt door menschen waarvan men het niet zoo verwachten zou, nog wel eens beweerd dat er in deze 20ste eeuw te veel werk van de ontwikkeling der lagere klasse wordt gemaakt. Hoe noodig verheldering der hoofden nog is, kan ook weer blijken uit het volgende:

Op een onzer lagere scholen kwamen onlangs de „nieuwe” leerlingetjes van 6 à 7 jaar de opengevallen plaatsen innemen. Onder hen was een jongetje, netjes gewassen en gekleed, maar met erge vieze oogleden en hoeken. De onderwijzeres zei de eerste twee dagen niets over deze vieze oogjes, maar den derden dag, toen de jongen telkens met weezin opkeek en blijkbaar moeite had, den blik bestendig op haar en op het bord te vestigen, riep zij het kereltje na afloop der les bij zich en zag nu hoe het eene oog als in bloed scheen te zwemmen en blijkbaar niet gebruikt kon worden zonder het arme kind pijn te doen. Het jongetje zelf vertelde: „dat is wel meer zoo, maar dat zal wel beteren juf!”

Juf was daar evenwel niet zoo gerust op en zij besloot er met de ouders over te gaan spreken.

En toen vernam zij het volgende:

De man en vader was indertijd met het toen driejarig jongske naar „het boerke” geweest. Deze had toen aangeraden, den kleinen knaap *elken avond* vóór het naar bed gaan een paplepel vol jenever met een dito lepel vol stroop te geven. Beide, jenever en stroop moesten zijn van prima kwaliteit. Dat hadden de ouders trouw volgehouden en *dus* — juf zou dit wel moeten toestemmen — er was niets tegen te doen dan trouw de „kuur” volhouden. Dat stond bij beide ouders vast.

Zij betreurden het echter zeer, dat zij nu niet eens weer opnieuw „het boerke” konden raadplegen over de vragen: of nu met het meerdere jarental van het kind de paplepel ook zou moeten verwisseld worden met een eellepel, om méér (?) resultaat van 't „geneesmiddel” te kunnen verwachten, en of het nu ook kwaad zou kunnen 's morgens de oogleden met lauwater of boorwater te betten, zooals een buurvrouw haar ook met de oogjes sukkelend meisje deed,

omdat ze zulke vieze randjes zoo erg leelijk vond.

Wat juf ook zei en raadde, hoe bedaard en kalm zij ook de eenvoudige menschen aan 't verstand trachtte te brengen dat zij eene groote verantwoordelijkheid op zich laadden, als zij niet spoedig een oogarts raadpleegden of hun huisdokter in den arm namen, haar heele betoog liet de ouders koud. „Het boerke” had gezegd: „niet even probeeren, maar *aanhouden*, en ze hadden toen in diens wachtkamertje ook nog van 2 „gevallen” gehoord, die beide door jenever van *Buls* (Bols) met bruine stroop genezen waren, de een, een oude man, van „aschmaa” en de andere, een jonge vrouw, van de gevolgen van het kraambed. Doch die hadden ook volgehouden, de man tot z'n dood en de jonge vrouw „over latere kraambedden heen tot ze geen kleintjes meer kreeg”.

Wat dunkt U, lezers! wordt er in de 20ste eeuw reeds te veel werk van ontwikkeling gemaakt?

G. C. STELLINGWERF-JENTINCK.

Epo's Cinquoline.

Misschien zijn er vele onder onze lezers, die den naam van dit wondermiddel nooit hebben gehoord; en toch is het een Nederlandsche uitvinding. Voor zoover wij konden nagaan wordt het in de groote bladen niet geadverteerd maar zij, die in de zomermaanden de fraaie omstreken van Apeldoorn bezoeken, zullen uit aldaar verschijnende kranten de voordeelen van *Epo's Cinquoline* kunnen vernemen.

Of nog anders, zij kunnen een bezoek brengen aan het circus Carré, want in *De Nieuwe Courant*, *Algemeen Nieuwsblad voor Apeldoorn enz.* lazen wij het volgende bericht:

„Epo's Cinquoline.

Don Busto klaagde bij de slotvoorstelling van Carré over de hooge dokters- en apothekersrekening en de groote kosten der massage en eenige „dito's” hij raadde toen allen reumatieklijders aan een pot *Epo's Cinquoline* aan te schaffen, die hem radicaal van reumatiek had genezen.

Don Busto gaf dien raad op de wijze, zooals alleen deze uitmuntende August de Domme het kan.

Met de noodige „Mimes et gestes” vertelde *Don Busto*, dat *Epo's Cinquoline* alle reumatieklijders kan genezen van... spier-reumatiek, gewrichts-reumatiek, knobbel-reumatiek en meerdere dito's. Werkelijk een aardige manier om voor een artikel reclame te maken”.

Nu, wat zoo'n clown vertelt, is altijd waar, vooral waarneer die clown gelogeed is in een hotel, waarvan wij aanstond het adres zullen opgeven.

Epo's Cinquoline is dus een universeel geneesmiddel tegen allerhande reumatiek, volgens *Don Busto* en ook volgens de advertentie die aldus luidt:

„EPO'S CINQUOLINE.

het

beproeft afdoend middel voor Rheumatiek.

Gij, die lijdende zijt aan deze lastige kwaal, gebruikt *Epo's Cinquoline* en anders niet.

EPO'S CINQUOLINE geneest Spier-Rheumatiek,
EPO'S CINQUOLINE geneest Gewrichts-Rheumatiek,
EPO'S CINQUOLINE geneest Knobbel-Rheumatiek.
EPO'S CINQUOLINE maakt de huid niet schraal.
EPO'S CINQUOLINE gebruike men om te smeeren te wrijven of te masseeren.

EPO'S CINQUOLINE werkt prachtig.
EPO'S CINQUOLINE ruikt heerlijk aromatisch.
EPO'S CINQUOLINE is verpakt in geplombeerde potjes.
EPO'S CINQUOLINE is wettig gedeponeerd.

Epo's Cinquoline kost f 1.— per pot.

EPO'S CINQUOLINE-MAATSCHAPPIJ.

Kantoor: *Marktplein AA 510* Apeldoorn.

Epo's Cinquoline zal U genezen!

Epo's Cinquoline is voor Apeldoorn verkrijgbaar bij den Heer M. R. GREVENSTUK, Drogist, Dorpstraat.

Derhalve GREVENSTUK is de verkooper, maar waar is die *Maatschappij* gevestigd?

In de *Apeldoornsche Courant* van 5 Mei komt de volgende officieele aankondiging voor:

„HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders der Gemeente Apeldoorn;

Gelet op art. 8 der Hinderwet, brengen bij deze ter openbare kennis, dat bij hun besluit van heden voorwaardelijk vergunning verleend is aan:

Eppo Bruins, Caféhouder, wonende te Apeldoorn, tot oprichting van eene Oliekokerij op het kadastraal perceel Gemeente Apeldoorn, sectie G, n°. 9206, gelegen aan de Verlengde Molenstraat.

Apeldoorn, 1 Mei 1906.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
Tutein Nolthenius.

De Secretaris,

Mollerus.”

Wanneer wij nu zien in het adresboek:

„*Bruins, E.*, Hotel en Caféhouder, Marktplein AA 510” en wij hetzelfde adres lezen, als dat van de *Epo's Cinquoline-Maatschappij*, dan is de gevolgtrekking gemakkelijk te maken, dat de *Maatschappij* is: mijnheer *EPPO BRUINS*, Hotel- en Caféhouder te *Apeldoorn*.

(In *zijn* hotel heeft *DON BUSTO* gelogeed: de oorzaak van de reclame is dus niet moeilijk op te sporen).

Zoo zien we dan de waardige hotelhouder optreden als bereider? uitvinder? — wij weten het niet — van een *beproeft afdoend middel* tegen elken vorm van reumatiek.

Zou aan dat middel vertrouwen zijn te schenken?

Wij hooren al zeggen: waarom niet?

Zou een leek zoo'n middel niet kunnen vinden?

Wij antwoorden: *neen*.

Eén middel, aanbevolen tegen alle genoemde vormen van de ziekten, *kan niet beproefd afdoende zijn* omdat die vormen geheel verschillende oorzaken hebben en het slechts *na nauwkeurig onderzoek* van den zieke mogelijk is uit te maken wat ter genezing van de kwaal moet geschieden.

Maar zelfs dit voor een oogenblik ter zijde stellende, is de samenstelling van het middel niet in staat om verwachtingen van een heilzame werking op te wekken.

Een onzer getrouwe medewerkers kocht een potje en geeft ons van zijn bezoek het volgende verhaal:

„Op het plein, waar het stadhuis hier staat, is een ouderwetsch café-restaurant-logement gelegen, waar de heer *E. BRUINS* domicilieert. Ik begon met iets te bestellen en werd bediend door een niet onaardig uitziend buffetjuffertje. De mogelijkheid, dat *zij* de reumatiek-patienten wellicht moest masseeren, deed mij een oogenblik in dubio staan mezelf als lijder aan reumatismus articulorum acutus of iets dergelijks uit te geven. Edoch, m'n verstand overwon m'n verlieftheidsaanvechtingen (wat op mijn leeftijd past!) en met 'n naïeve, ja, respectvolle stem vroeg ik haar, „of hier de *Cinquoline* verkocht werd”, waarop ik een bevestigend antwoord ontving.

Ik vroeg een potje (*Cinquoline* natuurlijk!). Na eenige oogenblikken kwam een „meheer” uit een der zijdeuren van het buffet, waarschijnlijk de pipa van meergenoemde juffer en vroeg haar: „waar is die meneer? De juffer wees mij aan als de hoofdpersoon in dit *Cinquoline*-drama. „Of ik even binnen wilde komen”.

Ik kwam, zag en... vroeg een pot zalf.

„Met wien heb ik de eer?” — vroeg hij.

„O, lachte ik, 't is niet voor mij persoonlijk, maar voor 'n goeie vriend van me — en ik noemde mijn naam. (*Gelogen* heb 'k dus niet, want ieder mensch is toch bevriend met zichzelf).

„O, juist; ja, ziet u, eigenlijk wordt de *Cinquoline* verkocht door *Grevestuk*, den drogist hier”.

„Nu, als u bezwaren heeft, wil ik wel even naar *Greve*...”

„O, nee, meneer, u bent nu eenmaal hier en ik draag het toch af aan *Gr.*, dat is dus niets”.

„En de behandeling?” — vroeg 'k belangstellend.

„Masseeren, meneer, niets den masseeren; ik zal er u 'n gebruiksaanwijzing bij geven”.

Hij gaf me een stuk groen papier, waarop, behalve wenken, ook nog een drietal dichterlijke ontboezemingen voorkomen.

Na bedankt (!) en betaald te hebben verliet ik den heer BRUINS".

Tot stichting van onze lezers laten wij de ons toegezonden ontboezemingen hier volgen:

„Remedies zijn er ja bij hoopen,
Maar Epo's Cinquoline deed mij weer loopen,
Ja, geloof mij vrij, het is niet zot,
Slechts door 't gebruik van ééne pot".

„Zijn uw leden stijf of stram,
Gaat gij krom van Rheumatiek,
Laat u wrijven of masseeren,
Epo's Cinquoline zal u leeren,
Dat u spoedig genezen kan".

„Epo's Cinquoline is mijn naam
En groen mijn kleur, waar kwam 't vandaan,
Na een eeuw gesluimerd op deez' aard
Tot Epo mij vond, voor 't menschedom veel waard.
Qualiteit ben ik, en ook wat goed,
De kleur der hoop slechts alleen is zoet.
Uit vele oliën, van 't beste soort
Gezied, gestookt, zooals 't behoort,
Geneest men met mij Rheumatiek wat fijn,
Ja, zal ik verlossen van de pijn
Elk die mij koopt, men wrijft of masseert".

Maar om op de samenstelling van het middel terug te komen: het scheikundig onderzoek van den heer J. VAN RIEL te 's-Gravenhage heeft aangetoond dat het was een vetachtig mengsel, groen van kleur, van de consistentie van boter, waarin aanwezig waren: *laurierolie*, *cajapetolie*, *terpentijnolie* en *lavendelolie*, dus stoffen, algemeen bekend en die, als wrijfmiddel bij rheumathiek zeer dikwijls, enkele malen met succes, worden aangewend.

Waarlijk, de hulp van de Epo's Cinquoline-Maatschappij (?) is hier geheel overbodig.

Meer dan dat, zij is geheel ongewenscht.

Een medicus, die lang in de noordelijke provinciën heeft gepraactiseerd, deelde ons mede dat laurierbessenolie daar nog gretig wordt gebruikt, terwijl hij meermalen dergelijke potjes had gezien.

Dikwijls worden door die olie belangrijke huiduitslagen veroorzaakt en in zijn practijk had hij leelijke gevolgen van dat smeren gezien.

Lachend noemde hij het een kwakzalvers-middel, waarbij de kwakzalver geneesheer en apotheker ook nog wat laat verdienen en hij had de menschen nog al eens gewaarschuwd zonder dat het veel hielp.

Wel had echter een zijner patiënten, een juffrouw, zich voorgenomen het nooit meer te gebruiken, nadat zij dientengevolge een ernstige huiduitslag had doorgemaakt, 14 dagen lang hulp in hare huishouding moest bekostigen en nog een apothekersrekening van f 18 bovendien had te betalen.

Men zij derhalve gewaarschuwd!

De Firma Bijsterveld.

In de *N. Rott. Ct.* vinden wij het volgende „Ingezonden stuk":

„Een patiënt van dr. (?) Olivier Verhaar te Rotterdam.

Overschie, 1 Juni 1906.

Mijnheer de Redacteur.

In deze week werd ik geroepen bij eene 32 j. vrouw, moeder van 4 kinderen, die bij mijne komst reeds was overleden.

Op mijne vraag aan den echtgenoot of zij zonder geneeskundige behandeling is geweest, antwoordde hij: „neen, ze werd behandeld door dr. (?) Olivier Verhaar te Rotterdam". — En als bewijs hiervan, overhandigde hij een receptenpapier, waarop met groote letters gedrukt: Dr. Olivier Verhaar, en verder door genoemden geneesheer eronder geschreven: Hevige kou gevat met veel koorts, veel pijn in de gewrichten. Begin maar direct aan deze poeders en zorg voor geregeld ontlasting.

De vrouw was den daaropvolgenden dag een lijk.

Verder deelde de man mij mede, dat de heer O. V. zijne vrouw nimmer had gezien of onderzocht, maar alleen hare urine had bekeken.

De vrouw moest begraven worden en daarvoor is natuurlijk een bewijs van een geneeskundige noodig. Tot mijn spijt kon ik aan het

verzoek van den begrafenisbode — een dergelijk bewijs af te geven — niet voldoen, omdat ik de vrouw nimmer behandeld had. Ik schreef daarom den heer O. V., dat op hem de verplichting rustte het bewijs van overlijden te verstrekken. De secretaris der gemeente vertelde mij den volgende dag dat de heer O. V. lijkschouwing had gedaan en door hem een doodsverklaring was afgegeven.

Aan de wet is nu voldaan; de vrouw kan begraven worden op grond van de verklaring van een bevoegd persoon, die de vrouw nooit in haar leven heeft gezien en zich dus ook niet persoonlijk van hare identiteit of van hare ziekte heeft kunnen overtuigen. Als ik nu nog hierbij voeg, dat de arme drommel (een bakkersknecht) aan den heer O. V., — die onrechtmatig den doctorstitel voert en allen door zijn bevoegdheid van plattelandsch, stedelijk heelen vroedmeester de kwakzalvers-affaire van Bijsterveld dekt en aan den gang houdt, — voor de lijkschouwing f 5 moest betalen, dan geeft dit voor de zooveelste maal een treurig kijkje op de vele zegeningen (?) en weldaden (?), die de firma Bijsterveld & Co. op het domme en helaas! arme publiek doet nederdalen! Zouden deze 5 gulden, 'n armen stakker en 4 weesjes afgeperst, niet gebrand hebben in de hand van O. V., toen hij ze aannam en vervolgens van uit de schamele woning, vol van droefheid en rouw, stapte in een sierlijke en prachtige equipage van den kwakzalver Bijsterveld, hem welwillend afgestaan voor zijn bezoek aan Overschie? Ik hoop 't, maar geloof 't niet!

Hoogachtend,

UEd. Dr.,

Dr. C. VAN SCHOUWEN".

Op dit stuk, is, in de *N. R. Ct.*, een correspondentie gevoerd tusschen de heeren Olivier Verhaar en dr. Van Schouwen. Daar dit o. i. niets aan de zaak verandert, nemen wij die stukken niet over.

(RED.)

Fransche specialité's.

Meer nog dan ten onzent schrijven de Fransche geneeskundigen een of andere specialité waarin een door hen doelmatig geacht medicament voorkomt, op recept voor, met het logisch gevolg, dat het publiek steeds meer doctor's wachtkamer voorbijgaat en het hem uit etiket bekend geworden geneesmiddel rechtstreeks uit een of andere apotheek, van deze preparaten ruim voorzien, betreft. Over dergelijke pharmaceutische stoutigheden worden dan ook in geneeskundige tijdschriften luide klachten aangeheven, doch eigen ordonnanties blijven tengevolge van medische gemakzucht toch in de minderheid.

Dat daardoor de handel in specialité's moet bloeien is nog al duidelijk en niet minder dat de fabrikanten steeds met meer producten ter markt komen.

Nu is gebleken, en de „Association générale de Pharmacie de France" heeft dit onlangs onder de aandacht van alle Fransche geneeskundigen gebracht, dat meerdere pharmaceuten of pharmaceutische handelsverenigingen aan geneesheeren, die den verkoop van door hen in den handel gebrachte specialités bevorderen, eenig percentage toekennen of donaties doen aan geneeskundige ondersteunings- of weduwen-fondsen.

Bedoelde medisch-pharmaceutische coöperatie, ofschoon feitelijk bij de wet verboden, heeft niettemin reeds vele aanhangers gevonden en verschillende geneeskundigen zien zelfs in een geïnteresseerd zijn bij den verkoop van geneesmiddelen eene zeer gewenschte verbetering hunner achteruitgaande sociale positie.

Openlijk is zekere Dr. TIBUR in de *Annales médicales* als hun woordvoerder opgetreden, door te verklaren, dat waar een arts de keuze heeft tusschen een middel waarvan de fabrikant alleen de winst opstrijkt of een ander van gelijke therapeutische waarde, doch waaraan ook de geneeskundige wat verdient, hij wel zal doen op het laatste middel zijne keuze te bepalen.

Wel ontveinst Dr. TIBUR zich niet, dat gewetenlooze personen van een dergelijk systeem misbruik zullen maken, doch de drang der omstandigheden doet hem daarover heen stappen.

De kwakzalver glad als altijd zal wel van de nieuwe richting partij weten te trekken en zijne mannetjes vinden om samen de schapen te scheeren.

Het zal dus zeker voorzichtig wezen medische aanbevelingen van Fransche specialités enz. nog meer dan vroeger te wantrouwen nu men weet, dat er voor betaald wordt.

's-Gravenhage, Juni 1906.

J. VAN RIEL.

INGEZONDEN.

OPEN BRIEF.

Aan den Heer EILERS, kwakzalver te Leiden.
Mijnheer Eilers!

Niettegenstaande ik u, in antwoord op het zenden van uw eerste nummer van uw „Wereldvraag" geschreven heb hoe en wat ik van uw kraanje dacht, en u onomwonden geschreven heb ik er ten tweede malen bij u niet in zou loopen, schijnt gij den moed, aan mij nog wat te verdienen, niet op te geven; maar heusch mijnheer Eilers, ik laat mij hoogst zelden door een zelfde persoon tweemaal bedriegen en in dit geval zéér zeker niet.

Misschien ook hebt gij met het zenden van uw 2e blaadje bedoeld een soort uitdaging of om eens te laten zien wat gij zoo al durft schrijven.

Nu mijnheer Eilers in dit geval wil ik u ook dezen keer mijn opinie wel zeggen.

Bij het lezen van uw 2e Wereldvraag schoot mij het volgende rijmpje te binnen:

Als apen hoog klimmen willen

Ziet men vaak hun bloote b....

want uw tweede „Wereldvraag" is als het kan nog dommer, verwaander en walgelijker dan de eerste. De rechte toon slaat gij er voor een kwakzalver wel in aan, en daarom zal een oningewijde allicht geneigd zijn de ooren er naar te laten hangen, maar heusch mijnheer gij kletst onzin en maakt u zelve af.

U schijnt het vooral te kwaad te hebben met het bestuur der Ver. t. d. Kwakzalverij en bijzonder over hun onbevoegdheid, maar waarom nu juist Doctor moet wezen om over de praktijken van een boterboer te oordeelen is mij een raadsel en mij dunkt is ieder mensch bevoegd zijn evenmensch voor schade en schande te waarschuwen, ten minste ik neem er de bevoegdheid wel voor, te meer daar ik uw praktijken ondervonden heb. Maar mijnheer Eilers men moet toch een verwaande kwast wezen om anderen van onbevoegdheid te beschuldigen, terwijl men zichzelf daaraan of nog erger schuldig maakt, luister maar!

Zijt gij mijnheer Eilers of waart gij bevoegd de geneeskunde uit te oefenen?

Zijt of waart gij bevoegd de lui voor gevraagde maar meestal ongevraagde visites en na een beetje „Hokus Pokus" vijf gulden plus de reiskosten in ontvangst te nemen of in rekening te brengen?

Dit mijnheer zijn onbevoegdheden waaraan gij u schuldig gemaakt hebt, en misschien nog maakt. Ik meen dat is strafbaar voor de wet.

Dat gij een flinke dosis verwaandheid bezit bewijst uw 2e blaadje, want daarin zijt gij al aardig opweg uzelve tot een uitverkorenen des Heeren te proclameeren, om het menschedom van zijn lijden te verlossen; maar tot nog toe zijt gij niets meer dan een aartsleugenaar en wil ik dat u even bewijzen.

In uw eerste Wereldvraag geeft gij hoog op van uw uitvinding en dat gij die niet gratis behoeft af te staan enz. enz.... maar ik ben in het bezit van een circulaire van u waarin letterlijk staat... Een recept mij door een Amerikaansche Docter gegeven toen ik zelf aan die ziekte lijdende was enz. enz., hoe klopt dit nu? De uitvinding laat ik nu maar voor hetgeen zij is, maar u begrijpt nu toch als gij zelf die uitvinding gedaan hebt, gij een leugenaar zijt en ingeval gij het recept gekregen hebt gij ook liegt, dat is logisch niet waar? Maar wat volgt nu weer hieruit, n.l. dat zoolang u niet bewijst de bevoegdheid te bezitten dat gekregen

recept te exploiteeren, de vraag in uw tweede blaadje gedaan of het in den handel brengen van een ander mans uitvinding diefstal is of niet, niet twijfelachtig is op wien die vraag van toepassing is.

Nu mijnheer Eilers ik wil het hier nu voorloopig maar bij laten, hoewel ik bij het vergelijken van uw maandblaadjes en circulaïres een massa tegenstrijdigheden op zou kunnen noemen.

Alleen nog dit, hoe gij in uw kwaliteit van „Roomboterfabrikant” omgang gehad hebt met stieren, zwijnen en ezels, zooals gij schrijft, snap ik niet goed; ik dacht dat men dan wel met melkgevend koeien te doen had, maar misschien hebt gij vroeger ook geknoeid. Wie weet 't! maar dat het waar is betwijfel ik geen oogenblik, uit den toon van uw Wereldvraag kan men het direkt merken.

J. P. LINDENHOF.

Ofschoon het bovenstaande niet geschreven is in den toon die in ons blad bij voorkeur wordt aangeslagen, vonden wij toch geen vrijheid de plaatsing te weigeren, omdat de schrijver, een gewezen patiënt van Eilers, om begrijpelijke redenen, zijn verontwaardiging wil uiten.

Meerdere mededeelingen van ongenezen patiënten en verzoeken om met kracht zijn handelwijze te bestrijden kwamen in den laatsten tijd bij ons in.

REDACTIE.

Mijnheer de Redacteur!

Twee malen heb ik het nagelezen in uw nummer van 5 Mei jl., dat de gezondheidscommissie te Boxmeer den inspecteur, in het bijzonder belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen regerende de uitoefening der artseneerbereidkunst, zooals zijn officieelen titel luidt, heeft gewezen op overtredingen dier wet en van dezen den raad ten antwoord heeft geantwoord om niet met vervolging te dreigen, „omdat naar zijne meening een ernstige vermaning „voldoende was, om deze verkoopers (overtreders der wet) weder op den goeden weg terug te brengen”.

Twee malen heb ik het nagelezen, maar met Multatuli moest ik uitroepen: waarachtig het staat er! En nu ben ik boos, mijnheer de redacteur, boos op al de voorgangers onder de oude wet van dien helderen inspecteur, omdat geen van hen allen ooit aan zoo iets heeft gedacht, boos op het bestuur onzer Vereeniging, het wist en heeft het vaak genoeg verkondigd, dat in alle straten onzer steden en in alle gehuchten op het platteland deze wederrechtelijke verkoop van geneesmiddelen plaats vindt en dat de verkoopers allen zoovele handlangers zijn der geheimmiddelfabrikanten en kwakzalvers, en toch heeft het nimmer zulk een radikaal middel tot bestrijding toegepast als door dezen inspecteur wordt aan de hand gedaan, boos eindelijk op mij zelf, die mij vijf en twintig jaren lang — ik behoor tot de oudste leden der Vereeniging — heb laten in de luren leggen, denkende dat de strijd tegen de kwakzalverij moeielijk was en nu zie, dat de overwinning de eenvoudigste zaak ter wereld is; een ei van Columbus! — eene ernstige vermaning zal de verkoopers van kwakzalverijen wel op den goeden weg terugbrengen!

Mijnheer de redacteur! de Gezondheidscommissie te Boxmeer, verdient aller dank; ik zelf ben ook lid van zulk eene commissie in eene groote gemeente. Een winkelier, depothouder, die ieder uur dezelfde wet overtreedt, welke door de commissie wordt aangehaald, is daarmee rijk geworden; hij heeft een villa buiten de stad en houdt er een rijpaard op na; ik weet, dat hij er ernstig aan denkt zich een automobiël aan te schaffen, omdat de zaak zoo goed blijft gaan. Ik ga eerstdaags den raad van den inspecteur opvolgen en hem een ernstige vermaning brengen; allen zullen begrijpen, dat hij dan onmiddellijk op den goeden weg zal terugkeeren en zijn voordeelige negotie tegelijk met zijn automobiël zal in den steek laten.

De grenzen, waarheen een geniaal denkbeeld voert, zijn nimmer te bepalen; zou het in de toekomst niet mogelijk zijn aan andere wetovertredingen op dezelfde lumineuze wijze een einde

te maken; smokkelaars, flesschentrekkers, oplichters en bedriegers van allerlei aard is het om voordeel te doen; er zijn verschillende wetsbepalingen om hen te bestraffen, wanneer de autoriteiten eens ophielden om hen „met vervolging te dreigen”, zou ook een „ernstige vermaning”, hen dan niet op den goeden weg terugbrengen?

N. A. JEF.

P.S. Zooeven ontvang ik een krant „De Wereldvraag” getiteld; het papier is beschreven door Eilers, die er ook in zegt, dat hij geneesmiddelen verkoopt voor het direct genezen van bloedspuwen en meer akeligheden. Hij mag het niet doen; zou de inspecteur van Z.-Holland den raad van zijn collega uit Gelderland niet willen opvolgen en den man even een ernstige vermaning thuis sturen; 't was dan in eens uit.

Den weledelen Heer A. J. Wijnne.

In het laatst versehenen nummer van het maandblad tegen de Kwakzalverij bespreekt u de Id-Quod rheumatiek-tabletten en zegt daarbij, het te betreuren, dat „Neerlandia”, het maandblad van het Algemeen Nederlandsch Verbond, een advertentie van dit kwakzalversmiddel heeft opgenomen.

Ik heb mij van de waarheid uwer bewering willen overtuigen en ben de laatstverschenen nummers van „Neerlandia” gaan nazien.

Inderdaad vond ik de bewuste advertentie in het Aprilnummer van dit blad. In de later verschenen nummers ontbreekt ze.

Dit ontbreken kan toeval zijn. Het is echter ook mogelijk, dat ze geweerd is geworden, zoodra de redactie te weten kwam, met kwakzalvergedoe te maken te hebben. Omdat u dit niet wist en er ook geen onderzoek naar gedaan hebt (dit blijkt mij duidelijk uit uw stuk), spijt het mij, dat u den naam van het Alg. Ned. Verbond genoemd hebt en zijn maandschrift-redactie, van wier doen en laten u, waarschijnlijk, doordat u „Neerlandia” niet geregeld leest, niet op de hoogte is, in een enigszins verdacht licht hebt gesteld.

Dat de redactie van „Neerlandia” zich, om eenige armzalige guldens te verdienen, achter het een of andere uitvluchtje verschuilen zou, teneinde de opname van kwakzalversadvertenties te rechtvaardigen, is in het oog van ieder, die het Verbond kent en weet, hoe en door wie zijn maandschrift beheerd wordt, een ongerijmdheid. Ik ben dan ook overtuigd, dat de redactie, indien ze de bewuste advertentie mocht hebben laten opnemen, wetend, met een kwakzalversadvertentie te doen te hebben, aldus uitsluitend gehandeld heeft, door nood gedrongen. Deze overtuiging krijgt te meer grond van waarheid, door hetgeen kort geleden met betrekking tot het adverteeren in „Neerlandia” is geschied: het Meinummer n.l. verscheen, tot verbazing en ergernis van velen, met op de eerste bladzijde van het omslag een groote advertentie voor Beste Hollandsche Jenever; in ditzelfde Mei-nummer echter stond ook reeds het volgende bericht aan de leden: „De advertentie op den omslag van „Neerlandia” is geplaatst tegen den zin van het Hoofdbestuur (dit vormt tevens de redactie!). Tengevolge van een misverstand bij de uitvoering van het contract met den drukker moet ze worden opgenomen om een mogelijk proces te vermijden.” Mij dunkt, na deze mededeeling is het overbodig, de redactie te verdedigen tegen de verdachtmaking, als zou ze om der wille van de smeer haar lezers vergasten (!) willen op advertenties van volksvijanden, waartoe wel in de eerste plaats de kwakzalvers gerekend mogen worden.

Mocht het echter, door wat oorzaak dan ook, aan de redactie onmogelijk zijn, de advertentie der rheumatiek-tabletten te weren, (ik zeide u reeds, dat ze in de laatst verschenen nummers niet meer voorkomt), dan zal ik zorgen, dat vlak er naast een advertentie van mij geplaatst wordt, die de heeren der Id-Quod-compagnie spoedig zal doen inzien, dat „Neerlandia” geen weidveld voor hen is.

Ten slotte nog een bescheiden opwekking aan

uw adres: u noemt het Algemeen Nederlandsch Verbond een goede vereeniging; waarlijk, het Verbond is meer, dan goed! het is de beste vereeniging, die ik ken; geen enkel zelfbewust Nederlander, die niet omvalt van lammenadigheid, mag, indien zijn inkomsten het hem althans veroorlooven, buiten dit Verbond blijven staan. Daarom verwacht ik, dat u niet dralen zult met tot het A. N. V. toe te treden. Ik zend u, tegelijk met dit schrijven, een gedrukte kaart ter aangifte voor het lidmaatschap. Nadere inlichtingen verstrek ik, desgewenscht, gaarne.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn,

Uw dienstw.,

Dr. J. W. WICHERINK.

Alkmaar, 29 Juni 1906.

Geachte Heer Redacteur!

Hoewel U zeer erkentelijk voor de mij geboden gelegenheid, iets te zeggen naar aanleiding van het stuk van den Heer Dr. Wicherink, zal ik daarvan maar een zeer bescheiden gebruik maken, want ik heb niet veel te zeggen. De aanleiding tot mijn onderzoek en artikeltje was een ontvangen opmerking van een lezer van „Neerlandia”, die tot zijn teleurstelling daarin die Id-Quod-advertentie had aangetroffen. Natuurlijk dus, dat ik in mijn stukje de Redactie waarschuwde. Maar verder neemt, geloof ik, de Heer Dr. W. de zaak hooger op dan noodig is. Ik heb er geen oogenblik over gedacht, der Redactie van „Neerlandia” minder goede motieven toe te dichten in dezen, en daarvan staat ook niets in mijn artikel. Mijn onderstelling was, en dit was ook wel de meest voor de hand liggende, dat ze met het opnemen dier advertentie niet bekend was, of, indien wel, dat ze niet wist, dat hier kwakzalverij in het spel was. En van die onderstelling gaf mijn stukje m. i. duidelijk genoeg blijk, waar het niet onderstellen-derwijze, maar stellig zegt, dat de Redactie van een orgaan als dit, in een andere positie staat tegenover haar uitgever, dan die van een gewoon dagblad. Van daar ook, dat ik de verwachting uitsprak, dat mijn enkele waarschuwing voldoende zou zijn om de annonce te doen verdwijnen.

Ik hoop, dat Dr. W. met deze nadere uitlegging van mijn woorden tevreden zal zijn; ik vermoed, in waardeering van den arbeid van het A. N. V. niet bij Z. Edl. achter te staan.

A. J. WIJNNE.

CORRESPONDENTIE.

N. A. J. Die speciale courant van Eilers, een blad geheel overeenkomende met sommige van die buitenlandsche kwakzalverskrantjes, hebben wij gelezen. Gij begrijpt dat wij er niet op antwoorden.

A. B. te A. en S. J. F. te D. Wij danken U voor de toezending van het bilje van HAVERHOEK; in ons vorig n^o. hebben wij reeds op dit biljet gewezen. De man wordt steeds brutaler, niettegenstaande herhaalde veroordeelingen. Zoo lazen wij in het weekblad „De Middenstandsbode” een advertentie, waarbij hij zijn homoeopathische apotheek aanbeveelt.

B. G. te A. Ook wij zouden zoo gaarne in elk n^o. eenige „Herhaalde Waarschuwingen” opnemen, maar de ruimte ontbreekt ons.

— Wegens de talrijke „Ingezonden Stukken”, waren wij genoodzaakt verschillende artikelen tot een vo'gend No. uit te stellen.

ADVERTENTIEN.

W. B.

De Wereld-Bibliotheek is gesticht om de beste werken van alle landen en alle tijden onder het bereik van ieder te brengen, die goede lectuur op prijs stelt.

De Wereld-Bibliotheek kost per nummer: 20, 30 of 40 cts.
Jaar-abonnement: f 7.50 of f 10.— — — —

De Wereld-Bibliotheek is verkrijgbaar in den boekhandel en bij den Uitgever G. SCHREUDERS te Amsterdam. — — — — —

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 752.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1,25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1,50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur. — Adressen aan de Ministers van Binnenl. Zaken en van Justitie.

Hoofdartikel: Waarom wij de kwakzalverij bestrijden.

Berichten: Conclusies in zake betugeling der Kwakzalverij op het a.s. Congres voor Social Hygiène. — De plaatsvervanger van Dr. Pompe v. M. — Nationaal Bureau van Vrouwenarbeid. — Gestudeerde kwakzalvers. — Congrès pour la répression de l'exercice illégal de la Médecine en France.

Mededeelingen van verschillende aard: Onderzoek der Kauling'sche teringmiddelen. — De samenstelling van Tuberculophobine. — Het gevaar van moderne spécialités. — Staatsapotheken en Kwakzalverij.

Ingezonden: Salmiak-pastilles op de Leeuwarder tentoonstelling.

Rechtszaken: Kwakzalverij met z.g. X-stralen.

Correspondentie.

dat, wat het tweede punt betreft, requestrante zich tal van malen tot de groote dagbladen om steun tot wering van Kwakzalvers-advertenties heeft gericht, doch hare pogingen steeds op overwegingen, hoofdzakelijk van financieelen aard, bij de betrokken bladen afstuitten.

dat requestrante met de meeste bescheidenheid van oordeel is, dat strengere en meer afdoende wettelijke bepalingen tegen de kwakzalverij, als tegen het publiceeren van Kwakzalvers-advertentiën een onafwijsbare eisch des tijds is,

dat het hier geldt een volksbelang en de zaak door het optreden der Kwakzalvers steeds meer urgent wordt.

Redenen waarom requestrante zich wendt tot Uwe Excellentie met eerbiedig verzoek, dat het Uwe Excellentie moge behagen, zooveel noodig in aansluiting aan Uwen Ambtgenoot, den Minister van Justitie, wettelijke maatregelen te beramen ter betugeling der Kwakzalverij en der Kwakzalvers-advertentiën.

Amsterdam 12 Juli 1906

't welk doende enz.

Het Bestuur der „Vereeniging tegen de Kwakzalverij”.

Mr. A. LIND, Voorzitter.

P. KEG CZN.

E. J. ABRAHAMS.

C. NANNES GORTER.

J. VAN RIEL, Secretaris-penningm.

Aan Zijne Excellentie
den Minister van Justitie.

Geeft met verschuldigten eerbied te kennen de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, Koninklijke goedkeuring op de Statuten verleend 10 November 1885, op de gewijzigde Statuten 20 Juli 1890, gevestigd te Amsterdam.

dat reeds meer dan 25 jaren door genoemde Vereeniging strijd wordt gevoerd tegen de Kwakzalverij als een maatschappelijk euvel, dat voortdurend onberekenbare schade toebrengt zoowel aan de volksgezondheid als aan de volkswelvaart,

dat requestrante in haren strijd ten eerste wordt belemmerd door twee omstandigheden en wel

1°. het gemis aan afdoende wettelijke bepalingen tegen de kwakzalvers gericht.

2°. door den steun der Kwakzalvers door de Pers in hare advertentie-kolommen geboden.

dat requestrante wat het eerste punt betreft wenscht op te merken, dat klaarblijkelijk noch de speciale bepalingen van art. 1 der wet van 1 Juni 1865 Staatsblad 60, regelende de uitoefening der Geneeskunst, van art. 1, 30 en 31 van de wet regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst Staatsblad 61 en van art. 460 van het Wetboek van Strafrecht, noch de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht over bedrog (Titel 25) toereikende zijn om de Kwakzalverij behoorlijk te keer te gaan.

dat integendeel de Kwakzalvers steeds brutaler en op steeds meer openbare wijze hun schadelijk bedrijf voortzetten,

dat, wat het tweede punt betreft, requestrante zich tal van malen tot de groote dagbladen om steun

tot wering van Kwakzalvers-advertenties heeft gericht, doch hare pogingen steeds op overwegingen, hoofdzakelijk van financieelen aard, bij de betrokken bladen afstuitten.

dat requestrante met de meeste bescheidenheid van oordeel is, dat strengere, meer afdoende wettelijke bepalingen tegen de Kwakzalverij, als tegen het publiceeren van Kwakzalvers-advertentiën een onafwijsbare eisch des tijds is.

dat het hier geldt een volksbelang en de zaak door het optreden der Kwakzalvers steeds meer urgent wordt.

Redenen waarom requestrante zich wendt tot Uwe Excellentie met eerbiedig verzoek, dat het Uwe Excellentie moge behagen, zooveel noodig in aansluiting aan Uwen Ambtgenoot den Minister van Binnenlandsche Zaken, wettelijke maatregelen te beramen ter betugeling der Kwakzalverij en der Kwakzalvers-advertentiën.

Amsterdam 12 Juli 1906

't welk doende enz.

Het Bestuur der Vereeniging
tegen de Kwakzalverij

Mr. A. LIND, Voorzitter.

P. KEG CZN.

E. J. ABRAHAMS.

C. NANNES GORTER.

J. VAN RIEL, Secretaris-penningm.

Tot het lidmaatschap zijn toegetroffen:

Afdeeling van „het Groene Kruis” .. te Oudewater.
M. W. H. WERKER, adj.-inspecteur SS. „ Utrecht.
A. H. TELJER, apotheker .. „ Alkmaar.
A. DONKER, „ .. „ Beverwijk.

De Algemeene Vergadering zal in October te 's-Gravenhage worden gehouden.

Voorstellen ter plaatsing op de agenda worden ingewacht bij ondergeteekende

J. VAN RIEL,

Secret.-Penningmeester.

Waarom wij de kwakzalverij bestrijden.

Het is niet nieuw, wat we U onder dit opschrift gaan vertellen, herhaaldelijk reeds hebben wij ons standpunt uiteengezet en toch blijkt het telkens en telkens weer hoe noodig het is, op dit punt maar weer eens in herhaling te treden.

Vele tegenwerpingen worden ons gemaakt. Men zegt: Wat gaat het u toch aan, waar een ander herstel van gezondheid zoekt? Of anderen meenen dat medici en apothekers zich hebben verenigd uit standsbelang, terwijl weer anderen denken dat de kwakzalverij nog zoo kwaad niet is en zij herinneren zich hierbij een vriend of een bekende die door den kwakzalver is genezen.

Terwijl ons de bestrijding der beide eerste tegenwerpingen niet veel tijd zal kosten eischt de derde een ietwat uitvoeriger bespreking.

Wat het ons aangaat waar iemand herstel van gezondheid zoekt? Met het zelfde recht kan men vragen wat wij er mee te maken hebben wanneer iemand grof wil dobbelen en daarbij

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ter voldoening aan de aan het Bestuur, ingevolge zijn voorstel ter laatste algemeene vergadering, verleende opdracht zijn onderstaande adressen aan de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie toegezonden.

Namens het Bestuur,

J. VAN RIEL.

Secr.-penningm.

Aan Zijne Excellentie
den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Geeft met verschuldigten eerbied te kennen: de „Vereeniging tegen de Kwakzalverij” Koninklijke goedkeuring op de Statuten verleend 10 November 1885, op de gewijzigde Statuten 20 Juli 1890, gevestigd te Amsterdam.

dat reeds meer dan 25 jaren door genoemde Vereeniging strijd wordt gevoerd tegen de Kwakzalverij als een maatschappelijk euvel, dat voortdurend onberekenbare schade toebrengt, zoowel aan de volksgezondheid als aan de volkswelvaart,

dat requestrante in haren strijd ten eerste wordt belemmerd door twee omstandigheden en wel:

1°. het gemis aan afdoende wettelijke bepalingen tegen de kwakzalvers gericht.

2°. door den steun der kwakzalvers door de Pers in hare advertentie-kolommen geboden.

dat requestrante, wat het eerste punt betreft, wenscht op te merken, dat klaarblijkelijk noch de speciale bepalingen van art. 1 der wet van 1 Juni 1865 Staatsblad 60, regelende de uitoefening der Geneeskunst, van art. 1, 30 en 31 van de wet regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst Staatsblad 61, en van art. 460 van het Wetboek van Strafrecht, noch de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht over bedrog, (Titel 25) toereikende zijn om de Kwakzalverij behoorlijk te keer te gaan

dat integendeel de kwakzalvers steeds brutaler en op steeds meer openbare wijze hun schadelijk bedrijf voortzetten,

zich zelven en zijne familie moreel en financieel te gronde richt.

Toch voorziet onze wetgeving hierin — en stelt zoowel degenen die de gelegenheid tot dubbelen geeft als hem die er zich aan schuldig maakt strafbaar. Velen voelen zich bovendien nog geroepen tegen dit euvel te waarschuwen. Zouden we dan wanneer het de gezondheid, soms ook het leven onzer medeburgers geldt, moeten zwijgen? Zouden we niet moeten waarschuwen wanneer we zien dat met de gezondheid onzer medemenschen wordt gedobbeld, dikwerf om grof geld?

Dat ons hierbij vele geneeskundigen ter zijde staan, spreekt wel van zelf, immers deze zijn het die in de eerste plaats en om zoo te zeggen iederen dag van de ellendige gevolgen der kwakzalverij kennis nemen (uit een financieel oogpunt dikwijls nog niet zoo kwaad — dit aan het adres van diegenen die meenen dat er toch wel een geldelijke zijde aan de quaestie vastzit). Dat onze vereeniging uit standsbelang zou strijden is dan ook een onwaarheid. Wel heeft zelfs een der grootste bladen onlangs meenen te moeten insinueeren dat dit het geval zou zijn, daarbij verkeerdelijk aannemende dat onze Vereeniging zoo goed als uitsluitend uit apothekers zou bestaan. Bij wijze van onpartijdigheid had de redactie deze meening geput uit eene lijst van menschen die vóór 25 jaar de vereeniging hielpen oprichten. Een onpartijdig toeschouwer echter, die niet tot elken prijs een voorbarig en verkeerd oordeel heeft te verdedigen, zal gemakkelijk en uit de samenstelling van ons bestuur en uit de ledenlijst kunnen opmaken dat het leekenelement bij ons goed vertegenwoordigd is.

Wij komen nu tot het derde punt — de vraag of de kwakzalverij verdiensten heeft.

Vast staat dat sommige lijdens door suggestie door een kwakzalver worden genezen van een nerveuze aandoening. Deze lijder heeft dan inderdaad den kwakzalver zijne genezing te danken.

In andere gevallen zijn het schijn-genezingen, die den kwakzalver roem en naam brengen.

Leeken kunnen in het algemeen moeilijk beoordeelen waaraan een succes te danken is. Zoo weten wij b. v. dat eene longontsteking 9 dagen duurt, dat wanneer alles goed gaat den 9en dag de crisis optreedt en de patiënt zich dan veel beter gevoelt. Gewoonlijk gaat hieraan een dag vooraf waarop de patiënt zich veel zieker gevoelt dan te voren. De familie, meenende dat 't niet goed gaat, haalt b. v. een kwakzalver en ziet de patiënt is reeds den volgenden morgen beter. Of de behandelende dokter zegt dat dit onder zijne behandeling evengoed het geval zou zijn geweest, baat niet — men vindt dat hij dit natuurlijk zegt uit standsbelang. In dit geval hindert het roepen van een kwakzalver niet, zal men zeggen, en dit is ook zoo, doch het helpt den man aan een naam die hij niet verdient en hoe gevaarlijk dit is willen we nog even met een ander voorbeeld ophelderen.

Herhaaldelijk komt het voor dat menschen meenen aangetast te zijn door een kwaal, waaraan zij in werkelijkheid niet lijden. In hunne angstige overspanning schelden zij soms kleine onschuldige gezwelletjes b. v. voor kanker uit, gaan hiermede naar den kankergenezer en worden van hunne niet bestaande kwaal genezen. Wee degenen die, gehoord hebbende van dit schitterende succes, beginnende kanker door dezen kwakzalver laat behandelen.

Meent nu echter niet dat zij, die door den kwakzalver zijn bedrogen, dit rondbazuinen. In den regel schamen zij zich over hunne domme bijgeloovigheid en zwijgen, alleen de geneesheer krijgt alle narigheid van een verwaarloosd geval te zien.

Het behoeft ons toch waarlijk niet te verwonderen dat de kwakzalverij als regel onheilen stichten moet. Waar de geneesheer den patiënt in ernstige gevallen soms herhaaldelijk moet onderzoeken vóór dat hij zijne diagnose heeft gesteld, om daarna te overwegen wat hij den patiënt zal voorschrijven of welke geneesmethode hij zal aanbevelen, daar weet de kwakzalver steeds zonder onderzoek, gewoonlijk zelfs zonder den lijder gezien te hebben, wat hem scheelt en welk middel hij noodig heeft — geen wonder,

onderzoeken kan hij niet en bovendien heeft hij maar één middel en kan hij zich dus de moeite besparen. Een geneesheer kan zich vergissen — zeker — en een kwakzalver kan een enkel maal bij toeval raak tasten.

De successen van den kwakzalver zijn als groote sommen gelds door den enkeling aan de speeltafel gewonnen. De omstanders zien het en worden meegesleept naar hun verderf. Het winnen van de groote som, een geluk voor het individu, wordt een ramp voor de maatschappij.

De kwakzalver, zooals wij hebben gezegd, heeft slechts één middel — goed voor alle kwalen.

Men leze slechts de schreeuwerige reclame voor pinkpillen, abdysiroop en dergelijke en men krijgt te zien dat deze middelen volgens den fabrikant met succes bij bijna ieder lijden kunnen worden aangewend. De geneesheeren vergelijkende bij horlogemakers, die het fijne werk bestudeeren schreef de redactie van meerbedoeld blad: de horlogemakers moeten kunnen verdragen dat glazenmakers een enkel maal een glas in het horloge zetten; dat is volkomen juist. Maar de glazenmakers moeten van het werk afblijven want daarvan hebben zij geen verstand. En wanneer dan zulk een glazenmaker zou komen en zeggen: Wil uw horloge niet meer loopen? Koopt dan des glazenmakers wondersleutel, die helpt tegen het stoffig zijn van het werk, tegen verbuiging der raderen — tegen het afgebroken zijn van tandjes, tegen verkeerd gesteld compas enz. Koopt dezen horloge-sleutel, hij kost slechts f 10.—. Mogelijk zou het zijn dat een enkel onverstandig man deze som betaalde omdat zijn horlogeveer juist was afgelopen en dat hij den glazenmaker een attest gaf, dat deze horloge-sleutel inderdaad een panacé was voor alle genoemde kwalen. Wat zouden de horlogemakers, wat zou bovenal het leekenpubliek, den verkoper, maar vooral den schrijver van het attest uitlachen.

Lezers, lacht gij ook steeds de medische horlogesleutel-fabrikanten en hunne attesten-schrijvers uit?

E. J. A.

BERICHTEN.

Op het elfde Nationaal Congres voor Sociale Hygiëne, op 14 en 15 September 1906 te Haarlem te houden, zullen de volgende vragen in behandeling komen:

1°. Zijn de nadeelen, die voor de volksgezondheid en de volkswelvaart het gevolg zijn van de kwakzalverij in haar tegenwoordigen vorm van dien aard, dat tegen dat kwaad met meer krachtige maatregelen behoort te worden opgetreden, dan tot heden het geval was?

2°. Zoo ja, welke maatregelen? (maatregelen, reeds onder de bestaande wetgeving mogelijk of alleen door wetswijziging te verkrijgen of welke andere middelen ook).

De conclusies van een der Rapporteurs de heer J. VAN RIEL, behoorend bij het praeadvies bestemd voor het Tijdschrift voor Sociale Hygiëne, dringen aan op:

1°. Handhaving der bestaande wettelijke bepalingen, waaronder ook te verstaan art. 329 sub 2 Wetboek van Strafrecht en uitlokking eener rechterlijke beslissing omtrent de waarde van te verlenen bijstand aan een onbevoegden uitoefenaar der geneeskunst door het aanwezig zijn bij diens handelingen van een geneeskundige.

2°. Aanvulling der bepalingen, wat onder uitoefening der geneeskunst is te verstaan.

3°. Aanvulling der bepalingen, wat onder uitoefening der artseneerbereidkunst is te verstaan.

4°. Opneming eener definitie in de wetten regelende de uitoefening der geneeskunst en artseneerbereidkunst ten opzichte van het woord geneesmiddel.

5°. Nadere regeling van den verkoop van geneesmiddelen in het klein.

6°. Verbodsbepalingen betreffende het aanbieden en aankondigen ten verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden.

7°. Verbodsbepalingen betreffende den verkoop en het aanbieden of aankondigen ten verkoop van geneesmiddelen van onbekende samenstelling.

8°. Belastingheffing op samengestelde, niet naar eenig officieel voorschrift bereide geneesmiddelen, (specialité's) van inlandsehe of buitenlandsehe herkomst, waarvan de verkoop is toegelaten.

De plaatsvervanger van Dr. Pompe van Meerdervoort. De arts G. Boom verklaart in een advertentie, dat de aankondiging betreffende de exploitatie van de *Tuberculophobine*, in samenwerking met Dr. P. v. M., (zie ons vorig no.) zonder zijn voorkennis en goedkeuring is geplaatst.

Het Nationaal Bureau van Vrouwenarbeid deelt mede, dat het Bureau wegens schoonmaak en vacantie gesloten zal zijn vanaf heden en gedurende de maand Augustus.

Daarna zullen de Bureau-tijden zijn: alle werkdagen, desmorgens van 9—12 ure, des namiddags van 2—4 ure. Des Donderdags namiddags gesloten.

Wij plaatsen het bovenstaande op verzoek. Ofschon de mededeeling niet het minst verband houdt met den gewonen inhoud van ons blad meenen wij de talrijke lezeressen, waarin het Maandblad zich mag verheugen, geen ondienst te doen, door haar met het bericht van het N. B. v. Vrouwenarbeid in kennis te stellen.

Red.

Gestudeerde kwakzalvers. Men schrijft aan de *Prov. Gron. Ct.*: Niet binnen, maar toch ook niet ver buiten de grenzen van onze provincie wonen twee kwakzalvers in hetzelfde dorp. Volkomen overtuigd, dat onderlinge concurrentie hen beiden dooden zou, hebben ze een stille vennootschap gesloten en oefenen ze hun zaakje uit in eene harmonie, die aandoenlijk is door heur zuiverheid. Is het ook wel ooit gebeurd, dat twee kraaien mekaar de oogen uitpikken?

Onze beide kwakzalvers zijn niet maar zoo van uit de sloot of van achter den ploeg opgestaan om hun zwakke krachten te wijden aan het heil der lijdende menschheid; — we hebben hier niet te doen met een tweede, onveranderde uitgave van de boertjes uit Suameer, Nieuw-Buinen of Staphorst. Volstrekt niet: de heeren zijn „gestudeerde” lui.

Wel hielden ze zich niet op met de studie der medicijnen, maar toch overschreden beide den drempel van den tempel der wetenschap, al was die tempel dan ook slechts een nederig kapelleken. De „heeren” kwakzalvers zijn het hoofd eener „christelijke school en zijn geestelijke chef, de predikant der afgescheidene gemeente. Het zaakje marcheert goed: de geloovigen stroomden van heinde en verre toe — en zij betalen redelijk goed.

Mundus vult decipi, decipiatur ergo.

Het Congres pour la répression de l'exercice illégal de la Médecine en France is van 28—31 Mei te Parijs gehouden. Ook daar kwamen de gewone klachten ter tafel en werd aangedrongen op wettelijke maatregelen (de bestaande waren niet voldoende) tegen het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en het schandelijk optreden van allerlei soort kwakzalvers.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Onderzoek der Kauling'sche teringmiddelen.

Op verzoek van een arts alhier, heb ik in het laboratorium onderzocht twee geneesmiddelen, voor in- en uitwendig gebruik, bestemd tegen longtering, en verstrekt door dokter KAULING te Ginneken, over wien nadere inlichtingen gegeven zijn in dit Maandblad van November 1904 en Februari 1905. Het mij ter onderzoek verschaft materiaal was: één capsule en een fleschje smeersel.

1. Middel voor inwendig gebruik.

Gelatine-capsule, inhoudend 0.350 gram eener organische, kristallijne, onvermengde witte stof; reukeloos, van zéér bitteren smaak. Lost moeilijk op in water, gemakkelijk echter, en met krachtige blauwe fluorescentie, indien een druppel verdund zwavelzuur wordt toegevoegd, welke fluorescentie door zoutzuur verdwijnt. Zelfs een verdunde oplossing der stof in water (— 1000) geeft eene prachtige groene verkleuring met chloorwater en ammoniak (thalleiochine-reactie), alsmede een wit neerslag (van baryumsulfaat) bij toevoeging van baryumnitrat. 0.200 gram der stof, opgelost in verdund zoutzuur, gaf met natronloog een wit neerslag, dat na uitwassen en drogen 0.150 gr. bedroeg, en als *chinine* herkend werd.

Resultaat: de inhoud der capsule bestaat uit 0.350 gr. zwavelzure kinine.

2. Middel voor uitwendig gebruik.

Smeersel, zijnde eene door chlorophyl groen-

gekleurde, spiritueuze vloeistof, die als brandspiritus (z.g. gemethyleerd) riekt, en bitter smaakt; s. g. 0.900. 10 cM³ laten bij verdamping eene ietwat narcotisch, naar bilzenkruid (*Hyoscyamus*) riekende, bruine, met groene hars gemengde, droogrest van 0,215 gr. Deze werd afgewreven met door zwavelzuur aangezuurd water, gefiltreerd, twee malen met aether uitgewassen, alkalisch gemaakt en opnieuw met aether uitgeschud. Deze aetherische vloeistof was licht geelbruin, en liet bij verdamping een evenzoo gekleurde rest, die in aangezuurd water opgelost eene bittere gele vloeistof gaf, welke sterke alkaloid-neerslagen vertoonde met Mayer'sche vloeistof, pikrinezuur, joodjoodkalium. De gekleurde alkaloidrest zelve werd met sterk zwavelzuur vuil-groen, met salpeterzuur vuil-oranje, en kwam in aard en voorkomen overeen met het totaal-alkaloïd van *Chelidonium*.

Ter vergelijking werden 2 d. brandspiritus (s. g. 0.849; verdampingsrest van 10 cM³: 0.004 gr.) in de koude getrokken met 1 d. fijngehakt versch gouwekruid; de zoo verkregen tinctuur had een s. g. van 0.912; 10 cM³ liet een droogrest van 0.120 gr.; deze werd geheel op gelijke wijze als die der te onderzoeken vloeistof behandeld, en bleek daarmede alleszins overeenstemmend. Naar de gewichtsverhoudingen te oordeelen zal men een gelijke vloeistof als het smeersel krijgen door 1 d. gedroogd gouwekruid (met de wortels) te trekken op 5 d. brandspiritus; dat nog ander kruid erbij is, is onwaarschijnlijk; met volkomen zekerheid laat zich zulks in dit geval niet zeggen.

Resultaat: het smeersel bevat *Stinkende gouwe* (*Chelidonium majus*), getrokken op brandspiritus

Haarlem, Juli 1906.

M. GRESHOFF.

Laboratorium van het Koloniaal Museum.

De samenstelling van Tuberculophobie.

Het *Maandblad van den Centralen Gezondheidsraad* van Mei 1906 bevat het onderstaand rapport van den Inspecteur van de Volksgezondheid M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH. Wij ontvingen het rapport te laat om het nog in ons vorig n^o. op te nemen; wij moesten ons toen tot een kort bericht bepalen:

„Een onderhoud met den Secretaris van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij gaf mij aanleiding om verband te zoeken tusschen de Tuberculophobie van Dr. J. L. C. P. v. M. en zeker M. D. G., voorheen van beroep scheepmaker te Vlissingen, thans woonachtig te Apeldoorn.

In September 1902 werd mij door UHEG. bericht en raad verzocht op een adres, gedagteekend 1 September 1902, door M. D. G. gericht aan H.M. de Koningin, inhoudende het verzoek „om hulp en steun bij het verschaffen van een door hem ontdekt geneesmiddel tegen longtuberculose.”

Het naar aanleiding hiervan door mij ingesteld onderzoek leidde destijds tot deze uitkomst:

dat M. D. G. tot voor weinige maanden als scheepmaker bij de Maatschappij „de Schelde” werkzaam was;

dat hij zijn beroep had vaarwel gezegd en thans beproeven wilde den kost te verdienen met het bereiden en verkoopen van een drank, dien hij voor geeft te zijn een geneesmiddel tegen tuberculose.

Door bemiddeling van het pharmaceutisch lid van de Gezondheidscommissie te Vlissingen kwam ik in het bezit van een dusdanigen drank en van de hiertoe dienende kruiden, welke met de meeste bereidwilligheid waren verstrekt door den oorspronkelijken bezitter van het geheim: CH. L. D., werkman bij de Maatschappij „de Schelde”, die herhaaldelijk heeft beweerd (het laatst tegenover mij op 9 Maart 1906), dat hij de oorspronkelijke houder van het recept voor dezen drank is geweest.

De „kruiden”, waarvan hierboven sprake is, bleken mij te bestaan uit niets anders dan Korstmoss, die zeer menigvuldig en bij voorkeur in bosschen op de schors van eikenboomen groeit: *Ramalina fraxinea*. Het waterig afkooksel van deze cryptogame plant zou het geneesmiddel daarstellen.

Nadat ik geleerd had, dat het mij onbekende kwakzalversmiddel, dat onder den naam Tuberculophobie aangeprezen werd, niet was wat ik aanvankelijk vermoedde: een soort serum, maar een drank, welke niet door Dr. P. doch door een hand-langer bereid was en waarvan verschillende deskundigen tevergeefs beproefd hadden de samenstelling op te sporen, vatte ik het voornemen op deze drank te onderzoeken en bij een afkooksel van *Rama-*

lina fraxinea, van *Cetraria islandica* en van *Sticta pulmonaria* (het Lungenmoos der Duitschers) te vergelijken.

Bij het opsporen en inzamelen van *Ramalina* in het Haagsche Bosch verleenden de heeren apothekers H. en v. D. W. mij hun welwillende medewerking. Laatstgenoemde was mij ook bij het onderzoek der Tuberculophobie behulpzaam.

De oogst was aanvankelijk schraal. In het Haagsche Bosch komen geen andere dan slecht ontwikkelde exemplaren van *Ramalina* op de eikenboomen voor, weshalve ik deze plant ging inzamelen te Apeldoorn, in het bosch links van den straatweg naar Amersfoort. Hier groeit *Ramalina* zeer overvloedig en bereikte ik een allée, waar alle boomen tot op manshoogte van alle *Ramalina*'s beroofd waren, terwijl rondom den voet der stammen talrijke losgemaakte exemplaren verspreid lagen, waaruit bleek dat reeds een ander vóór mij aan het inzamelen geweest was.

M. D. G., geboren 18 Februari 1859 te Cadzand, is gehuwd, heeft vier kinderen, verliet Vlissingen op 19 Juni 1905 met bestemming naar Apeldoorn en bewoont hier het sousterrain van de villa „Bon Accord,” waar het opschrift „Laboratorium, Streng verboden toegang,” de plaats aanduidt van zijne werkplaats.

De twee eerste flacons Tuberculophobie, waaraan Dr. P. zijn naam verbonden heeft (naar men zegt zonder te weten wat het eigenlijk is), werden mij, betrokken uit den groothandel, geleverd. Het etiket draagt zijn handteekening als bewijs van echtheid. Ofschoon op den bodem der flacons het getal „300” uitgedrukt staat, bevat zoo'n flacon niet meer dan 270-280 Gram van een donker maderbruine, waterige, ietwat slijmerige vloeistof, die bij schudding een stabiel schuim vertoont. Bij rust zet zich hieruit een volumineus vlokkig bezinksel af — een gevolg van ingetreden bederf bij het afwezig zijn van conserveermiddelen.

De reuk van den drank is eigenaardig, kenmerkend voor een Lichendecoct, inzonderheid voor het afkooksel van *Ramalina fraxinea*; de smaak eenigszins bitter.

De derde flacon moest direct bij Dr. P. besteld worden, omdat de voorraad Tuberculophobie (om welke reden is mij onbekend) aan den groothandel onttrokken was. Het postwisselformulier ad f 1.50 dat bij de flacon toegezonden werd droeg het adres van W. v. D. K., Sophiapark 167, Apeldoorn.

Het etiket op deze derde flesch draagt een staand kruis met vier wereldgloben en een anker als handelsmerk en wijkt dus af van dat op de twee eerste flacons, benevens twee aanwijzingen: 1. „goed koel houden” en 2. „Voor het gebruik goed schudden”.

Deze voorzorg (?) zou voorheen beter doel getroffen kunnen hebben dan thans, omdat de bereider voor het tegengaan van bederf thans ongeveer 10 pct. sterken spiritus aan den drank heeft toegevoegd, waardoor deze niet zoo troebel wordt en geen vlokkig bezinksel meer vertoont.

De reactie van de vloeistof is zuur. Het soortelijk gewicht van den drank der twee eerste flacons bedroeg 1.0045, dat van dien uit de derde flacon 0.998 — een gevolg van de bijvoeging van Spiritus.

De verdampingsrest wees niet meer dan 1.125 pct. vaste stof aan. Aan minerale stoffen bevatte Tuberculophobie 0.170 pct.

Het onderzoek op alkaloiden en op andere vreemde stoffen, die niet eigen zijn aan *Ramalina*-afkooksel verliep geheel negatief, met deze uitzondering: dat ik een bruine kleurstof vermocht af te zonderen die Fehlings vloeistof reduceerde en bijzonder rijk was aan kaliumsulfaat (koffiestroop).

Tuberculophobie van Dr. P. is mij gebleken identisch te zijn met een 10-percentig afkooksel van Ramalina fraxinea, dat bruin gekleurd is met ½ pct. koffiestroop en waaraan, in de eerst onderzochte fleschen niet — in de laatst onderzochte flesch daarentegen wel — 10 pct. sterke Spiritus is toegevoegd.

Moderne Specialités.

In de *Indische Mercur* „Merck's Jahresbericht über 1905” behandelende, zegt de heer P. v. D. W(IELEN) o. a. het volgende, dat ook voor den Nederlandschen lezer van belang is.

„Typisch Indische geneesmiddelen worden dit jaar niet genoemd, van invloed op het gebruik dezer geneesmiddelen zal het bericht van dit jaar niet zijn. Voor den niet-medicus is er echter toch een goede leer uit te trekken, vooral voor de bewoners van streken, zooals ook de Nederlandsche Indiën, waar het gebruik van z.g. specialités een grooten omvang heeft aangenomen.

Onder schoon klinkende namen worden sedert tal van jaren bekende stoffen als iets geheel nieuws aanbevolen en aangeprezen door de

fabrikanten dezer specialités. Ze worden meestal geroemd als uitnemend werkend en totaal onschuldig, totdat op een gegeven oogenblik een ongeluk gebeurt, tengevolge van het innemen dezer specialités. De reclameartikelen verzwijgen uit den aard der zaak de schadelijke gevolgen aan het gebruik verbonden, de mededeeling ervan wordt in een of ander wetenschappelijk tijdschrift begraven.

Sedert eenigen tijd wordt b. v. als purgeermiddel een middel (purgeen) in tabletvorm aanbevolen, zoowel voor kinderen als voor volwassenen, naar zeggen van de bereiders, een pracht-laxeermiddel. Tot keurige tabletjes verwerkt, verlokt het middel tot gebruik en wat blijkt nu, dat dit z.g. onschadelijk middel reeds in kleine dosis tamelijk heftige vergiftigingsverschijnselen te voorschijn kan roepen.

Dit is niet het eenige voorbeeld, het maant echter ook bij andere geneesmiddelen van onbekende samenstelling tot voorzichtigheid.

Staatsapotheken en kwakzalverij.

Naar aanleiding van de besprekingen in de laatstgehouden Algemeene Vergadering onzer Vereeniging heeft „Medicus”, de bekende schrijver van de feulletons in de Zondag-nommers van de *N. Rott. Ct.*, een artikel aan bovengenoemd onderwerp gewijd in de courant van 1 Juli 1906, eerste blad C.

Wij moeten den weetgierigen lezer naar het oorspronkelijke verwijzen, omdat onze ruimte niet toelaat het geheele, hoogst belangrijke artikel in het Maandblad over te nemen; wij bepalen ons tot het slot, onder opmerking dat in het feulleton de reeds dikwijls aangevoerde vraag van „Staatsapotheken” alléén beschouwd wordt uit het oogpunt: in hoeverre de oprichting van dergelijke apotheken van invloed kan zijn op de bestrijding der kwakzalverij.

„Een andere vraag is nu evenwel of bepaald staatsapotheken noodig zijn, om aan den verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden een eind te maken. Ik geloof, dat het misschien ook wel langs andere wegen te bereiken zou zijn, hoewel het instellen van staatsapotheken zeker in de goede richting zou werken. De apotheken behoeven geen staatsinstellingen te worden, om de bevoegdheid te krijgen, die een staatsapothek kan bezitten. Maar wanneer men er toe zou overgaan, om den verkoop van alle geneesmiddelen zonder onderscheid te brengen in de hadden van bevoegde apothekers en streng de hand te houden aan de verbodsbepalingen voor alle andere personen, zou men hoogst waarschijnlijk een groote moeilijkheid ontmoeten. En wel deze, dat de apotheken in veel te gering aantal bestaan. In de groote steden is het niet zoo erg; dáár zijn apotheken genoeg, om overal gemakkelijk bereikbaar te wezen. Maar op het platteland zijn zij niet zoo talrijk en van daar zou men dus een sterken drang kunnen verwachten, om meer gelegenheid te krijgen, waar men zich van geneesmiddelen zou kunnen voorzien. Staatsapotheken, ook in die plaatsen, waar een particuliere apotheker zich nu niet vestigt, omdat er voor hem geen loon bestaan te vinden is, zouden aan dien drang kunnen voldoen en dus ook indirect het gevolg worden van de scherpere bepalingen op den verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden.

„Toch is het nog aan grooten twijfel onderhevig, of de bedoelde maatregelen in staat zouden zijn dien verkoop geheel te doen ophouden. Evenals de drankwet er niet in geslaagd is, om het tappen alleen door „bevoegden” te doen geschieden, zou ook de clandestine verkoop van allerlei kwakzalversmiddelen in grooten omvang blijven bestaan en — wat misschien nog het meeste kwaad doet — het gebruik van kwakzalversmiddelen, door kwakzalvers persoonlijk voorgeschreven, zou er niet door worden getroffen. Want waar deze wonderdokters altijd weer een bevoegden geneeskundige weten te vinden om hunne geneeskundige praktijk te dekken, daar zou het voor hen geen groot bezwaar opleveren, om een bevoegde te vinden voor de aflevering hunner medicamenten. Hoe men de wettelijke bepalingen ook wil inrichten, altijd weten zij wel een gelegenheid te vinden om door de mazen heen te kruipen.

„Deze kwestie is intusschen slechts een klein gedeelte van het vraagstuk der staatsapotheken, hoe belangrijk zij ook is. Voorloopig is er zeker n-g geen kijk op, dat men hier de apotheken tot staatsinstellingen zal verheffen; mocht het evenwel zoover komen, dan zal men zeker ook in aanmerking

moeten nemen den invloed, dien de staatsapothek kan hebben bij de bestrijding der kwakzalverij, en daarom is het een goed werk geweest van den heer VAN RIEL om de kwestie der staatsapotheken in de vergadering der Vereeniging tegen de kwakzalverij in te leiden en het verband, dat tusschen deze beide zaken bestaat, in een helder daglicht te stellen.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

De tentoonstelling die hier thans op een der aardigste hoekjes van onze stad Leeuwarden gehouden wordt en bij droog weer reeds flink bezocht begint te trekken, geeft ons heel veel schoons en ook veel nuttigs te aanschouwen. Een dagje er bij te slijten, is: nog maar de helft te zien. Gelukkig wie door eene doorlopende kaart in de gelegenheid is, gedurig eens terug te kunnen komen en telkens van een gedeelte nota te kunnen nemen!

Ik behoor tot die bevoorrechten en geniet nu en dan gedurende een paar uurtjes, zelfs nog als mijn onthouders-hart een beetje pijn doet bij het zien van zooveel geestrijk (dom makend) vocht, omdat mijn reportersblik ook daarbij zooveel aardige reclame ontdekt.

Gisteren hoorde ik in de nabijheid van de werkelijk aardig bedachte truck om Hulstkamp's oude jenever aan te bevelen, een jongen van pl. m. 14 à 15 jaar zeggen (het manneke had de Officieele Catalogus met z'n 60 à 70 bladzijden gids en 120 pagina's advertenties in de hand): „Kijk moeke, daar staat het nu weer bij voedings- en genotmiddelen!”

„Wát staat er?”

— „Advocaat en Friesche boerejongens, en de jenever, fijne Hollandsche likeuren, brandewijn Beerenburg, fladderac, cognac.....”

Een meisje, even grooter dan hij, gluurde met een lachend gezicht over z'n schouder in het boekje en vervolgde vroolijk: „En levertraan, azijn, stroop, honing: en... o moeke! moeke's Salmiak-pastilles „Victoria” van Rotterdam zijn er ook!”

„Loop heen, malle meid!”

„Kijk dan, vader! op bladzij 31.....”

Ik keek gauw in m'n eigen „Gids” en jawel! op blz. 31, onder no. 130, staat gedrukt: A. J. ten Hope, Rotterdam, Maaskade 27. Salmiak-pastilles „Victoria”. Prima kwaliteit in kleine en groote verpakking.

De twee volgende nummers zijn ook van hem.

Een Vleeschextract met 20 % pepton en nog iets anders dat me nu op dit oogenblik niet te binnen schiet.

Juist werd m'n aandacht weer getrokken door den uitroep van het meisje: „Maar dan jokken ze 't ook, dat die pastilles niks nut doen. 't Is een voedings- en genotmiddel... Zouden hier ook Pinkpillen weze?”

„Stil toch, meid!” vermaande de moeder knorrig.

Zus hoopt op een presentje van dien agent, een mooie doekspeld of zoo.”

„Och leelijke jongen, die kan moeke misschien krijgen als moeke weer een getuigenis aflegt omtrent de goede werking der Salmiakpastilles maar die meneer van de Pinkpillen is er niet!”

't Viertal ging verder, de jongen al maar kijkend in het boekje, z'n kennis vermeerderend van wat nu eigenlijk Voedings- en Genotmiddelen zijn, het meisje zoekend naar Pink pillen, moeke uitkijkende naar haar pastilles. Welke goede kennis de vader er zoekt is me niet duidelijk geworden, maar ook zijn blik gleed vèr vooruit, voorbijziende 't geen zij passeerden. Een mensch ziet zoo graag oude kennissen. Daarop speculeert ook die meneer ten Hope zeker; want zooals ik hoor, zijn de staanplaatsen peperduur. De Salmiak-pastilles moeten zeker de kosten goed maken. Op 't Gouden Jubilé van Nijverheid kunnen we 't ook niet best zonder dat voedings..... och neen, genot..... ook al niet maar wat dan? middel doen!

G. C. STELLINGWERF JENTINK.

L. Juli '06.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Voor deze overtreding stond kortelings voor den Kantonrechter te Leeuwarden terecht de timmerknecht Hendrik IJ. te Huizum.

De aanklager was J. v. D. MEULEN, grondwerker, wonende te Leeuwarden. Deze heeft een knaapje, dat reeds sedert lang sukkelende is. De ouders zochten overal raad, telkens zonder succes. Daar hoorde ze, dat beklagde met succes (!) de geneeskundige praktijk uitoefende. Toen de vader van het jongetje daarop hem ontmoette, vroeg hij, of het gerucht waar was. En toen 't antwoord bevestigend luidde, werd hem verzocht, naar den patiënt, die reeds een jaar sukkelde, te komen zien. Daaraan werd door den timmerknecht-dokter voldaan. En na zijn onderzoek te hebben ingesteld, verklaarde hij op professoralen toon: „dat kind kan wel beter”.

„Dat is sterk,” meende de vader, „verscheidene geneesheeren toch hebben het opgegeven.” „De kwaal vreet den jongen op,” verklaarde de „dokter” En ondertusschen zette hij zijn onderzoek van den patiënt voort, gewapend met een bus of doos, voor het doorzien met lijkstralen (X-stralen verbeterde de Kantonrechter).

Toen de vader van het zieke ventje den „dokter” vroeg, of 't voor het onderzoek niet beter was, dat den patiënt de kleeren werden uitgetrokken, luidde het antwoord: „Niet noodig — ik zie er mee door de kleeren heen.”

Zooals 't een wezenlijken dokter betaamt, vroeg hij ook, wat de ouders het kind voor eten gaven. En toen hij vernam, dat dit bestond in lichte kost zooals rijst met nu en dan een ei, ordonneerde hij, dat het ventje daags twee eieren moest gebruiken en drong hij op een krachtiger voeding aan.

Het busje, waarmee het „doorlichten” plaats had en dat door den dokter aan rug, schouder, beenen enz. werd gebracht, bevatte rinkelende voorwerpen die bij het schudden een geluid maakten als kleine grintsteenen. Bij het gebruik hield de „dokter” het met zijn hand omsloten en nam dan de houding aan, alsof hij er door zag.

't Spreekt haast van zelf, dat er ook medicijnen moesten worden gebruikt. De „dokter” zou ze wel bestellen en de vader van den zieken jongen moest ze maar van hem in ontvangst nemen bij Maurer bij de Vrouwenpoort. Op het afgesproken uur (de eerste visite werd gemaakt op 1 April) vervoegde zich VAN DER MEULEN ter plaatse en nam daar een fleschje met pillen en een potje met zalf van den „dokter” over. 't Gebruik er van werd aangegeven en f 2.50 werd er voor betaald. Drie weken later heeft VAN DER MEULEN den „dokter” weer laten komen. De kleine patiënt had ergens „loop”. Het ventje werd weer als de eerste maal onderzocht: de X-stralen werden weer toegepast en daarna kreeg de vader last, om 's avonds maar in het Maastrichtsche bierhuis op de Waeze de medicamenten te halen, die de „dokter” zou bestellen en hem daar overhandigen. Hetgeen ook gebeurde. Voor wat zalf en een fleschje met druppels moest f 3.40 worden betaald. VAN DER MEULEN had zooveel geld niet bij zich en bleef 40 ets. schuldig.

Een stiefzoon van VAN DER MEULEN, J. STEENBEEK, boerenknecht, heeft veel last van klieren. Ook voor dezen werd de hulp van den „timmerknecht-dokter” ingeroepen. Het onderzoek had op 29 April op de bekende wijze plaats. Dikten achter de ooren werden den dokter aangewezen. Deze verklaarde, dat hij daar niets mee had te maken.

„'t Zit van binnen,” orakelde hij, „en als er niet in wordt voorzien, dan loopt de patiënt gevaar, dat hij met een jaar of vier een zware operatie moet ondergaan.” Dat was onheilspellend. De dokter had er echter wel middelen voor en natuurlijk werd aan zijn raad, om 's avonds maar weer medicijnen te komen halen in het Maastrichtsche bierhuis door v. D. MEULEN voldaan. Van de f 4.60 die er voor gevraagd werden, kon v. D. MEULEN maar f 3.50 betalen: hij bezat niet meer.

Ondertusschen schijnt VAN DER MEULEN begrepen te hebben, dat hij zich had laten beetnemen. Hij waarschuwde de politie.

En toen nu op 14 Mei v. D. MEULEN den „dokter” weer had laten komen om hem over de beide patiënten te raadplegen, had, voordat de „timmerknecht” kwam, de rechercheur STEPHAN zich op een bedstee in de kamer, waar het onderzoek moest plaats vinden, verdekt opgesteld. Van uit zijn schuilplaats heeft hij toen waargenomen, wat er gebeurde. „Hoe gaat het met de patiënten?” vroeg de „dokter”. En daarop begon het gewone onderzoek met het busje. Wat er in was kon STEPHAN natuurlijk niet zien — hij hoorde wel een rinkelend geluid. Met STEENBEEK ging 't heel goed, verklaarde de „dokter”, „de zwijnderij begint al te loopen.”

En hij oordeelde, dat 't wel gauw beter zou zijn. Met den kleineren patiënt zou 't langer duren. Hij had twee fleschjes medicijnen meegenomen, waarvoor hij f 4.60 vroeg. Daar STEENBEEK, zooals hij zei, nog geen geld van zijn boer had gebeurd, kon deze niet betalen en kreeg hij uitstel tot den volgende dag.

„'t Spijt mij wel,” zei beklagde, „want ik heb 't geld noodig, ik ben ook maar een arm man.”

Dat hij ook later geen betaling heeft gekregen zal men wel begrijpen.

De medicijnen werden in beslag genomen en waren als overtuigingsstukken op de zitting aanwezig.

Beklaagde ontkende de hem ten laste gelegde feiten. Volgens zijn verklaring heeft hij alleen raad gegeven. Hij gaf b.v. aan v. D. MEULEN te kennen, wat wel eens als een goed middel tegen „loop” en tegen „klieren” werd gebruikt en dan verzocht VAN DER MEULEN hem die geneesmiddelen voor hem te koop. Hij ging dan naar den apotheker KAMSTRA in de Schrans en liet zich door v. D. MEULEN betalen, wat hem zelf de medicijnen kostten. Voor zich zelf heeft hij nooit iets genoten.

En een doosje of busje heeft hij nooit gebruikt, wat men daarom vertelt is onwaar. Hij heeft nooit over X-stralen gesproken; hij bezit niet eens zoo'n doosje. Op de vraag, of v. D. MEULEN, diens stiefzoon en STEPHAN, allen onder eede gehoord, dus gelogen hebben, zegt de „timmerknecht-dokter”, dat dit het geval is.

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie verzocht daarop, dat zou voorgelezen worden het proces-verbaal van beklagdes verklaring, afgelegd voor den inspecteur van politie, den heer Wesser.

Dit gebeurde. En uit dat proces-verbaal, door beklagde ondertekend, bleek, dat door dezen een volledige bekentenis is afgelegd, geheel overeenkomende met wat door de getuigen werd verklaard.

In zijn requisitoir wijst de Ambtenaar van het Openbaar Ministerie er op, dat beklagde voor het terugkomen op zijn vroegere bekentenis geen aanmerkelijke grond opgeeft. Dat die bekentenis dus als de juiste voorstelling der feiten mag worden beschouwd en dat deze met de verklaringen der getuigen het wettig en overtuigend bewijs leveren van hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd alsmede diens schuld daaraan. Dat de dagvaarding vier feiten heeft ten laste gelegd, is geschied om aan te toonen, dat beklagde van de overtreding een bedrijf maakt. Spreker noemt het feit hoogst ernstig, daar de gezondheid van vele menschen er mee is gemoeid en vordert veroordeeling tot f 75 boete of 25 dagen hechtenis.

In zijn laatste woord verklaart beklagde, dat hij „voorloopig” daartegen niets heeft aan te voeren.

De kantonrechter te Leeuwarden heeft hem wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde (misleiding met zoogenaamde X-stralen en levering van geneesmiddelen) veroordeeld tot eene geldboete van f 50 of twintig dagen hechtenis. (Leeuw. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

J. D. L. O. te A. De Gehoortrommel van Poehlman is ons niet bekepd. Wij raden u echter geen enkele van die z.g. oortrommels aan te wenden zonder eerst geneeskundig advies te hebben ingewonnen.

Ziehier wat de Gezondheidsraad te Karlsruhe over dergelijke instrumentjes zegt:

„De z.g. oortrommels kunnen slechts, na zeer zorgvuldig wetenschappelijk onderzoek, bij een zeer beperkt getal van oorziekten en onder voortdurend geneeskundig toezicht, nuttig werken — maar nooit alle soorten van hardhoorheid genezen. Het dragen van oortrommels kan, als het niet door deskundigen behoorlijk wordt gecontroleerd, nadeel en zelfs gevaar voor het gehoor opleveren.

Wij waarschuwen derhalve voor het gebruik van oortrommels zonder overleg met den geneesheer.”

Dr. de L. te S. Het asthmamiddel van Daams is een oplossing van joodkalium in bitterwijn.

C. N. G. te A. In dank, doch te laat voor dit No. ontvangen.

C. J. K. te B. Dank voor het gezondene; wij zullen naar dien dokter en dat geneesmiddel informeren.

Dr. G. J. M. C. te A. Het onderzoek van het poeder gaat met veel bezwaren gepaard.

ADVERTENTIE.

DE MODELLEN

voor het

Apothekers-Boekhouden

en het

Rekeningboek voor Artsen,

worden op aanvraag GRATIS verzonden door:

TIERIE's Boekdrukkerij en Binderij,

Fabriek van KANTOORBOEKEN,

's-HERTOGENBOSCH.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 752.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1,25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1,50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD

Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: De kwakzalverij op het a.s. congres voor openbare gezondheidsregeling.

Berichten: Kwakzalverij bestrijding. — Nelisab. — Twee veelzeggende advertenties. — Geneesmiddelen tegen toring. — Over Natuurgeneeskunde en Natuurartsen. — Weer een valsche attest voor Foster's Nierenpillen. — Raad van een schoolhoofd tegen binnenklieren. — Geheimmiddelen per post in Oostenrijk.

Mededeelingen van verschillenden aard: Max Schroeter. — Nawerking. — Verkoop van geheimmiddelen enz. in Zwitserland. — Politieverordening te Darmstadt tot wering van kwakzalverij. — Bijdrage tot de psychologie der kwakzalverij.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap is toegetreden:

Dr. P. MUNTENDAM, arts, ... te Amsterdam.

De Algemeene Vergadering zal in October te 's-Gravenhage worden gehouden.

Voorstellen ter plaatsing op de agenda worden ingewacht bij ondergeteekende

J. VAN RIEL,

Secret.-Penningmeester.

De kwakzalverij op het a.s. congres voor openbare gezondheidsregeling.

Zooals onze lezers reeds uit vroegere Maandbladen kunnen weten zal op het a.s. Congres de volgende vraag worden behandeld:

„Zijn de nadeelen, die voor de volksgezondheid en de volkswelvaart het gevolg zijn van de kwakzalverij in haar tegenwoordigen vorm, van dien aard, dat tegen dat kwaad met meer krachtige maatregelen behoort te worden opgetreden dan tot heden het geval was? Zoo ja, welke maatregelen?”

Als praeadviseurs zullen optreden de heeren J. VAN RIEL en Mr. A. HERINGA en hun praeadvies zijn opgenomen in het *Tijdschrift voor Sociale Hygiëne*, 8e Jaarg., No. 8.

De conclusies, waartoe de heer VAN RIEL komt, zijn reeds in ons vorig Maandblad afgedrukt. Het uitvoelig praeadvies zouden wij gaarne hebben overgenomen, indien plaatsruimte daarvoor beschikbaar was; daar dit niet het geval is moeten wij ons, zeer beknopt, tot enkele punten bepalen.

Onder kwakzalverij in haar tegenwoordigen vorm wenscht de heer v. R. te verstaan die soort die op den bodem van het bedrog staat; geheel in den geest van onze Vereeniging. Dat door die soort van kwakzalverij groot nadeel aan de volksgezondheid en volkswelvaart wordt toegebracht wordt op duidelijke wijze uiteengezet en daaruit de slotsom getrokken, dat krachtige

maatregelen tegen het kwaad moeten worden genomen.

„Tot op heden werd vrij wel de bestrijding aan het particulier initiatief overgelaten en waar medici en pharmaceuten zich daartoe aangordden, werd concurrentievrees geïnspanneerd, somwijlen van zijden, waar eerlijker oordeelvelling had mogen worden verwacht.

„Dat particulier initiatief moet zich echter bepalen tot het doen ingang vinden van gezonder denkbèelden bij het volk, het kan slechts waarschuwen, waarbij het zijne woorden op een goudschaaltje heeft te wegen, wil de kwakzalver zich niet in zijn eer, dien hij als staatsburger geacht wordt te bezitten, zien aangerand.

„Ofschoon zonder deze bestrijding van particuliere zijde de toestand nog ongunstiger zou zijn, behoort steun van overheidswege haar te sterken tegenover de hulp, zoowel bewust als onbewust den kwakzalver van verschillende zijden verleend, opdat aan het volk blijke, dat de strijd tegen den kwakzalver in het belang van dat volk wordt gevoerd.”

Wat van Overheidswege in dit opzicht gedaan is en gedaan wordt, wordt vervolgens nader uiteengezet; met name worden genoemd de volgende wetsbepalingen:

Art. 1 van de Wet regelende de uitoefening der Geneeskunst, luidende: „Uitoefening der geneeskunst, waaronder de wet het verlenen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf verstaat, is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend”;

Art. 1 van de Wet, regelende de uitoefening der artsnijbereidkunst, luidende: „Uitoefening der artsenijbereidkunst is het bereiden en tot geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen. Tot uitoefening der artsnijbereidkunst zijn alleen bevoegd: apothekers, enz.”;

Art. 30 van dezelfde Wet, houdende bepalingen omtrent den verkoop in het groot van geneesmiddelen door onbevoegden;

Art. 329, sub 2 van het Wetb. v. Strafr., dat luidt:

„Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar wordt gestraft de verkooper, die den koper bedriegt:

1. . . . .
2. ten opzichte van den aard, de hoedanigheid of de hoeveelheid van het geleverde door het aanwenden van listige kunstgrepen.”

en Art. 436 van het Wetb. v. Strafr., luidende: „Hij die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak, dat beroep uitoefent, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Hij die, toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert,

buiten noodzaak in de uitoefening van dat beroep de grenzen zijner bevoegdheid overschrijdt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd vijftig gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert de schuldlige wegens dezelfde overtreding onherroepelijk is veroordeeld, kan, in plaats van de geldboete, in het geval van het eerste lid hechtenis van ten hoogste twee maanden, in het geval van het tweede lid hechtenis van ten hoogste eene maand worden opgelegd.”

De werking van deze wetsbepalingen, hare uitlegging en hare toepassing in de practijk achtereenvolgens nagaande, komt de praeadviseur tot de uitspraak: „dat, hoewel de bestaande wetgeving niet afdoende de kwakzalverij kan bestrijden, toch daarmede wel iets meer had kunnen worden bereikt, dan tot heden is gebleken.”

Misschien iets dankbaar, maar zeker niet voldaan, zoekt de heer VAN RIEL derhalve naar andere, betere maatregelen, die van Overheidswege tegen het euvel met kracht kunnen worden aangewend. Van de instelling van Staatsapotheken verwacht hij veel nut, maar bovendien van verandering en uitbreiding van enkele der bovengenoemde wetsbepalingen, te wijl hij ook verordeningen in het Buitenland als navolgenswaardige voorbeelden aanwijst.

Resumeerende komt hij tot de conclusies, die, zooals gezegd, in het Maandblad van Augustus j.l. te vinden zijn.

Het praeadvies van Mr. HERINGA is nog uitvoeriger, zoodat wij daaruit slechts enkele grepen kunnen doen. Mr. H. stelt zich in de eerste plaats de vraag *wat kwakzalverij is en in welken vorm zij tegenwoordig zich voordoet*; het oordeel van verschillende schrijvers wordt aangehaald en besproken, waarna de praeadviseur het meeste overhelt tot die definitie, waarbij het criterium van kwakzalverij bovenal gezocht wordt in het *bedrog*, gepleegd op geneeskundig gebied; z.a.: „het in het openbaar aanbieden en verstrekken van geneeskundige hulp of geneesmiddelen onder belofte van veelal volkomen genezing, terwijl men vooraf kan weten dat de belofte in de meeste gevallen niet kan worden vervuld.” Mr. H. toont vervolgens de nadeelen aan, die de kwakzalverij voor de openbare gezondheid en de welvaart des volks oplevert, om daarna de vraag te behandelen: *Loor welke maatregelen heeft men tot heden gepoogd het kwaad te bestrijden?* Blijkbaar heeft de schrijver de Overheidsmaatregelen op het oog; oude keuren en publicaties worden aangehaald, regelingen van 1818, 1823 en 1838, straf bedreigende tegen de onbevoegde uitoefening van de geneeskunst in herinnering gebracht, om eindelijk te komen tot de geneeskundige wetten van 1 Juni 1865,

waarvan er twee, regelende de uitoefening der geneeskunst en die der artseneijbereidkunst, nog van kracht zijn.

Dezelde wetsartikelen, waarop de heer VAN RIEL gewezen heeft worden ook hier, wat inhoud, doel en uitwerking betreft, aan een uitvoerige critiek onderworpen, waarbij Mr. H. tot de volgende slotsom komt:

„Zonder aanspraak op volledigheid te maken, meen ik te hebben genoemd de voornaamste wettelijke bepalingen, die kunnen dienen om het kwaad te bestrijden.

„Welk gering succes zij hebben gehad, is bekend. De oorzaak hiervan is niet alleen te zoeken in hare onvolledigheid, doch vooral in de moeilijkheid van hare toepassing in verband met den aard der overtredingen.”

Geen wonder dus, dat ook Mr. HERINGA zegt: „Naar nieuwe maatregelen dient derhalve gezocht.”

„Wenscht men zich gelijk tot dusver tot de repressieve te bepalen, dan komt naast strengere handhaving, aanvulling der bestaande wettelijke bepalingen allereerst in aanmerking.”

„Maar afdoend resultaat zal de aanvulling der bestaande wetgeving niet brengen, omdat zij zich niet richt op de oorzaak van het kwaad. Opdat dit kan worden voorkomen, dient meer op preventie het streven gericht, moet meer dan tot dusver het prévenir vaut mieux que guérir worden betracht. De oorzaak van het kwaad moet worden gezocht in de zoogenaamde vrijheid van het geneeskundig- en apothekersbedrijf. De fout schuilt voornamelijk hierin, dat de wet deze bij uitstek sociaal-wetenschappelijke vakken beschouwt als elk ander bedrijf en hunne beoefenaars dwingt onder de vlag van „weldoeners der menschheid” den henzelf en hunne wetenschap niet altijd verheffenden strijd der schijn-vrije concurrentie te voeren, niet alleen onderling, doch ook tegen de beunhazen op hun gebied. Ontneem dus het belang, dat die groepen personen hebben bij den handel in geneeskundigen raad en in middelen, en de voornaamste oorzaak van de kwakzalverij — zoowel van bevoegden als van niet-bevoegden — zal zijn verdwenen.

„De eenige weg is dan ook de openbare gezondheid werkelijk tot staatszaak te maken; de „vrijheid” (ongebondenheid) op geneeskundig gebied op te heffen; de doktoren tot staatsambtenaren, en den verkoop van geneesmiddelen tot staatsmonopolie te maken, in dien zin, dat zij uitsluitend van wege den staat verkrijgbaar kunnen worden gesteld. Gevolg hiervan is dat de particuliere apotheken moeten worden genaast en in „staatsapotheken” veranderd.”

Intusschen wordt niet uithet oog verloren, dat het invoeren van bovengenoemd stelsel nog onheilbare bezwaren zal onmoeten weshalve ook nog enkele andere maatregelen ter beteugeling der kwakzalverij onder de oogen worden gezien.

Ten slotte komt Mr. HERINGA tot de volgende conclusies:

I. Voor afdoende bestrijding van kwakzalverij is herziening der wetten van 1 Juni 1865 Stbl. no. 60 en 61, noodzakelijk.

II. De meeste resultaten mogen worden verwacht van een regeling, waarbij:

a. de medicus staatsambtenaar wordt;
b. de verkoop in het klein van geneesmiddelen uitsluitend van staatswege geschiedt („Staatsapotheken”).

III. Zoolang deze regeling, niet is verkregen:

a. aanvulling van art. 1 van de wet van 1 Juni 1865, Stbl. no. 60, in dien zin, dat onder uitoefening van geneeskunde ook wordt verstaan het geven van geneeskundigen raad per brief en aankondiging in de pers van middelen met beweerde geneeskrachtige werking;

b. aanvulling van art. 1 der wet van 1 Juni 1865, Stbl. no. 61, in dien zin, dat onder uitoefening der artseneijbereidkunde ook valt het enkel bereiden, het enkel afleveren aan het publiek, en het daartoe in voorraad houden van middelen met geneeskundig doel;

c. uitbreiding van het begrip geneesmiddel, zoodat daaronder valt elke stof, mengsel, oplossing, aftreksel of andere bereiding, welke

gezegd wordt geneeskrachtige werking te bezitten.

IV. Beperking van den verkoop ook door „bevoegden” van specialité's en geheimmiddelen, door verplichte voorafgaande keuring van staatswege.”

Wij behoeven niet te zeggen hoezeer het ons verheugt, dat de wettelijke maatregelen ter bestrijding der kwakzalverij nu ook ter andere plaatse dan in onze Vereeniging aan een ernstige bespreking zullen worden onderworpen. Thans o. is 'oordeel over de uitgebrachte adviezen uit te spreken zou voorbarig zijn, zelfs o. i. minder gepast. Wij zullen met verklaarbare belangstelling afwachten wat de discussies op het Congres, op 14 en 15 September a. s. te Haarlem te houden, zullen opleveren.

BERICHTEN.

Kwakzalverijbestrijding. Onder dit hoofd leest men in het Tijdschrift voor Sociale Hygiene nr. 8:

„Nadat de Centra'le Gezondheidsraad reeds sinds eenigen tijd de bestrijding der kwakzalverij tot een onderwerp van overweging heeft gemaakt, en dientengevolge de regeering diende van advies, (men zie het bericht in ons Maartnummer *Red. Mbl.*), en nadat ook het Congres voor openbare Gezondheidsregeling deze belangrijke maar moeilijke quaestie op haar programma voor het aanstaand congres plaatst, heeft thans ook de Nederlandsche Vereeniging tegen de Kwakzalverij zich tot de regeering gewend met het verzoek om wettelijke bepalingen te beramen tot bestrijding der kwakzalverij en der kwakzalversadvertentiën.

Alzoo is de zaak van alle zijden aan de orde gesteld. Zal 't wat baten of zullen de stelslen weer zijn als die van de roependen in de woestijn?

Wij zullen zien. Zeker is het, dat de bestrijding der kwakzalverij een der moeilijkste vraagstukken is van den dag, een waar wespennest, voor die er de hand naar uitsteekt.”

Nelisab. De uitgever van een Courant die geen kwakzalversadvertenties opneemt, zond ons onderstaande, hem aangeboden advertentie:

„Tuberculose of Teringlijders!

Degene, die lijdende is aan Tuberculose (longtering), is in zijn eigen belang verplicht mijn „Nelisab” te gebruiken. Deze Nelisab doodt alle bacillen tot in de kleinste atomen van het menschelijk organisme. Door jarenlange studie is het mij gelukt, 'n product samen te stellen, hetwelk verrassende resultaten oplevert. Zendt postwissel à / 2.50 en U ontvangt franco per post een flacon Nelisab met gebruiksaanwijzing.

Adres: Dr. INGENEZ, Winschoten.”

Wij stelden ons voor ons nader op de hoogte te stellen van den doctor en zijn middel, toen wij in de dagbladen een bericht uit Winschoten lazen, dat aldaar geen dr. Ingenez woont of bekend is, doch dat een ingezetene, die met een handelsreiziger dit „voordeelig zaakje” schijnt te drijven, reeds door den inspecteur van politie over deze flesschentrekkerij werd verhoord.

Daar tegen den zg. Dr. Ingenez proces-verbaal is opgemaakt zullen wij den loop der zaak afwachten.

Twee veelzeggende advertenties uit de bladen overgenomen:

„Uroscopie.

Een Uroscopie te Rotterdam vraagt een MEDICUS, tegen vast salaris van f 2000. Gewone praktijk kan hierbij waargenomen. Brieven, enz.”

„Kapitalisten.

Voor het exploiteeren van den alleenverkoop in Nederland, België en Koloniën, van een reeds gunstig bekend en ingevoerd Buitenlandsch Geneesmiddel wordt KAPITAAL gezocht, tegen hooge rente of aandeel in de winst. Benodigd Kapitaal 5000 Gld. Brieven fr., enz.”

Geneesmiddelen tegen tering. Aan het *Nieuws v. d. Dag* ontleenen wij de volgende mededeeling:

Professor Maragliano schrijft in *Le Matin* over den tegenwoordigen stand van den strijd tegen de tuberculose.

De wetenschap, zegt hij, beschikt nu over speci-

fieke middelen om die ziekte bestrijden, maar die middelen kunnen alleen van nut zijn als zij gebruikt worden vóór de smetstof, de bacil, de weefsels heeft vernield. Maar als die vernieling is geschied, of zelfs maar begonnen is, dan blijven die middelen zonder uitwerking

„Geen ernstig geneeskundige” zegt prof. Maragliano, „kan een specifiek geneesmiddel tegen longtering beloven. Zij, die het beloven, bedriegen zichzelf, en zij die het verwachten, verwachten iets onmogelijks”.

En toch gaat er bijna geen dag voorbij waarin niet door allerlei menschen voortdurend onfeilbare middelen tegen tering, per advertentie, worden beloofd. . . vermoedelijk om anderen te bedriegen.

Over „Natuurgeneeskunde” en „Natuurartsen” is de titel van een der *Medische Brieven*, die Dr. SCHRIJVER geregeld plaatst in het *Nieuws v. d. Dag*. Het bedoeld artikel is opgenomen in het Eerste Blad van 27 Augustus j. l. en wij raden de lezing daarvan ten zeerste aan. Het slot luidt aldus:

„Herhaaldelijk in de geschiedenis is de kreet gehoord: terug tot de natuur! en altijd onder dezelfde omstandigheden, door den drang van gelijksoortige verhoudingen

Er is stellig veel te prijzen in den drang naar eenvoud, waarheid, ongekunsteldheid, die zich in alle richtingen van het maatschappelijk leven doet gevoelen.

De geneeskunde, als altijd uitvloeisel van haar tijd in dien zin, dat zij beheerscht wordt door meeningen en begrippen, die buiten haar om aan het maatschappelijk leven richting geven, de geneeskunde is ook nu bij dien algemeenen drang naar eenvoud en waarheid niet achtergebleven. Wat er nog aan hocus-pocus was in haar voorschriften heeft zij afgelegd. Zij heeft leeren inzien, dat het de omstandigheden zijn, waaronder de mensch leeft, die hem ziek en ongelukkig maken. Nauw omschreven was dus haar taak, die omstandigheden zóó te verbeteren, dat van ziekte en ellende geen sprake meer kan zijn. Is er natuurlijker redeneering denkbaar? Is de geneeskunde, toen zij, gevolg gevende aan dat overleg, de hygiëne, de gezondheidsleer, schiep, niet de natuurgeneeskunde bij uitnemendheid geweest? Dagelijks meer wint de overtuiging veld, dat niet de roeping van den arts ligt in het genezen, wel in het voorkomen der ziekten. De gezondheidsleer is daar, om het den geneeskundige mogelijk te maken zijn taak te vervullen.

Het succes van den „natuurarts” met zijn „natuurgeneeskunde” is voorbijgaand als alle tijdelijke bevliegingen van den zoekenden, strijdenden, lijdenden mensch, de „officieele geneeskunde”, welke steeds blijft vorschen en vragen, welke zich steeds wijzigt naarmate wij stijgen in weten en kunnen, die gehate en niettemin ongehinderd voortschrijdende „schoolgeneeskunde” is van alle eeuwen.”

Weer een valsch attest. In de *Nieuwe Harlinger Courant* kwam voor Foster's nierenpillen eene reclame-advertentie voor, dat de heer B. DE VRIES, te Harlingen, door die pillen zou zijn genezen. De zoon van den heer de V. protesteert daartegen; zijn vader, voor een half jaar overleden, vond nooit baat bij het gebruik dier pillen.

Raad van een schoolhoofd tegen „binnenklieren”.

In de *N. Rot. Ct.* kwam het onderstaande als „Ingezonden” voor:

„Geachte redactie,

Een mijner patiëntjes, een 7-jarig meisje met een klierachtig gestel, moest hiervoor verleden jaar verscheidene weken thuis blijven, en nu sinds een paar weken opnieuw. Zij is uit een gezin, dat uitblinkt door zindelijkheid en voor weiks waarheidsliefde ik instaat. — Enkele dagen geleden vertelde mij de moeder, dat zij den vorigen dag de hoofdjuffrouw der school van haar dochttertje had gesproken, en dat deze haar het volgende had gezegd:

„Juffrouw, uw kindje zit vol met binnenklieren, „en deze moeten doorbreken, anders zal zij niet „genezen. U moest eens maken, dat ze flink beest- „jes op haar hoofd kreeg, dan zouden de klieren wel „naar buiten openbreken. Het is wel niet heelemaal „zeker dat ze daardoor zal genezen, maar u kunt „het toch allicht eens probeeren.”

Hoewel het die moeder alleen al bij de gedachte aan die kruipende dieren walgde, wilde ze den raad van die geleerde hoofdjuffrouw toch opvolgen, daar ze niets onbeproefd wilde laten om haar dochttertje radicaal te doen genezen. Ze wilde echter eerst nog mijn instemming afwachten. — Een dankbare glans gleed over haar gelaat, toen ik haar mededeelde, dat ik niet het minste heil verwachtte van die aanbe-

volen geneeswijze, daar ik deze alleen vies en het tegendeel van geneeskraftig vond.

Let wél: deze „geneeswijze” is een moeder van een klierachtig kind aanbevolen door het hoofd eener school; door iemand derhalve, die de leiding heeft in de wijze, waarop alle onderwijzeressen harer school de jeugd wetenschap en kennis moeten ingieten, en veredelend op dat jonge volkje moeten werken.

Die anti-binnenklieren-hoofdbeestjes-theorie zal er bij ons volk ingaan als koek, daar nog steeds een groot gedeelte ervan gaarne gebruik maakt van uitwendige geneesmiddelen, als daar zijn: urine, oorscheiding, speeksel, koienmest, uitgedropen wagensmeer, spinnewebben enz. — te meer, indien die raad komt van een schoolhoofd, daar diens „wetenschappelijke” uitspraken door het volk meestal worden beschouwd als die van een orakel.

Laat ons dankbaar zijn voor de verlichting der 20e eeuw.

Met dank voor de verleende plaatsruimte,
Hoogachtend,
Rotterdam, 4 Aug. 1906. Dr. X.”

* Geheimmiddelen per post. In Oostenrijk is voor alle geheimmiddelen enz. een niet onbeduidend invoerrecht verschuldigd, ook al is de binnenlandsche verkoop, zooals met sommige het geval is, niet verboden. Het geschiedt echter dikwijls, dat buitenlandsche geheimmiddelfabrikanten hunne artikelen direct per post aan aanvragers toezenden. Het Departement van Handel enz. daar te lande heeft nu aan alle postkantoren laten aanschrijven, dat toezendingen, ook aan particulieren, waarvan met reden verondersteld mag worden dat zij geheimmiddelen of geneeskundige specialités bevatten, hetzij zij als brieven of als monsters zonder waarde worden verzonden, aan de naastbij wonende douaneambtenaren moeten toegezonden om deze in staat te stellen de verschuldigde inkomende rechten in te vorderen. Vooral vestigt het Departement de aandacht op de zendingen der firma M. A. WINTER & Co. te Washington.

De Regeering houdt dus in Oostenrijk goed de wacht!

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Max Schroeter.

Het had sinds eenigen tijd mijn aandacht getrokken, dat druk geadverteerd werd door zekeren heer MAX SCHROETER, Leidsche Kade 83, te Amsterdam, die o. v. m. in bladen en op reclamekaarten brutaalweg beweerde: herkenning van alle ziekten uit de oogen en gelaatstreken. Dat wij hier met een kwakzalver te doen hadden was te vermoeden en om deze reden besloot ik mij als kantoorbediende aan hem voor te stellen en zijn raad te komen inwinnen voor een hardnekkigen huiduitslag, bestaande uit roode vlekken op het hoofd waarop voortdurend schilfertjes komen. Het is te dezer plaatse niet ongeschikt mijn wedervaren wereldkundig te maken omdat ik nu de positieve overtuiging heb met een first-class kwakzalver te hebben kennis gemaakt.

Toen ik aangescheld had, kwam er een slordig uitzierende vrouw van omstreeks 30 jaren op de proppen die in het Duitsch vroeg of ik mijnheer wilde spreken, waarop ik toestemmend antwoordde. Ik werd beneden in een eenvoudig gemeubelde wachtkamer gelaten waar verschillende illustraties ter lezing lagen, zoowel belangrijk voor heeren als dames. Voor de laatste was bepaald Anna de Savornin Lohman's „Hollandsche Lelie” aangeschaft. Aan den wand hingen, even als bij iederen dokter honorariumbiljetten, waarop ik in de gauwigheid zag, dat het consult f 3 bedroeg en men verder abonnementen kon krijgen in verschillende klassen, waa van de laagste f 20 bedroeg. Na heel netjes een half uurtje gewacht te hebben, gedurende welken tijd ik geen sterveling de deur heb zien uitgaan, werd ik door bovenbedoelde juffrouw uitgenoodigd de trap op te gaan en de eerste deur rechts te nemen.

Hier binnenkomende zag ik een jongen, blond, mageren man van omstreeks 35 jaren, die quasi aan een schrijftafel zat te werken. Ik vertelde hem dat ik in de krant gelezen had, dat hij alle ziekten uit de oogen en gelaatstreken kon herkennen en ik voor deze kennis eene groote bewondering koesterde. Gaarne had ik willen weten wat de oorzaak dier roode vlekken op mijn hoofd was.

„Wacht u even,” zeide hij.

Hij haalde een elektrische zaklantaarn voor den dag en verzocht mij hem scherp aan te kijken. Hij liet het ding, dat hij op mijn oogen gericht hield, even gloeien en ging toen met een diepzinnig gezicht weer zitten.

— Weet u mijn ziekte al?

— Zeker. U bent kern gezond maar uw hart is een beetje aangedaan en uw bloedsomloop is niet in orde. U bent wat zenuwachtig, hm, niet te verwonderen.

— Neen, dat is tegenwoordig zoowat iedereen. (Ik deed mij bedremmeld voor en ging expres een beetje beven, onrustig op mijn stoel heen- en weer draaiend).

— Ja, u hebt „Pilz”.

— Wat is dat?

— Ik zal het u laten kijken. Hij nam een woordenboek en achter het woordje „Pilz” stond: zwammen, paddestoelen.

— Heb ik paddestoelen op mijn hoofd? vroeg ik quasi verschrikt.

— Ja.... (Hierbij keek hij heel ernstig) Maa..... het is te genezen. Geheel en al. Mijn eerste patiënt had het ook en is er nu radicaal af. O, ik heb er zeer veel succes mee. Maar ik behandel u hier en u krijgt geen medicamenten. Wat ik u geven zal krijgt u van mij en niemand anders. Het is mijn geheim, dat ik wil bewaren. Ik raad u een abonnement te nemen — u is kantoorbediende, dus kunt niet de hoogste klasse betalen — maar voor f 20 help ik u geheel van uw ziekte af.

— Ik zal er nog eens over denken. Maar wie is die patiënt, dien u geheel genas?

— JAN NIEROP, conducteur in Edam.

— Dank u. Ik spreek met u af, dat ik terugkom als het mij blijkt, dat JAN NIEROP inderdaad door u is genezen.

— Goed, dat kunt u gerust doen.

Hiermede was het consult geëindigd. Nu begon ik, na betaling van mijn drie gulden, echter ietwat vrijmoediger te worden en wijzende op een reusachtig geschilderd portret, dat MAX SCHROETER zelf moest voorstellen, getooid met een professorale toga, vroeg ik naïf: h^o, wie is die mijnheer? waarop hij triomfantelijk antwoordde: ik! Geloof u het niet? Wacht even! MAX SCHROETER belde en nu verscheen de juffrouw, die me open gedaan had. Hij vroeg haar wijzende op het portret, wie dat voorstelde, waarop zij alleen zeide: „U”, te wijl zij in de geopende deur staan bleef.

Dát is mijne vrouw, zeide MAX SCHROETER waarop ik deftig boog. U ziet dus dat ik dat ben met het bekende ronde koperen plaatje in de hand in welks midden zich een stuk glas bevindt. Daarmede herken ik óók alle ziekten.

Ik stond verbluft te kijken over zooveel geleerdheid en inmiddels vroeg de juffer, of ze weg mocht gaan, waarop hij toestemmend knikte.

— O! ik heb nog veel méér moois! Nu liet hij mij een doos zien vol met glazen oogen van allerhande kleur. Direct pikte hij er één uit, zeggende dat zóó mijn oog er uit zag. Ik betoonde de noodige belangstelling, te wijl hij redeneerde over natuurgeneeswijze en betoogde, dat de doctoren hun vak niet verstonden. Inmiddels keek ik eens rond en zag aan den wand prenten hangen uit medische boeken en een diploma in gouden lijst. Wat er op stond kon ik niet lezen. Op eens liet hij mij een prospectus zien, dat hij als reclame de wereld wilde inzenden en verzocht mij dit te lezen. Het was één opgeblazen aanbeveling van zijn kunde en zijn inrichting aan de Leidsche kade, waar de lijdende menscheid van alle mogelijke kwalen kon worden verlost. Nadat hij mij nog eens de positieve verzekering had gegeven, dat hij mij zou genezen als ik f 20.— betaalde, vertrok ik..... naar Edam, waar ik JAN NIEROP, conducteur, wilde spreken, zijn allereersten patiënt dien hij radicaal had genezen. Het bleek mij, dat JAN NIEROP niet te Edam doch te Volendam in betrekking was bij de Tramwegmaatschappij en slecht over MAX SCHROETER te spreken was. Hij vertelde mij, dat hij eveneens voor een huiduitslag baat hoopte te vinden bij MAX SCHROETER, van wien hij in de Noord-Hollandsche Courant had gelezen,

dat hij verouderde (chronische) ziekten behandelde. Ook was hij met de elektrische zaklantaarn belicht en moest in de homoeopatische apotheek van WARMOLTS (Vijzelstraat) halen wat SCHROETER in het Duitsch opschreef. Hij kreeg een doosje met poeder en een fleschje, welker inhoud natuurlijk niet bekend is. Althans op dit oogenblik niet, doch pogingen worden in het werk gesteld te weten te komen waaruit de voorgeschreven medicamenten bestaan.

Toen hij niet de minste baat vond bij de voorgeschreven recepten, verloor hij het vertrouwen en keerde niet weer.

Het publiek zij voor dezen wonderdokter gewaarschuwd!

C. N. G.

Nawerking.

Op een onzer lagere scholen zit een knaapje, dat elken dag opnieuw het medelijden wekt van wie hem gadeslaan. 't Ventje heeft in erge mate last van z'n oogen, of eigenlijk oogleden, die, dik en gezwollen, rood en met kleine zweertjes bezet, het arme kind beletten, flink in het volle licht den onderwijzer aan te zien of naar het bord te kijken. Bij elke poging daartoe — en het manneke wil graag leeren en laat het dus niet bij een enkele poging om te zien blijven — loopen de tranen hem van pijn en inspanning over de bleeke wangen.

Juist toen in overleg met het Hoofd besloten was, dat eens met de ouders zou worden gesproken over de mogelijkheid, dat een oogarts verlichting, en misschien wel algeheele genezing, zou kunnen bevorderen (iets wat hoog noodig is, omdat het gewillige kind in 't speeluur liefst in een donker hoek wegkruipt en alleen in z'n hum is als schriftelijk werk hem veroorlooft, voorover in de bank te zitten), bracht de behandeling van een leeslesje het volgende aan het licht. De ouders geven het kind elken morgen op de nuchtere maag een kopje vol stroop met jenever, half om half, en „'t is waar dat dit middel tegen zeere oogen nóg niet helpt; maar 't zal dit op den duur wel doen; want een oudoom van het knaapje, een man van 64 jaren, is er geheelemaal mee in orde gebracht. Toen hij eenige maanden later aan eene beroerte stierf, waren z'n oogleden in de kist zóó mooi, dat een zuster van den overledene er verbaasd van gestaan had. Ja, ja, het „boertje” wist het wel!”

De kleine jongen vindt nu ook bij dien raad van 't „boertje” baat (?) en zei daarom toen 't woord jenever in de leesles werd genoemd: „dat is een heilzaam geneesmiddel, en ik lust het graag.”

Dit is de nawerking van 't geen een „boertje” bij zijn leven durfde aanbevelen als probaat voor zeere oogen, aan een bejaard mensch, van wien 't nu heet dat hij daardoor genas. En zoo zal immers ook zijn achterneefje er door genezen.....?!

Inmiddels wordt geen doktrale hulp gevraagd en 't arme kind is nu en zal zeer waarschijnlijk blijven de dupe der historie.

Arme kleine vent!

G. C. SPELINGWERF—JENIINK.

Verkoop van geheimmiddelen en specialités in Zwitserland.

* Het bestuur van het kanton Freiburg in Zwitserland, gelet op de bestaande verordeningen en inzonderheid op de artt. regelende de gezondheidspolitie, heeft bij Besluit van 13 Februari 1906 het volgende vastgesteld:

De enkelvoudige of samengestelde geneesmiddelen, de artsennijbereidkundige artikelen en drogerijen, die niet voorkomen in de pharmacopee of die niet op voorschrift van een bevoegd geneeskundige zijn gereed gemaakt, worden gerangschikt onder geheimmiddelen of geneeskundige specialités.

Wat betreft de bepalingen der wet worden deze eveneens toepasselijk gesteld op al de andere middelen en methoden, waaraan geneeskraft wordt toegekend of het vermogen om de gezondheid te bewaren of te versterken.

Op voorstel van het Ministerie van Politie en van den Gezondheidsdienst is besloten met het oog op het bovenstaande:

Art. 1. Niemand mag eenig geheimmiddel, of eene specialité verkoopen of een zoogenaamde

genezingsmethode aan den man brengen zonder voorafgaande toestemming van het Hoofd der Politie.

Bij de aanvraag moet worden medegedeeld het doel van den verkoop, de samenstelling en de prijs van het artikel. Daarbij moet worden overgelegd:

a. eene voldoende hoeveelheid als monster;
b. twee exemplaren van de etiketten, de advertenties, de prospectussen, de gebruiksaanwijzingen enz., die zullen gebruikt worden om het artikel ter kennis te brengen van het publiek;

c. geneeskundige verklaringen of wetenschappelijke verhandelingen, die de beweerde goede werking van het artikel aan het licht stellen;

d. het verslag betreffende de samenstelling van het artikel en de scheikundige, bacteriologische en physische onderzoekingen, die hebben plaats gehad.

Het Hoofd der politie heeft het recht zelfstandig onderzoekingen te laten verrichten en in dat geval eene genoegzame hoeveelheid van het artikel op te vorderen en voorafgaande storting der benodigde gelden.

Art. 2. Alwie in het kanton wil adverteeren of reclame maken voor een middel, dat elders verkocht wordt, heeft aan dezelfde voó waarden te voldoen.

Art. 3. De vergunning tot verkoop wordt geweigerd:

a. wanneer het middel schadelijk is voor de gezondheid, slechts luttele geneeskrachtige eigenschappen bezit of tot vergissingen aanleiding kan geven;

b. wanneer de samenstelling in strijd is met wetenschappelijke beginselen;

c. wanneer er geen enkele noodzakelijkheid is om het middel in te voeren;

d. wanneer het nut van het middel niet ten duidelijkste gebleken is door proeven in de ziekenhuizen of door geneeskundigen;

e. wanneer het middel niet is bereid in een apotheek, een scheikundig laboratorium of eene dergelijke wetenschappelijke inrichting of door een geneesheer;

f. wanneer de etiquette, de advertentie, het prospectus enz. leugenachtige beweringen inhouden, die aan het middel deugden toeschrijven die het niet bezit of die zijne eigenschappen overdrijven;

g. wanneer de prijs van het middel zoo hoog is, dat hij in geen verhouding staat tot zijne waarde.

Art. 4. Het is verboden op de etiketten, in de advertenties of op eenig prospectus melding te maken van de vergunning tot verkoop door het Hoofd der politie verleend of in het algemeen daarvan zich voor reclame te bedienen.

Art. 5. Bij overtreding of misbruik kan de vergunning weer worden ingetrokken.

Politieverordening tot wering van Kwakzalverij.

* In het district *Farmstadt* (Hessen) is sedert het begin van dit jaar de volgende verordening in werking met het doel om krachtiger dan door eene vroegere verordening van 6 Dec. 1895, betreffende een verbod tot adverteeren van geheimmiddelen, de kwakzalverij te bestrijden.

Art. 1. In zooverre andere wetten geene hogere straffen opleggen, wordt gestraft met eene geldboete van f 18, diegene, die bij openbare aankondiging of door mededeelingen, die voor wijdere kringen van personen bestemd zijn,

1°. voorwerpen, handelingen, methoden of kuren aanbeveelt als middelen ter voorkoming, verzachting of genezing van ziekten of lichamelijke kwalen van den mensch:

a. welke schade kunnen veroorzaken aan de gezondheid;

b. waarvan onware of wat hunne werking aangaat zoodanige mededeelingen worden gedaan, dat zij op een dwaalspoor kunnen leiden;

c. waarvan de samenstelling of de eigenschappen geheim gehouden worden;

2°. zich aanbiedt zieken zonder persoonlijk onderzoek (per brief) te behandelen;

3°. iemand *) aanbeveelt ter behandeling van zieken, onder opgaaf van onware mededeelingen

aangaande zijne kunde, opleiding of de goede resultaten zijner behandeling.

*) In Duitschland is de uitoefening der geneeskunst voor ieder vrij.

Bijdrage tot de psychologie der kwakzalverij.

Dr. WINKLER deelt in de „*Wiener med. Presse*” de volgende wel niet geheel nieuwe geschiedenis mede: Onlangs stond een elegante kwakzalver te recht voor een der Parijsche rechtbanken. Hij erkende al de gepleegde feiten en toen de rechter mededeelde, dat hij hem moest veroordeelen omdat hij geen arts was, haalde hij lachend zijn artsdiploma van de Parijsche faculteit te voorschijn. Tableau! Zijne daarop volgende verklaring was zeer merkwaardig. Hij had zich in een der voorsteden als arts gevestigd, doch patiënten kreeg hij niet. Toen kwam hij op het denkbeeld om zich als kwakzalver uit te geven, hij huurde eene woning in het centrum der stad, maakte enorme reclame enz. en z'iet, hij had het zoo druk, dat hij nauwelijks alles af kon doen. Toch hield hij, om nu en dan zijne rust te genieten, de oude woning in de voorstad met zijn oud naambordje enz. aan, waar geen patiënt hem kwam storen.

De rechter moest hem vrijspreken, doch de beschuldigde vroeg den rechter bij het verlaten der zaal om het geheim te bewaren, daar zijn bedrijf anders op de flesch ging. WINKLER besluit zijne mededeeling met de uitspraak, dat volgens de medische begrippen van eer, bedoelde arts zeker niet goed gehandeld had, maar dat er verzachtende omstandigheden te pleiten zijn, daar hij uit nood handelde.

Naar aanleiding van dit verhaal stelt Dr. NÄCKE (in de rubriek „*Kleinere Mitteilungen*” van *H. Gross' Archiv*, 20 [1905] 184) de vraag: Hoe moet de toeloop tot vele — niet tot alle — kwakzalvers verklaard worden? en hij geeft daarop het volgende antwoord:

Men moet onder de hulpzoekenden onderscheid maken tusschen onontwikkelde en ontwikkelde individuen.

De onontwikkelde voelt zich tot zijns gelijke — de kwakzalvers zijn meest on- of halfontwikkelde — meer aangetrokken, dan tot den gestudeerde; hij kan met hem vrij spreken, weet zich voor hem beter verstaanbaar uit te drukken en dit is eene hoofdzak, geneert zich voor hem minder. Hij weet ook, dat hij meer zoogenaamde huismiddeltjes enz. krijgt, dan bij den dokter, wiens medicijnen hij met vertrouwen aanziet. Vooral imponeert hem bij den kwakzalver het „*hocus pocus*”, omdat de onontwikkelde gewoonlijk veel voor mystiek voelt; de kwakzalver heeft daardoor op hem een groote suggestieve kracht. Dikwijls heeft de spreekkamer het voorkomen van eene „*heksenken*” en dat verhoogt het vertrouwen niet minder, evenzeer als de omstandigheid, dat de wonderdokter de urine, de haren enz. bekijkt, kortom dingen doet, die in de volksziel van beteekenis zijn. Sommige denken bovendien, dat zij hier goedkoop uit zijn dan bij den medicus.

Met den ontwikkelde, die zich tot den kwakzalver wendt, is het anders gesteld. Hij is eerst bij één medicus geweest, toen naar den tweeden, daarna bij den derden, niemand heeft hem genezen. De zucht tot zelfbehoud is groot en daarom grijpt men een stroohalm. Een goede tante beveelt hem een schaapherder of zoo iemand aan en deze wordt geconsulteerd. De hulpzoekende weet wel, dat hij met een onwetende te doen heeft, maar wie weet of niet juist God aan den nederigsten zijne wijsheid geopenbaard heeft! Hij heeft immers zelf gezien, hoe de medici zowel wetenschappelijk als ook praktisch elkaar in het haar zitten en verguizen en in de couranten leest hij dagelijks hoe de eene medische theorie en behandeling door de andere wordt verdrongen. Hij wordt dus sceptisch. In zijn groot verlangen naar genezing hoort hij dan van wonderkuren, hij probeert het en wordt even gemakkelijk als de onontwikkelde gesuggereerd, de desillusie volgt bij hem veel spoediger, maar hij schaamt zich en wacht zich wel om over zijne laatste consultatie te spreken. Dan bestaan er ook wel bijmottieven. Hij of zij schaamt zich om bepaalde dingen aan den arts mede te deelen, doch doet dat wel aan den kwakzalver, of gelooft eene min-

dere lastige behandeling te moeten ondergaan, of wel door inwendige middelen een noodig geoordeelde operatie te kunnen vermijden enz.

Nu en dan zijn er ook financiële redenen in 't spel. Ja zelfs schijnen in gevallen waarin de mensch zich in gevaar waant, de mystische neigingen, die in ieder van ons sluimeren, maar die door het laagje vernis, dat beschaving heet, bedekt zijn, weder te ontwaken. Het geloof aan sympathiemiddelen is ook onder de ontwikkelde nog niet geheel verdwenen. N. kent eene ontwikkelde dame, eene vroegere gouvernante, die als geneesmiddel tegen een „*zwerenden*” vinger haar eigen urine bezigde!

Gebrek, ellende, verdriet enz., en zeker ook lichamelijke pijn zijn in staat om het heldere denkvermogen te verduisteren en de bedoelde atavismen te doen herleven, vooral wanneer vriendelijke tantes enz. hoog opgeven van wondergenezingen enz. Er zijn toch nog ontwikkelde menschen, die gebrande eksterbeenderen tegen epilepsie gebruiken.

Eindelijk zou nog vermeld moeten worden, dat wij allen iets van den kwakzalver in ons binnenste hebben, daar wij ook ongevraagd gaarne aan anderen onzen raad opdringen. Nog meer komt deze aard te voorschijn bij sommige categoriën van menschen tot wie men zich speciaal om raad wendt, bijv. dorpsgeestelijken, onderwijzers enz. Al naar gelang van de ontwikkeling moeten dansympathie-, huis-, of homoeopathische middelen dienen. Schijnbare resultaten — het post hoc, ergo propter hoc is eene algemeene gangbare conclusie — verhoogen het zelfvertrouwen en men wordt hoe langer hoe ondernemender in zijne combinaties en verwachtingen. Menigeen mag wellicht per bonam fidem handelen, de eigenlijke kwakzalvers zeker niet. Geloof misschien een onderwijzer — N. kent een dergelijk geval — dat zijn urine werkelijk alle kwalen geneest? In ieder geval kan hij niet voldoende daarvan leveren om aan alle aanvragen daarvoor te voldoen. Is het dan niet te verwachten, dat hij tot het meest eenvoudig hulpmiddel zijn toevlucht zal nemen, om urine van anderen te nemen?

(*Pharm. Weekbl.*)

CORRESPONDENTIE.

B. K. te A. Dr. *Lalor's Phosphodyne*, het tegen tal van ziekten aanbevolen geneesmiddel, waarvoor reclame wordt gemaakt in de brochure *The Home Doctor* (ook hier te lande hier en daar verspreid) is, volgens het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te 's-Hage, een zuur drankje, bevattende *phosphorzuur*, door karmijn gekleurde *suikerstroop* en een of ander *bittere tinctuur*. Laxeermiddelen, kina of braaknoot werden niet aangetroffen.

A. G. te L. De *Slijm- en Maagpillen* uit de *Apotheek J. H. Nijland*, tegenwoordig veelvuldig aanbevolen tegen maagpijn, verstopping en leveraandoening, zijn volgens het onderzoek van Dr. W. P. H. van den *Driessen Marceeuw* te Utrecht, medegedeeld in het *Ph. Weekbl.* van 10 Febr. 1906, identisch met *Ruffi-pillen*, dus sterk *aloe-houdend*. Men zij voorzichtig met het gebruik.

M. A. v. A. te G. De *Drank van Dr. Roland* is een oplossing van 18 % *Broomkalium*.

Dr. C. te A. en Dr. H. te R. Van uwe mededeelingen zal in het volgend no. een bescheiden gebruik worden gemaakt.

Anonymus. Uw brief aan den heer Abrahams is ons ter hand gesteld. Zooals gij ziet, was aan de bedoeling van uw schrijven reeds voldaan.

L. te M. Geef ons uw naam op, (gij kunt op onze stilzwijgendheid staat maken) en wij zullen uw stukje gaarne plaatsen. Stukken, waarvan de schrijver ons onbekend is, nemen wij niet op.

— Over krachtpastillen in het volgend no.

ADVERTENTIEEN.

DE MODELLEN

voor het

Apothekers-Boekhouden

en het

Rekeningboek voor Artsen,

worden op aanvraag GRATIS verzonden door:

TIERIE's Boekdrukkerij en Binderij,

Fabriek van KANTOORBOEKEN,

's-HERTOGENBOSCH.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 760.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Mededeelingen van het Bestuur; Jaarl. Alg. Vergadering. Hoofdartikel: De kwakzalverij op het Congres voor openbare gezondheidsregeling.

Berichten: Waarschuwingen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. — Antipositine, Prof. Keith Harvey. — Weer een valsche Attest voor Foster's zalf. — Ridderorders aan kwakzalvers. — Geen kwakzalversadvertenties in het „Geillustreerd Politienieuws”. — Gezondheidssystemen. — Verbod van adverteeren van Sanden's gordel. — Belasting op specialités in Japan.

Mededeelingen van verschillenden aard: Krachtpastilles. — Een attest voor Eilers. — Gevolgen van het gebruik van den drank van Dr. Roland. — De Gezondheidscommissiën en de bestrijding der kwakzalverij — Advertenties en reclames.

Ingezonden: Hoe kan de Vereeniging op meer afdoende wijze werken? — Een attest voor Foster's zalf.

Boekbeschouwing: Hoe beveiligen wij ons voor de geslachtsziekten en hare nadeelige gevolgen?

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering

OP ZATERDAG 20 OCTOBER 1906, 'S NAM. 2½ UUR.

in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt,

te 's Gravenhage.

AGENDA:

- 1°. Mededeelingen van het Bestuur.
- 2°. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden op 11 November 1905 (Berichten 59).
- 3°. Vaststelling van het jaarverslag over 1905 (Berichten n°. 60).
- 4°. Rapport der Commissie, belast met het nazien der Rekening en Verantwoording over 1905.
- 5°. Benoeming der Commissie van Onderzoek van de Rekening van het loopende jaar.
- 6°. Benoeming van een Bestuurslid ten gevolge van de periodieke aftreding van den secretaris-penningmeester (den heer J. VAN RIEL) op 31 Dec. a.s.
- 7°. Verslag van de afgevaardigden naar het Congres voor openbare Gezondheidsregeling.
- 8°. Mededeelingen der Commissie in zake de vorming van een Algemeen en Centraal Bestuur.
- 9°. Mededeelingen betreffende het Internationaal Comité zur Bekämpfung des Kurpfuschertums.
- 10°. Bespreking van middelen, die tot bevordering van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen, voorts van hetgeen meer ter tafel zal worden gebracht.

Namens het Bestuur,

Mr. A. LIND, Voorz.

J. VAN RIEL, Secr.-Penningm.

Als nieuwe leden traden nog toe:

B. J. VAN ENST, arts te . . . . . *Bunschoten*.
W. F. VAN ESSEN, mil. apotheker te *Arnhem*.
M. DE JONG, apotheker te . . . . . *Amsterdam*.
Dr. M. MARSMAN, arts te . . . . . *Bodegraven*.
Dr. L. J. J. MUSKENS, arts te . . . . . *Amsterdam*.
W. F. PRIVÉ, mil. apotheker te . . . . . *Zutphen*.
Dr. J. SCHUT, geneesheer-directeur van het Sanatorium „Erica”, te *Nunspeet*.
M. SLUITER, apotheker te . . . . . *Brie'le*.

De Secretaris-Penningmeester,
J. VAN RIEL.

De kwakzalverij op het Congres voor openbare gezondheidsregeling.

Op 17 September j.l. zijn dan de vragen:
1°. Zijn de nadeelen, die voor de volksgezondheid en de volkswelvaart het gevolg zijn van de kwakzalverij in haar tegenwoordigen vorm, van dien aard, dat tegen dat kwaad met meer krachtige maatregelen behoort te worden opgetreden dan tot heden het geval was?

2°. Zoo ja, welke maatregelen? (maatregelen, reeds onder de bestaande wetgeving mogelijk of alleen door wetswijziging te verkrijgen of welke andere middelen ook), op het Congres te Haarlem in openbare bespreking gekomen.

Door de beide rapporteurs, de heeren J. VAN RIEL en Mr. Dr. A. HERINGA, werden hunne praeadvies (zie ons vorig no.) en de daaruit getrokken conclusies nog nader toegelicht, uit welke toelichting bleek, dat, waar in de middelen aangegeven ter bestrijding der kwakzalverij, de beide rapporteurs het vrij wel eens waren, er een verschil van gevoelen bestond omtrent de heffing van een belasting op de ten verkoop toegelaten geheimmiddelen en specialités.

De heer VAN RIEL meende in die belasting (reeds in andere landen toegepast) een middel te zien om den prijs der specialités te drukken en daardoor de verkoop te beperken, vooral wanneer men het Oostenrijksche stelsel volgt; de heer HERINGA daarentegen vond dat het niet aangien een belasting te heffen van een misbruik dat men tracht te voorkomen en zag in het aanwenden van den maatregel geen nut. Hij wees op Engeland, waar de belastingopbrengst wel is waar gestegen is sedert de invoering, maar ook — en in grooter mate — het getal kwakzalversmiddelen.

Aan het debat namen verscheidene heeren deel. De heer Dr. HAAKMAN TRESLING, beweerende dat vele geneesmethodes en geneesmiddelen door het volk, door leeken, zijn ontdekt, was van meening dat, waar de geneeskundigen omtrent vele zaken nog zoo weinig weten, zij niet zoo laag op de z.g. charlatans moeten neerzien.

Dr. G. BRUINSMA (*) getuigde, dat hij niet

(*) Het nu volgend gedeelte is ontleend aan het Verslag in de N. R. Crt. Wij konden de sprekers, door de inrichting der zaal niet altijd nauwkeurig volgen. (Red.)

moedeloos is geworden van zijn vele jaren reeds volgehouden strijd tegen de kwakzalverij. Want er is, sedert 25 jaren, toen de Vereeniging tegen de kwakzalverij werd opgericht, een ontzagge-lijk groot verschil te constateeren. Alle bladen in Nederland noemden indertijd het pogen der Vereeniging ongepast. Zij wenschten volkomen vrijheid. Dat is nu anders geworden! Weliswaar gaan de couranten voort met het opnemen van annonces betreffende geheimmiddelen, maar ze bevatten toch ook vaak artikelen tegen de kwakzalverij. En niet te ontkennen valt, dat honderden en duizenden de oogen zijn opengegaan.

Spr. ontkende den samenhang, genoemd door dr. HAAKMA TRESLING, tusschen de waarlijk nuttige geneesmiddelen door het volk gevonden, en de huidige kwakzalversmiddelen. Hij tartte de vergadering één kwakzalversmiddel te noemen, dat in de laatste 25 jaar heilzaam is geweest voor de menschheid.

Spr. sloot zich aan bij de inleiders, waar deze wijziging en aanvulling der wetsbepalingen vragen. Maar wat baat het, of wij al de beste wetten hebben, wanneer ze niet toegepast worden? Ook de huidige wet bevat tal van wapenen, maar ze worden niet gebruikt. Op deze manier zal ook de lijst C, welke 1 October van kracht wordt, en die de namen van 488 geneesmiddelen bevat, een wassen neus worden. Spr. gaf een paar treffende staaltjes van de onvoldoende wijze, waarop de justitie en de inspecteurs voor de volksgezondheid voor de naleving der wet zorgen.

De heer SANT, afgevaardigde van den Ned. Drogistenbond, betuigde de sympathie van dat lichaam voor den strijd tegen de kwakzalverij, maar hij waarschuwde er tegen, dezen strijd te doen ontaarden in eene benadeeling van de drogisten, door aan de apothekers het monopolie te geven voor den verkoop van geneesmiddelen. In verband met het bovenstaande drong spr. op wederinvoering van het drogisten-examen aan.

De heer J. J. HOFMAN, te 's-Gravenhage, meende dat de oprichting van staatsapotheken verkeerd is, wjl de specialités dan geheel door onbevoegden zullen worden verkocht.

Invoering van staatsapotheken en daarbij aanstelling van staatsgeneeskundigen, achtte spr. evenzeer af te keuren. De staat moet (de voorzitter heeft er, zeide spr., in zijne openingsrede terecht op gewezen) eerst ingrijpen als het particulier initiatief te kort schiet. Late men liever de opvoeding der jeugd doelmatiger inrichten, en haar gezonde begrippen omtrent hygiëne en geneesmiddelenleer bijbrengen.

Spr. verklaarde zich een voorstander van een verbod van invoer van schadelijke specialités; en voorstander van een invoer- en veru-ningsrecht op den verkoop van onschadelijke spe-

cialités. Het vergunningsrecht moet echter niet alleen aan apothekers gegeven worden. 't Zal wel hetzelfde zijn of men een doosje Emser-pastilles bij een apotheker of bij een gewoon winkelier koopt!

Dr. H. H. T. BEKENKAMP, Amsterdam, beval veneens aan, de hygiëne als leervak op de scholen n te voeren.

De heer E. J. ABRAHAMS, Amsterdam, ver-egenwoordiger van de Vereeniging tegen de kwakzalverij, betuigde het congresbestuur den dank van zijne vereeniging voor de bereidwil-igheid waarmede dit onderwerp op haar ver-zoek op de agenda was geplaatst.

De vereeniging ondervindt dat de huidige vetgeving niet meer voldoende is. De wet moet ook met gevangenisstraf kunnen straffen.

Wat betreft de belasting op de specialités leelde spr. mede, dat hieromtrent de leden der vereeniging niet eensgezind denken. Het grootste deel meent dat de belasting een zekere aanbeveling zal zijn voor de deugdzaamheid der kwakzalversmiddelen.

Spr. meende, dat dr. HAAKMA TRESLING het publiek geen dienst bewijst met de verkondig-ing zijner theorieën. Want juist daardoor wordt de kwakzalverij bestendig.

Uit de repliek der beide praeadviseurs stip-pen we aan, dat dr. HERINGA verzekerde dat de inspecteurs van de volksgezondheid vaak nalatig zijn, maar dat de rechters wél van goeden wille blijken; zelfs als de kwakzalvers geen geld bedongen hebben, of de genezing door hand-oplegging geschieden moet (als dus louter de intentie vaststaat) volgt veroordeeling.

De Voorzitter, Mr. GOEMAN BORGESIUS, sprak naar aanleiding van de opmerking dat de phar-maceutische inspecteurs vaak geene vervolging uitlokken, een kort woord van protest uit tegen al te sterke generalisatie. Velen dezer inspecteurs doen verdienstelijken arbeid, maar zelfs de hooge autoriteiten in Nederland keuren de kwakzal-verij in theorie af, doch in de practijk doen zij er niets tegen. Dat is de fout!

Wat betreft de drogisten, als zij lijst C. res-pecteeren, dan kunnen zij gerust zijn, en aan-vaarden wij hunne hulp gaarne.

Voorts wees spr. erop, dat allen het over één punt eens zijn, n.l. dat de specialités niet op de kwakzalverachtige manier als nu geschiedt, mogen worden aangekondigd. Dergelijke adver-tenties, aangevende dat de meest verschillende kwalen door één middel kunnen worden genezen, moeten verboden worden.

Spr. stelde het congres voor, aan de regeering kenbaar te maken:

1°. dat het wenschelijk is om van regeerings-wege de middelen ter bestrijding der kwakzal-verij te verscherpen;

2°. dat, ook door particulier initiatief, door de congresleden in de eerste plaats, in plaatse-lijken kring moet worden meegewerkt, om de bestaande wet of eene nieuwe tot goede naleving te brengen.

Het congres betuigde door applaus zijne in-stemming hiermede.

Onze indruk van het gevoerde debat, in het kort weergegeven, is de volgende:

Behalve de inleiders heeft er niemand aan gedacht de eerste vraag te bespreken; het bleek bij elkeen vast te staan, dat de nadeelen, die aan de volksgezondheid en de volkswelvaart berokkend worden door de kwakzalverij in haar tegenwoordigen vorm, zóó groot zijn, dat krach-tiger dan tot nu toe maatregelen daartegen moeten worden aangewend. Iets, dat wij al meer dan 25 jaren beweeren.

Verschil van meening bestond slechts over de te nemen maatregelen. Bij de uiting van die meeningen in het debat (niet in de praeadviezen) heeft het onze aandacht getroffen, dat zoo weinig gelet is op de grondzuil der kwakzalverij — het bedrog — en dat de middelen om dat bedrog te bestrijden moeten gezocht worden in andere wetten dan de geneeskundige.

Wat nu de te nemen maatregelen betreft scharen wij ons bijna geheel aan de zijde van de beide inleiders en gaan wij gaarne mede met hunne conclusies (Zie de twee vorige Maand-bladen.)

In de quaestie van het heffen van een belas-ting op specialités enz. zijn, zooals de heer ABRAHAMS terecht opmerkte, de leden onzer Vereeniging niet eensdenkend. Wat ons per-sonlijk gevoelen aangaat, staan wij aan de zijde van den heer HERINGA. Er ligt o.i. iets stuitends in, dat de Staat voordeel trekt van een euvel, dat hij, als hoogst schadelijk voor het algemeen welzijn, met kracht moet bestrijden. En te meer, waar het middel in den strijd van zoo een pro-blematisch nut is. Wie zijn zin eenmaal op een kwakzalversmiddel heeft gezet zal zich door een paar stuivers meerdere kosten niet van zijn voornemen laten afbrengen. Dat leert de ervaring.

Intusschen moeten wij erkennen, dat ook de hoogst schadelijke kwakzalversmiddelen in het stelsel van den heer VAN RIEL grootendeels worden geweerd, zoodat zij niet aan de belas-ting worden onderworpen.

BERICHTEN.

Waarschuwingen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. In de dagbladen verscheen onlangs een advertentie, waarin Dr. WAGNER'S *Antipositine* wordt aanbevolen als een onschadelijk middel tegen corpulentie; ook door strooibiljetten werd het middel op marktschreeu-erige wijze aanbevolen. Hierin wordt beweerd, dat bij de tot nu toe aangewende „onzinnige” ont-vettingskuren het vet met een groot deel kracht uit het lichaam werd weggejaagd, terwijl daaren-tegen bij het gebruik van *Antipositine* het over-tollige vet allengs in het lichaam zelf wordt verbruikt, dank zij de in het middel aanwezige vruchtzuren en zure plantaardige zouten, die de stofwisseling krachtig opwekken en het bloed van zuurstof helpen voorzien.

Antipositine is een mengsel van wijnsteen-zuur, citroenzuur, wijnsteen, keukenzout en dubbel kool-zure soda; misschien is ook Glauberzout aanwezig.

Het middel is, lettende op de samenstelling, werkeloos, zoo niet schadelijk.

Wij waarschuwen tegen het gebruik.

Karlsruhe, 10 Augustus 1906.

Onder het opschrift „Hardhoorigheid” is in de bladen een advertentie verschenen, waarin het systeem van een Engelschman, Prof. KEITH HARVEY, tot genezing van hardhoorigheid aanbevolen, en de aandacht gevestigd wordt op een boek van dezen specialist, dat gratis verkrijgbaar is.

Het bedoelde „boek” is een klein geschrift, waar-in voor de electriche gehoorbatterij van den professor reclame wordt gemaakt. Deze batterij zou n.l. door toevoer van een „zachten galvanischen stroom” aan de verzwakte en verlamde spieren van het in-wendige gedeelte van het oor, pijnloos doofheid en hardhoorigheid wegnemen.

Wij hebben hier te doen met een grof bedrog (Schwindel). Het behoeft geen verklaring, dat een electriche gehoorbatterij, zelfs wanneer zij inder-daad zou werken, tegen ziekten van het gehoor werkeloos is. Hoe gewetenloos deze speculatie ge-dreven wordt, blijkt daaruit, dat op een toegezonden nauwkeurig beschreven diagnose, aan den lijder een gedrukte (zelfs de onderteekening was gedrukt) gebruiksaanwijzing werd verstrekt, ofschoon de z.g. professor tevens verzekert, dat hij na ontvangst van de ingevulde diagnoselijst den patiënt zijn grootste opmerkzaamheid zou wijden.

Wij waarschuwen tegen dit, alleen op afzetting van lichtgeloovigen uitlopend, bedrog.

Karlsruhe, 18 Augustus 1906.

Weer een valsche attest voor Fos-ter's zelf. In *De Noordbrabander* komt het vol-gende als „Ingezonden stuk” voor:

Den Bosch, 25-9-'06.

„Mijnheer de Redacteur.

Verzoeken s. v. p. een klein plaatsje in uw veel gelezen blad:

Ik las in uwe Courant van j. l. Zaterdagavond van eene bijna wonderbare genezing door Fosters zelf van den heer van Woensel Gildenstr. No. 177. Daar ik een persoon ken, die aan dezelfde ziekte lijdt, ging ik Zondag naar bovengen. adres om infor-matie enz., maar tot mijn spijt was bovengen. heer ruim een jaar verhuisd — en wel naar Orthen op het kerkhof — zoo dat die heer niet meer in staat is om eenige inlichting te kunnen geven.

Ik dacht, zouden die heeren van de F. Maat-schappij daar dan niets van weten? Ik verzoek u dit bekend te willen maken, onder de ingezonden stukken, om ook andere menschen voor een blauwtje te bewaren.

Dankend voor de verleende plaatsruimte.

Een abonné Jos. F. E.”

Ridderorders aan kwakzalvers.

In *Land en Volk* lezen wij, dat de bekende wonder-dokter COLSON uit Ginniken is benoemd tot ridder in de Koninklijke militaire orde van de Onbevleete Ontvangenis de Villa Viçosa van Portugal.

Het vorig jaar viel dezelfde onderscheiding ten deel aan den z.g. uroscoop P. VAN BIJSTERVELD.

Waarlijk, het lijkt wel een twijfelachtige eer, zoo'n ridderorde te krijgen!

„Advertentiën van kwakzalvers-middelen, damesdeskundigen, huizen van koop met recht van wederinkoop enz. worden beslist ge-weigerd.” Deze kennisgeving, wij vermelden het met ingenomenheid, staat aan het hoofd van het sedert kort verschenen *Geïllustreerd Politie-nieuws*, Hoofd-redacteur: L. ZANGERS. De Redactie bindt den strijd tegen de kwakzalverij intusschen ook nog op andere wijze aan. Onder den titel: „Te wapen tegen de kwakzalverij” biedt zij hare lezers degelijk geschreven artikelen aan ter waarschuwing tegen algemeen verspreide geheimmiddelen. In N°. 3, ons gezonden, worden *Foster's pillen* behandeld, terwijl in een vorig no. de *Abdijsstroop* onder handen genomen werd.

Wij wenschen het „*Geïllustreerd Politie-nieuws*” een groot getal lezers toe; gaat het op de aangevangen wijze voort, dan kan het tegen het euvel der kwak-zalverij hoogst nuttig werken.

Gezondheidssystemen. In het „*Algemeen Handelsblad*” van 7 Juli 1906 wijdt P. zijn Medische Kroniek aan een bespreking van Gezondheidssystemen, naar aanleiding van het boekje van Dr. LAHMANN, „Mijn nieuw Systeem”. P. vergelijkt dit boekje nog even met „Mijn Systeem” van den heer MULLER en vindt het bezadiger, kalmer dan dit, maar verder gaat hij na, wat de oorzaak kan zijn, dat al deze gezondheidsapostels zulk een opgang maken. Hij verwerpt de beschouwing: dat al die volgelingen slechts ingebeelde zieken zouden zijn of zenuwlijders, maar zoekt het meer daarin, dat kwakzalvers e. t. q. den mensch het volle vertrouwen kunnen inboezemen, omdat zij met beslistheid beweren alles te weten en omdat zij ook zoo volle aandacht wijden aan allerlei kleinigheden, die de artsen a's van geen belang hebben leeren beschouwen.

(Vox Medicor.)

Verbod van adverteeren van SANDEN'S gordel. Bij Koninklijk Besluit van 22 Maart 1906 is het adverteeren van DR. SANDEN'S electriche gordel Herculex, verboden... in Wur-temberg. (Gelijk trouwens reeds in meerdere Staten van Duitschland. Red. Maandbl.)

* Belasting op z.g. Specialités in Japan. Sedert het vorige jaar zijn in Japan alle geneesmiddelen, die vooraf klaar gemaakt te koop gesteld of aangeboden worden in winkels of door rondloopers, onderworpen aan eene belasting van 10 pCt. der waarde; deze belasting wordt voldaan door het opplakken van zegels.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Krachtpastilles.

Bij ons bezoek aan de tentoonstelling van chemische en technische Industrie, georganiseerd door den Nederlandschen Drogistenbond, werd onze aandacht getrokken door een groote zuil ter aanbeveling van *krachtpastilles*, een middel bij uitnemendheid. In advertenties wordt o.a. daarvan gezegd: „Radicaal middel tegen bloedarmoede, zwakte, hoest, zenuw- en borstaandoeningen. Het onderzoek van de pastilles, ingesteld door de heeren A. J. WIJNNE te Rotterdam en J. VAN RIEL te 's-Gravenhage, heeft in de naar „Pae drops” riekende pastilles aangetoond: suiker, ijzer en citroenzuur, (*) zoodat dus het getal ijzer-paerparaten uit de kwakzalverskraam weer met een vermeerderd is.

Of dit nu het „radicaal middel” tegen de op-genoemde kwalen is, betwijfelen wij ten zeerste, maar wij zijn er zeker van dat een lijder b.v. aan zenuw- en borstaandoeningen, die zijn heil zoekt bij de krachtpastilles en daardoor den tijd tot doelmatige geneeskundige hulp laat voorbij-gaan, kans loopt van het tegenovergestelde van radicale genezing te vinden.

(*) Ook de heer D. v. D. WEERD te Kampen heeft, met hetzelfde resultaat, een onderzoek ingesteld.

Een attest voor Eilers.

De *Tijd* van 15 September j.l. bevatte het volgend ingezonden stuk:

„Een wonderdokter.

Geachte Redactie.

Met opname van de volgende regelen zult u mij en anderen ten zeerste verplichten.

De heer EILERS, hier in Heemstede geen onbekende, plaatst in verschillende bladen advertenties om zich aan te bevelen voor het genezen van lijders aan tuberculose door natuurgeneeswijze en geneesmiddelen.

Wie zich tot hem wendt, ontvangt dan een stortvloed van paperassen; telegrammen van dankbare patienten, open brieven aan doktoren en vliegende bladen, in welke laatste o. m. om geld wordt verzocht tot het stichten van een inrichting voor arme lijders aan tuberculose.

Ik zal het doopceel van den heer EILERS nu maar niet lichten en ook niet verder ingaan op al den humbug en tegenspraak in de blaadjes van dien heer; ik wilde alleen het publiek waarschuwen op de sirenenzangen van den heer EILERS niet in te gaan.

De betrouwbaarheid van dien heer ook als wonderdokter moge uit het volgende staaltje blijken, dat eene dame alhier mij mededeelde met verzoek het eens te publiceren.

Mej. E. v. D. W. alhier, reeds geruimen tijd lijdende, had een familielid verzocht zich om raad naar den heer EILERS te begeven. Toen dit familielid aan dien wensch voldeed, moest ze voor consult en medicijnen f 8.70 betalen en kreeg verder den raad de patiente getrouw de drie geneesmiddelen te doen innemen en verder alleen urine te zenden; de conclusie uit 't daaropvolgende zoogenaamde urine-onderzoek luidde: dat de toestand ernstig maar niet hopeloos was. Spoedig volgden toen, ongevraagd, onder rembours à f 7.70 weer nieuwe geneesmiddelen, die bij vergissing geaccepteerd werden. De zaak niet vertrouwend, zond patiente de volgende maal de urine van een volkomen gezond persoon in plaats van de hare en hoe luidde nu het merkwaardig rapport van den heer EILERS? „Dat de toestand van patiente dezelfde was gebleven, omdat niet trouw volgens voorschrift werd ingenomen.”

Een begeleidend briefje vermeldde nog, dat ook voor 't urine-onderzoek (aanvankelijk als kosteloos geannonceerd) moest betaald worden, „aangezien het urine-onderzoek zulk een reusachtige afmeting aannam”, en het slot van het epistel luidde: „God zegene ons in dezen moeilijken en zwaren strijd.”

Commentaar overbodig.

Hoogachtend,
Dr. E. A. M. DROOG.

Heemstede, 13 Sept.

N.B. Andere bladen worden verzocht dit stukje over te nemen.”

Volgaarne voldoen wij aan dit verzoek.

Het ware te wenschen dat ook andere geneeskundigen in het publiek mededeeling deden van hetgeen zij van hunne patienten omtrent de behandeling van EILERS te weten komen, want het zijn vooral feiten, die tegenover het steeds meer en meer brutaal optreden van dezen kwakzalver gesteld moeten worden. En dat er feiten zijn, die bewijzen dat de verklaringen van EILERS met recht als grootspraak kunnen worden betiteld, daarvan hebben wij in ons Maandblad al eenige gevallen opgenomen... maar wij zijn overtuigd dat er meerdere zijn, waarvan het bestaan niet ter onzer kennis is gekomen.

Wie helpt ons een handje die feiten op te sporen en ons mede te deelen?

Gevolgen van het gebruik van den drank van Dr. Roland.

Een ons bekend geneeskundige, lid onzer Vereeniging, schrijft ons, naar aanleiding van een vraag om inlichtingen onzerzijds, het volgende:

„Patiente S., die den drank van Dr. ROLAND gebruikte, is overleden den 14en Augustus j.l. op 27-jarigen leeftijd. Dat de drank hieraan schuld heeft gehad geloof ik wel, hoewel de hoofdzaak echter bij de patiente moet gezocht

worden. Zij was namelijk lijdende aan zware en steeds ernstiger wordende Epilepsie, zoodat zij al de hulp van vele medici had ingeroepen. Ik was de laatste jaren haar huisdokter, en het laatste jaar was zij steeds wat suf, sprak zeer slecht, intens langzaam, vooral als zij weer hare veelvuldige toevallen had gehad. Vóór ruim 6 weken geleden, toen zij weer zeer veelvuldige toevallen had gehad, begon zij, nadat hare ouders 't succes hadden vernomen, dat een kennis had met dien drank, met het geneesmiddel van Dr. ROLAND. De toevallen zouden spoedig opgehouden zijn, maar haar spraak en uiterlijk, dat suf, zonder deelname was, bleef zoo, ja werd erger, totdat ik den 12en Aug. geroepen werd. Zij gebruikte toen sinds 1 week slechts 1 eetlepel per dag van dien drank. Ik vond haar onder soortgelijke doch veel heviger verschijnselen als vóór een paar jaar geleden, toen zij ook buiten mijn weten om groote hoeveelheden Brometa (zuivere) had gebruikt. Zij was suf, reageerde niet op aanspreken, sprak niet, zag er vervallen uit, licht lijkkleurig (livor), had stevig koorts, heel nauwe pupillen, de corneareflex was slechts licht aanwezig, zij liet de urine loopen en had lichte trekkinkjes in het gelaat, de armen en beenen. Na een lichte verbetering stierf zij onder toename van al die verschijnselen.”

De Gezondheidscommissiën en de bestrijding der Kwakzalverij.

* In aanvulling op vroegere mededeelingen meenen wij nog te moeten overnemen uit het verslag van de Gezondheidscommissie te Oostburg over 1905 het volgende:

Het heeft de aandacht der Commissie getrokken, dat door een drogist in den commissiekring in een hier verschijnend nieuwsblad werd geadverteerd als bij hem verkrijgbaar geneesmiddelen, wier verkoop in strijd was met art. 30 der wet van 1 Juni 1865 Stbl. no. 61, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst. De commissie heeft daarop den betrokken persoon gewaarschuwd om den verkoop daarvan te staken. Wij stelden den heer inspecteur van de Volksgezondheid, VAN LEDDEN HULSEBOSCH, hiervan in kennis, die ons verzocht bij verdere overtreding eene strafvervolgung uit te lokken.

Met het adverteeren der gemelde geneesmiddelen is daarna door den betrokken persoon opgehouden, terwijl ons omtrent den verkoop geene verdere gegevens bekend zijn. Wij houden inmiddels onze aandacht op deze zaak gevestigd.

De activiteit van de Gezondheidscommissie te Oostburg valt zeker te prijzen en het resultaat harer bemoeiingen schijnt boven verwachting groot te zijn geweest; toch verwondert ons de loop, die de zaak genomen heeft. Het adverteeren toch van verboden koopwaren om het zoo eens te noemen valt niet onder de wet en daarvoor een „strafvervolgung uit te lokken” is zeer gemakkelijk gezegd, doch moeilijk gedaan.

De bedoeling van den inspecteur zal echter wel geweest zijn om bij verboden verkoop een „strafvervolgung uit te lokken”, maar, eilieve! wanneer deze weg openstaat, waarom dien dan aan eene gezondheidscommissie, met betrekkelijk weinig macht, aangewezen en hem niet zelf ingeslagen in kwaliteit van speciaal-ambtenaar, belast met de handhaving der pharmaceutische wet, waarin het door de commissie aangehaalde artikel voorkomt? De gelegenheid daartoe dringt zich ieder oogenblik op, ook buiten het gebied van de commissie Oostburg.

Advertenties en Reclames.

Ieder blad of tijdschrift, dat zich bezig houdt met geneeskunde, gezondheidsleer, artseneijbereidkunst of iets van dien aard, kan zich eene mild vloeiende bron van inkomsten verzekeren, wanneer het zich leent tot het opnemen van advertenties of reclames van geheimmiddelen, specialiteiten, gezondheidsmiddelen, natuurgeneesmiddelen enz. enz., zooals zij vooral in de groote nieuwsbladen in Nederland dagelijks voorkomen en de kas der ondernemers met niet

onbeduidende bijdragen geregeld steunen. Het spreekt dan ook van zelf, dat reeds bij het eerste nummer van de *Volksgezondheid* den Uitgever aanbiedingen voor zulke advertenties werden gedaan. Het behoeft echter nauwelijks gezegd, dat de redactie zich niet plaatste op het gemakkelijke standpunt, dat zij met zulke aankondigingen niets heeft te maken. Zij heeft zich ten doel gesteld om onder ontwikkelde lezers nuttige kennis te verspreiden omtrent alles wat betreft de gezondheidsleer en onder geen enkele overweging kan zij daarom toelaten, dat dwaalbegrippen omtrent ziekte en haar genezing, omtrent gezondheid en haar behoud te gelijktijd worden aangekweekt bij de lezers van haar tijdschrift, zij het ook door advertenties op den omslag.

Het is om die reden, dat natuurlijk alle advertenties worden geweigerd, die iets te maken hebben met kwakzalverij, maar ook andere, die toch niet zelden een plaats vinden in overeenkomstige geschriften, omdat zij geen eigenlijke geneesmiddelen aanbevelen maar een ander soort van specialités, die als versterkende middelen of bijzondere voedingsmiddelen aan den man gebracht worden en waarover o.a. Prof. TALMA eenigen tijd geleden en Prof. PEKELHARING weder onlangs den staf hebben gebroken omdat zulke middelen, nu ja! misschien een enkele maal bij nauwkeurig voorschrift, of aanwijzing van een geneesheer, in bijzondere gevallen eenig nut kunnen doen, maar die in geen deele den roep verdienen van de bijzondere kracht, die de fabrikanten, hetzij dan apothekers of andere vervaardigers, er aan plegen toe te kennen om aan hun artikel debiet te bezorgen.

Op dit oogenblik liggen weder een paar zulke advertenties voor ons, die den uitgever ter plaatsing zijn toegezonden en door dezen ons ter beoordeeling zijn gegeven. Wij willen den persoon, die de aanbevolen artikelen hier te lande al jaren lang op groote schaal fabriceert, niet noemen en evenmin den naam van zijn product, om niet den schijn op ons te laden van bij voorkeur zijn middelen af te keuren, waar deze gelijk staan met vele andere. Alleen teekenen wij aan, dat b.v. in een dezer advertenties het aangeboden middel eiwit genoemd wordt uit graan bereid, waarvan de voedingswaarde van één kilo heet gelijk te staan met die van 5 kilo's vleesch of 200 eieren.

Dit is eenvoudig onwaar, doch dit nog daar gelaten en aangenomen — wat wij voorhands ontkennen — dat het middel werkelijk somwijlen dienst kan doen om gebruikt te worden inplaats van gewone voedingsmiddelen, dan kan dit toch niet geschieden in alle gevallen en bij stoornissen der spijsverteringsorganen, uit verschillende oorzaken voortvloeiende. Dat echter zulke advertenties en aanbevelingen geen onderscheid maken en de lezers in den waan brengen, dat het ook niet noodig is te weten waaruit de tijdelijke zwakte of de gebrekkige spijsvertering ontstaan is, daarin schuilt het gevaar en tevens een der dwaalbegrippen, die de redactie wenscht te bestrijden: alsof namelijk het ziekte-complex, hetwelk zich openbaart in lusteloosheid, in gevoel van zwakte, in gebrekkige eetlust, in gestoorde spijsvertering en dergelijke verschijnselen, een op zich zelf staande ziekelijke aandoening zou wezen, die bestreden kan en mag worden door een of ander preparaat uit de keuken van dezen of genen fabrikant.

Het tegendeel is waar; de oorzaak moet nauwkeurig worden nagespoord door een deskundige en daarna de behandeling worden vastgesteld met of zonder geneesmiddelen en kunstmatige voedingspreparaten.

Eén middelje tot verbetering, het moge dan afkomstig zijn uit de apotheek of uit de werkplaats van een voedingsmiddelen-fabrikant, bestaat niet en kan niet bestaan.

(De *Volksgezondheid*, 1 Oct. 1905).

INGEZONDEN.

R'dam, September 1906.

Mijnheer de redacteur!

De feestelijke herdenking van het 25-jarig bestaan uwer vereeniging heeft gelukkig weer eens

wat roering gebracht in de gemoederen, die belangstelling koesteren voor de bestrijding der kwakzalverij in Nederland en meer dan vroeger is bij hen de vraag gerezen: „Hoe kan de vereeniging op meer afdoende wijze werken aan de toepassing harer beginselen dan tot heden het geval was. Het is m. i. jammer dat ook weder bij de bestrijding van dit kwaad door velen zulke groote verwachtingen worden gekoesterd van staats-hulp, want zelfs al ware er kans, dat de regeering binnen korten tijd den strijd tegen de kwakzalverij zou aanbinden, dan blijft toch nog het niet weg te cijferen gevaar, dat juist door die strenge strafbepalingen de kwakzalvers onder het groote publiek het aureool der vervolgdgen zullen erlangen. Dat het maandblaadje, bijna uitsluitend in handen van de vrienden der vereeniging, veel zou uitrichten, is onwaarschijnlijk. Wij moeten een anderen weg gaan. Maar welke? Rekening houdende met den nuchteren zin der Hollanders en hun gevoeligheid voor finantieele argumenten, geloof ik, dat wij ook hier met nuchtere finantieele argumenten moeten aankomen om succes te hebben. Wanneer wij het maandblaadje eens lieten vervallen, maar zoo mogelijk (vooral in koffiehuzen en op societeiten) eens boekjes verspreidden, waarin niet anders vermeld staat dan een zoo volledig mogelijke lijst der kwakzalversmiddelen, waarbij bij ieder staat aangegeven de samenstelling, de prijs die het middel zou kosten bij den apotheker en die het nu kost.

b.v. Intermediairpillen van BISTERVEELD,
(zwavelzure chinine) sulfas chinicus X gram,
(melkzuur staal) lactas ferrosus Y gram,
zou bij den apotheker kosten f —
kost nu f —

dan zou dit tevens een aangename leiddraad worden voor de medici, die op de vraag van patienten of zij een zeker patent-middel niet eens zouden gebruiken en waarom niet, meest moeilijk zakelijk kunnen repliceren, omdat zij van de samenstelling van het gevraagde middel absoluut niet op de hoogte zijn. Tevens zou daaraan kunnen worden toegevoegd een lijst der verschillende zoogenaamde elektrische apparaten en ceintuurs met een voor leeken duidelijke verklaring, verder een lijst van al die reclamevoedingsmiddelen, waarvan door bevoegde autoriteiten is bewezen, dat zij voor de gezondheid schadelijke elementen bevatten, natuurlijk met den naam van den fabrikant die het middel in den handel heeft gebracht, een lijst van de samenstelling der verschillende kindermeelen, speciaal van diegenen, die uit een eenvoudige meelsoort bestaan maar tegen hoogen prijs worden aan den man gebracht wegens een min of meer aanlokkelijke verpakking enz. enz.

Met beleefden dank voor de plaatsing,

Uw abonné X.

Met grooten dank voor de inzending van het bovenstaande, waaruit de volle belangstelling in ons streven blijkt, plaatsen wij de gemaakte opmerkingen gaarne. Ongetwijfeld zal het Bestuur der Vereeniging daaraan de noodige aandacht schenken. Wat ons betreft — ofschoon wij de laatsten zouden zijn om het nut van het voorgestelde te ontkennen — zijn wij toch van meening, dat het bedoelde boekje het Maandblad niet zou kunnen vervangen.

Een lijst — enkel bevattende namen, samenstelling en vergelijkende prijsopgave van kwakzalversmiddelen — zij moge voor sommigen, vooral voor medici, nuttig zijn, voor het groote publiek zou de lectuur te saai zijn en weinigen zouden het boekje geregeld lezen. Daarenboven is het nut van die vergelijkende prijsopgave al meermaals betwijfeld en ontvingen wij van sommige zijden de opmerking, die opgave in ons Maandblad achterwege te laten.

Er werd gezegd: „de medicijnen worden door den apotheker ook vrij duur berekend” en verder „het geld is bijzaak voor hen, die op kwakzalvers vertrouwen, zij geven gaarne wat gevraagd wordt.”

Inderdaad is het ons gebleken, dat voor „nuchtere finantieele argumenten”, waar het kwakzalversmiddelen betreft, de „nuchtere zin der Hollanders” lang niet altijd gevoelig is. Dat wij toch somwijlen in het Maandblad in de ver-

melding van den prijs, vooral wanneer die zeer hoog is, een middel ter bestrijding zien, moge aan den geachten Inzender het bewijs leveren, dat wij, in dit opzicht, niet ver van hem afstaan.

Intusschen blijft het de vraag of zoo'n prijsopgave op den duur geregeld gelezen wordt; wij vreezen dat men het boekje bij ontvangst zal inzien, daarin een of ander kwakzalversmiddel, waarvoor men zich interesseert, zal opzoeken... en het daarbij laten.

En wat de samenstelling der middelen aangaat, ieder jaar in December bevat het Maandblad, dat niet alléén in handen van de vrienden der Vereeniging komt maar in duizenden exemplaren alom gratis wordt verspreid, een opgaaf van de samenstelling van die middelen die in den loop van het jaar onderzocht en in het Maandblad behandeld zijn, terwijl in het *Gedenkboek*, uitgegeven bij de herdenking van het 25-jarig bestaan der Vereeniging, een lijst is opgenomen, waarin de samenstelling is vermeld van alle middelen, die van 1880—1905 vanwege de Vereeniging zijn onderzocht. Ook enkele z.g. elektrische apparaten komen daarop voor.

Stel nu tegenover het boekje dat de geachte Inzender aanbeveelt het Maandblad — zeker ook niet altijd een amusante lectuur — dat maand in, maand uit in allerlei kringen zijne verschuwingen brengt vooral tegen kwakzalversmiddelen, die per advertentie worden aanbevolen juist korten tijd voor het blad verschijnt, dan zijn wij nog steeds van meening, dat het nut dat daarmee wordt gesticht, inderdaad grooter is, dan de schrijver zich voorstelt, ja zelfs, door de ervaring geleerd, zouden wij durven zeggen: wij zijn er van overtuigd.

Zeker, een boekje, zooals boven bedoeld, naast het Maandblad zou goede diensten bewijzen... maar wie zal dat betalen?

Wij hebben de vrijheid genomen onze meening tegenover die van den gewaardeerden Inzender te plaatsen; zij geeft echter ons *persoonlijk* gevoelen weer.

Het Bestuur en de leden der Vereeniging, die spoedig in een Algemeene Vergadering te zamen komen, hebben in deze quaestie te beslissen.

Redactie.

Den Helder, 14 Sept. '03.

Geachte Heer Redacteur!

Misschien dat bijgaande mededeeling U welkom zal zijn, om in het Maandblad van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij te worden opgenomen. Te oordeelen naar de vele kwakzalversadvertentiën die in de lokale bladen van den Helder voorkomen, schijnt de verkoop van die lorrenwinkel hier nog al goed te marcheerden en naar 't schijnt ook met succes, want nu en dan komen mededeelingen in de couranten voor, waarbij ingezetenen verklaren door 't gebruik van dit of dat artikel geheel genezen te zijn. Zoo verklaarde onlangs de heer HOOGWERF, wonende Middenstraat 3, den Helder, dat hij na 't gebruik van FOSTERS zalf geheel hersteld was.

Daar ik te weetzig ben om me niet gaarne van de prachtige uitwerking van dit middel te overtuigen, heb ik informaties bij genoemden heer trachten in te winnen, maar ziet, bij aankomst aan genoemd adres, bleek deze heer hier totaal onbekend en bleek ook niemand aanwezig te zijn, die dezen naam als pseudoniem ter publicatie had afgestaan.

't Is jammer dat het op die manier zoo moeilijk wordt gemaakt om van de heilzame werking des heeren FOSTERS medicament te worden overtuigd. Onlangs heeft een ander ingezetene dezer gemeente geprotesteerd tegen het gebruik van haar naam als reclame voor de Rugpijn-nierenpillen, waar zij geen baat bij heeft gehad.

't Is jammer dat de heerlijke geneesmiddelen van FOSTER op deze manier zoo weinig tot hun recht kunnen komen.

Helder's ingezetenen zijn gewaarschuwd.

N. N.

BOEKBESCHOUWING.

Dr. FELIX BLOCK. Hoe beveiligen wij ons voor de geslachtsziekten en hare nadeelige gevolgen?

Brochure van de Duitse Vereeniging tot bestrijding der geslachtsziekten. Onder medisch toezicht vertaald.

Amersfoort, P. M. WINK, f 0.50.

Een goed boekje, waarvan wij de lezing aan onze jongelieden gaarne aanbevelen. In ons blad is voor de bespreking en eventueele critiek van den inhoud geen plaats, maar wel willen wij de aandacht vestigen op een der voornaamste redenen, die de schrijver tot de uitgave van zijn nuttig boekje hebben geleid:

„Ieder ontwikkeld jongmensch pleegt wel een zekere oppervlakkige kennis van geslachtsziekten te hebben, doch verkeerd weten speelt naar mijn ervaring daarbij de grootste rol: allerlei bijgeloof, medische dwalingen uit vroegere tijden, nu reeds lang officieel ter zijde geschoven, doch die door kwakzalvers, handelaars in geheimmiddelen en hun handlangers nog opzettelijk verbreid worden, veel half en verkeerd begrepen ideeën, veel door reclame overdreven feiten vermengen zich nog steeds met de waarheid. Daarbij komen dan nog de bijna altoos leugenachtige annonces van talrijke middelen, die, aangewend zonder tusschenkomst van den geneesheer, toch onfeilbare genezing heeten te zullen brengen.

Al deze verkeerde dingen omsluiert het ware wezen der geslachtsziekten voor het groote publiek tot onkenbaar wordens toe.”

Een medische raadgeving zal hier den rechten weg wijzen; als zoodanig begroeten wij het boekje met ingenomenheid.

CORRESPONDENTIE.

A. B. te 's-H. Wij danken u voor het gezonden dagblad. H. J. P. te A. Uwe medewerking in „De Reclame” stellen wij zeer op prijs. Dank voor de briefkaart, die onze aandacht op het artikel in „De Tijd” vestigde. Wij kunnen niet anders tegen EILERS doen dan waarschuwen; dat de Justitie niet krachtiger tusschen beide komt, nu hij, een onbevoegde, steeds brutaler adverteert, verwondert ons zeer. Redactie v. h. Maandbl. t. d. Vervalschingen. Wy hebben een Maandblad gezonden; dank voor uwe bemiddeling.

Dr. G. S. M. te B. Vixol, het middel door de Vixol Syndicate te Londen aangeprezen tegen asthma, chronische bronchitis enz. is, volgens de onderzoekingen van Dr. AUFRECHT (*Pharm. Centralhalle*, 30 Augustus 1906), een zoet gemaakt vloeibaar extract, waarvan de voornaamste bestanddeelen zijn: salpeter, lobeliaakruid en cascarabast. Zooals gij ziet, niets nieuws of bijzonders.

Wij hebben nog niet gemerkt dat er, hier te lande, veel reclame voor wordt gemaakt; zoodra dit geschiedt, komen wij op deze exploitatie terug.

Het Weekblad *Comestibleshandel* en de stukken van EILERS in dank, doch te laat voor dit nummer ontvangen.

ADVERTENTIEN.

DE MODELLEN

voor het

Apothekers-Boekhouden

en het

Rekeningboek voor Artsen,

worden op aanvraag GRATIS verzonden door:

TIERIE's Boekdrukkerij en Binderij,

Fabriek van KANTOORBOEKEN,

's-HERTOGENBOSCH.

W. B.

De Wereld-Bibliotheek is gesticht om de beste werken van alle landen en alle tijden onder het bereik van ieder te brengen, die goede lectuur op prijs stelt.

De Wereld-Bibliotheek kost per nummer: 20, 30 of 40 cts. Jaar-abonnement: f 7.50 of f 10.— — — —

De Wereld-Bibliotheek is verkrijgbaar in den boekhandel en bij den Uitgever G. SCHREUDERS te Amsterdam. — — — — —

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 763.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1,25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1,50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij; Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Verslag van de Alg. Vergadering. — Financieele steun aan het Nederl. Comité voor de Internationale bestrijding der kwakzalverij. — Vergadering van de Afd. Amsterdam. — Wettelijke bestrijding van de kwakzalverij. — Gloria Tonic. — Holloway's reclame. — Een natuurgeneeskundige veroordeeld. — Maatregelen in Noorwegen.

Mededeelingen van verschillende aard: Opsporing van valse attesten. — Max Schroeter's geneeskundige inrichting. — Nervin. — Influenza-pillen van Dr. Symons. — Geen recht voor arme menschen. — De kwakzalverij en de Dagbladpers. — Een vals attest. — Nog een vals attest.

Correspondentie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneeren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Stadhoudersplein 34, te 's-Gravenhage. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het Lidmaatschap zijn alsnog toegetreden de Heeren:

J. MELJER, redacteur van „In huis en op reis” . . . te Babberich bij Zevenaar.
J. STÄRKE, arts . . . . . „ Amsterdam.
ED. WIENER, cand.-arts. . . „ Watergraafsmeer.

In den loop dezer maand wordt opnieuw beschikt over contributie en abonnementsgelden bij hen, van wie, meerendeels door afwezigheid, de postquantities vroeger onbetaald zijn terug ontvangen.

Tevens wordt in deze maand over de boekhandel-abonnementen beschikt.

Men zal ondergeteekende alzoo verplichten door zorg te willen dragen, dat de verschuldigde gelden thans kunnen worden ontvangen.

J. VAN RIEL, Secret.-Penningm.

BERICHTEN.

Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, gehouden op 20 October j.l. te 's-Gravenhage. Als gewoonlijk, was het getal aanwezige leden gering. Na opening van de vergadering door den Voorzitter, Mr. A. LIND, werden door dezen eenige mededeelingen gedaan omtrent den toestand der Vereeniging en omtrent de verichtingen van het Bestuur in het afgelopen jaar, ook in verband met de be-

sluiten in de vorige algem. vergadering genomen.

De toestand der Vereeniging was gunstig te noemen. Het getal leden en abonnés was respect. gestegen tot 716 en 574 en ook de stand der kas gaf, niet-tegenstaande de groote uitgaven voor het Gedenkboek, geen reden tot klagen; met vreugde werden onder de nieuw toegetreden begroet: Gezondheidscommissies, afdelingen van het Witte- en Groene Kruis en de afd. „Gooi en Eemland” van de Nederl. Maatschappij tot bev. v. d. Geneeskunst.

Als nieuwe Bestuursleden traden op de heeren E. J. ABRAHAMS en C. NANNES GORTER; de Commissies voor het International Comité zur Bekämpfung der Charlatannerie en in zake de vorming van een Algemeen en Centraal Bestuur werden geconstitueerd; de samenstelling der eerste Commissie is reeds in het Maandblad van April 1906 opgegeven, terwijl als leden der tweede commissie optraden de heeren: Mr. A. LIND, E. J. ABRAHAMS en H. VAN GELDER.

Op verzoek der Vereeniging is de bestrijding der kwakzalverij gebracht op de agenda van het Congres voor openbare gezondheidsregeling; deze zaak is dan ook op dit congres uitvoerig behandeld.

Requesten, verzoekende maatregelen tegen de kwakzalverij, zijn gezonden aan de Min. van Binn. Zaken en Justitie (zie Mbl. van Augustus 1906).

De Voorzitter bespreekt verder het verschijnen van het Gedenkboek, de gevoerde polemiek in het *Alg. Handelsblad* over het opnemen van kwakzalversadvertenties — waarbij dit blad de discussies over dit onderwerp sloot — en besluit met te wijzen op een maatregel die in den boezem van het Bestuur wenschelijk wordt geacht, n.l. door in de bladen de kwakzalversadvertenties met tegenadvertenties te bestrijden. Geldgebrek heeft het Bestuur echter tot nu toe van het nemen van dezen maatregel teruggehouden.

Overgaande tot de jaarlijks terugkomende werkzaamheden werden het Verslag der laatste Algem. Vergadering en het Jaarverslag over 1905 goedgekeurd, eveneens, op rapport der daartoe benoemde commissie, de rekening en verantwoording over 1905 (onder dankbetuiging aan den afgetreden Penningmeester, den heer A. J. WIJNNE) terwijl in de nieuwe commissie voor de rekening van 1906 werden benoemd: Meijuffrouw C. HUGENOLTZ te Amsterdam en de heeren Dr. J. DE GROOT en A. C. V. D. BIJLLAARDT te 's-Gravenhage.

Tot Secretaris-penningmeester werd de heer J. VAN RIEL met op één na algemeene stemmen herkozen.

Thans waren de rapporten aan de orde.

Door den heer VAN RIEL, werd, als afgevaardigde naar het Congres van openbare gezondheidsregeling, verslag over deze belangwekkende vergadering uitgebracht. Voorzover het de bespreking van de bestrijding der kwakzalverij betreft, komt dit verslag in hoofdzaak overeen met de mededeelingen die in het Maandblad van October j.l. zijn opgenomen, waarnaar wij verwijzen.

Namens de Commissie in zake de vorming van een Algemeen en Centraal Bestuur werd rapport uitgebracht door Mr. LIND. In overeenstemming met het besprokene in de vorige vergadering was de Commissie van oordeel, dat een uitbreiding van het Bestuur in het belang der Vereeniging zou zijn. Het was noodig dat ook anderen

dan zij, die belanghebbenden bij de bestrijding der kwakzalverij zijn, een meer werkzaam aandeel aan die bestrijding namen, dat b.v. in elk provincie een bestuurslid aanwezig ware om voor de belangen der Vereeniging te waken en die te helpen bevorderen. Die leden zouden dan, met het Bestuur der Vereeniging, een algemeen Bestuur vormen, terwijl de loopende zaken aan een uitvoerend Centraal Bestuur konden worden opgedragen.

Een desbetreffend voorstel kon echter in deze vergadering niet worden ingediend, omdat daarmede gepaard ging een wijziging der Statuten, volgens de daarvoor geldende bepalingen.

Daarom werd voorgesteld over te gaan tot de benoeming van een commissie; die de Statutenwijziging (ook nog op enkele andere punten) zou voorbereiden en vóór de a.s. Algem. Vergadering tijdig hare voorstellen zou indienen. Na eenige besprekingen werd dit voorstel aangenomen en de commissie, die thans het rapport uitbracht, aangewezen om de wijziging der Statuten voor te bereiden.

Het woord was thans aan Prof. HECTOR TREUB, tot het doen van eenige mededeelingen betreffende het International Comité zur Bekämpfung der Charlatannerie. Men was nog niet veel verder dan de voorbereiding. Spreker had getracht voeling te krijgen met Engelsche en Fransche Comités, die geacht konden worden zich met de bestrijding der kwakzalverij bezig te willen houden of dit werkelijk deden. In Engeland — ofschoon de zaak aan sommigen zeer interesseerde — bestond vooreerst geen kans een Comité te vormen, in Frankrijk daarentegen was de ervaring beter. In Mei van dit jaar werd te Parijs een Congres ter beteugeling van de onbevoegde uitoefening der geneeskunde in Frankrijk gehouden en dit congres gaf het ontstaan aan een Permanent bureau, dat werkzaam zou optreden ter bestrijding van de kwakzalverij in 't algemeen en tot verzameling van de gegevens omtrent de onbevoegde uitoefening der geneeskunde, in den ruimsten zin, in Frankrijk.

Verhinderd gevolg te geven aan zijn oorspronkelijk plan om het Congres bij te wonen, had spreker zich schriftelijk gewend tot het Permanent Bureau, met mededeeling van de stichting van het International Comité, welk bureau zich ongetwijfeld — wanneer de zeer korte statuten, die voor het Comité in 't algemeen geldig zullen zijn, vastgesteld zijn — bij het Comité zal aansluiten.

De heer J. M. VAN ELK deed daarop mededeeling van den uitslag zijner bemoeiingen in andere landen. Door de buitenlandsche zusterverenigingen zijn de volgende heeren tot leden voor het „International Comité zur Bekämpfung der Charlatannerie” aangewezen:

1°. Voor die *Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurfjuschertums*: De Voorzitter Dr. SIEFART te Charlottenburg en de heeren Dr. RUMPE te Crefeld, Dr. REISSIG te Hamburg, Redacteur der *Hygienische Blätter* en Dr. NEUSTÄRTER te München, zullende laatstgenoemde als secretaris der Duitse commissie optreden.

2°. Voor die *Oesterreichische Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurfjuschertums*: De Secretaris Dr. H. GRÜN te Wenen, Redacteur der *Aerztliche Standeszeitung*.

3°. Voor den *Ortsgesundheitsrath* te Karlsruhe, de te Burgemeester de Heer SIEGRITS, aldaar.

4°. Voor de *Byran for upplysning om Vikemedels-annonces te Upsala*, de Heer Dr. FORSTEN THUNBERG, Professor in de Physiologie te Lund.

Het Comité kan derhalve aan 't werk gaan — maar — en dit geldt in de eerste plaats de Nederlandsche Afdeeling — er is geld noodig, om eenigszins met vrucht op te treden, welk geld Spreker hoopt bijeen te krijgen door bijdragen uit de kas der Vereeniging en door giften van leden en andere belangstellenden.

Op voorstel van den Penningmeester wordt besloten, met het oog op den toestand der kas die niet te ruim voorzien is, aan het Comité een bijdrage van f 25 te geven. Andere middelen tot stijving der kas zullen door het Comité worden in 't werk gesteld.

Zoodra het Comité voor vast geconstitueerd is zal in het Maandblad een rubriek „International Comité” worden opgenomen, telkens voorzoover er behoefte bestaat aan mededeelingen van dit Comité.

De Voorzitter bedankt de heeren TREUB en VAN ELK.

Onder applaus besluit de Vergadering een telegram van gelukwensen te zenden aan het Eerlid der Vereeniging Dr. G. W. BRUINSMA, die juist op 20 October den dag herdenkt, waarop hij 40 jaren lang als geneeskundige werkzaam is.

Bij de bespreking der middelen, die tot bevordering van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen, werden verschillende zaken ter tafel gebracht. Zoo werd het denkbeeld geopperd om nogmaals bij de Regeering aan te dringen op verlaging van de frankieerkosten voor Maandbladen; daardoor zou de Vereeniging minstens f 250 per jaar minder hebben uit te geven. Dit voorstel vond ondersteuning, te meer omdat men meende dat het nu meer kans van slagen zou hebben, dewijl, volgens een verklaring in de Tweede Kamer van den Minister van Waterstaat, een wijziging van de Postwet spoedig te wachten is.

Bestrijding daarentegen vond een voorstel om een pensioen toe te kennen aan veldwachters en dergelijke, die procesverbaal tegen kwakzalvers opmaken, dat door veroordeeling gevolgd wordt; men vond het ongewenscht z.g. agents provocateurs aan te stellen.

Uitvoerige besprekingen hadden plaats over het instellen van een systematisch onderzoek naar de echtheid van de talrijke attesten, die in den laatste tijd onophoudelijk in de couranten voorkomen en waarvan telkens wordt aangetoond, dat zij voor een deel valsch zijn. Wenschelijk werd het geacht, vooral voor de groote steden, een bezoldigd persoon met dit onderzoek te belasten; voor kleinere plaatsen, waar men elkaar beter kent, vond men het beter de leden der Vereeniging te verzoeken, zelf dit onderzoek op zich te willen nemen. In verband hiermede werd den redacteur van het Maandblad verzocht, in het blad, de aandacht der leden op deze belangrijke zaak te vestigen.

Alsnog kwam ter sprake de belasting op specialités, waarvan enkele leden voorstanders bleken te zijn; waar echter ook tegenstanders aanwezig waren werd aan den voorsteller den raad gegeven, over deze quaestie in het Maandblad zijn meening te verkondigen, teneinde daardoor een wrijving van gedachten over dit onderwerp uit te lokken.

Met het oog op het verhandelde op het Congres te Haarlem vond men het niet raadzaam thans nog dezerzijdsch deze zaak bij de Regeering te berde te brengen, maar werd in beginsel besloten tot het aanleggen en publiceren van een lijst van specialités van bekende samenstelling waarvan de verkoop van de zijde der Vereeniging niet bepaaldelijk behoefde te worden bestreden.

Nadat de heer V. D. BULLAARDT den Voorzitter hulde had gebracht voor zijne leiding, werd de vergadering gesloten.

Aan de Nederlandsche Afdeeling van het *International Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie* is, bij besluit van de laatstgehouden Algem. Vergadering, een bijdrage van f 25 toegestaan. Dit — vermeerderd met een kleine som, door de leden van de afdeeling bijeengebracht — is echter lang niet voldoende om in de, zij het ook niet groote, geldelijke behoeften van de afdeeling te voorzien. Daardoor is het Nederlandsche Sub-Comité niet in staat flink handelend op te treden, terwijl juist de Buitenlandsche Comités wachten op de daden van het onze, omdat van de Nederlandsche Vereeniging tegen de Kwakzalverij het initiatief tot oprichting van een „International Comité” is uitgegaan.

't Is daarom dat het Sub-Comité voor Nederland een beroep doet op de welwillendheid van de leden der Vereeniging en van allen

die een internationale bestrijding der kwakzalverij wenschelijk vinden, om door een *geldelijke bijdrage* het streven van het Internationale Comité te steunen.

Giften zullen gaarne in ontvangst worden genomen door den heer J. M. VAN ELK te Eefde bij Zutphen en op de jaarlijksche Vergadering van de Ver. t. d. Kwakzalverij en in het Maandblad worden verantwoord.

Afdeeling Amsterdam van de Ver. t. d. Kwakzalverij. In den loop van de maand November zal een Algem. Vergadering van de leden der afdeeling worden gehouden. Datum en punten van behandeling zullen bij convocatie-biljet nader worden bekend gemaakt.

Wettelijke bestrijding van de Kwakzalverij is de titel van een zeer belangrijk artikel, door Mr. S. G. CANES in de *Vragen van den Dag* van October geplaatst.

* In eenige volgende nummers hopen wij het voorname daaruit mede te deelen.

Gloria Tonic. Voorzien van een afbeelding van een menschelijk lichaam, waarop spieren en aderen zoowat geteekend zijn, verschijnt tegenwoordig een advertentie in de bladen waarbij aan rheumatiek- en jichtlijders door JOHN A. SMITH, 2001, N.-Z. Voorburgwal te Amsterdam, gratis een geneesmiddel en een boek worden aangeboden. Die SMITH is de man van het kwakzalversmiddel *Gloria Tonic* waartegen wij in de Maandbladen van Januari en Mei van dit jaar ernstig hebben gewaarschuid.

Holloway's reclame. Een onzer kennissen zond ons een blaadje..... „Closet-paper” dat hij te Londen op zekere plaatsen vond ten gebruike van het publiek. Het was bedrukt met een aanbeveling van HOLLOWAY'S pillen en zalf. Een goede plaats voor zoo'n reclame.

De natuurgeneeskundige PUDERBACH uit Barmen is door de strafkamer te Elberfeld tot een maand gevangenisstraf veroordeeld. Hij had een man met een open been behandeld en zijn patiënt was daarna of daardoor gestorven. De rechtbank nam het laatste aan en veroordeelde hem wegens het veroorzaken van den dood door schuld.

(N. Rott. Ct.)

Ook in Noorwegen is de Regeering bedacht op het tegengaan van de voor de volksgezondheid nadeelige gevolgen, voortvloeiende uit den invoer van z.g. geheime geneesmiddelen.

Daarvoor werd reeds in 1904 bepaald, dat alleen ten behoeve van de apothekers en enkele groothand-laren, aan wie dit is toegestaan, geneesmiddelen van buitenslands mogen ingevoerd worden.

Het toezicht op dezen maatregel is thans verscherpt en thans zijn waarschuwingen gezonden aan verschillende bladen waarin annonces voorkomen in welke tegen toezending van een bepaalde som aan het publiek geheime geneesmiddelen worden aangeboden, met mededeeling, dat dergelijke zendingen door de douane zullen aangehouden worden en dat het te voren gezonden geld alzoo als verloren zal zijn te beschouwen.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Valsche attesten.

(Een verzoek aan de leden).

De talrijke advertenties, bijna dagelijks op opvallende wijze in onze dagbladen voorkomende, o. a. betreffende *Foster's middelen*, *Pink-pillen*, *Abdijsiroop*, e. d., waarin, meestal met bijvoeging van portret, door deze of gene wordt verklaard dat hij door het aangekondigde middel geheel van een of andere kwaal is genezen, zijn zeker aan al onze lezers bekend.

Bij het onderzoek van die z.g. vrijwillig afgegeven attesten is het inmiddels gebleken, dat aan de waarde van vele van die attesten ernstig te twifelen valt; sommige zijn geheel verdicht, andere zonder medeweten van den onderteekeenaar geplaatst en weer andere op listige wijze verkregen.

Inmiddels wordt door het lichtgeloovige publiek aan die verklaringen geloof geschonken met het gevolg dat velen, tot schade van hun gezondheid en beurs, in het net, door den kwakzalver gespannen, argeloos invliegen.

Dat publiek de oogen te openen voor het gevaar, waaraan het dagelijks is blootgesteld,

kan het best geschieden door het omtrent de waarde der attesten zoo juist mogelijk in te lichten.

Dit kan alléén geschieden door een langdurig, nauwkeurig, systematisch onderzoek naar de juistheid der attesten in te stellen bij de onderteekenaars. Daarvoor is echter veler hulp noodzakelijk; persoonlijk dient zoo'n onderzoek te geschieden en het is vooral op plaatsen van niet te grooten omvang, waar men met de bewoners en plaatselijke toestanden dikwijls vrij nauwkeurig bekend kan worden, dat een zoodanig onderzoek dikwijls tot een voldoende resultaat zal leiden.

In de laatstgehouden Algem. Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij is het wenschelijke van een dusdanige enquête algemeen beaamd en werd aan de redactie van het Maandblad verzocht, deze zaak in het blad ter sprake te brengen.

Aan dit verzoek voldoende, wenden wij ons tot de leden van onze Vereeniging met de vraag of zij genegen zijn aan dezen belangrijken arbeid hun steun te verleen; slechts door veler medewerking kan het beoogde doel zoo goed mogelijk worden bereikt.

Zij, die tot medewerking bereid zijn, worden beleefd verzocht daarvan kennis te geven aan den Secretaris onzer Vereeniging of aan ons; kleine onkosten worden, desgewenscht, gaarne vergoed.

Moge het getal in te komen bereidverklaringen zeer groot zijn!

Max Schroeter's geneeskundige inrichting zonder operatie.

Sedert we in ons Septembernummer de ontdekking mededeelden van iemand die aan bovengenoemde „inrichting” een bezoek bracht, bereiken ons van alle kanten waarschuwingen en opmerkingen, zoodat het niet ondienstig lijkt nogmaals de aandacht op dit instituut te vestigen, vooral omdat sinds korten tijd eene brochure is verschenen, welke op ruime schaal schijnt te worden verspreid en die dienen moet de aandacht te vestigen op den bekwamen directeur alias exploitant en reclame te maken voor zijne inrichting.

Met de uitgave van deze brochure heeft SCHROETER het ons gemakkelijk gemaakt, want daarin heeft hij bijeengebracht de bewijzen dat hij een kwakzalver is van de bovenste plank.

Hij begint te verhalen dat het zieke organisme geen behoefte heeft aan chemische geneesmiddelen, doch in het verdere deel zijner brochure toont hij zich daarvan niet afkeerig.

Dan komt een tirade op de schoone ligging van zijn *ambulatorium* (er worden alleen maar loopende zieken behandeld en geene opgenomen), terwijl hij verhaalt dat men er met den tram zoo gemakkelijk kan komen. Verder verzekert hij dat dames- en heeren-afdeeling streng zijn gescheiden (dat moest ook nog eens anders zijn) en dergelijke fraaiigheden meer. Bij herhaling wordt verklaard dat het is eene inrichting tot genezing zonder operatie. Wij hebben er al vaak op gewezen dat deze aankondigingen zijn of bedrog of in de hoogste mate gevaarlijk.

In een volgend hoofdstuk telt de heer directeur de middelen op waarvan men zich in zijn inrichting bedient tot genezing der patiënten. Een zonderlinge manier. Welke ernstige geneeskundige kan van te voren zeggen van welke middelen hij zich zal bedienen wanneer zich bij hem een zieke, dien hij nog niet kent, zal aamelden.

Bij die opsomming vinden we, als altijd bij dit soort menschen, water, electriciteit, licht en lucht.

Nog mooier wordt het wanneer de directeur verzekert dat hij uit oogen, haren, gelaatstreken, lichaamsvorm enz. kan weten waaraan de patiënt lijdt; zoo zegt hij: de *glans* en de *vorm* van de haren verraden ons de voeding, de werking der spijsvertering en de zenuwachtigheid (!!) Het is het oude liedje, een boek vol bombastischen onzin, een hoop geleerde woorden en begrippen zonder behoorlijken samenhang, alles om het leekenpubliek zand

in de oogen te strooien. Acute en koortsige ziekten worden door dezen man, gelijk hij zegt, niet behandeld, alleen maar chronische ziekten; en daar hij de menschen wil behoeden voor te spoedig wegloopen, moet men zich om bij hem in behandeling te komen abonneeren voor ten minste 24 maal — of hij gelijk heeft!

Tot zoover is alles gewoon — er is echter bij deze brochure iets ongewoons. Deze kwakzalver heeft een genees- en heilkundige kunnen vinden, nog wel een oud off. v. gezondheid 1e klasse, die hem beschermt en aanprijst; deze vindt hem een uitstekend masseur en bovendien een geniaal mensch. Wij gelooven dat ook wel, maar denken tevens dat deze zoo geniale masseur beter had gedaan het „schoenmaker houd je bij je leest!” toe te passen.

Nog een enkel woord moeten we hieraan toevoegen. Eenige malen verzekert SCHROETER dat hij bijna alle chronische ziekten der vrouwelijke geslachtsorganen geneest. Uit zijn opzommelingen van genezingsmiddelen blijkt dat hij hiertoe de methode van THURE BRANDT gebruikt, dit is een methode die vroeger bestond, doch die om hare gevaarlijkheid en om andere hier niet nader te ontvouwen redenen door de geneesheeren is verlaten.

E. J. A.

Nervin.

In sommige dagbladen komt den laatsten tijd de volgende advertentie voor:

ZENUWLIJDERS!

Waarom wordt *Nervin* door H.H. Doctoren aanbevolen.

Omdat een besliste genezing volgt na 't gebruik van slechts enkele flacons. Men lette op het volgende:

Elke flacon is voorzien van een groenen band waarop voorkomt de naam en adres van het hoofdepôt voor Nederland.

MARSEILLE, Kl. Houtstraat 85—91. Haarlem.
Prijs per fl. / 1.50."

Dat is dus een uitkomst voor de vele personen, die tegenwoordig door hunne zenuwen gekweld worden! Volgens Dr. PINKHOF („Een gezond zenuwstelsel.") wordt men zenuwziek door alle dingen, die te veel arbeid van het zenuwstelsel eischen: plotselinge schrik, langdurige opwinding, allerlei zorgen, te groote inspanning bij het werk. Dit zijn zaken, waaraan in het dagelijksch leven iedereen bloot staat, en die men slechts tot zekere hoogte kan vermijden. Maar verder door alle soorten van buitensporigheden: in het drinken, in sportoefeningen, in het geslachtsleven, enz.

Nu behoeft men niet meer herstelling te zoeken voor geschokte zenuwen in verandering der levenswijze enz., want slechts het gebruik van eenige flacons *Nervin* doet besliste genezing volgen. Wat een prachtig middel is dat!

Wat is dan wel *Nervin*?

Om dit te weten te komen werd bij een drogist een flacon van 150 cc. inhoud aangekocht voor f 1.50. Deze was gewikkeld in een papier, waarop de goede eigenschappen van *Nervin* vermeld waren; tevens bevatte het drie vertaalde attesten met daaronder geplaatste namen zonder nadere aanduiding van woonplaats. Deze attesten zijn dus geheel onbetrouwbaar, en derhalve waardeloos.

Het papier was aldus ondertekend „La société de la Thérapeutique". Het op de flacon geplakte etiket vermeldt „*Nervin*", „eenigst onfeilbaar geneesmiddel tegen zenuwaandoening, slape-loosheid en benauwde droomen". Gebruiksaanwijzing: „éénmaal daags een eetlepel, ingenomen een vol uur voor het naar bed gaan, brengt na korten tijd de zenuwlijder tot zijn normalen toestand."

Bij onderzoek bleek de flacon een troebele vloeistof te bevatten van lichtbruine kleur. Bovenop dreef een dun laagje van een sterk naar vruchten riekende aetherische olie. Als werkzame bestanddeelen werden er in gevonden: broomwaterstofzuur en zwavelzuur, gedeeltelijk gebonden door natrium. Een dergelijke vloeistof verkrijgt men door 250 milligram broomnatrium en 2 druppels

verdund zwavelzuur in 150 cc. water te brengen. Om dit wondermiddel een aangename reuk en smaak te geven was er nog bijgevoegd ongeveer 35 gram suiker en vruchtenessence.

Op de vraag of „*Nervin*" zal kunnen beantwoorden aan de verwachting, welke door de advertenties opgewekt wordt, kan slechts, krachtens hare samenstelling, „neen" geantwoord worden. Wel is waar wordt broomnatrium dikwijls als kalmeerend middel aangewend, maar de aanwezige hoeveelheid kan geen vertrouwen geven en de bedriegelijke manier, waarop het wordt aanbevolen, stempelt *Nervin* tot een echt kwakzalvermiddel.

H.H. Doctoren zullen het stellig niet aanbevelen.

J. P. VAN DER MAREL.

Amsterdam, October 1906.

Influenza-pillen van Dr. Symons.

Sedert de influenza als een steeds min of meer heerschende ziekte is opgetreden, wordt zij — 't is niet te verwonderen — steeds gevolgd door een andere kwaal, n.l. de tallooze kwakzalvermiddelen, die daartegen worden aangeprezen. De pillen, hierboven genoemd, verkrijgbaar bij de leveranciers van tal van kwakzalverijen: WILLEM KRAAL te *Kampen* en de Wed. J. RAVEN te *Zwolle* en met veel ophef aangeprezen, waren ons tot nu toe niet bekend, zoodat een onderzoek ons gewenscht voorkwam. Wij vonden den heer D. VAN DER WEERD te *Kampen* opnieuw bereid dit te verrichten en uit dat onderzoek bleek, dat het werkzaam bestanddeel der pillen was 10 percent *Salicylzure soda* (*Salicylas natricus*). Nu is het bekend, zelfs aan vele leeken, dat in sommige gevallen van influenza *Salicylzuur*-praeparaten worden aangewend, zoodat wij hier weer een voorbeeld hebben van een gewoon verschijnsel, dat kwakzalvers gebruik maken van zeer gewone, bekende geneesmiddelen, die de geneeskundige slechts in bijzondere, aangewezen gevallen voorschrijft, om deze als onfeilbaar en als een middel van eigen vinding hemelhoog aan te prijzen.

Het geneesmiddel van den zoogenaamden Dr. SYMONS (?) — de firma's KRAAL en RAVEN bezitten allerlei middelen van geheel onbekende grootheden — had gerust achterwege kunnen blijven zonder gevaar voor de genezing van influenza-gevallen.

Integendeel; nu onze artsenschat met dit middel verrijkt is, is gevaar voor de gebruikers niet buitengesloten. Niet iedereen — dit leert de ervaring — gebruikt *Salicylzure soda* ongestraft. Het waakzaam oog van den behandelenden geneesheer ziet spoedig wanneer met het aanwenden van dit geneesmiddel moet worden opgehouden; Dr. SYMONS, of hoe hij ook heet, laat maar slikken.

Er is geen recht voor arme menschen!

Onder dezen titel bevat het *Sociaal Weekblad* van 20 October het volgend, lezenswaardig artikel: „Sommige advertenties van kwakzalvermiddelen komen het meest voor in de provinciale bladen en dan in een eigenaardigen vorm, die min of meer een lokaal-huiselijk karakter draagt door het opnemen van zoogenaamde getuigenissen van personen uit de naaste omgeving. De exploitanten van Pinkpillen en FOSTER'S nierpillen zijn sterk in deze methode. Om een bepaalde reden heb ik dezer dagen een onderzoek gedaan naar de waarheid van alle verklaringen over de laatst hier genoemde, opgenomen in de nieuwsbladen eener provinciestad in het zuiden van ons land. Het is bekend, dat reeds menigmaal uit verschillende streken van Nederland in het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* en in andere bladen protesten zijn opgenomen tegen de advertenties dezer FOSTER'S pillen, waarin met naam en toenaam verklaringen van zoogenaamde genezen patiënten waren opgenomen.

De verschillende advertenties dezer pillen in de bedoelde gemeente waren twaalf in aantal; op één na verklaarden mij alle personen, wier namen en adres nauwkeurig werden vermeld,

dat zij hoegenaamd geen verlof tot plaatsing hadden gegeven en de meesten waren lang niet ingenomen met deze publiciteit en zouden niets liever dan er een einde aan gemaakt zien. Eén hunner, een oud-gediende, meende stellig, dat het hem kwaad gedaan had, toen hij sollicitteerde voor nachtwaker in een fabriek, omdat er in de advertentie stond, dat hij vroeger aan toevallen had geleden, hetgeen bovendien niet waar was; een andere, een jonge vrouw, was verontwaardigd, omdat ze van haar gedrukt hadden dat zij aan langdurige huidziekte had geleden en niet minder dan drie weduwen beklagden zich bij mij, omdat zij nog telkens moesten lezen, dat hunne mannen zoo gelukkig genezen waren, die alle drie al maanden lang op het kerkhof lagen.

Eene vertelde dat zij toen de advertentie de eerste maal verscheen, een opgewekten brief van haar dochter had gehad, die elders diende en blij was, dat vader die al lang sukkelde, volgens de krant zooveel beter was; er was echter niets van aan geweest en de man lag toen juist op sterven. De tweede weduwe begon te snikken toen zij er met mij over sprak, omdat zij zoo naar vond den naam van haar man, met allerlei opgemaakte bijzonderheden uit zijn leven, nog telkens in de krant te zien en de derde was op aanraden van haar kinderen al tweemaal bij den depôthouder geweest, waar zij indertijd een doosje pillen gehaald had, *) om al dat schrijven in de krant over haar man te doen ophouden, doch de winkelier had haar telkens met een schouderophalen laten gaan.

Half snikkend en met eenigen aandrang werd toen aan mij de vraag gesteld of er niets aan te doen was en tot mijn spijt moest ik ontkennend antwoorden.

Och, moeder, klonk het toen uit een hoek van het vrij bedompte vertrek, waar een jonge man zijn boterham zat te eten, huil maar niet, we weten 't toch wel, *er is geen recht voor arme menschen!*

Just dien zelfden avond stond het geheele onware verhaal der genezing van dien man weer in het plaatselijk blad en het is duidelijk, dat er iets aan onze rechtsbedeeling hapert, wanneer aan zoo iets geen einde kan worden gemaakt op last van de onmiddellijk belanghebbenden, van de betrokken personen of hunne naastbestaanden.

Laat de lezer zich een oogenblik voorstellen, dat zijn eigen naam, die van een dierbaren bloedverwant op zulk eene wijze door de dagbladen wordt gesleurd, en wanneer hij meent, dat hij dit niet zou dulden en er middelen bestaan het te beletten, dan moeten zij, waar gelijk recht voor allen in Nederland heet te bestaan, ook kunnen worden toegepast door de armen in den lande. Bij mijn rondgang in de achterbuurten der stad ten behoeve van het besproken onderzoek, waarover ik hier ter plaatse niet in verdere bijzonderheden wil treden, heb ik opnieuw de ervaring opgedaan hoe diepgeworteld en algemeen de overtuiging dezer minder met aardsche goederen bedeelden is, dat niemand zich bekommert over het aantasten van hun gevoel en hun recht.

G. W. B."

*) Ter toelichting diene, dat door geheel de stad en ook in de achterbuurten en arbeiderswijken huis aan huis circulaire waren verspreid omtrent de geneeskraft dezer pillen en dat ieder gratis een doosje bij zekeren winkelier kon afhalen. Omdat het niets kostte hadden vele armen hiervan gebruik gemaakt en zoo waren deze personen met hunne namen en nauwkeurige adressen bekend geworden en kon door den pillenfabrikant verklaard worden dat zij genezen waren.

De Kwakzalverij en de Dagbladpers.

In het *Haagsch Weekblad* tot verbreiding van de Vrijzinnig-Democratische beginselen van 11 Augustus 1906, wordt, naar aanleiding van de praeadvies van de heeren VAN RIEL en Mr. HERINGA bij de behandeling van de quaestie der kwakzalverij op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling — en tevens naar aanleiding van het kortelings door onze Vereeniging verzonden adres aan de Regeering, het volgende gezegd.

„Zoo blijkt wederom dat ook in deze zaak het particulier initiatief van enkele goedgezinden — natuurlijk behoort ook ons blad tot die weinige persorganen die steeds weigeren, dergelijke schandelijke advertentiën op te nemen — niet bij machte is, het euvel te keeren en dat ingrijpen van de Overheid dringend noodzakelijk moet heeten in het belang der volksgezondheid, wier verzorging de eerste plicht is van een Staat die zich van zijn roeping bewust is.

Het blijkt ook hier weder hoe de zucht naar gewin bij de meeste menschen krachtiger spreekt dan het algemeen belang. Met Mr. KERDIJK zeggen wij, dat het hier de geldquaestie is die de meeste bladen zoo gewetenloos doet handelen. Want gewetenloos is het, mede te werken tot het ongeluk zijner medemenschen die door de leugens der kwakzalvers verlost, hun middelen gebruiken in stede van zich tot een bevoegd medicus te wenden. Die kwakzalversmiddelen zijn op z'n best gewone, bekende medicamenten, die slechts in enkele gevallen baat geven, doch welke door de afzetters, die ze aan den man brengen, onder schoonklinkende namen en voortien- of twintigmaal te hoogen prijs worden aan-geprezen als middel tegen kwalen waarbij zij zonder de geringste uitwerking zijn. Meestentijds zijn deze middelen volkomen waardeloos of erger nog, bepaald schadelijk voor de gezondheid.

En dit weten de bladen; dit moeten zij weten, als tenminste hun redacties en directies niet vol-maakt onbevoegd willen worden geacht aan het hoofd van een courant te staan.

Maar om der wille van het lieve geldje werken ze rustig mede tot den bloei van het heilloos bedrijf dezer bedriegers, die meer ellende op hun geweten hebben dan menigeen die zich aan anderer eigen-dom vergrijpt.

Laat ons hopen dat de Regeering nu weldra het initiatief moge nemen tot wetsvoorstellen om aan dit kwaad den kop in te knijpen.

De advertenties van ongoorloofde loterijen zijn met succes verboden. Maar wij zijn er diep van overtuigd dat daardoor niet het tiendepart gesticht werd van het kwaad dat dagelijks door de kwakzalversadvertenties wordt gebrouwen. Bestrijding der kwakzalverij is stellig een waar wespennest, voor die er de hand naar uitsteekt, gelijk de redactie van het Tijdschrift voor Sociale Hygiëne ter snede opmerkt. Maar die overweging zij slechts een spoor-slag tot krachtig ingrijpen, teneinde het wespennest der kwakzalverij zelve met wortel en tak uit te roeien, door de uitgangen van het nest dicht te stoppen en dan het nest eens flink te zwavelen.

De uitgangen van het nest, de middelen tot publi-citeit, moeten den kwakzalvers worden afgesneden. Nog in deze wetgevende periode hopen wij een hiertoe strekkende wetsvoordracht te mogen aan-schouwen.

Reeds in de 16e eeuw waren er hiet en daar keuren tegen de kwakzalverij. Maar sedert heeft het kwaad, juist door de medeplichtigheid der dagbladpers, zulk een grooten omvang aangenomen, dat slechts door zeer krasse maatregelen van overheidswege verbetering valt te brengen in dezen ergerlijken misstand op sanitair gebied. Een „christelijk” Kabi-net verlost ons van het euvel der loterijen; moge het tegenwoordig „paganistisch” Kabinet, dat gebroken heeft met de kwakzalverij op staatkundig gebied, nu ook het niet minder groote euvel der kwakzalverij op maatschappelijk terrein den kop inknijpen!

Weer een valsch attest.

In het Avondblad van het *Alg. Handelsblad* van 16 October komt een ingezonden stuk voor, dat wij in zijn geheel moeten opnemen — ook met het kenmerkend onderschrift van de Redactie.

„Foster's Rugpijn Nierenpillen.

Kwakzalverij en bedrog.

Aan de Redactie!

In het „Handelsblad” van Zaterdagavond komt, zooals reeds talloze malen te voren, weder het bekende reclame-artikel over de z.g. Foster's Rug-pijn Nieren Pillen voor.

Gewoonlijk wordt in die stukken een dankbare genezen patiënt ten tooneele gevoerd, die in een afgelegen, bijna onmogelijk te bereiken gehucht woont, zoodat de eventuele nasporing ten eerste wordt bemoeilijkt. Ditmaal echter is het mejuf-frouw C. Jansen, Egelantiersstraat 60 te Amsterdam, die ons het volgende meldt:

Misschien hebt gij het en weet gij het niet.

Nierziekte is verschrikkelijk, lees hoe ge ze genezen kunt.

Mejuffrouw C. Jansen, Egelantiersstraat 60 te Amsterdam, meldt ons: Gedurende ongeveer twaalf maanden heb ik geleden aan een ondragelijke pijn

in den rug en lendenen. Bij alles wat ik doen moest, bezorgde deze pijn mij veel last. Onophoudelijk had ik zweetingen en opstijgingen, die door plotselinge huiveringen gevolgd werden, net alsof ik de koorts had. Ik gevoelde mij steeds erg afgemat en had weinig eetlust; de dokter zeide dat ik aan niersteen leed, doch al de goede zorgen brachten mij niet veel verder. Toen men mijn aandacht vestigde op de bekomen genezingen door Foster's Rugpijn Nieren Pillen, liet ik hier dadelijk een doosje van komen. De uitwerking hiervan was boven alle verwachting en met één enkel doosje was ik in den tijd van acht dagen geheel en al genezen. Uit dankbaarheid zal ik steeds gaarne deze merkwaardige pillen recom-mandeeren.

Ik ondergeteekende verklaar dat het bovenstaande waar is en machtig U het publiek te maken op elke wijze die U goedgeunkt.

Ik heb de moeite genomen, aan het bovengenoemd adres eens te gaan informeren, en was zoo gelukkig de patiënte zelf thuis te treffen en op haar gemak te spreken. Wat er toen los kwam is te merkwaardig, om het tot ernstige waarschuwing van het *courantenlezend publiek niet even mede te deelen.*

Twee jaren geleden dan kreeg mej. C. JANSSEN plotseling in de linkerzijde en lendenen een hevige pijn, zoodat zij om haar geneesheer moest zenden. Deze oordeelde in verband met braken tijdens de pijn-aanvallen en andere typische symptomen, dat patiënte lijdende is aan niersteen, en zeide er bij, dat dit nu wel geen steen als een vingertop behoefde te zijn, maar ook nierzand kon zijn, en schreef rust, warm waterverband, medicijnen en karnemelk voor. De patiënte, hoewel van meening zijnde, dat haar dokter er niet achter was, nam zijne voorschriften toch in acht, doch werd niet aanstonds beter, zooals in die gevallen meer voorkomt.

Toen raadde iemand haar aan, het eens met FOSTER'S nierpillen te probeeren. Een doosje werd daarvan gekocht, doch toen dit ook niet hielp, werd met dokters medicijnen doorgegaan, en langzaam verdween de pijn. Een paar dagen daarna verwoegde zich bij haar een heer, terwijl ze nog op bed lag, die haar vroeg, hoe het met haar was na het gebruik der nierenpillen. Zij antwoordde: „O! mijnheer, de pijn is nu weg, maar 't is niet van de pillen, want die helpen niet, ten minste ik ben van meening, dat zij mij niet hebben genezen.”

„Dat hebben ze wel, en wat het mooiste is, ge krijgt de pijn nu ook nooit weer terug. Vindt u goed, dat ik van dit geval een stukje voor de courant opmaak, opdat andere lijdens het lezen kunnen, dan kunt u voortaan altijd kosteloos over deze pillen beschikken.”

„Och, mijnheer, dat heb ik eigenlijk liever niet, maar wat mij niet heeft geholpen, kan daarom een ander nog wel helpen. Maak u dan maar zoo'n stukje op, maar voor één keer.”

Zoo werd haar den volgenden dag een stukje ter tekening voorgelegd, dat sedert twee jaren in allerlei bladen en met allerlei variaties voorkomt. Ze zeide mij, dat het stuk nu eens lang, dan eens kort is; nu eens heeft ze, zooals het heet, gele-den aan duizelingen, dan weer aan zweetingen etc., en ze heeft juist gisteravond met haar man overlegd, hoe zij aan al deze onware reclame een einde zouden maken.

Want ze heeft zooveel aanloop van menschen, soms wel twintig in ééne week, die om inlichtingen komen, dat het haar ten eerste berouwt, indertijd zoo'n stuk te hebben geteekend, want al die men-schen moet ze waarschuwen voor dit bedrog.

De voorspelling van genoemden heer, dat ze nu ook nooit meer die pijn terug zou krijgen, is ook al niet uitgekomen, want sedert heeft ze talloze aan-vallen gehad, en toen zij ook gruis kwijt raakte, kwam ze tot de overtuiging, dat haar dokter het ziektegeval heel goed had ingezien, dat zij door dien reclame-heer bedrogen was, en dat alleen een operatie haar van haar kwaad zal kunnen genezen zooals haar dokter haar reeds zeide.

Op mijn verzoek onderteekende ze de volgende verklaring:

„Ik ondergeteekende verklaar het bericht in de verschillende dagbladen als zou ik genezen zijn van mijne ziekte door de zoogenaamde FOSTER'S rugpijn nierenpillen, *onwaar*, en gevoel zeer veel spijt, dat ik mij twee jaren geleden na het gebruik van een doosje tot het teekenen van een onware verklaring van genezing door een mooipratenden heer heb laten overrompelen.

(get.) C. JANSSEN.

Egelantiersstraat 60.
14 October 1906.

Brouwersgracht 47.
Amsterdam, 15 October 1906.

Dr. L. B. UBBENS,
Arts.

N.B. Andere bladen worden verzocht dit stuk over te nemen.

[Daar wij de besprekingen over kwakzalvers-advertenties in ons blad gesloten hebben, kunnen wij het laatste gedeelte van het schrijven van dr. UBBENS, dat beschouwingen over dat onderwerp bevat, niet plaatsen. Wij zullen de verklaring van mejuffrouw JANSSEN niet meer publiceeren, evenals wij zullen weigeren verklaringen van andere personen in ons blad op te nemen, die tegen de publicatie bezwaar hebben of betreuren een dergelijke verklaring geteekend te hebben.

Red. Hbld.]”

Nog een valsch attest.

In het populair Weekblad *De Alkmaarder*, waarin telkens waarschuwingen tegen kwakzalvers en kwakzalverijen in populairen toon worden besproken, komt *thans* weer, in het No. van 27 October, onder de rubriek: „Praatjes over alles en nog wat” het volgende voor, dat wij gaarne overnemen:

„Kris. Ja, ik heb nog 'n aardig moppie over de beroemde Fosters nierpillen! Van de week komt 'n oud mager vrouwtje op 't bero van onzen geestelijken papa, om zich te beklagen over 't schandaal dat ze voortdurend in de krant staat, as dat ze heelemaal van 'n nierziekte is genezen, deur die Fosters nierpillen, 't Was 'n zekere juffrouw B. Huibers, zooas ook in de advertensie stond. Oeh me lieve man, zei de ouwe stakker, die 'r al niet beter uitzag of dat ze met den dood an 't touwtje liep. Daar staat nou in, dat ik heelemaal genezen ben, maar dat is allemaal leugen, ik ben heelemaal niet beter en voortdurend onder behandeling van dokter Overduin. De mense zegge nou allemaal teuge me: je klaag en je kreun maar dat je zoo naar en ziek ben en d'r staat in de krant dat je niks meer mekeer. 't Is 'n skandaal, wat motte de mense nou wel niet denke... dat ik 'n leuge-naar bin... Nou, moedertje zeit onze ouwe: is er dan niemand bij je geweest om je te vragen of je van die pillen genezen was? Jawel, zeit de ouwe juffrouw, d'r is eres 'n meheer over geweest toen ik 'r pas an was en die vroeg hoe 't ging! Ik zee, dat 't nog 't zelfde was, maar dat de pijn in me rug wel effe beter scheen, maar later is 't weer net zoo erg geworre en nou gaan ze me nog in de krant zette, d'r staat waarempeltjes ook nog in dat ik in de Kompejestrat woon en daar ben ik al ik weet niet hoe-lang van daan... 't is wat te zeggen... en... zee ze d'r nog bij: nou ten ik an de pink pillen ook gegaan en al voer 'n gulden of 6 van die dingen heb ik ingenomen en dat geef cok al niks... Hoe vin je nou zoo iets?

Kras. 't Is treurig, treurig... maar ik ben toch blij dat 't goeie mensch d'r teuge op komt. Zoo zel 't met al dat soort attesten wel gaan. Dat is nou 't tweede geval al in onze omgeving, eerst van Frans Goossen die al lang dood en be-graven was toen ie nog levend en gezond in reklame voor de nierpillen stond en nou dit ge-val weer. Wordt 't nou ook niet eres hoog tijd dat ook aan den zwendel met stropies, pillen en zalven 'n end gemaakt wordt?”

CORRESPONDENTIE.

Anonyme inzender te N. Uw stukje kan *alleen* geplaatst worden wanneer ge uw naam aan de redactie bekend maakt. Op onze stilzwijgendheid kunt ge vertrouwen.
— Veel moet tot een volgend No. blijven liggen.

ADVERTENTIEEN.

DE MODELLEN

voor het

Apothekers-Boekhouden

en het

Rekeningboek voor Artsen,

worden op aanvraag GRATIS verzonden door:

TIERIE'S Boekdrukkerij en Binderij,

Fabriek van KANTOORBOEKEN,

's-HERTOGENBOSCH.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 766

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Hoofdartikels: Samenstelling van de middelen in 1906 vanwege de Vereeniging onderzocht. — Wettelijke bestrijding van de Kwakzalverij. I.

Berichten: Een Abdijsiroop-Kalender. — De Bredasche Courant en de Kwakzalvers-advertenties. — De Vereeniging „Eerste hulp bij ongelukken”. — Onderwijzer-Wonderdokter. — Hoe men dankbare patiënten maakt. — Gezondheidsbiddens.

Mededeelingen van verschillende aard: Onderzoek naar de waarde van attesten. (Foster's pillen). — Poeder van het Staphorster Boertje. — Vooruitgang. — Reclame „Foster's Zalf.”

Ingezonden: De Vereeniging tegen de Kwakzalverij en haar Maandblad.

Correspondentie.

Register: op den 26sten jaargang van het Maandblad.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Stadhoudersplein 34, te 's-Gravenhage. Hun zal dit Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Met waardeering wordt melding gemaakt, dat van meerdere zijden men zich bereid verklaarde naar de waarde van gepubliceerde attesten onderzoek te willen doen, terwijl het *Algemeen Handelsblad* (zie Nov. No.) een stap in de goede richting deed, door geene verklaringen meer te zullen opnemen van personen, die tegen deze publicatie bezwaar hebben.

Vele namen van zoogenaamd genezen personen komen echter ook voor in plaatselijke bladen, die het Bestuur nog te zelden bereiken, zoodat meerdere toezending zeer zal worden op prijs gesteld.

Voorts wordt ten einde deze enquête te doen slagen, op daartoe ingekomen verzoek, medege-deeld dat bijaldien in advertenties personen worden genoemd, wonend in de nabuurschap van hen, die hunne medewerking hebben toegezegd, de advertentie zal worden toegezonden, terwijl ook een op eigen initiatief in te stellen onderzoek zeer gaarne zal worden gezien.

Ofschoon reeds thans elk nummer van het Maandblad over de weinige geloofwaardigheid van attesten inlichting kan geven, kan echter in deze richting nog meer worden gedaan; een ruime medewerking der over het geheele land verspreide leden, abonnés en belangstellenden moet er toe leiden, dat het publiek steeds meer tot de erken-

ning komt, dat een kwakzalver een *bedrieger* en dat kwakzalverij *bedrog* is.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningm.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden de heeren:

H. BEEKHUIS, arts te Bolsward.
J. M. G. VAN DEN BRINK, arts te Amsterdam.
C. J. MIJNLIEFF, arts te Amsterdam.

Opgave van de samenstelling der middelen, van wege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1906 onderzocht of behandeld in dien jaargang van het Maandblad.

ANKER LAGOSA ZALF, bestaat uit een mengsel van geheel verzeepbare vetten; *spermaceti*, *olie* en misschien nog een ander vet, vermengd met fijne *gepraecipiteerde zwavel*. (Hofman).

ANKER THYMOLZEEP, is *toiletzeep* die *thymol* bevat (Hofman).

ANTIPOSITINE VAN WAGNER, een mengsel van *dubbelkoolzure soda*, *zwavelzure soda* met een spoor *keukenzout* en een of meer *organische zuren* (wijnsteen-zuur of citroenzuur). (Walter).

CAMERLING'S MICROBINE is zuivere *melksuiker*.

VIROL, bevat *onderchlorigzuur*, *phosphorzuur*, *zwavelzuur* en *citroenzuur*, gedeeltelijk gebonden aan *natrium* en *aluminium*, waarbij vruchtenessence gevoegd is. (Van der Marel).

DRANK VAN DR. ROLAND: een waterige oplossing van ongeveer 18 % *broomkalium*. (Van Gelder, Van Pienbroek).

EILERS CAPSULES tegen tering bevatten *vette olie*, *ijzerpoeder*, *teer* en *petroleum*. (Van der Marel).

EILERS EXCELSIORSTAAL, heeft als hoofbestanddeel *gedialyseerd chloor-ijzer*. (Van der Marel).

EPO'S CINQUOLINE, bevat *laurierolie*, *cajapoetolie*, *terpentijnolie* en *lavendelolie*. (Van Riel).

FERMENTINE. Een sterk gistende vloeistof, waaruit koolzuur en onaangenaam riekende gassen — zooals die bij verrotting van eiwitstoffen ontstaan — ontweken. Waarschijnlijk een mislukte poging om door speciale cultures van druivengist een voor geneeskundige doeleinden werkzame gistsoort te verkrijgen. (Hofman).

GLORIA TONIC. Pastilles die *joodkalium* (ongeveer 130 milligram per stuk) en *guajachars* bevatten. (Goester).

GLORIA TONIC (laxeerpillen). bevatten *aloë*, *rhabarber* en *zetmeel*.

ID-QUOD RHEUMATIEK-TABLETTEN, bestaan uit *aspirine*. (Wijnne).

KAULINGSCHES TERINGMIDDELEN:

Capsules voor *inwendig* gebruik inhoudende 150 milligram *zwavelzure kinine*.

Smeersel voor *uitwendig* gebruik bevattende *stinkende gouwe* (*Chelidonium majus*) getrokken op *brandspiritus*. (Greshoff).

KRACHTPASTILLES rieken naar „Paerdrops” en

bestaan uit *suiker*, *ijzer* en *citroenzuur*. (Van Riel, Van der Weerd en Wijnne).

KROEPOEDER VAN DR. GUY, bevat *suiker*, *gompoeder* en een weinig *zwavelstibium*. (Van der Weerd).

KRUISPILLEN bestaan in hoofdzaak uit *ferro-carbonaat*, dus een soort van *Blaudsche pillen*, maar half zoo sterk. (Van Riel).

NERVIN is een aetherisch riekende vloeistof, waarin *broomwaterstofzuur* en *zwavelzuur*, gedeeltelijk gebonden aan *natrium* aanwezig is. (Van der Marel).

PATER AMBROSIO'S KEEL- EN LONGPASTILLES, bestaan uit *drop* met een spootje *kreosoot*. (Van der Weerd).

PHOSPHODYNE VAN DR. LALOR, is een zuur drankje, bevattende *phosphorzuur*, door karmijn gekleurde *suikerstroop* en een *bittere tinctuur* (Van Riel).

SLIJM- EN MAAGPILLEN uit de apotheek van J. H. NIJLAND, zijn identisch met de sterk aloëhoudende *Rufi-pillen*. (Dr. Van den Driessen Mareeuw).

STAPHORSTER BOERTJE, POEDER VAN HET — bevat *poeder van zoethout*, *dubbel koolzure soda* en *zwavelzure magnesia*, (Engelsch zout) (Van der Marel).

SULZBERGER FLUSS- OF ZINKINGTINCTUUR is, in hoofdzaak, een 30-percentig aftreksel van *aloë* op slapen *alcohol*. (Wijnne).

TUBERCULOPHOBINE, is identisch met een 10-percentig afkooksel van *Ramalina fraxinea*, bruin gekleurd met $\frac{1}{2}$ pCt. *koffiestroop* en waaraan 10 pCt. sterke *spiritus* is toegevoegd. (Van Ledden Hulsebosch).

VIXOL, bestaat uit een zoetgemaakte vloeistof, waarvan de voornaamste bestanddeelen zijn: *salpeter*, *lobe'iakruid* en *casarabast*.

WINTER CO'S NATUURLIJKE GEZONDHEIDSHERSTELLER, bevat *aloë*, *rhabarber* en *zoethout*.

Wettelijke bestrijding van de kwakzalverij.

„Where there is a will, there is a way. Zeker, maar die weg kan soms onafzienbaar lang zijn, of wel zeer oneffen, vol hindernissen. Dan is het zaak niet te wanhopen, totdat de weg afgelegd, het einddoel bereikt is. . . . .

„Een heel stuk van zoo'n onafzienbaren weg is door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij afgelegd — onversaagd, onvermoeid, steeds vol goede hoop.

„Vijf en twintig lange jaren bestrijdt zij de kwakzalverij, ontmaskert haar satellieten, waar-schuwt lichtgeloovigen en licht weetgierigen in. Vijf en twintig jaren voert zij, met de onwrikbare overtuiging van een ijveraar, een heiligen strijd tegen de gewetenlooze belagers van *volksgezondheid* en *volkswelvaart*.

„En nog ziet zij haar einddoel niet, dat nog in het verre verschiet schijnt te liggen.

„Haar einddoel. Want wat zou die wakkere

vereeniging liever wenschen, dan dat de gemeenschap met al de haar ten dienste staande middelen een strijd — op leven en dood — zou aanbinden met dat sollen met der menschen grootsten schat: de gezondheid? Dat de gemeenschap zou beteugelen al dat bedrog en gelieg, die misleiding en oplichting, waaraan de kwakzalvers zich schuldig maken, zich schuldig moeten maken?

„Moet de Staat inderdaad zich ten strijde opmaken tegen de kwakzalverij, d. i. tegen het willens en wetens plegen van bedrog op geneeskundig gebied, met geen ander doel, dan zichzelf te verrijken?

„Ieder, die toegeeft, dat kwakzalverij een vorm van bedrog is — een bedrog, dat gelijk wijlen Proteus ontelbare gedaanten aanneemt een oplichterij van de meestal eenvoudigen van harte en lichtgeloovigen, die niet alleen op hun beurs, maar ook en vooral op hun gezondheid loert, zal moeten erkennen, dat hier den Staat een gewichtige en heilvolle taak wacht. De Staat kan die taak niet aan particulieren overlaten, omdat deze, ondanks al hun krachtsinspanning, het gewenschte resultaat, de geheele onderdrukking der kwakzalverij, niet kunnen bereiken.

Dit vermag slechts den machtigen arm van den Staat.

„De Staat kan de kwakzalverij met succes bestrijden, omdat hij met behulp van wetten, rechters en politie afdoende maatregelen kan treffen, waardoor de kwakzalverij ophoudt een verterende kanker te zijn, die gestaag knaagt aan het volkswelzijn. En hij moet het doen, omdat hier op het spel staan de volkswelvaart en de volksgezondheid, die hij in de eerste plaats te beschermen heeft. Dit is een rechtskundig axioma, zou ik haast zeggen. Dat de Staat dan ook eindelijk handelend optrede tegen een zoo groot euvel! Hij heeft daartoe slechts bestaande wetsbepalingen deels te verruimen, deels te verscherpen. Ziehier op ongeveer welke wijze”.

Aldus luidt de aanhef van het belangrijk artikel, dat Mr. S. G. Canes, in de *Vragen van den Dag* van October 1906, over de wettelijke bestrijding van de kwakzalverij heeft geschreven. In het breede wordt nu aangegeven op welke wijze de staat handelend moet optreden en wel in de eerste plaats door het tegengaan van de: *ombevoegde uitoefening der geneeskunde*. Uit de thans bestaande wettelijke bepalingen (door ons o. a. reeds vroeger opgenoemd bij de besprekingen over het Congres voor openbare Gezondheidsregeling, in het Maandblad van September jl.) bouwt de schrijver de stelling op: *Alleen artsen mogen de geneeskunst in haren geheelen omvang als bedrijf uitoefenen*, waaruit onmiddellijk volgt dat het ieder ander dan den arts verboden is, de geneeskunst in haar geheelen omvang als bedrijf uit te oefenen. Bij overtreding van dit verbod kan door den rechter een geldboete van ten hoogste f 300 worden opgelegd en bij recidive een hechtenis van ten hoogste twee maanden. (Art. 436 W. v. St.).

Toch wordt dit laatste artikel voortdurend overtreden..... omdat, zegt de schrijver o. i. terecht, de straf de kwakzalvers niet afschrikt. De facultatieve hechtenisstraf wordt zelden toegepast en een boete van f 300 beteekent niets voor de kwakzalvers met hun winstgevend beroep, dat hun minstens tienmaal dit bedrag jaarlijks oplevert.

De schrijver wenscht derhalve aanmerkelijke verhooging van het bedrag der boeten en, bij herhaling, als eenig mogelijke straf: de vrijheidsbeneming. Verder wenscht hij de ombevoegde uitoefening der geneeskunst gebracht te zien onder „misdrijven” en niet, zoals onze wet doet, onder de „overtredingen”. Kwakzalverij, zegt hij, „is een vorm van bedrog, evenals oplichting dit is. Welnu, oplichting is een misdrijf. Waarom zou dan de kwakzalverij, zeker niet de minst gevaarlijke soort van bedrog, geen misdrijf zijn?”

Gevolg van deze bepaling zou zijn, dat, behalve dat dan de kwakzalverij door een college en niet door een alleensprekend rechter beoordeeld zou worden en dat een vooronderzoek daaraan zou voorafgaan, dat ook de medeplichtige strafbaar wordt, wat bij overtreding niet

het geval is. De bevoegde geneeskundige, die zich als strooman, als handlanger van den kwakzalver verhuurt, met het kennelijk doel om dezen aan de straffende gerechtigheid te onttrekken, is strafbaar op grond van zijn medeplichtigheid.

Het voorgestelde zou, naar de schrijver meent, voldoende zijn, om aan de eigenlijke kwakzalverij voor goed een einde te maken „mits tevens het begrip, „uitoefening der geneeskunst” behoorlijk door den wetgever omschreven worde. Hierop komt alles aan. Immers, art. 436 W. v. S. bedreigt heel in 't algemeen straf tegen hem, die buiten noodzaak *eenig beroep*, waartoe de wet een toelating vereischt, *uitoefent*. De groote vraag is dus: wanneer kan men gezegd worden de geneeskunst uit te oefenen als beroep?”

(Wordt vervolgd.)

BERICHTEN.

Een Abdijsirop-kalender voor het jaar 1907 is verschenen. Het boekje draagt den titel „Chineesche schimmen” en komt, na eenige mededeelingen over deze schaduwbeelden, geleidelijk op de Abdijsirop. Dat van dit middel allerlei wonderen verteld worden, met de noodige bijgevoegde attesten, is te begrijpen. AKKER kent zijn vak.

Een voorbeeld ter navolging. In de *Bredasche Courant* (uitgaf firma BROESE) lezen wij: „De *New-York Herald*, *New-York World* en *Evening Telegram* hebben van de Administratie der *New-Yorksche* posterijen den wenk ontvangen het plaatsen van kwakzalvers-advertentiën te staken, daar anders de gunstige voorwaarden zullen worden ingetrokken, die voor deze bladen ten opzichte van de frankeering gelden. Het is wel een kras, maar voorzeker aanbevelenswaardig middel om het geweten der uitgevers eens wakker te schudden. Beter middel om het kwaad te bestrijden ééns en voorgoed is moeilijk denkbaar; als de posterijen weigeren de couranten te bestellen, zullen de uitgevers wel eieren voor hun geld kiezen. Zelf de bladen bestellen kunnen de heeren toch niet, hoe ver overigens hun macht zich ook moge uitstrekken.

Ons blad is het eenige hier ter stede verschijnend blad dat geen kwakzalvers-advertentiën opneemt, waardoor wij voorkomen, dat het publiek door nietswaardige middelen wordt misleid en bedrogen.”

De Vereeniging „Eerste hulp bij ongelukken”, Afdeling Amsterdam, hield de vorige maand een feestvergadering, ter herdenking van het 12½-jarig bestaan der afdeling. Na een inleidend woord van den heer J. LEDA, hield de heer C. FLEISCHER, voorzitter van de Provinciale Friesche Vereeniging „Het Groene Kruis”, een rede, waarin hij den fijn-bewerkteugden bouw van het menschelijk lichaam schetste, en aanspoorde dat lichaam zorgvuldig te bewaren; daarbij waarschuwend tegen allerlei kwakzalvers lapmiddelen bij stoornis in het schoone stuk der schepping. Spreker wees er op, hoe b.v. in vele boerengezinnen, bij ziekten voor het vee wel een veearts, doch bij ongesteldheid der huisgenooten nog zoo dikwijls mannen als 't Staphorster boertje geraadpleegd worden. Aan die toestanden moest een einde komen, en dat kon geschieden door betere inzichten te verspreiden, zooals deze Vereeniging doet, door cursussen over de eerste behoeften van hygiëne, en hulp bij ongevallen. Dit moest met wijsheid, met liefde, maar ook met volharding geschieden.

Onderwijzer-wonderdokter. Uit Heeze in Noord-Brabant zend men het volgende bericht aan de *Haarl. Ct.*:

Een niet-alledaagsche promotie is voorzeker die van den heer P. H. Theeuwen, onderwijzer aan de openbare school alhier, welke door het „New-York Institute of Science” met grooten lof is bevorderd tot Artium Magister in het magnetisme, hypnotisme enz.

De gediplomeerde legt zich, door zijn studie daartoe in staat gesteld, vooral toe op de genezing van zieken, die voor ongeneesbaar gehouden worden of reeds door de doctoren opgegeven zijn.

Wie deze onderscheiding naar de juiste waarde wenscht te beoordeelen verwijzen wij naar het Maandblad van Mei 1904, waaruit hem zal blijken, dat men verstandig doet, door, bij ziekte, niet te spoedig naar den nieuwen dokter te loopen.

Zoodra de plaatsruimte het toelaat deelen wij weer iets over *Institute of Science* mede.

Red. Mbl.

Hoe men dankbare patiënten maakt. Een fabrikant van specialités te Parijs, die een

onfeilbaar middel adverteerde, had daarbij ook verschillende dankbetuigingen van wonderbaarlijk genezenen gevoegd. Een dame, wier naam onder de patiënten voorkwam, diende een aanklacht tegen den kwakzalver in, waarbij bleek, dat deze de geheele verklaring had gefantaseerd. De rechtbank veroordeelde hem tot 300 francs boete als schadevergoeding uit te betalen aan de „niet dankbare” patiënte. (Pharm. Weekbl.)

Gezondheidsbiddens. Nu men ook in ons land reclame gaat maken voor de orde van de *Christian Scientists* zal het misschien velen niet onwelkom zijn de volgende waarschuwing te lezen: De beroemde Londensche schilder COLLIN HUNTER, die reeds geruimen tijd aan een ongeneeslijke ziekte leed en wegens zenuwziekte bijna niet toerekenbaar was, is gestorven tengevolge van volkomen veronachtzaming van zijn kwaal en door gemis aan elke zaakkundige behandeling. Door toedoen van zijn vrouw en dochter (Hunter zelf heeft nooit in het gezondheidsbiddens geloofd) werd hij voor 2 jaren door een gezondheidsbidder in behandeling genomen en sedert dien tijd heeft men den doodzieken kunstenaar een geneesheer en elke wetenschappelijke verpleging onthouden. Ging het somwijlen met den zieke iets beter, dan heette het „hij is gezond geboden”. Eindelijk stierf de ongelukkige Hunter, na jarenlang de meest duldloze pijnen geleden te hebben, onder de handen van zijn „genezer”.

(Hygienische Blätter).

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Onderzoek naar de waarde van attesten.

Attest van J. B. Oosthuizen in zake Foster's Pillen.

In de He'dersche Ct. van 14 Nov. wordt een verklaring van J. B. Oosthuizen, Breestraat 23, gepubliceerd, als zoudé hij ná het gebruik van bovengenoemde pillen onmiddellijk eene groote verbetering in zijn toestand hebben ondervonden en volkomen genezing binnen een paar weken verwachten. *Waarheid* is, dat genoemde Oosthuizen ongeveer 2 jaar geleden, drie doosjes pillen heeft ontvangen, *volstrekt geen bant heeft gevonden* en dit uitdrukkelijk aan den persoon, die hem na de ontvangst dier pillen kwam bezoeken, heeft verklaard. Hem werd verzoekt door naamteekening daarvan te doen blijken. Na dien tijd werden geen pillen meer afgezonden en evenmin door hem gebruikt, terwijl hij nog steeds onder behandeling is van den gemeente-geneesheer te Den Helder.

Poeder van het Staphorster Boertje.

Op een tot ons gericht verzoek lieten wij een onderzoek instellen naar een poeder van het Boertje, dat n.b. genezing van kanker had bewerkstelligd. De heer J. P. VAN DER MAREL te Amsterdam was zoo welwillend het onderzoek te verrichten; als resultaat daarvan meldde hij ons, dat door hem de aanwezigheid was aangetoond van *zoethoutpoeder*, *dubbelkoolzure soda* en *zwavelzure magnesia* (Engelsch zout).

Waarlijk met zoo'n mengsel van zeer bekende stoffen kanker te genezen (?) is wonderbaarlijk. Wat zoo'n Staphorster boertje al niet kan!

Vooruitgang.

* Hoewel niet zoo dikwijls meer als vroeger, wordt toch ook nu nog somwijlen geroepen — meest trouwens door lui, die niet op de hoogte zijn — dat de Vereeniging tegen de Kwakzalverij en haar Maandblad niet noodig zijn, omdat er toch niet naar wordt geluisterd wanneer zij wijzen op de bedriegelijke handelingen der kwakzalverij en op hunne advertenties.

Een eigenaardig voorbeeld, dat dit wel het geval is, dat de oogen open gaan, zoowel omtrent het bedrog als om den verderfelijken invloed dier veelbelovende advertenties, hoorden wij onlangs.

De Hollandsche Maatschappij van Landbouw, eene vereeniging met duizende leden, hield de vorige maand hare jaarlijksche vergadering; de leden dezer Maatschappij ontvangen elk het Nederlandsch Landbouweekblad, dat weliswaar niet door haar wordt uitgegeven, maar toch door deze Maatschappij wordt gesteund en als haar orgaan is erkend. Evenals bijna in alle gewone en vakbladen komen in dit weekblad van tijd

tot tijd advertenties voor van middelen, die aangeprezen worden als onfeilbaar, enz. tegen ziekten van menschen en dieren.

Hieromtrent nu lezen wij in het verslag dezer algemeene vergadering:

„De heer *Barendrecht* (afdeeling *Eiland IJsselmonde*) heeft een opdracht te vervullen en wel deze dat we op hoogen prijs zouden stellen als het *Weekblad* en het Hoofdbestuur hun uiterste best deden om de kwakzalvers-advertenties uit het wetenschappelijk *Landbouw-Weekblad* te weren. (*Bravo's*).

„De Voorzitter dankt voor deze opmerking en zegt dat het Hoofdbestuur er nota van zal nemen.”

Tot zoo verre het verslag; wij zijn in staat gesteld er aan toe te voegen, dat het *Nederlandsch Comité*, in wiens handen de redactie van dit officieel orgaan der landbouwers is, juist kort te voren maatregelen had genomen, dat de uitgever geene advertenties plaatste, zonder goedkeuring der commissie van redactie en dat deze in geen geval meer zou toelaten, dat kwakzalvers-advertenties werden opgenomen.

Nog niet zoo heel lang geleden zou niemand aan zoo iets gedacht hebben en nu verheft zich in een vergadering van enkel landbouwers of belanghebbenden bij den landbouw een stem tegen deze advertenties en een bravogeroep bevestigt, dat de spreker het gevoelen zijner medeleden heeft weergegeven!

Mag niet met recht en reden zoo iets worden medegedeeld onder het opschrift: *Vooruitgang!*

Wanneer zal uit hen, die recht van spreken hebben bij de uitgave der groote bladen, niet zelden zich toongeveren der pers noemende, een stem opgaan tegen deze soort van advertenties? Ongetwijfeld zal zoo iemand, evenals in de landbouwvergadering de spreker uit *IJsselmonde*, door de lezers met *bravo's* worden begroet!

Leeuwarden, 17 Nov. '06.

Hooggeachte Redactie.

Uw verzoek aan de leden, zie No. 11 November 1906, 2e pagina, heb ik zeer toegejuicht.

Mag ik u als bewijs van bereidverklaring het onderstaande mededeelen?

In onderscheidene bladen van de vorige (en ook deze) week vond ik het volgende opgenomen, als reclameartikelje of andere advertentie op eene in 't oog vallende wijze geplaatst.

„Reclame.

Verschrikkelijke nachtelijke foltering.

De ondervinding van een inwoner van *Twijzel*.

Jeukende, benauwende, dolmakende aambeien. Hoeveel slapeloze nachten hebben zij u niet veroorzaakt.

Welk een doodsangst gedurende den dag!

Te vergeefs hebt gij een groot aantal voorgewende middelen gebruikt — en toch bestaat er een echt geneesmiddel voor, lees hetgeen een uwer landgenooten zegt:

De heer *Jac. Ellens* te *Twijzel* in *Friesland* schrijft ons:

Gedurende den laatsten tijd werd ik geplaagd door prikkelende plekken op de borst, die verschrikkelijk jeukten. Ik kon er 's nachts soms niet van slapen. Ook leed ik aan bloedende, uitwendige aambeien, die me veel last veroorzaakten, want zitten kon ik niet goed en ook loopen was pijnlijk. Zoowel voor het een als het ander gebruikte ik *Foster's Zalf* en het is mij een waar genoegen u te kunnen melden, dat ik in minder dan een week genezen was van mijn lastige kwalen.

Ik ondergeteekende verklaar dat het bovenstaande waar is en machtig u het publiek te maken op elke wijze die u goeddunkt.

Zie toe dat gij de echte *Foster's Zalf* bekomt, dezelfde soort die de heer *Ellens* gehad heeft”.

Omdat ik een zeer vertrouwd adres wist, schreef ik Zondag 11 Nov. l.l. daarheen en ontving het volgende antwoord reeds aan den avond van 12 November terug,

Copie.

Mevrouw!

In antwoord op uw verzoek heb ik de eer, u het volgende te antwoorden:

De door u bedoelde persoon *Jac. Ellens* is inderdaad een inwoner van *Twijzel*. Hij staat aldaar zeer slecht aangeschreven, daar hij een eerste dronkaard is. Bezit hij geld, dan wordt dit voor sterken drank uitgegeven. Dit is zelfs zoo erg, dat men hem bij de deur der herbergen terugwijst. Een fatsoenlijke herbergier tapt hem dan ook niet. Naar men zegt, trekt hij voor de door u gezonden advertentie eene geldelijke belooning, welke al weder in drank wordt omgezet.

Of hij werkelijk lijdend is geweest aan de bedoelde kwaal, is mij niet bekend, doch wel dat hij een zeer laag gezonken individu is.

Geloovende u hiermede voldoende te hebben ingelicht, verblijf ik hoogachtend,

enz. enz.

Zoover de brief die bij mij blijft berusten als bewijs dat de agent van *Foster's Zalf* al heel blij met dien heer (?) is geweest, wiens verhalen en naam hem een reclamestukje in de pen geven tegen item zóóveel. Zoo'n verklaring was geld waard. Zag de man er te ongezonder uit, om zijn portret er bij te geven, of doet *Foster's Zalf* niet aan 't vereeuwigen van het nageslacht?

Dikke woorden, zegt u? Ja, geachte redactie! dat ik ze gebruikte, komt hier toch niet zoo ten onpas als u wel denkt. Een onzer zusters uit den omdolenden bedelstand, die ik toevallig een eind buiten deze stad ontmoette doordat zij mij om een „reispenning” vroeg, deelde mij mee dat zij vroeger eene „mooie meid” was geweest en dit nog wel scheen te zijn. (ik zag het niet aan haar) want een jonge mijnheer had haar „op een portret vereeuwigd voor het nageslacht”.

„En waar is nu dat portret?” vroeg ik.

„In *Holland*”, zei ze, „ik had er ook wel een willen hebben, maar ik kon er geen betalen en had de twee kwartjes zoo noodig omdat het al avond was en ik nog een heel eind moest loopen om in het slaapstee te komen”.

„Welke twee kwartjes?” vroeg ik haar.

„Die die jonge mijnheer mij gaf voor dat ik, met zijn keep *) om, even voor hem gezeten had op een steen”.

„En wat zou hij nu met dat portret doen?” vroeg ik.

„Hij zou er onder zetten: „de herstelde juffrouw”, zei ze lachend „en dan kwam ik in een boek te staan bij meer zulke knappe lui als ik” zei hij. Och, 't was zoo'n gut. Zeker een dokter!”

Dat ik deze verwachting niet met haar deelde verbaasde haar zeer. Maar ik dacht er het mijne van. En u?

Met sympathieken groet,

Uwe Dv. d.,

G. C. STELLINGWERF—JENTINK.

*) Ik cursiveer.

INGEZONDEN.

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij en haar Maandblad.

Vele malen is reeds beweerd, en terecht, dat het *Maandblad* niet veel nut sticht, daar de abonnés en meeste lezers tevens vrienden van de vereeniging zijn, waarvoor geene waarschuwingen gedrukt behoeven te worden. Wel vindt men het *Maandblad* op de leestafels onzer restaurants en sociteiten, maar wie neemt het daar met zijn niet amusante lectuur in handen, als er naast liggen zooveel nieuwsbladen en tijdschriften?

Een boekje met opsomming van namen en prijzen der kwakzalversmiddelen (zie *Maandblad* No. 10 1906) is evenmin doelmatig. Het duur zijn dier middelen is nooit een bezwaar om ze te koopen. „Iets, dat goedkoop is, kan niet goed zijn”, zegt het volk. De mededeelingen, waaruit de kwakzalversmiddelen precies bestaan (hoe nuttig ook voor de kwakzalver-bestrijders) zullen de menschen ook niet veel interesseeren. Een zieke vraagt niet, welke geneesmiddelen hij te slikken krijgt.

Van overheidswege valt niet veel te verwachten; strengere wetten zouden al even laks als de tegenwoordige worden toegepast. Juist de strengste wetten worden het meeste overtreden.

Het volk hoort nooit van de Vereeniging en haar doel, ziedaar de groote fout. Het *Maandblad* is een onbekende; wordt dus niet bemind en niet geloofd. En dat zou anders moeten zijn.

Een bericht of ingezonden stuk in een dagblad over een of andere frappante kwakzalvers-geschiedenis en dan overgenomen door andere couranten, sticht meer nut dan een geheele jaargang *Maandbladen*, die zooals gezegd, meest door apothekers en dokters worden gelezen.

Het oordeel, hoe de vereeniging het nuttigst werkt, is vóór eenige jaren gevraagd aan sommige bekende kwakzalverbestrijders. Maar vraag nu ook eens het oordeel van het volk, van de massa. Want ook daaronder zijn echte kwakzalverhaters. Mij dunkt, zij zouden zeggen: maak reclame en propaganda voor de goede zaak. Ontmasker de kwakzalvers, maak hunne eendeels prulmedicijnen, anderdeels gevaarlijke middelen alom bekend (maar vooral onder het volk) met berichten en waarschuwingen in couranten, met vliegende blaadjes en brochures, met populaire lezingen en geschriften. Richt plaatselijke of gewestelijke afdeelingen der Vereeniging op, om daardoor beter op de massa in te kunnen werken.

Doch bovenal en tot elken prijs moeten de gemeene, leugenachtige advertenties uit onze nieuwsbladen verdwijnen. De advertentiekolommen zijn de besmettingshaarden waaruit het vergif zich verspreidt. De grootste leugens worden door het publiek gelezen en helaas, geloofd.

Noodig is het, dat de Vereeniging en haar streven meer populair wordt, door de middelen hierboven genoemd.

Wordt ze meer bekend en beter vertrouwd, dan is ook veel meer belangstelling en medewerking van het publiek te verwachten. Velen zullen zich aansluiten bij zulk een vereeniging, waarvan ze dagelijks de gunstige werking zien; als vanzelf worden ze dan min of meer propagandist. En is eene vereeniging eenmaal bekend en gewild, dan worden financieele moeilijkheden ook wel overwonnen.

Zoo moest het worden.

P. V. D. M.

Ongetwijfeld zal het Bestuur der Vereeniging de noodige aandacht wijden aan de opmerkingen van den geachten schrijver. Dat reeds in de voorgaande *Algem. Vergadering* besloten is tot oprichting van een *algemeen bestuur*, verspreid over het geheele land, moge strekken als bewijs, dat men ook in deze richting werkzaam wil zijn. Omtrent het nut van het *Maandblad* vestigen wij de aandacht op het in dit No. voorkomend artikel, getiteld: „*Vooruitgang*”. RED.

CORRESPONDENTIE.

Dr. H. W. v. R. te D. Zooals wij u schreven zijn de bladen van *Boldoa fragrans* afkomstig van een plant in Chili inheemsch en deze werden vroeger wel eens gebruikt tegen leverziekte. Van de aanwending, met succes, tegen suikerziekte konden wij niets vinden en ook informaties bij geneeskundigen hebben tot niets geleid. Wij vermoeden dus, dat wij ook hier weer te doen hebben met een van die talrijke middeljes, die luk raak tegen suikerziekte, met ophef, worden aangekondigd en waarvan de waarde nul is. Ook omtrent den *Dr.*, in den brief genoemd, konden wij niets gewaar worden; dit geeft te denken.

Mr. W. J. P. te M. Met groot genoegen ontvingen wij uwe bezending documenten. Die „*Cartilage company*” is ons geheel onbekend, maar boezemt ons niet veel vertrouwen in. Mochten wij et iets meer van te weten komen dan zullen wij het in het *Maandblad* mededeelen.

v. M. te W. J. Gaarne zullen wij uw stuk over *Foster's zalf* in een der volgende no's opnemen; dank voor de toezending.

P. P. te E. Al zijt gij geen lid onzer Vereeniging, stellen wij toch uw aanbod omtrent het onderzoek der attesten zeer op prijs en nemen het gaarne aan.

L. B. te A. Ja, die *Zierikzeesche Bode* bewijst den kwakzalvers onschatbare diensten. Wij hebben de aandacht van de Redactie er al eenige malen op gevestigd — maar 't geeft niets.

Mr. E. L. v. E. te 's-H. Dank voor de gezonden nieuwe reclame voor *Wijbert-tabletten*. Zooals wij al meermalen schreven, bestaat dit wondermiddel uit *drop, gom* en *pepermuntolie* of *menthol*.

—Onzen dank aan hen, die ons schreven bereid te zijn om een onderzoek naar de attesten, ter aanbeveling van kwakzalversmiddelen, in te stellen.

—Enkele stukken en een „*Boekbeschuwing*” moesten tot een volgend No. blijven liggen.

